

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Overs. Dan. Vid. Selsk. 1959–60 (1960)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1959 — MAJ 1960

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

København

i kommission hos Ejnar Munksgaard

1960

Det KONGELIGE DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB udgiver følgende publikationsrækker:

THE ROYAL DANISH ACADEMY OF SCIENCES AND LETTERS *issues the following series of publications:*

Bibliographical Abbreviation

Oversigt over Selskabets Virksomhed (8°) (<i>Annual in Danish</i>)	Overs. Dan. Vid. Selsk.
Historisk-filosofiske Meddelelser (8°)	Hist. Filos. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Historisk-filosofiske Skrifter (4°) (<i>History, Philology, Philosophy, Archeology, Art History</i>)	Hist. Filos. Skr. Dan. Vid. Selsk.
Matematisk-fysiske Meddelelser (8°)	Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Matematisk-fysiske Skrifter (4°) (<i>Mathematics, Physics, Chemistry, Astronomy, Geology</i>)	Mat. Fys. Skr. Dan. Vid. Selsk.
Biologiske Meddelelser (8°)	Biol. Medd. Dan. Vid. Selsk.
Biologiske Skrifter (4°) (<i>Botany, Zoology, General Biology</i>)	Biol. Skr. Dan. Vid. Selsk.

Selskabets sekretariat og postadresse: Dantes Plads 5, København V.

The address of the secretariate of the Academy is:

*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab,
Dantes Plads 5, København V, Denmark.*

Selskabets kommissionær: EJNAR MUNKSGAARD's Forlag, Nørregade 6, København K.

The publications are sold by the agent of the Academy:

*EJNAR MUNKSGAARD, Publishers,
6 Nørregade, København K, Denmark.*

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab

Overs. Dan. Vid. Selsk. 1959–60 (1960)

OVERSIGT
OVER
SELSKABETS VIRKSOMHED

JUNI 1959 — MAJ 1960

AVEC UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS

København

i kommission hos Ejnar Munksgaard

1960

Redaktionen sluttet den 31. maj 1960.
Færdig fra trykkeriet den 8. november 1960.

INDHOLDSFORTEGNELSE

I

Fortegnelse over Selskabets medlemmer juni 1960	1- 26
Selskabets tillidshverv	27- 34
Beretning om møderne	35- 64
Mindeord:	
KAJ LINDERSTRØM-LANG, ved Heinz Holter	65- 88
HANS RÆDER, ved Franz Blatt	89-108
JAKOB NIELSEN, ved Børge Jessen	109-116
EBBE RASMUSSEN, ved J. K. Bøggild	117-123
PETER BOYSEN JENSEN, ved Carsten Olsen	124-139
Uddrag af regnskab for 1959	140-143
Budget for 1960	144-146
Beretninger og betænkninger:	
I. Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie. Beretning om virk- somheden i 1959	147-154
II. »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabs- mand.« Beretning for 1959	155-156
III. »Emil Herborgs Legat.« Beretning for 1959	157
IV. »Niels Bohr Legatet.« Uddrag af regnskab for 1959 ...	158
V. »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat.« Beretning for 1959 -60 og regnskab for 1959	159-160
VI. Kommissionen for den nye Ducange. Beretning for 1959	161
VII. Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graeco- rum.« Beretning for 1959	161
VIII. Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae«. Beretning for 1954-60	162-166
IX. Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«. Beretning for 1953-59	167-170
X. Union Académique Internationale. Beretning om mødet 1959	170-174
XI. Selskabets sekretariat. Beretning for 1959	175-183
Fortegnelse over publikationer udgivet af selskabet fra juli 1959 til juni 1960	184-185
Résumé en français	186-194
Sag- og navnefortegnelse	195-204

II

Carlsbergfondet. Beretning for 1958-59	1-102
--	-------

HENVISNINGER

- Selskabets vedtægter . . . . . Overs. 1955-56, side 157-165.
» forretningsorden . . . . . Overs. 1952-53, side 121-126.
Selskabets bytteforbindelser . . . . . Overs. 1957-58, side 153-176.
Selskabets publikationer 1742-1930 . . . . . Overs. 1929-30, side 175-365.
» » 1930-1935 . . . . . Overs. 1935-36, side 291-308.
» » 1936-1940 . . . . . Overs. 1940-41, side 235-250.
» » 1941-1945 . . . . . Overs. 1945-46, side 123-139.
» » 1946-1950 . . . . . Overs. 1950-51, side 140-153.
» » 1917-1956 . . . . . Særlig publ. side 1- 98.
Legat- og dotationsbestemmelser . . . . . Overs. 1939-40, side 121-153.
Fundats for »Niels Bohr Legatet« . . . . . Overs. 1945-46, side 39- 40.
Fundats for »Mag. art. Marcus Lorenzens
Legat« . . . . . Overs. 1946-47, side 41- 43.
Tillæg 1955 til fundats for »Grosserer A.
Collstrops hjem for en dansk Viden-
skabmand« . . . . . Overs. 1954-55, side 41- 42.
Tillæg 1955 til dotationsskrivelse for »J. P.
Suhr & Søns Legat« . . . . . Overs. 1954-55, side 55.
Statutter for Conseil International des
Unions Scientifiques . . . . . Overs. 1946-47, side 89- 93.
Statutter for Union Académique Interna-
tionale . . . . . Overs. 1919-20, side 41- 48.
-

DET KONGELIGE DANSKE
VIDENSKABERNES SELSKAB

JUNI 1960

PROTEKTOR:

HANS MAJESTÆT KONG FREDERIK IX

Præsident: Professor, dr. jur., phil., scient. & techn. NIELS BOHR.

Formand for den historisk-filosofiske klasse: Professor, dr. theol.
& phil. JOHS. PEDERSEN.

Formand for den naturvidenskabelig-matematiske klasse: Professor,
dr. phil. ØJVIND WINGE.

Sekretær: Professor, dr. phil. CHRISTIAN MØLLER.

Redaktør: Professor, dr. phil. & litt. L. L. HAMMERICH.

Kasserer: Professor, dr. med. & phil. HEINZ HOLTER.

INDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i Selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER, (f. ⁷/₁₁ 1883), dr. theol. & phil.,
fh. professor i semitisk-østerlandsk filologi ved Københavns
Universitet, Stk. af Dbg., Dbmd. — Formand for den histo-
risk-filosofiske klasse. — Bjerregårdsvej 13, Valby. (¹¹/₄ 24.)

JOHANSEN, KNUD FRIIS, (f. ¹/₁₁ 1887), dr. phil., fh. professor i ar-
kæologi ved Københavns Universitet. Kmd. af Dbg., Dbmd.
Egernvej 27, Kbh. F. (¹³/₄ 28.)

BRØNDUM-NIELSEN, JOHANNES, (f. ²/₁₂ 1881), dr. phil., fh. professor
i nordiske sprog ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.,
Dbmd. Rungstedvej 9, Rungsted Kyst. (⁵/₄ 29.)

- DYGGVE, EJNAR AKSEL PETERSEN, (f. $^{17}/_{10}$ 1887), dr. phil., arkitekt, R. af Dbg., Dbmd. Østerled 26, Kbh. Ø. ($^{3}/_{4}$ 36.)
- HAMMERICH, LOUIS LEONOR, (f. $^{31}/_{7}$ 1892), dr. phil. & litt., fh. professor i germansk filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. — Selskabets redaktør. — Solbakkevej 66, Gentofte. ($^{3}/_{4}$ 36.)
- BRØNDSTED, JOHANNES BALTHASAR, (f. $^{5}/_{10}$ 1890), dr. phil., rigsantikvar, fh. professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Lundehave, Nordre Strandvej 26, Helsingør ($^{14}/_{4}$ 39.)
- FABRICIUS, KNUD FREDERIK KROG, (f. $^{13}/_{8}$ 1875), dr. phil., fh. professor i historie ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Østerbrogade 120, Kbh. Ø. ($^{4}/_{4}$ 41.)
- HØEG, CARSTEN, (f. $^{15}/_{11}$ 1896), dr. jur. & phil., professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Frederiksberg Bredegade 13, Kbh. F. ($^{4}/_{4}$ 41.)
- RUBOW, PAUL VIKTOR, (f. $^{9}/_{1}$ 1896), dr. phil., professor i alm. litteraturvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Store Kannikestræde 11, Kbh. K. ($^{10}/_{4}$ 42.)
- JEPPESEN, KNUD CHRISTIAN, (f. $^{15}/_{8}$ 1892), dr. phil., fh. professor i musikvidenskab ved Århus Universitet, R. af Dbg. Poppelhuset, Risskov. ($^{2}/_{4}$ 43.)
- STENDER-PETERSEN, ADOLF FRANTZ EMIL, (f. $^{21}/_{7}$ 1893), dr. phil., professor i slaviske sprog og litteraturer ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Bækgårdsparken, Vibyvej 22, Åbyhøj. ($^{2}/_{4}$ 43.)
- BLINKENBERG, ANDREAS PETER DAMSGAARD, (f. $^{13}/_{2}$ 1893), dr. phil. & litt., professor i romansk filologi ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Strandvænget 7, Risskov. ($^{14}/_{4}$ 44.)
- BARR, KAJ, (f. $^{26}/_{6}$ 1896), professor extraord. i iransk filologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Dantes Plads 3, Kbh. V. ($^{20}/_{4}$ 45.)
- HJELMSLEV, LOUIS TROLLE, (f. $^{3}/_{10}$ 1899), dr. phil., professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns Universitet. Ordruphøjvej 40, Charlottenlund. ($^{12}/_{4}$ 46.)

- BRANDT, FRITHIOF, (f. $^{23/5}$ 1892), dr. phil., fh. professor i filosofi ved Københavns Universitet. Sortedamsdossering 95 A, Kbh. Ø. ($^{2/4}$ 48.)
- BØGGILD-ANDERSEN, CARL OLAF, (f. $^{20/6}$ 1898), dr. phil., professor i historie ved Århus Universitet. R. af Dbg.¹. Knud Rasmussens Vej 5, Århus. ($^{2/4}$ 48.)
- ELLING, CHRISTIAN THORVALD, (f. $^{14/11}$ 1901), dr. phil., professor i kunsthistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Kristianiagade 22, Kbh. Ø. ($^{2/4}$ 48.)
- BLATT, FRANZ, (f. $^{31/8}$ 1903), dr. jur. & phil., professor i klassisk filologi ved Århus Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Kathrinebjergvej 7, Århus. ($^{22/4}$ 49.)
- BIRKET-SMITH, KAJ, (f. $^{20/1}$ 1893), dr. phil. & scient., overinspektør ved Nationalmuseet, lektor i etnografi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹, F. M. 2. Drosselvej 25, Kbh. F. ($^{13/4}$ 51.)
- KROGH, TORBEN THORBERG, (f. $^{21/4}$ 1895), dr. phil., professor i teatrets æstetik og historie ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Glahns Allé 33, Kbh. F. ($^{13/4}$ 51.)
- HJELHOLT, HOLGER, (f. $^{12/11}$ 1887), dr. phil., fh. overarkivar i Rigsarkivet, R. af Dbg., Dbmd. Markvej 15, Kbh. F. ($^{4/4}$ 52.)
- RIIS, POUL JØRGEN, (f. $^{26/5}$ 1910), dr. phil., professor i klassisk arkæologi ved Københavns Universitet. Roskildevej 102, Valby. ($^{10/4}$ 53.)
- TØPSØE-JENSEN, HELGE GOTTLIEB, (f. $^{15/12}$ 1896), dr. phil., overbibliotekar ved Universitetsbibliotekets 1. afd., R. af Dbg. Søstien, Birkerød. ($^{10/4}$ 53.)
- HELGASON, JÓN, (f. $^{30/6}$ 1899), dr. phil., professor i islandsk sprog og litteratur ved Københavns Universitet. Kjørstrupvej 33, Valby. ($^{9/4}$ 54.)
- IUUL, STIG ASGERSSØN, (f. $^{28/8}$ 1907), dr. jur., professor i retsvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Tagensvej 16, Kbh. N. ($^{9/4}$ 54.)
- JØRGENSEN, PETER, (f. $^{12/9}$ 1899), professor i tysk filologi ved Københavns Universitet. Jydeholmen 42, Vanløse. ($^{9/4}$ 54.)

- POULSEN, VAGN HÄGER, (f. $^{25}/_8$ 1909), dr. phil., direktør for Ny Carlsberg Glyptotek. Vagtelvej 10, Kbh. F. ($^9/4$ 54.)
- STEENSBERG, AXEL, (f. $^1/6$ 1906), dr. phil., professor i materiel folkekultur med særligt henblik på Norden, ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Cæciliavej 30, Valby. ($^9/4$ 54.)
- ERICHSEN, WOLJA CHRISTIAN, (f. $^{21}/_{11}$ 1890), dr. phil., lektor i koptisk ved Københavns Universitet. Peter Bangs Vej 161, Kbh. F. ($^{15}/_4$ 55.)
- STEN, HOLGER KONRAD, (f. $^{19}/_6$ 1907), dr. phil., professor i romansk sprog og litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg. St. Thomas Allé 3, Kbh. V. ($^6/4$ 56.)
- JANSEN, FREDERIK JULIUS BILLESKOV, (f. $^{30}/_9$ 1907), dr. phil., professor i dansk litteratur ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Frydendalsvej 20, Kbh. V. ($^{12}/_4$ 57.)
- MATHIASSEN, THERKEL, (f. $^5/9$ 1892), dr. phil., overinspektør ved Nationalmuseet, R. af Dbg.¹, F. M. 2. Grønnemose Allé 101, Søborg. ($^{12}/_4$ 57.)
- SKAUTRUP, JENS PETER ANDREAS, (f. $^{21}/_1$ 1896), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Århus Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Stationsgade 23, Risskov. ($^{12}/_4$ 57.)
- DIDERICHSEN, PAUL HENRIK KRAG, (f. $^{16}/_8$ 1905), dr. phil., professor i dansk sprog ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Engbakken 28, Virum. ($^{11}/_4$ 58.)
- HANSEN, AAGE KRISTIAN, (f. $^3/9$ 1894), dr. phil., Slotsvej 16, Charlottenlund. ($^{11}/_4$ 58.)
- KOCH, HANS HARALD, (f. $^6/5$ 1904), dr. theol., professor i teologi med kirke- og dogmehistorie, særlig Nordens kirkehistorie, som hovedfag ved Københavns Universitet. Vodroffsvej 8, Kbh. V. ($^{11}/_4$ 58.)
- KRÜGER, PAUL, (f. $^{23}/_4$ 1897), dr. phil., professor i almindelig litteraturvidenskab ved Århus Universitet. Fuglesangs Allé 71, Århus. ($^3/4$ 59.)
- SANDER-HANSEN, CONSTANTIN EMIL, (f. $^{13}/_{11}$ 1905), dr. phil., professor i ægyptologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. C. F. Richs Vej 47, Kbh. F. ($^3/4$ 59.)

LARSEN, JENS PETER, (f. $14/6$ 1902), dr. phil., professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Jægersborgvej 60, Lyngby. ($8/4$ 60.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

fys. betegner den fysisk-matematiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

NØRLUND, NIELS ERIK, (f. $26/10$ 1885), dr. phil., scient., ing. & agro., fh. professor i matematik ved Københavns Universitet, fh. direktør for Geodætisk Institut, Stk. af Dbg., Dbmd. — Selskabets præsident 1927—33. — Malmøgade 6, Kbh. Ø. ($28/4$ 16 — fys.)

BOHR, NIELS HENRIK DAVID, (f. $7/10$ 1885), Excellence, dr. jur., phil., scient. & techn., fh. professor i teoretisk fysik ved Københavns Universitet, R. af E., Stk. af Dbg. i Diam., Dbmd., F. M. 1. m. Kr. — Selskabets nuværende præsident fra 1939. — Æresboligen, Gamle Carlsberg, Valby. ($27/4$ 17 — fys.)

HERTZSPRUNG, EJNAR, (f. $8/10$ 1873), dr. phil., math. & phys., fh. professor i astronomi ved universitetet i Leiden, fh. direktør ved observatoriet sammesteds. Villavej 6, Tølløse. ($25/4$ 19 — fys.)

SAND, KNUD AAGE BUCHTRUP, (f. $9/2$ 1887), dr. med., fh. professor i retsmedicin ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Kildeskovsvej 81, Gentofte. ($8/4$ 27 — biol.)

WINGE, ØJVIND, (f. $19/5$ 1886), dr. phil., fh. professor ved Carlsberg Laboratoriet, Kmd. af Dbg., Dbmd. — Formand for den naturvidenskabelig-matematiske klasse. — Frederiksberg Bredegade 7, Kbh. F. ($8/4$ 27 — biol.)

JESSEN, KNUD, (f. $29/11$ 1884), dr. phil. & scient., fh. professor i botanik ved Københavns Universitet, fh. direktør for Botanisk Have, Kmd. af Dbg., Dbmd. Åbrinken 56, Virum. ($5/4$ 29 — biol.)

CHRISTIANSEN, JENS ANTON, (f. $6/9$ 1888), dr. phil., fh. professor i kemi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Sundvænget 9, Hellerup. ($6/4$ 34 — fys.)

KRISTENSEN, MARTIN KRISTIAN, (f. $6/5$ 1888), dr. med., fh. afdelingsforstander ved Statens Serum Institut, Kmd. af Dbg. Svinget 18, Kbh. S. ($3/4$ 36 — biol.)

- LANGSETH, ALEX WILLY, (f. $7/2$ 1895), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Østervoldgade 5, Kbh. K. ($3/4$ 36 — fys.)
- LUNDGAARD, EINAR, (f. $12/2$ 1899), dr. med. & scient., professor i fysiologi ved Københavns Universitet, Kmd. af Dbg., Dbmd. Juliane Maries Vej 26, Kbh. Ø. ($8/4$ 38 — biol.)
- JESSEN, BØRGE CHRISTIAN, (f. $19/6$ 1907), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. H. C. Andersens Boulevard 35, Kbh. V. ($14/4$ 39 — fys.)
- THOMSEN, NIELS MATHIAS PETER, (f. $9/10$ 1896), dr. phil., professor i zoologi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg., Dbmd. Sankt Kjelds Gade 14, Kbh. Ø. ($14/4$ 39 — biol.)
- ØRSKOV, JEPPE, (f. $2/3$ 1892), dr. jur. & med., fh. direktør for Statens Seruminstitut, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Statens Seruminstitut, Amager Boulevard 80, Kbh. S. ($14/4$ 39 — biol.)
- CHRISTENSEN, ERIK HÖHWÜ, (f. $25/9$ 1904), dr. med. & phil., professor i kropsøvelsernes fysiologi og hygiejne ved Kungl. gymnastiska Centralinstitutet i Stockholm. Gamla Kyrkvägen 24, Danderyd. ($12/4$ 40 — biol.)
- JACOBSEN, JACOB CHRISTIAN GEORG, (f. $13/1$ 1895), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Kærvangen 41, Gentofte. ($2/4$ 43 — fys.)
- MØLLER, CHRISTIAN, (f. $22/12$ 1904), dr. phil., professor extraord. i matematisk fysik ved Københavns Universitet, R. af Dbg. — Selskabets sekretær. — Frølichs Vej 42 A, Charlottenlund. ($2/4$ 43 — fys.)
- HOLTER, HEINZ, (f. $5/6$ 1904), dr. med. & phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets fysiologiske afdeling. — Selskabets kasserer. — Gl. Carlsberg Vej 10, Valby. ($14/4$ 44 — fys.)
- NIELSEN, NIELS, (f. $3/10$ 1893), dr. phil. & litt., professor i geografi ved Københavns Universitet, R. af Dbg., Dbmd. Strandboulevarden 32, Kbh. Ø. ($14/4$ 44 — fys.)
- REHBERG, POUL KRISTIAN BRANDT, (f. $29/3$ 1895), dr. med., phil. & med.vet., professor i zoofysiologi ved Københavns Universitet. Juliane Maries Vej 32, Kbh. Ø. ($14/4$ 44 — biol.)

- BUCHTHAL, FRITZ, (f. $19/8$ 1907), dr. med., professor i neurofysiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Søbredden 24, Gentofte. ($12/4$ 46 — biol.)
- FENCHEL, MORITZ WERNER, (f. $3/5$ 1905), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Sønderengen 110, Søborg. ($12/4$ 46 — fys.)
- JENSEN, KAI ADOLF, (f. $16/7$ 1894), dr. med., professor i almindelig patologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Juliane Maries Vej 22, Kbh. Ø. ($12/4$ 46 — biol.)
- BJERRUM, JANNIK, (f. $5/4$ 1909), dr. phil., professor i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Bjerregårdsvej 15, Valby. ($2/4$ 48 — fys.)
- DAM, CARL PETER HENRIK, (f. $21/2$ 1895), dr. phil., professor i biologisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole. Jagtvej 229, Kbh. Ø. ($2/4$ 48 — biol.)
- DEGERBØL, MAGNUS ANTON, (f. $8/7$ 1895), dr. phil., professor extraord. i kvartærzoologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Fuglevadsvej 4, Lyngby. ($2/4$ 48 — biol.)
- JENSEN, KAI ARNE, (f. $27/3$ 1908), dr. phil. & med. vet., professor extraord. i kemi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Bøgehøj 64, Hellerup. ($2/4$ 48 — fys.)
- JØRGENSEN, CARL ADOLF, (f. $3/10$ 1899), dr. phil., professor i arvelighedslære ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg.¹. I. H. Mundts Vej 16, Lyngby. ($2/4$ 48 — biol.)
- ROSENKRANTZ, ALFRED JOHANNES, (f. $11/11$ 1898), professor extraord. i geologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Amagerbrogade 66, Kbh. S. ($2/4$ 48 — fys.)
- OLSEN, CARSTEN, (f. $1/3$ 1891), dr. phil., amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet. Søndre Fasanvej 61, Kbh. F. ($13/4$ 51 — biol.)
- PEDERSEN, KAI JULIUS, (f. $31/3$ 1899), dr. phil., docent i kemi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Genforeningsplads 44, Kbh. F. ($13/4$ 51 — fys.)
- JENSEN, AKSEL TOVBORG, (f. $8/2$ 1911), dr. phil., professor i kemi ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, R. af Dbg. Ved Kanalen 5, Kbh. K. ($4/4$ 52 — fys.)

- POULSEN, CHRISTIAN HENRIK OTTO, (f. $\frac{8}{3}$ 1896), dr. phil., professor i historisk geologi og palæontologi ved Københavns Universitet. Hans Bruuns Vej 7, Charlottenlund. ($\frac{4}{4}$ 52 — biol.)
- FAURHOLT, THEODOR CARL, (f. $\frac{1}{2}$ 1890), dr. phil., rektor for og professor i kemi ved Danmarks farmaceutiske Højskole, Kmd. af Dbg.¹, Dbmd. Sundvænget 3, Hellerup. ($\frac{10}{4}$ 53 — fys.)
- IVERSEN, JOHANNES, (f. $\frac{27}{12}$ 1904), dr. phil., statsgeolog ved Danmarks geologiske Undersøgelse, lektor i pollenanalyse og kvartær florahistorie ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Rørskærsvvej 10, Gentofte. ($\frac{10}{4}$ 53 — biol.)
- KEMP, TAGE, (f. $\frac{28}{8}$ 1896), dr. med., professor i human arvebiologi og eugenik ved Københavns Universitet. Solvænget 6, Kbh. Ø. ($\frac{10}{4}$ 53 — biol.)
- BERG, KAJ, (f. $\frac{13}{5}$ 1899), dr. phil., professor i ferskvandsbiologi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Christian IV's Vej 8, Hillerød. ($\frac{9}{4}$ 54 — biol.)
- BØGGILD, JØRGEN KRUSE, (f. $\frac{30}{7}$ 1903), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet og inspektør ved Universitetets institut for teoretisk Fysik. Blegdamsvej 17, Kbh. Ø. ($\frac{9}{4}$ 54 — fys.)
- EINARSON, LÁRUS, (f. $\frac{5}{6}$ 1902), professor i anatomi ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Universitetsparken, Århus. ($\frac{9}{4}$ 54 — biol.)
- NOE-NYGAARD, ARNE, (f. $\frac{30}{7}$ 1908), dr. phil., professor i mineralogi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹, F. M. 2. Østervoldgade 7, Kbh. K. ($\frac{9}{4}$ 54 — fys.)
- BANG, THØGER SOPHUS VILHELM, (f. $\frac{27}{6}$ 1917), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Moltkes Vej 61, Kbh. F. ($\frac{15}{4}$ 55 — fys.)
- BOHR, AAGE NIELS, (f. $\frac{19}{6}$ 1922), dr. phil., professor i fysik ved Københavns Universitet. Kvædevej 77, Virum. ($\frac{15}{4}$ 55 — fys.)
- THORSON, GUNNAR AXEL WRIGHT-, (f. $\frac{31}{12}$ 1906), dr. phil., professor i marinbiologi ved Københavns Universitet, F. M. 2. Nationernes Allé 28, Helsingør. ($\frac{15}{4}$ 55 — biol.)

- USSING, HANS HENRIKSEN, (f. $^{30}/_{12}$ 1911), dr. phil., professor i biokemi ved Københavns Universitet. R. af Dbg. Bredgade 71, Kbh. K. ($^{15}/_{4}$ 55 — biol.)
- VEIBEL, STIG ERIK, (f. $^{19}/_{4}$ 1898), dr. phil., professor i organisk kemi ved Danmarks tekniske Højskole. Enighedsvej 4, Charlottenlund. ($^{15}/_{4}$ 55 — fys.)
- WESTERGAARD, MOGENS CHRISTIAN WANNING, (f. $^{12}/_{6}$ 1912), dr. phil., professor extraord. i genetik ved Københavns Universitet. Abildgaards Vej 91, Virum. ($^{15}/_{4}$ 55 — biol.)
- ENGELBRETH-HOLM, JULIUS, (f. $^{22}/_{1}$ 1904), dr. med., professor i patologisk anatomi ved Københavns Universitet, R. af Dbg.¹. Bakkedal 8, Hellerup. ($^{12}/_{4}$ 57 — biol.)
- ANDERSEN, EINAR ANTON, (f. $^{16}/_{9}$ 1905), dr. phil., professor i geodæsi ved Københavns Universitet, direktør for Geodætisk Institut, R. af Dbg.¹. Serridslevvej 8, Kbh. Ø. ($^{11}/_{4}$ 58 — fys.)
- BAK, BØRGE NIELSEN, (f. $^{31}/_{12}$ 1912), dr. phil., professor extraord. i molekylspektroskopi ved Københavns Universitet. Søager 18, Gentofte. ($^{11}/_{4}$ 58 — fys.)
- LASSEN, NIELS OVE, (f. $^{18}/_{5}$ 1914), dr. phil., professor i eksperimentalfysik ved Københavns Universitet. Søndervej 43, Virum. ($^{11}/_{4}$ 58 — fys.)
- NIELSEN, HALFDAN EINER STEEMANN, (f. $^{13}/_{6}$ 1907), dr. phil., professor i botanik ved Danmarks farmaceutiske Højskole. R. af Dbg.¹, F. M. 2. Engbakken 6, Virum. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- SØRENSEN, THORVALD JULIUS, (f. $^{4}/_{7}$ 1902), dr. phil., professor i botanik ved Københavns Universitet, direktør for Botanisk Have, F. M. 2. Gothersgade 140, Kbh. K. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- TEILUM, GUNNAR, (f. $^{18}/_{8}$ 1902), dr. med., docent i patologisk anatomi ved Københavns Universitet. Godthåbsvej 127, Kbh. F. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- ZEUTHEN, ERIK, (f. $^{15}/_{11}$ 1914), dr. phil., professor ved Carlsbergfondets biologiske Institut. Vangededdet 71, Virum. ($^{11}/_{4}$ 58 — biol.)
- LUND, HAKON, (f. $^{2}/_{2}$ 1898), dr. phil., professor i kemi ved Århus Universitet, R. af Dbg.¹. Kathrinebjergvej 1, Århus. ($^{3}/_{4}$ 59 — fys.)

- REIZ, SVEN ANDERS TORSTEN, (f. $\frac{7}{6}$ 1915), fil. dr., professor i astronomi ved Københavns Universitet. Østervoldgade 3, Kbh. K. ($\frac{3}{4}$ 59 — fys.)
- WINGSTRAND, KARL GEORG, (f. $\frac{2}{3}$ 1919), fil. dr., professor i sammenlignende anatomi og morfologi ved Københavns Universitet. Slettevej 16, Søborg. ($\frac{3}{4}$ 59 — biol.)
- MAALØE, OLE URBAN, (f. $\frac{15}{8}$ 1914), dr. med., professor i mikrobiologi ved Københavns Universitet. Ahlmanns Allé 38, Hellerup. ($\frac{8}{4}$ 60 — biol.)
- OTTESEN, MARTIN, (f. $\frac{14}{12}$ 1920), dr. phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets kemiske afdeling. Gl. Carlsberg Vej 10, Valby. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
- SCHOU, AXEL VILLIAM, (f. $\frac{18}{8}$ 1902), dr. phil., professor i geografi ved Københavns Universitet, R. af Dbg. Strandboulevarden 112, Kbh. Ø. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
- TORNEHAVE, HANS MARIUS NIELSEN, (f. $\frac{24}{4}$ 1915), dr. phil., professor i matematik ved Københavns Universitet. Tornebakken 45, Virum. ($\frac{8}{4}$ 60 — fys.)
-

UDENLANDSKE MEDLEMMER

Efter anciennitet i Selskabet. Den sidst anførte dato er indvalgsdatoen.

DEN HISTORISK-FILOSOFISKE KLASSE

- NILSSON, NILS MARTIN PERSSON, (f. $1^2/7$ 1874), dr. phil., fh. professor i klassisk fornkunskap och antikens historia ved universitetet i Lund. Kmd. af Dbg. ($2^8/4$ 16.)
- OLSEN, MAGNUS BERNHARD, (f. $2^8/11$ 1878), dr. phil., fh. professor i oldnorsk og islandsk sprog og litteratur ved universitetet i Oslo. ($2^8/4$ 16.)
- KOHT, HALVDAN, (f. $7/7$ 1873), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Oslo. ($7/4$ 22.)
- GARDINER, ALAN HENDERSON, (f. $2^9/3$ 1879), dr., ægyptolog. London. ($1^1/4$ 24.)
- JAEGER, WERNER WILHELM, (fh. $3^0/7$ 1888), dr. phil., fh. professor i klassisk filologi ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($1^1/4$ 24.)
- MARSTRANDER, CARL JOHAN SVERDRUP, (f. $2^6/11$ 1883), dr., fh. professor i keltiske sprog ved universitetet i Oslo. ($1^3/4$ 28.)
- EITREM, SAMSON, (f. $2^8/12$ 1872), fh. professor i klassisk filologi ved universitetet i Oslo. ($1^0/4$ 31.)
- KARLGREN, KLAS BERNHARD JOHANNES, (f. $5/10$ 1889), dr. phil., fh. professor i østasiatisk sprogvidenskab og kultur, direktør for Östasiatiska samlingarne, Stockholm. ($3/4$ 36.)
- MASSIGNON, LOUIS-FERNAND-JULES, (f. $2^5/7$ 1883), dr., fh. professor i islamisk sociologi ved Collège de France, Paris. ($2/4$ 37.)
- EKWALL, BROR OSCAR EILERT, (f. $8/1$ 1877), dr. phil., fh. professor i engelsk sprog ved universitetet i Lund. ($8/4$ 38.)
- FRINGS, THEODOR, (f. $2^3/7$ 1886), dr. phil., fh. professor i tysk sprog og litteratur ved universitetet i Leipzig. ($8/4$ 38.)
- GÖTZE, ALBRECHT, (f. $1^1/1$ 1897), dr. phil., professor i assyriologi og babylonsk litteratur ved Yale University, New Haven, Conn. ($8/4$ 38.)
- SEIP, DIDRIK ARUP, (f. $3^1/3$ 1884), dr. phil., fh. professor i nordisk sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($8/4$ 38.)

- NORDAL, SIGURÐUR, (f. $^{14}/_9$ 1886), dr. jur., phil. & litt., fh. professor i islandsk filologi og kulturhistorie ved universitetet i Reykjavík. Stk. af Dbg. ($^{12}/_4$ 40.)
- NYBERG, HENRIK SAMUEL, (f. $^{28}/_{12}$ 1889), dr. phil., fh. professor i semitiske sprog ved universitetet i Uppsala. ($^{12}/_4$ 40.)
- WEIBULL, LAURITZ ULRIK ABSALON, (f. $^2/_4$ 1873), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Lund. ($^{12}/_4$ 40.)
- ANGLÈS, HIGINI, (f. $^1/_1$ 1888), dr., professor, præsident for Pontificio Istituto di Musica Sacra, Rom. ($^{12}/_4$ 46.)
- BAILEY, HAROLD WALTER, (f. $^{16}/_{12}$ 1899), dr., professor i sanskrit ved universitetet i Cambridge, England. ($^{12}/_4$ 46.)
- BEAZLEY, Sir JOHN DAVIDSON, (f. $^{13}/_9$ 1885), dr., fh. professor i klassisk arkæologi og kunst ved universitetet i Oxford. ($^{12}/_4$ 46.)
- BENVENISTE, ÉMILE, (f. $^{27}/_5$ 1902), professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Collège de France i Paris. ($^{12}/_4$ 46.)
- BOËTHIUS, CARL AXEL, (f. $^{18}/_7$ 1889), dr. phil., fh. professor i klassisk arkæologi (fornkunskap och antikens historia) ved Göteborgs Universitet. (Rom.) ($^{12}/_4$ 46.)
- GRÉGOIRE, HENRI-CLÉMENT-GUSTAVE, (f. 1881), dr., fh. professor i græsk ved universitetet i Bruxelles. ($^{12}/_4$ 46.)
- L'ORANGE, HANS PETER, (f. $^2/_3$ 1903), dr. phil., professor i klassisk arkæologi og kunsthistorie ved universitetet i Oslo. ($^{12}/_4$ 46.)
- MAROUZEAU, JULES, (f. $^{20}/_3$ 1878), dr., fh. professor i latinsk sprog ved universitetet i Paris. ($^{12}/_4$ 46.)
- MORGENSTIERNE, GEORG VALENTIN VON MUNTHE AV, (f. $^3/_1$ 1892), dr. phil., professor i indisk filologi ved universitetet i Oslo. ($^{12}/_4$ 46.)
- TILLYARD, HENRY JULIUS WESTENHALL, (f. $^{18}/_{11}$ 1881), dr., fh. professor i græsk ved University College i Cardiff. ($^{12}/_4$ 46.)
- WELLESZ, EGON JOSEPH, (f. $^{21}/_{10}$ 1888), dr., reader i byzantinsk musik ved universitetet i Oxford. ($^{12}/_4$ 46.)
- ALBRIGHT, WILLIAM FOXWELL, (f. $^{24}/_5$ 1891), dr. phil., professor i semitiske sprog ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md. ($^{11}/_4$ 47.)

- HOLMBERG, AXEL OLOF (OLLE), (f. $^{20}/_{10}$ 1893), dr. phil., professor i litteraturhistorie og poetik ved universitetet i Lund (Djurs-holm). ($^{11}/_{4}$ 47.)
- KURYŁOWICZ, JERZY, (f. $^{26}/_{8}$ 1895), professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Kraków. ($^{11}/_{4}$ 47.)
- SOMMERFELT, ALF AXELSSØN, (f. $^{23}/_{11}$ 1892), dr. phil., professor i almen sprogvidenskab ved universitetet i Oslo. ($^{11}/_{4}$ 47.)
- LATTE, KURT, (f. $^{9}/_{3}$ 1891), dr. phil., professor i klassisk filologi ved universitetet i Göttingen. ($^{2}/_{4}$ 48.)
- ALFÖLDI, ANDRÁS, (f. $^{27}/_{8}$ 1895), dr. phil., professor i gl. historie ved Institute for Advanced Study. Princeton, N. J. ($^{22}/_{4}$ 49.)
- JAKOBSON, ROMAN OSIPOVIČ (f. $^{11}/_{10}$ 1896), dr. phil., professor i slavisk sprog og litteratur ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^{22}/_{4}$ 49.)
- SAHLGREN, GUSTAF FREDRIK JÖRAN, (f. $^{8}/_{4}$ 1884), dr. phil., fh. professor i stednavneforskning ved universitetet i Uppsala. ($^{22}/_{4}$ 49.)
- WESSÉN, ELIAS GUSTAF ADOLF, (f. $^{15}/_{4}$ 1889), dr. phil., professor i nordiske sprog ved Stockholms Högskola. ($^{22}/_{4}$ 49.)
- AUBERT, MARCEL, (f. $^{9}/_{4}$ 1884), dr. phil., fh. professor ved École du Louvre, École des Beaux-Arts og École des Chartes, Paris. ($^{13}/_{4}$ 51.)
- GIBB, SIR HAMILTON ALEXANDER ROSSKEEN, (f. $^{2}/_{1}$ 1895), dr., professor i arabisk ved Harvard University, Cambridge, Mass. ($^{13}/_{4}$ 51.)
- GRABAR, ANDRÉ, (f. $^{26}/_{7}$ 1896), dr. phil., professor i byzantinsk arkæologi ved Collège de France, Paris. ($^{13}/_{4}$ 51.)
- HARTMANN, PAUL RICHARD, (f. $^{8}/_{6}$ 1881), dr. phil., fh. professor i arabisk ved universitetet i Berlin. ($^{13}/_{4}$ 51.)
- HASSELROT, CARL GUNNAR BENGT BERNDTSSON, (f. $^{12}/_{8}$ 1910), dr. phil., professor, docent i romansk filologi ved universitetet i Uppsala. R. af Dbg. ($^{13}/_{4}$ 51.)
- JOSEPHSON, RAGNAR, (f. $^{8}/_{3}$ 1891), dr. phil., professor i kunsthistorie ved universitetet i Lund. ($^{13}/_{4}$ 51.)

- KLOEKE, GESINUS GERHARDUS, (f. $^{10}/_7$ 1887), dr. phil., professor i nederlandsk ved universitetet i Leiden. ($^{13}/_4$ 51.)
- LANDSBERGER, BENNO, (f. $^{21}/_4$ 1890), dr. phil., professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($^{13}/_4$ 51.)
- LINDQVIST, SUNE, (f. $^{20}/_3$ 1887), dr. phil., fh. professor i forhistorisk arkæologi ved universitetet i Uppsala. ($^{13}/_4$ 51.)
- LOMBARD, ALF, (f. $^8/_7$ 1902), dr. phil., professor i romanske sprog ved universitetet i Lund. ($^{13}/_4$ 51.)
- SNELL, BRUNO KARL JOHANNES RICHARD, (f. $^{18}/_6$ 1896), dr. phil., professor i klassisk filologi ved universitetet i Hamburg. ($^{13}/_4$ 51.)
- SYME, SIR RONALD, (f. $^{11}/_3$ 1903), professor i antikkens historie ved universitetet i Oxford. ($^{13}/_4$ 51.)
- JACOBSEN, THORKILD PETER RUDOLPH, (f. $^7/_6$ 1904), dr. phil., professor, Oriental Institute, University of Chicago, Ill. ($^4/_4$ 52.)
- KROEBER, ALFRED L., (f. $^{11}/_6$ 1876), dr. phil., fh. professor i antropologi ved University of California, Berkeley, Cal. ($^4/_4$ 52.)
- THOMPSON, STITH, (f. $^7/_3$ 1885), dr. phil. & litt., fh. professor i engelsk og folklore ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($^4/_4$ 52.)
- ANDERSSON, CARL INGVAR, (f. $^{19}/_3$ 1899), dr. phil., rigsarkivar, Stockholm. ($^{10}/_4$ 53.)
- DEVOTO, GIACOMO, (f. $^{19}/_7$ 1897), dr. phil., professor i lingvistik ved universitetet i Firenze. ($^{10}/_4$ 53.)
- ERNOUT, ALFRED GEORGES, (f. $^{30}/_{10}$ 1879), dr. phil., fh. professor i latinsk filologi ved Collège de France i Paris. ($^{10}/_4$ 53.)
- GILSON, ÉTIENNE, (f. $^{13}/_6$ 1884), dr. phil., fh. professor i den middelalderlige filosofis historie ved Collège de France i Paris, nu ved Institute of Mediaeval Studies, Toronto. ($^{10}/_4$ 53.)
- GJERSTAD, ERIK PAUL EINAR, (f. $^{30}/_{10}$ 1897), dr. phil., professor i klassisk fornknuskap och antikens historia ved universitetet i Lund. ($^{10}/_4$ 53.)
- MALONE, KEMP, (f. $^{14}/_3$ 1889), dr. phil., professor i engelsk ved Johns Hopkins University, Baltimore, Md., R. af Dbg. ($^{10}/_4$ 53.)
- VASMER, MAX JULIUS FRIEDRICH, (f. $^{28}/_2$ 1886), dr. phil., fh. professor i slavisk filologi ved det frie universitet i Berlin. ($^{10}/_4$ 53.)

- MARTINET, ANDRÉ, (f. $12/4$ 1908), dr. phil., fh. professor i lingvistik ved Columbia University, New York. (Sceaux, Seine). ($9/4$ 54.)
- RÄSÄNEN, ARVO MARTTI OKTAVIANUS, (f. $25/6$ 1893), dr. phil., professor i tyrkisk filologi ved universitetet i Helsingfors. ($9/4$ 54.)
- SELMER, ERNST WESTERLUND, (f. $23/4$ 1890), dr. phil., professor i tysk filologi og almen fonetik ved universitetet i Oslo. ($9/4$ 54.)
- FETT, HARRY PER, (f. $8/9$ 1875), dr. phil., fh. riksantikvar, Oslo. ($15/4$ 55.)
- NYMAN, ALF TOR, (f. $12/3$ 1884), dr. phil., fh. professor i filosofi ved universitetet i Lund. ($15/4$ 55.)
- DÜRING, HANS INGEMAR, (f. $2/9$ 1903), dr. phil., professor i klassisk filologi (græsk sprog og litteratur) ved Göteborgs Universitet. ($6/4$ 56.)
- HANELL, KRISTER, (f. $8/8$ 1904), dr. phil., professor i klassisk forn-kunskap och antikens historia ved universitetet i Lund. ($6/4$ 56.)
- SCHEEL, HELMUTH FRIEDRICH AUGUST, (f. $19/5$ 1895), dr. phil., professor i Islamkunde ved universitetet i Mainz. ($6/4$ 56.)
- SVEINSSON, EINAR ÓLAFUR, (f. $12/12$ 1899), dr. phil., professor i islandsk litteratur ved universitetet i Reykjavik ($6/4$ 56.)
- CLARK, SIR GEORGE NORMAN, (f. $27/2$ 1890), dr., fh. professor i nyere historie ved universiteterne i Oxford og Cambridge, Provost of Oriel College, Oxford. ($12/4$ 57.)
- HENNING, WALTER BRUNO, (f. $22/5$ 1909), dr. phil., professor i centralasiatiske studier ved School of Oriental and African Studies, London University. ($12/4$ 57.)
- INGHOLT, KAI HARALD, (f. $11/3$ 1896), dr. phil., professor i Classical Civilization ved Yale University, New Haven. R. af Dbg. ($12/4$ 57.)
- MAZON, ANDRÉ-AUGUSTE, (f. $7/9$ 1881), dr. phil., fh. professor i slaviske sprog og litteraturer ved Collège de France, præsident for Institut d'Études Slaves, Paris. ($12/4$ 57.)
- RENOU, LOUIS-MARIE-JOSEPH, (f. $28/10$ 1896), dr. phil., professor i indisk filologi ved universitetet i Paris. ($12/4$ 57.)

- STRÖMBÄCK, DAG ALVAR, (f. $1^3/8$ 1900), dr. phil., professor i nordisk och jämförande folklivsforskning ved universitetet i Uppsala. ($1^2/4$ 57.)
- VOGT, HANS KAMSTRUP, (f. $1/6$ 1903), dr. phil., professor i romansk filologi ved universitetet i Oslo. ($1^2/4$ 57.)
- WEIBULL, CURT HUGO JOHANNES, (f. $1^9/8$ 1886), dr. phil., fh. professor i historie ved universitetet i Göteborg. ($1^2/4$ 57.)
- ÖHMANN, EMIL, (f. $2^5/1$ 1894), dr. phil., professor i germansk filologi ved universitetet i Helsingfors. ($1^2/4$ 57.)
- BULL, FRANCIS, (f. $4/10$ 1887), dr. phil., fh. professor i nordisk litteratur ved universitetet i Oslo. Kmd. af Dbg. ($1^1/4$ 58.)
- SCHAEFFER, CLAUDE-FRÉDÉRIC-ARMAND, (f. $6/3$ 1898), dr. jur. & phil., professor i arkæologi ved Collège de France og Directeur de recherches au Centre National de la Recherche scientifique, Paris. ($3/4$ 59.)

DEN NATURVIDENSKABELIG-MATEMATISKE KLASSE

fys. betegner den fysisk-matematiske gruppe, biol. den biologiske gruppe.

- BERTRAND, GABRIEL-ÉMILE, (f. $1^7/5$ 1867), dr., fh. professor i biologisk kemi ved universitetet og direktør for det biologiske laboratorium ved Institut Pasteur i Paris. ($7/4$ 11 — fys.)
- HADAMARD, JACQUES-SALOMON, (f. $8/12$ 1865), dr. phil., fh. professor i rationel og kosmisk mekanik ved Collège de France i Paris. ($1^1/4$ 13 — fys.)
- BORDET, JULES-JEAN-BAPTISTE-VINCENT, (f. $1^3/6$ 1870), dr. phil., fh. direktør for Institut Pasteur i Bruxelles. ($9/4$ 20 — biol.)
- HEVESY, GEORGE CHARLES DE, (f. $1/8$ 1885), dr. med., phil. & scient., fh. professor, Universitetets institut for teoretisk Fysik i København, og Institutet för organisk kemisk Forskning, Stockholm. ($3/4$ 25 — fys.)
- DALE, SIR HENRY HALLETT, (f. $9/6$ 1875), dr., fh. direktør for National Institute for Medical Research, London. ($9/4$ 26 — biol.)
- DEBYE, PETER, (f. $2^4/3$ 1884), fh. professor i fysik ved Cornell University, Ithaca, N. Y. ($9/4$ 26 — fys.)

- WARBURG, OTTO HEINRICH, (f. $\frac{8}{10}$ 1883), dr., fh. professor, direktør for Max Planck Institut für Zellphysiologie, Berlin-Dahlem. ($\frac{8}{4}$ 27 — biol.)
- v. FRISCH, KARL Ritter, (f. $\frac{20}{11}$ 1886), dr., fh. professor i zoologi ved universitetet i München. ($\frac{10}{4}$ 31 — biol.)
- SIEGBAHN, KARL MANNE GEORG, (f. $\frac{3}{12}$ 1886), dr., fh. professor, forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens forskningsinstitut for experimentel Fysik, Stockholm. ($\frac{21}{4}$ 33 — fys.)
- FRANCK, JAMES, (f. $\frac{26}{8}$ 1882), dr. phil., fh. professor i fysik ved universitetet i Chicago, Ill. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- NEUGEBAUER, OTTO EDUARD HERMANN, (f. $\frac{26}{5}$ 1899), dr. phil., professor i matematikens historie ved Brown University, Providence, R. I. ($\frac{6}{4}$ 34 — fys.)
- STENSIÖ, ERIK HELGE OSVALD, (f. $\frac{2}{10}$ 1891), dr. phil., professor, Naturhistoriska Riksmuseum, Stockholm. Kmd. af Dbg. ($\frac{6}{4}$ 34 — biol.)
- EKMAN, SVEN PETRUS, (f. $\frac{31}{5}$ 1876), dr. phil., fh. professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{12}{4}$ 35 — biol.)
- VON EULER-CHELPIN, HANS KARL AUGUST SIMON, (f. $\frac{15}{2}$ 1873), dr. phil., fh. professor i almindelig og organisk kemi ved Stockholms Högskola. ($\frac{12}{4}$ 35 — fys.)
- LILJESTRAND, GÖRAN, (f. $\frac{16}{4}$ 1886), dr. med., fh. professor i farmakologi ved Karolinska Institutet i Stockholm. ($\frac{12}{4}$ 35 — biol.)
- MOHR, OTTO LOUS, (f. $\frac{8}{3}$ 1886), dr. med., fh. professor i medicin ved universitetet i Oslo. ($\frac{12}{4}$ 35 — biol.)
- STERN, OTTO, (f. $\frac{17}{2}$ 1888), professor i fysik, Berkeley, Cal. ($\frac{3}{4}$ 36 — fys.)
- ROUS, FRANCIS PEYTON, (f. $\frac{5}{10}$ 1879), dr., Member of the Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($\frac{8}{4}$ 38 — biol.)
- LAURITSEN, CHARLES CHRISTIAN, (f. $\frac{4}{1}$ 1892), dr. phil., professor i fysik ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. Kmd. af Dbg. ($\frac{14}{4}$ 39 — fys.)

- STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL, (f. $^{21/1}$ 1908), dr. phil., fh. professor i astronomi ved Københavns Universitet, professor i astronomi ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J., R. af Dbg. ($^{14/4}$ 39 — fys.)
- AHLMANN, HANS JAKOB KONRAD WILHELMSSON, (f. $^{14/11}$ 1889), dr. phil., fh. professor i geografi ved Stockholms Högskola. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- DE BROGLIE, LOUIS-VICTOR-PIERRE-RAYMOND, Prince, (f. $^{15/8}$ 1892), dr., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Paris. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- CHADWICK, SIR JAMES, (f. $^{20/10}$ 1891), dr., fh. professor i fysik, Master of Gonville and Caius College, Cambridge, England. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- DRINKER, CECIL K., (f. $^{17/3}$ 1887), dr., fh. professor i fysiologi ved Harvard University, School of Public Health, Boston, Mass. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- FLOREY, SIR HOWARD WALTER, (f. $^{24/9}$ 1898), dr., professor i patologi ved universitetet i Oxford. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- HAMMARSTEN, EINAR, (f. $^{4/1}$ 1889), dr. phil., fh. professor i kemi og farmaci ved Karolinska medico-kirurgiska Institutet i Stockholm. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- HANSTRÖM, BERTIL, (f. $^{20/11}$ 1891), dr. phil., fh. professor i zoologi ved universitetet i Lund. R. af Dbg. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- HILL, ARCHIBALD VIVIAN, (f. $^{26/9}$ 1886), dr., fh. professor i fysiologi ved universitetet i London. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- JONES, SIR HAROLD SPENCER, (f. $^{29/3}$ 1890), dr. phil., fh. Astronomer Royal, direktør for observatoriet i Greenwich. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- KAPITZA, PJOTR LEONIDOVICH, (f. $^{26/6/8/7}$ 1894), dr., professor, direktør for det fysiske forskningsinstitut ved akademiet i Moskva. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- KLEIN, OSKAR BENJAMIN, (f. $^{15/9}$ 1894), dr. phil., professor i mekanik ved Stockholms Högskola. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- LINDBLAD, BERTIL, (f. $^{26/11}$ 1895), dr. phil., direktør for Stockholms Observatorium. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- MEITNER, LISE, (f. $^{7/11}$ 1878), dr. phil., fh. professor ved Kungl. Vetenskapsakademiens forskningsinstitut for Fysik i Stockholm. ($^{12/4}$ 46 — fys.)

- NORDHAGEN, ROLF, (f. $^{21/10}$ 1894), dr. phil., professor i botanik ved universitetet i Oslo. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- RICHARDS, ALFRED NEWTON, (f. $^{22/3}$ 1876), dr., fh. professor i farmakologi ved universitetet i Philadelphia, Penn. ($^{12/4}$ 46 — biol.)
- RIESZ, MARCEL, (f. $^{16/11}$ 1886), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Lund. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- STRUVE, OTTO, (f. $^{12/8}$ 1897), dr. phil., professor i astrofysik ved universitetet i Berkeley, Cal. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- VEBLEN, OSWALD, (f. $^{24/6}$ 1880), dr., fh. professor i matematik ved Institute for Advanced Study, School of Mathematics, Princeton, N. J. ($^{12/4}$ 46 — fys.)
- BORN, MAX, (f. $^{11/12}$ 1882), dr. phil., fh. professor i fysik ved universitetet i Edinburgh. (Bad Pyrmont.) ($^{11/4}$ 47 — fys.)
- MARCUS, ERNEST GOTTHELF, (f. $^{8/6}$ 1893), professor i zoologi ved universitetet i São Paulo. ($^{11/4}$ 47 — biol.)
- OORT, JAN HENDRIK, (f. $^{28/4}$ 1900), dr. phil., professor, direktør for observatoriet i Leiden. ($^{11/4}$ 47 — fys.)
- SIEGEL, CARL LUDWIG, (f. $^{31/12}$ 1896), professor i matematik ved universitetet i Göttingen. ($^{11/4}$ 47 — fys.)
- SVEDBERG, THEODOR, (f. $^{30/8}$ 1884), dr. phil., fh. professor i fysisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($^{11/4}$ 47 — fys.)
- VINOGRADOV, IVAN MATVEEVITCH, (f. $^{14/9}$ 1891), professor, matematiker, Moskva. ($^{11/4}$ 47 — fys.)
- KALCKAR, HERMAN MORITZ, (f. $^{26/3}$ 1908), dr. med., professor i biologi ved Johns Hopkins University, Baltimore, Maryland, U.S.A. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- KLING, CARL ALBIN, (f. $^{17/5}$ 1879), dr. med., fh. professor og direktør for Statens bakteriologiske Laboratorium i Stockholm. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- LITTLEWOOD, JOHN EDENSOR, (f. $^{9/6}$ 1885), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($^{2/4}$ 48 — fys.)
- MELIN, JOHANNES BOTVID ELIAS, (f. $^{28/7}$ 1889), dr. phil., fh. professor i fysiologisk botanik og anatomi ved universitetet i Uppsala. ($^{2/4}$ 48 — biol.)
- MULLER, HERMANN JOSEPH, (f. $^{21/12}$ 1890), dr. phil., professor i zoologi ved Indiana University, Bloomington, Ind. ($^{2/4}$ 48 — biol.)

- RUNNSTRÖM, JOHAN AXEL MAURITZ, (f. $17/6$ 1888), dr. phil., fh. professor i eksperimentel zoologi og cellefysiologi ved Stockholms Högskola. ($2/4$ 48 — biol.)
- COURANT, RICHARD, (f. $8/1$ 1888), dr. phil., professor i matematik ved New York University, N. Y. ($22/4$ 49 — fys.)
- HOLTEDAHL, OLAF, (f. $24/6$ 1885), dr. phil., fh. professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($22/4$ 49 — fys.)
- LIPMANN, FRITZ ALBERT, (f. $12/6$ 1899), dr. phil. & med., Rockefeller Institute for Medical Research, New York, N. Y. ($22/4$ 49 — biol.)
- RAMON, GASTON LÉON, (f. $30/9$ 1886), fh. direktør for Institut Pasteurs serumafdeling i Garches, Seine et Oise. R. af Dbg. ($22/4$ 49 — biol.)
- SOLBERG, HALVOR SKAPPEL, (f. $5/2$ 1895), dr. phil., professor i teoretisk meteorologi ved universitetet i Oslo. ($22/4$ 49 — fys.)
- FISHER, SIR RONALD AYLMER, (f. $17/2$ 1890), professor i genetik ved universitetet i Cambridge, Engl. ($14/4$ 50 — biol.)
- OPPENHEIMER, J. ROBERT, (f. $22/4$ 1904), professor, direktør for Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($14/4$ 50 — fys.)
- ADRIAN of CAMBRIDGE, EDGAR DOUGLAS, BARON, (f. $30/11$ 1889), dr. med. & scient., professor i fysiologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($13/4$ 51 — biol.)
- BEURLING, ARNE KARL-AUGUST, (f. $3/2$ 1905), dr. phil., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N. J. ($13/4$ 51 — fys.)
- BROWN, GEORGE LINDOR, (f. $9/2$ 1903), dr. med., professor i fysiologi ved University College i London. ($13/4$ 51 — biol.)
- CLAUSEN, JENS CHRISTIAN, (f. $11/3$ 1891), dr. phil., afdelingsleder ved Carnegie Institution of Washington, Stanford, Cal. ($13/4$ 51 — biol.)
- DARLINGTON, CYRIL DEAN, (f. $19/12$ 1903), dr. scient., professor i botanik ved universitetet i Oxford, Engl. ($13/4$ 51 — biol.)
- DOBZHANSKY, THEODOSIUS, (f. $25/1$ 1900), dr. scient., professor i zoologi ved Columbia University i New York, N. Y. ($13/4$ 51 — biol.)

- GAMOW, GEORGE ANTONY, (f. $\frac{4}{3}$ 1904), dr., professor i teoretisk fysik ved University of Colorado, Boulder, Col. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- GUGGENHEIM, EDWARD ARMAND, (f. $\frac{11}{8}$ 1901), dr. scient., professor i kemi ved universitetet i Reading, Engl. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HASTINGS, ALBERT BAIRD, (f. $\frac{20}{11}$ 1895), dr. phil. & scient., professor i biokemi ved Scripps Clinic and Research Foundation, La Jolla, Cal. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- HEDVALL, JOHAN ARVID, (f. $\frac{18}{1}$ 1888), dr. phil., fh. professor i kemisk teknologi ved Chalmers tekniska Högskola, Göteborg. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HEISENBERG, WERNER KARL, (f. $\frac{5}{12}$ 1901), dr. scient., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Göttingen. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HOLMBERG, BROR ALEXANDER LUDVIG, (f. $\frac{30}{7}$ 1881), dr. scient., fh. professor i organisk kemi ved Stockholms tekniska Högskola, forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens Nobelinstitut for organisk kemi, Stockholm. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HULTHÉN, ERIK VILHELM, (f. $\frac{19}{9}$ 1891), dr. scient., professor i fysik ved Stockholms Högskola. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- HÖRSTADIUS, SVEN OTTO, (f. $\frac{18}{2}$ 1898), dr. phil., professor i zoologi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)
- LANDAU, LEO, (f. $\frac{22}{1}$ 1908), professor i teoretisk fysik ved det russiske akademis fysiske institut i Moskva. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- MYRBERG, PEKKA JUHANA, (f. $\frac{30}{12}$ 1892), dr. phil., professor i matematik ved og kansler for universitetet i Helsingfors. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- ROSENFELD, LÉON HENRI CONSTANT, (f. $\frac{14}{8}$ 1904), dr. phil., fh. professor i teoretisk fysik ved universitetet i Manchester. (København.) ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- TISELIUS, ARNE VILHELM KAURIN, (f. $\frac{10}{8}$ 1902), dr. phil., professor i biokemi ved universitetet i Uppsala. ($\frac{13}{4}$ 51 — fys.)
- WIGGLESWORTH, VINCENT BRIAN, (f. $\frac{17}{4}$ 1899), dr. med., professor i biologi ved universitetet i Cambridge, Engl. ($\frac{13}{4}$ 51 — biol.)

- ZECHMEISTER, LÁSZLÓ, (f. $^{14/5}$ 1889), dr. ing., professor i kemi ved California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($^{13/4}$ 51 — fys.)
- BEADLE, GEORGE WELLS, (f. $^{22/10}$ 1903), dr. phil., professor, direktør for The Kerckhoff Laboratories of Biology, California Institute of Technology i Pasadena, Cal. ($^{4/4}$ 52 — biol.)
- SKOTTSBERG, CARL JOHAN FREDRIK, (f. $^{1/12}$ 1880), dr. phil., fh. professor i botanik ved Göteborgs Universitet. R. af Dbg. ($^{4/4}$ 52 — biol.)
- MANTON, IRENE, (f. $^{17/4}$ 1904), dr. phil., professor i botanik ved universitetet i Leeds. ($^{10/4}$ 53 — biol.)
- THEORELL, AXEL HUGO TEODOR, (f. $^{6/7}$ 1903), dr. med., professor, forstander ved Karolinska medico-kirurgiska institutets Nobel-institut i Stockholm. ($^{10/4}$ 53 — biol.)
- COLLANDER, PAUL RUNAR, (f. $^{1/5}$ 1894), dr. phil., professor i botanik ved universitetet i Helsingfors. ($^{15/4}$ 55 — biol.)
- KOPFERMANN, HANS CLAUDIUS MICHAEL, (f. $^{26/4}$ 1895), dr. phil., professor i fysik ved universitetet i Heidelberg. ($^{15/4}$ 55 — fys.)
- BARTH, THOMAS FREDRIK WEIBYE, (f. $^{18/5}$ 1899), dr. phil., professor i krystallografi, mineralogi og petrografi ved universitetet i Oslo. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- BEST, CHARLES HERBERT, (f. $^{27/2}$ 1899), dr. med. & scient., professor i fysiologi ved universitetet i Toronto. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- BRACHET, JEAN-LOUIS-AUGUSTE, (f. $^{19/3}$ 1909), dr., professor i almindelig biologi ved Université libre i Bruxelles. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- BRONK, DETLEV WULF, (f. $^{13/8}$ 1897), dr. phil., præsident for National Academy of Sciences, Washington, D. C. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- COCKCROFT, Sir JOHN DOUGLAS, (f. $^{27/5}$ 1897), direktør for Atomic Energy Research Establishment i Harwell, England. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- CORI, CARL FERDINAND, (f. $^{5/12}$ 1896), dr. med. & scient., professor i biokemi ved Washington University, St. Louis, Miss. ($^{6/4}$ 56 — biol.)

- DEMEREK, MILISLAV, (f. $^{11/1}$ 1895), dr., direktør for Department of Genetics, Carnegie Institution of Washington, Cold Spring Harbor, Long Island, N. Y. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- EDLÉN, BENGT, (f. $^{2/11}$ 1906), dr. phil., professor i fysik ved universitetet i Lund. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- EPHRUSSI, BORIS, (f. $^{9/5}$ 1901), dr., professor i genetik ved universitetet i Paris. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- FLORIN, CARL RUDOLF, (f. $^{5/4}$ 1894), dr. phil., professor, forstander for Kungl. Vetenskapsakademiens Bergianska Stiftelse, Stockholm. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- GRANIT, RAGNAR ARTHUR, (f. $^{30/10}$ 1900), dr. med. & scient., professor i neurofysiologi ved Kungl. Karolinska medico-kirurgiska Institutet, Medicinska Nobelinstitutets avdelning för neurofysiologi, Stockholm. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- GUSTAFSON, TORSTEN VALDEMAR, (f. $^{8/5}$ 1904), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Lund. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- HADDING, ASSAR ROBERT, (f. $^{10/1}$ 1886), dr. phil., fh. professor i geologi og mineralogi ved universitetet i Lund. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- HAHN, OTTO, (f. $^{8/3}$ 1879), dr. phil., fh. professor i kemi ved universitetet i Berlin, præsident for Max Planck-Gesellschaft, Göttingen. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- HALDANE, JOHN BURDON SANDERSON, (f. $^{5/11}$ 1892), professor i biometri ved universitetet i London. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- HARINGTON, SIR CHARLES ROBERT, (f. $^{1/8}$ 1897), dr. scient., direktør for National Institute for Medical Research, London. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- HASSEL, ODD, (f. $^{17/5}$ 1897), dr. phil., professor i fysisk kemi ved universitetet i Oslo. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- HYLLERAAS, EGIL ANDERSEN, (f. $^{15/5}$ 1898), dr. phil., professor i teoretisk fysik ved universitetet i Oslo. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- HÄGG, GUNNAR, (f. $^{14/12}$ 1903), dr. phil., professor i uorganisk kemi ved universitetet i Uppsala. ($^{6/4}$ 56 — fys.)
- KAHLSON, GEORG SIGFRID, (f. $^{23/9}$ 1901), dr. med., professor i fysiologi ved universitetet i Lund. ($^{6/4}$ 56 — biol.)
- KIHARA, HITOSHI, (f. $^{21/10}$ 1893), dr., professor i genetik ved universitetet i Kyoto. ($^{6/4}$ 56 — biol.)

- LA MER, VICTOR KUHN, (f. $^{15}/_6$ 1895), dr. phil., professor i kemi ved Columbia University i New York. ($^6/_4$ 56 — fys.)
- MAYR, ERNST, (f. $^5/_7$ 1904), dr. phil., professor i zoologi ved Harvard College, Cambridge, Mass. ($^6/_4$ 56 — biol.)
- NEVANLINNA, ROLF HERMAN, (f. $^{22}/_{10}$ 1895), dr. phil., fh. professor i matematik ved universitetet i Helsingfors. ($^6/_4$ 56 — fys.)
- SCHWARZENBACH, GEROLD, (f. $^{15}/_3$ 1904), dr. phil., professor i uorganisk og analytisk kemi ved universitetet i Zürich. ($^6/_4$ 56 — fys.)
- SKOLEM, THORALF ALBERT, (f. $^{23}/_5$ 1887), dr. phil., professor i matematik ved universitetet i Oslo. ($^6/_4$ 56 — fys.)
- VAN SLYKE, DONALD DEXTER, (f. $^{29}/_3$ 1883), dr. med., phil. & scient., direktør for den biologiske og medicinske afdeling ved Brookhaven Laboratories, Upton, Long Island, N. Y. ($^6/_4$ 56 — biol.)
- YONGE, CHARLES MAURICE, (f. $^9/_{12}$ 1899), dr. scient., professor i zoologi ved universitetet i Glasgow. ($^6/_4$ 56 — biol.)
- HEIDELBERGER, MICHAEL, (f. $^{29}/_4$ 1888), dr. phil., fh. professor i biokemi ved Columbia University, New York. ($^{12}/_4$ 57 — biol.)
- THORARINSSON, SIGURDUR, (f. $^8/_1$ 1912), dr. phil., direktør for Islands naturhistoriske Museum, Reykjavík. ($^{12}/_4$ 57 — fys.)
- DELBRÜCK, MAX, (f. $^4/_9$ 1906), dr. phil., professor i biologi ved California Institute of Technology, Pasadena, Cal. ($^{11}/_4$ 58 — biol.)
- MOTTELSON, BEN ROY, (f. $^9/_7$ 1926), dr. phil., Nordita (Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik), København. ($^{11}/_4$ 58 — fys.)
- MÜNTZING, ARNE, (f. $^2/_3$ 1903), dr. phil., professor i genetik ved universitetet i Lund. ($^{11}/_4$ 58 — biol.)
- STØRMER, LEIF, (f. $^1/_7$ 1905), dr. phil., professor i historisk geologi ved universitetet i Oslo. ($^{11}/_4$ 58 — biol.)
- LARSEN, POUL, (f. $^{30}/_{10}$ 1909), dr. phil., professor i plantefysiologi ved universitetet i Bergen. ($^3/_4$ 59 — biol.)
- HARRIS, THOMAS MAXWELL, (f. $^8/_1$ 1903), dr. phil. & scient., professor i botanik ved universitetet i Reading. ($^8/_4$ 60 — fys.)
-

INDENLANDSKE MEDLEMMER (99)

Alfabetisk fortegnelse.

Andersen, E.	Elling.	Johansen, Friis.	Rehberg, Brandt.
Bak.	Engelbreth-	Jørgensen, C. A.	Riis.
Bang.	Holm.	Jørgensen, Peter.	Reiz.
Barr.	Erichsen, W.	Kemp.	Rosenkrantz.
Berg.	Fabricius.	Koch, H.	Rubow.
Birket-Smith.	Faurholt.	Kristensen, M.	Sand.
Bjerrum, J.	Fenchel.	Krogh.	Sander-Hansen.
Blatt.	Hammerich.	Krüger.	Schau.
Blinkenberg.	Hansen, Aage.	Langseth.	Skautrup.
Bohr, Niels.	Helgason.	Larsen, J. P.	Stensberg.
Bohr, Aage.	Hertzsprung.	Lassen, N. O.	Sten.
Brandt.	Hjelholt.	Lund.	Stender-Petersen.
Brøndsted.	Hjelmlev.	Lundsgaard.	Sørensen, Th.
Brøndum-Niel-	Holter.	Maaløe.	Teilum.
sen.	Høeg.	Mathiassen.	Thomsen, M.
Buchthal.	Iuul.	Møller, C.	Thorson.
Bøggild.	Iversen, J.	Nielsen, Stee-	Topsøe-Jensen.
Bøggild-Ander-	Jacobsen, J. C.	mann.	Tornehave.
sen.	Jansen, Bille-	Nielsen, Niels.	Ussing.
Christensen,	skov.	Noe-Nygaard.	Veibel.
Hohwü.	Jensen, Tov-	Nørlund.	Westergaard.
Christiansen.	borg.	Olsen, C.	Winge.
Dam.	Jensen, K. Ad.	Ottesen.	Wingstrand.
Degerbøl.	Jensen, K. Arne.	Pedersen, Johs.	Ørskov.
Diderichsen.	Jeppesen, K.	Pedersen, K. J.	Zeuthen.
Dyggve.	Jessen, B.	Poulsen, Chr.	
Einarson.	Jessen, K.	Poulsen, Vagn.	

UDENLANDSKE MEDLEMMER (197)

Alfabetisk fortegnelse.

Adrian.	Benveniste.	Bull.	Delbrück.
Ahlmann.	Bertrand.	Chadwick.	Demerec.
Albright.	Best.	Clark.	Devoto.
Alföldi.	Beurling.	Clausen.	Dobzhansky.
Andersson.	Boëthius.	Cockcroft.	Drinker.
Anglès.	Bordet.	Collander.	Düring.
Aubert.	Born.	Cori.	Edlén.
Bailey.	Brachet.	Courant.	Eitrem.
Barth.	de Broglie.	Dale.	Ekman.
Beadle.	Bronk.	Darlington.	Ekwall.
Beazley.	Brown.	Debye.	Ephrussi.

Ernout.	Holmberg, A. O.	Marcus.	Selmer.
v. Euler-Chelpin.	Holmberg, B.	Marouzeau.	Siegbahn.
Fett.	Holtedahl.	Marstrander.	Siegel.
Fisher.	Hulthén.	Martinet.	Skolem.
Florey.	Hylleraas.	Massignon.	Skottsberg.
Florin.	Hägg.	Mayr.	Snell.
Franck.	Hörstadius.	Mazon.	Solberg.
Frings.	Ingholt.	Meitner.	Sommerfeld.
v. Frisch.	Jaeger.	Melin.	Stensiö.
Gamow.	Jacobsen.	Mohr.	Stern.
Gardiner.	Jakobson.	Morgenstierne.	Struve.
Gibb.	Jones.	Mottelson.	Strömbäck.
Gilson.	Josephson.	Muller.	Strömgren.
Gjerstad.	Kahlson.	Müntzing.	Størmer.
Grabar.	Kalckar.	Myrberg.	Svedberg.
Granit.	Kapitza.	Neugebauer.	Sveinsson.
Grégoire.	Karlgren.	Nevanlinna.	Syme.
Guggenheim.	Kihara.	Nilsson.	Theorell.
Gustafson.	Klein.	Nordal.	Thompson.
Götze.	Kling.	Nordhagen.	Thorarinsson.
Hadamard.	Kloeke.	Nyberg.	Tillyard.
Hadding.	Koht.	Nyman.	Tiselius.
Hahn.	Kopfermann.	Olsen.	Van Slyke.
Haldane.	Kroeber.	Oort.	Vasmer.
Hammarsten.	Kuryłowicz.	Oppenheimer.	Veblen.
Hanell.	La Mer.	l'Orange.	Vinogradov.
Hanström.	Landau.	Ramon.	Vogt.
Harington.	Landsberger.	Renou.	Warburg.
Harris.	Larsen, Poul.	Richards.	Weibull, Curt.
Hartmann.	Latte.	Riesz.	Weibull, Laur.
Hassel.	Lauritsen.	Rosenfeld.	Wellesz.
Hasselrot.	Liljestrand.	Rous.	Wessén.
Hastings.	Lindblad.	Runnström.	Wigglesworth.
Hedvall.	Lindqvist.	Räsänen.	Yonge.
Heidelberger.	Lipmann.	Sahlgren.	Zechmeister.
Heisenberg.	Littlewood.	Schaeffer.	Öhmann.
Henning.	Lombard.	Scheel.	
Hevesy.	Malone.	Schwarzenbach.	
Hill.	Manton.	Seip.	

SELSKABETS TILLIDSHVERV

Juni 1960

Præsident:

NIELS BOHR, valgt 31. marts 1939, genvalgt 1945, 1949,
1954 og 1959, valget gælder til april 1964

Klasseformænd:

JOHS. PEDERSEN, for den historisk-filosofiske klasse, valgt
27. marts 1942, genvalgt 1945, 1948, 1951,
1954, 1957 og 1960, valget gælder til april 1963
ØJVIND WINGE, for den naturvidenskabelig-matematiske
klasse, valgt 15. marts 1946, genvalgt 1949,
1952, 1955 og 1958, valget gælder til april 1961

Sekretær:

CHRISTIAN MØLLER, valgt 27. november 1959, valget gælder
til april 1965

Redaktør:

L. L. HAMMERICH, valgt 18. april 1941, genvalgt 1946, 1951
og 1956, valget gælder til april 1961

Kasserer:

HEINZ HOLTER, valgt 13. marts 1953, genvalgt 1958, valget
gælder til april 1963

Kassekommissionen:

LOUIS HJELMSLEV (formand), valgt 19. oktober 1951, gen-
valgt 1954 og 1958, valget gælder til april 1962
AKSEL TOVBORG JENSEN, valgt 31. oktober 1958, valget gælder
til april 1961
EINAR ANDERSEN, valgt 3. april 1959, valget gælder til april 1963
AXEL STEENBERG, valgt 8. april 1960, valget gælder til april 1964

Revisorer:

P. J. RIIS, valgt 8. april 1960, valget gælder til april 1962
WERNER FENCHEL, valgt 17. april 1959, genvalgt 1960, valget
gælder til april 1964

Revisorsuppleanter:

C. E. SANDER-HANSEN, valgt 22. april 1960, valget gælder til april.....	1962
JOHS. IVERSEN, valgt 17. april 1959, genvalgt 1960, valget gælder til april	1964

---

*Medlemmer af Kommissionen
for registrering af litterære kilder til dansk Historie,
valgt af Selskabet:*

Valgt 25. november 1949: KNUD FABRICIUS.
16. oktober 1959: H. TOPSØE-JENSEN.

*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje
bevarede kilder til dansk Historie:*

Valgt 16. april 1948: C. O. BØGGILD-ANDERSEN (formand).
19. oktober 1951: prof., dr. TROELS FINK.
21. januar 1955: HOLGER HJELHOLT.
18. oktober 1957: PETER SKAUTRUP.

Komiteen for Union Académique Internationale:

Valgt 29. marts 1946: EJNAR DYGGVE, L. L. HAMMERICH, CARSTEN HØEG (formand).
6. marts 1959: FRANZ BLATT.

Komiteen for Conseil International des Unions Scientifiques:

Valgt 21. januar 1955: NIELS BOHR, N. E. NØRLUND, P. BRANDT REHBERG.
28. oktober 1955: EJNAR LUNDSGAARD.
9. december 1955: EINAR ANDERSEN.
11. december 1959: C. MØLLER.

Komiteer for de af selskabet tiltrådte unioner under
Conseil International des Unions Scientifiques.

Union Astronomique Internationale.

Valgt 9. maj 1924: EJNAR HERTZSPRUNG, N. E. NØRLUND (formand).
17. november 1939: BENGT STRÖMGREN (sekretær).

- Valgt 9. maj 1947: observator, mag.sc. JULIE M. VINTER HANSEN.
 18. oktober 1957: prof., dr. MØGENS RUDKJØBING.
 17. oktober 1958: ANDERS REIZ.

Union Internationale de Physique pure et appliquée.

- Valgt 13. december 1946: NIELS BOHR (formand), J. C. JACOBSEN,
 C. MØLLER.
 juni 1951: prof., dr. F. H. B. INGERSLEV.
 1. februar 1957: AAGE BOHR, J. K. BØGGILD, prof. H. HØJ-
 GAARD JENSEN, dr. S. ROZENTAL (sekretær).

Union Géodésique et Géophysique Internationale.

- Valgt 11. april 1924: N. E. NØRLUND.
 1. marts 1946: ARNE NØE-NYGAARD.
 31. oktober 1947: EINAR ANDERSEN (formand), prof. A. E.
 BRETTING.
 2. april 1948: NIELS NIELSEN.
 28. oktober 1955: statsgeodæt, dr. OVE SIMONSEN.
 18. oktober 1957: direktør for Meteorologisk Institut K. O.
 ANDERSEN.

Union Internationale des Sciences Biologiques.

- Valgt 17. januar 1947: KNUD JESSEN, TAGE KEMP, P. BRANDT
 REHBERG (formand), KNUD SAND, prof., dr. R.
 SPÄRCK, MATHIAS THOMSEN, ØJVIND WINGE.
 1. december 1950: inspektør, dr. H. LEMCHE.

Union Internationale Mathématique.

- Valgt 17. november 1951: prof., dr. A. F. ANDERSEN, prof., dr.
 FR. FABRICIUS-BJERRE, WERNER FENCHEL (sekre-
 tær), prof., dr. DAVID FOG, prof., dr. A. HALD,
 BØRGE JESSEN, N. E. NØRLUND (formand), prof.,
 dr. RICH. PETERSEN, prof. W. SIMONSEN, prof., dr.
 J. F. STEFFENSEN.
 2. maj 1952: prof., dr. SVEND LAURITZEN, prof. SVEND BUND-
 GAARD, prof., mag. scient. KAJ RANDEB BUCH.

Valgt 20. marts 1959: amanuensis CHRISTIAN ANDERSEN, prof., dr.
E. SPARRE ANDERSEN, THØGER BANG, prof., dr.
ERLING FØLNER, prof. P. O. NEERUP, HANS
TØRNEHAVE.

International Union of Biochemistry.

Valgt 15. januar 1960: H. H. USSING, (formand i Biologisk Sel-
skab), lektor, dr. E. HOFF-JØRGENSEN, (formand
i Biokemisk Forening), overlæge, lektor, dr. POUL
ASTRUP, (formand i Dansk Selskab for klinisk
Kemi og Fysiologi), HEINZ HOLTER, (repræs. for
Vidensk. Selsk.), og afdelingsleder, dr. FRANK
LUNDQUIST (perm. sekretær og formand).

International Union of Physiological Sciences.

Valgt 28. oktober 1955: P. BRANDT REHBERG, F. BUCHTHAL, prof.,
dr. IB HOLM-JENSEN, EJNAR LUNDSGAARD (for-
mand), prof., dr. KNUD OVE MØLLER, prof., dr.
SØREN L. ØRSKOV.

Medlem af den danske Unesco-nationalkommission:

L. L. HAMMERICH, valgt 16. oktober 1959, valget gælder til
28. februar 1961

Komiteen for naturvidenskabelig Dokumentation:

Valgt 17. november 1950: J. A. CHRISTIANSEN, POUL BRANDT
REHBERG.
april 1951: EJNAR LUNDSGAARD.
19. oktober 1956: civiling. BJERRE LAVESSEN, civiling. R.
MØLGAARD HANSEN.

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum«:

Valgt 4. november 1927: KURT LATTE, Göttingen.
5. februar 1943: CARSTEN HØEG.
28. februar 1947: KAJ BARR (formand).

Kommissionen for den nye Ducange:

Valgt 17. november 1933: FR. BLATT.

2. april 1948: CARSTEN HØEG (formand).

Kommissionen for »Monumenta Musicae Byzantinae«:

Valgt 28. november 1941: CARSTEN HØEG (formand).

12. april 1946: EJNAR DYGGVE, KNUD JEPPESEN.

23. januar 1959: HAL KOCH.

*Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary«:*Valgt 28. oktober 1955: KAJ BARR, L. L. HAMMERICH (formand),
LOUIS HJELMSLEV.*Carlsbergfondets Direktion:*

BØRGE JESSEN (formand), valgt 28. april 1950, genvalgt 1960, valget gælder til 30. september	1970
STIG IUUL, valgt 15. april 1955, genvalgt 1958, valget gæl- der til 30. september	1968
AKSEL TOVBORG JENSEN, valgt 20. april 1956, valget gælder til 30. september	1966
FRANZ BLATT, valgt 1. marts 1957, valget gælder til 30. sep- tember	1962
POUL BRANDT REHBERG, valgt 27. november 1959, valget gælder til 30. september	1964

Medlem af Frederiksborg-Museets Bestyrelse:

STIG IUUL, valgt 29. marts 1957, genvalgt 1958, valget gæl- der til 30. september	1968
--	------

Tilforordnede til Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse:

A. C. ANDERSEN, cand. polyt., fh. forstander for Landøkono- misk Forsøgslaboratoriums kemiske afde- ling, valgt 6. februar 1925, genvalgt 1930, 1935, 1940, 1945, 1950, 1955 og 1960, valget gælder til 30. september	1965
---	------

HANS B. FOGH, cand. polyt., direktør ved Carlsberg Bryggerierne, valgt 28. oktober 1955, genvalgt 1960, valget gælder til 30. september 1965

*Medlemmer af Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse,
valgt af Selskabet:*

K. FRIIS JOHANSEN, valgt 19. oktober 1945, genvalgt 1947, 1951, 1955 og 1959, valget gælder til 31. oktober 1963

A. W. LANGSETH, valgt 31. oktober 1958, genvalgt 1959, valget gælder til 31. oktober 1963

*Medlemmer af kommissionerne
under »Statens almindelige Videnskabsfond«,
valgt af Selskabet:*

Kommissionen for de humanistiske Videnskaber:

F. J. BILLESKOV JANSEN, valgt den 17. oktober 1958, valget gælder til 30. september 1963

Kommissionen for Naturvidenskaberne:

JOHS. IVERSEN, valgt 16. oktober 1959, valget gælder til 30. september 1962

*Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk
Videnskabsmand« (Lundehave):*

TH. KNUDTZON, højesteretssagfører, valgt 3. november 1939, genvalgt 1943, 1949 og 1955, valget gælder til april 1961

EJNAR DYGGVE (formand), valgt 25. november 1949, genvalgt 1955, valget gælder til april 1961

WERNER FENCHEL, valgt 9. april 1954, genvalgt 1955, valget gælder til april 1961

L. L. HAMMERICH, valgt 12. april 1957, valget gælder til april 1961

*Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat til unge, danske,
mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd«:*

Valgene gælder til april i de nedenfor nævnte år.

KNUD JESSEN, valgt 1. april 1932, genvalgt 1936, 1943, 1951 og 1959 1967

N. E. NØRLUND, valgt 2. maj 1941, genvalgt 1948 og 1956	1964
NIELS BOHR (formand), valgt 2. november 1945, genvalgt 1947 og 1955.....	1963
MATHIAS THOMSEN, valgt 1. marts 1946, genvalgt 1949 og 1957.....	1965
J. A. CHRISTIANSEN, valgt 2. april 1948, genvalgt 1953....	1961
P. BRANDT REHBERG, valgt 9. april 1954.....	1962
ARNE NOE-NYGAARD, valgt 15. april 1955, genvalgt 1958..	1966
MOGENS WESTERGAARD, valgt 11. april 1958, genvalgt 1960	1968

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat«:

J. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 31. januar 1947, genvalgt 1950, 1953, 1956 og 1959, valget gælder til april	1962
KNUD JESSEN, valgt 31. januar 1947, genvalgt 1950, 1953, 1956 og 1959, valget gælder til april.....	1962
L. L. HAMMERICH (formand), valgt 3. april 1959, valget gælder til april.....	1962

Administrationsudvalget for »Niels Bohr Legatet«:

Valgt 18. januar 1946: NIELS BOHR, N. E. NØRLUND.
11. december 1959: C. MØLLER.

Den danske bestyrelse for de skandinaviske Naturforsker møder:

Valg foretages før hvert naturforsker møde.

Valgt maj 1955: J. A. CHRISTIANSEN, MAGNUS DEGERBØL (formand),
AKSEL TOVBORG JENSEN, prof. H. HØJGAARD JEN-
SEN, EJNAR LUNDSGAARD, ARNE NOE-NYGAARD,
CHR. POULSEN, THORV. SØRENSEN, GUNNAR THOR-
SON, MOGENS WESTERGAARD, ERIK ZEUTHEN.

*Medlem af bestyrelsen for »Danmarks Akvarium«, Charlottenlund,
valgt af Selskabet:*

R. SPÄRCK, prof., dr., valgt 16. april 1948, genvalgt 1952
og 1959, valget gælder til 31. december... 1964

*Medlem af bestyrelsen for legatet »Ole Rømer Medaillen«,
valgt af Selskabet:*

N. E. NØRLUND, valgt 1. december 1944, genvalgt 1951 og
1957, valget gælder til 31. oktober..... 1962

Medlem af den danske forening »Norden's« nordiske sprognævn,
valgt af Selskabet:

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN, valgt 26. januar 1945.

Medlem af bestyrelsen for Det danske Institut i Rom,
valgt af Selskabet:

EJNAR DYGGVE, valgt 10. februar 1956, genvalgt 1960, val-
get gælder til 1964

Selskabets sekretariat: Dantes Plads 5, København V.
Telf. Byen 3240.

Arkivar: ASGER LOMHOLT, (f. $\frac{2}{8}$ 1901), cand. theol., R. af Dbg.
Normasvej 32, Valby. Telf. Valby 2163. — ($\frac{1}{9}$ 1925.)

Assistent: Fru ELLEN ERICHSEN, (f. $\frac{12}{7}$ 1897). — ($\frac{1}{1}$ 1932.)

Selskabets mødelokaler: H. C. Andersens Boulevard 35,
København V. Telf. Byen 8980.

BERETNING OM MØDERNE 1959-60

217.—218. selskabsår

1. Mødet den 16. oktober 1959

Til stede var 42 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Sand, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Børge Jessen, Rubow, Brandt Rehberg, Hjelmlev, Fenchel, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Faurholt, Iversen, Iuul, Steensberg, Bøggild, Berg, Aage Bohr, Billeskov Jansen, Mathiassen, Aage Hansen, Koch, Einar Andersen, N. O. Lassen, Thorv. Sørensen, Krüger, Sander-Hansen, Lund, Reiz, Wingstrand, Holter, *fung. sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlem L. Rosenfeld.

Præsidenten bød medlemmerne velkommen og mindedes de to afdøde sekretærer, JAKOB NIELSEN og EBBE RASMUSSEN.

Sekretæren meddelte, at Selskabet siden sidste møde havde mistet fire indenlandske medlemmer, nemlig: dr. med., phil., scient. & techn. KAJ ULRIK LINDERSTRØM-LANG, professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets kemiske afdeling, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 12. april 1935, død den 25. maj 1959; dr. phil. HANS HENNING RÆDER, fh. bibliotekar ved Københavns Universitets filologisk-historiske laboratorium, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 13. april 1928, død den 4. juni 1959; dr. phil. JAKOB NIELSEN, fh. professor i matematik ved Københavns Universitet, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 9. april 1926, Selskabets sekretær 1946—59, død den 3. august 1959, og dr. phil. EBBE KJELD RASMUSSEN, professor i fysik ved Københavns Universitet, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 13. april 1951, Selskabets sekretær siden 1. april 1959, død den 9. oktober 1959.

Endvidere havde Selskabet mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. ANDERS WIMAN, fh. professor i matematik ved universitetet i Uppsala, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 13. april 1928, død næsten 95 år gammel den 13. august 1959.

Akademiet i Moskva havde sendt Selskabet et kondolence-telegram i anledning af K. LINDERSTRØM-LANGS død. Selskabets præsident havde sendt et takketelegram.

PAUL V. RUBOW gav en meddelelse: *Shakespeare-dubletter*.

Til en række af Shakespeares stykker findes der sidestykker, oftest ældre, af samtidige forfattere; i andre tilfælde er dubletter kun en slet overlevering af samme arbejde. *Henrik VI* og *Kong Johan* fremstilles som eksempler på de forskellige typer.

Trykt i Hist. Filos. Medd. **37**, no. 9.

Til medlemmer af Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse for årene 1959—63 genvalgtes K. Friis Johansen og A. Langseth fra 31. oktober 1959 at regne.

Efter indstilling af den naturvidenskabelig-matematiske klasse, der havde holdt møde før Selskabets møde, valgtes Johs. Iversen til medlem af kommissionen for naturvidenskaberne under Statens almindelige Videnskabsfond i stedet for afd. K. Linderstrøm-Lang. Valget gjaldt for tiden indtil 30. september 1962, d. v. s. for resten af Linderstrøm-Langs funktionstid.

Ved anordning af 9. maj 1959 var der foretaget den ændring i § 5 af anordningen af 24. juni 1952 om Statens almindelige Videnskabsfond, at Selskabet fremtidig kun udpegede eet medlem af fondets kommission for naturvidenskaberne mod hidtil to, idet udpegningsretten for eet medlem var overgået til det naturvidenskabelige fakultet ved Århus Universitet. Funktionstiden for det andet af Selskabet udpegede medlem, nu afdøde Ebbe Rasmussen, udløb den 30. september 1959 (jvfr. Overs. 1958—59, side 31).

Det vedtoges at indstille L. L. Hammerich til Selskabets repræsentant i den danske Unesco-Nationalkommission i stedet for afd. K. Linderstrøm-Lang. Valget gjaldt for den resterende del af Linderstrøm-Langs funktionstid indtil 28. februar 1961.

Til medlem af Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk Historie, hvortil Selskabet vælger to medlemmer, valgtes H. Topsøe-Jensen i stedet for afd. Hans Ræder.

Ved Jakob Niensens død var friboligen »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave) blevet ledig.

I de af Selskabet i 1933 vedtagne bestemmelser for besættelsen af friboligen hedder det i § 1: »Når friboligen bliver ledig, gives der meddelelse herom på Selskabets førstkommende møde. For så vidt her ikke træffes anden bestemmelse, udsendes der en skrivelse til samtlige medlemmer af Selskabet med angivelse af vilkårene for beboelsen og med anmodning om at meddele sekretariatet, om de ønsker at komme i betragtning ved besættelsen af boligen. Såfremt intet af Selskabets medlemmer kommer i betragtning, tager Selskabet bestemmelse om, hvad der videre bliver at foretage.«

Da der ikke i mødet blev truffet nogen anden bestemmelse, ville der i nær fremtid blive sendt oplysninger til medlemmerne om vilkårene for beboelsen med anmodning om indsendelse af ansøgninger. Hvis ikke særlige forhold gjorde sig gældende fra eventuelle ansøgers side, ville boligen være ledig til indflytning den 1. maj 1960.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie havde sendt beretning om virksomheden i 1958. Trykt i Oversigt 1958—59, side 121—26.

Kommissionen for »Corpus Lexicographorum Graecorum« havde sendt beretning for året 1958. Trykt i Oversigt 1958—59, side 133.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse havde sendt beretning for året 1958.

Danmarks Akvarium havde sendt beretning om virksomheden i årene 1958—59.

Johs. Brøndum-Nielsen havde sendt beretning om sin deltagelse i Det 10. nordiske Filologmøde i Oslo den 5.—8. august 1959.

Franz Blatt havde sendt beretning om »The Third International Congress of Classical Studies« i London den 31. august—5. september 1959, hvori han havde deltaget som Selskabets delegerede.

Gennem Udenrigsministeriet havde Selskabet modtaget et promemoria fra forbundsrepublikken Tysklands herværende ambassade vedrørende repræsentation for videnskabelige sammenslutninger fra den sovjetiske besættelseszone af Tyskland i internationale videnskabelige organisationer. Henvendelsen var foranlediget af den i mødet i »International Council of Scientific Unions« i Washington 1959 vedtagne resolution om politisk ikke-diskriminering (jvfr. Oversigt 1958—59, side 140). Denne går ud på, at ICSU ifølge sit rent videnskabelige sigte anerkender retten for videnskabsmænd i alle lande til at tilslutte sig internationalt videnskabeligt samarbejde, uden dermed at tage stilling til spørgsmålet om juridisk anerkendelse af de pågældende lande. I det omtalte promemoria blev der givet udtryk for forbundsrepublikkens ønske om, at der også fra andre landes, herunder Danmarks, side indtoges en negativ holdning til ansøgninger fra den sovjetiske besættelseszone i Tyskland om repræsentation i »International Council of Scientific Unions« med de tilsluttede unioner for særlige faglige områder.

Sagen henvistes til komiteen for ICSU.

Efter forslag fra repræsentationsudvalget vedtog Selskabet følgende:

Til »The Fourth Congress of Roman Frontier Studies« i Durham den 10.—15. september 1959 sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til 100-års jubilæet for »The Cooper Union for the Advancement of Science and Art« i New York den 2.—3. november 1959 sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til 200-års jubilæet for oprettelsen af Bayerische Akademie der Wissenschaften i München den 20.—21. november 1959 delegeredes C. E. Sander-Hansen, der ville medbringe en adresse fra Selskabet (se nedenfor samt side 46).

Til »Darwin Centennial Celebration« (»Origin of Species«) ved University of Chicago, Chicago, den 26. november 1959, sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til »The 32nd Session of the International Statistical Institute« i Tokyo den 30. maj—9. juni 1960 sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til »La XXVIe Conférence de la Fédération Internationale de Documentation« i juli 1960, under protektion af Det brasilianske institut for Bibliografi og Dokumentation, Rio de Janeiro, sendtes ingen delegeret fra Selskabet.

Til 300-års jubilæet for oprettelsen af The Royal Society i London den 18.—26. juli 1960, sendtes een officiel delegeret, Selskabets præsident, der ville medbringe en adresse.

Til »La VIe session du Congrès International des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques« i Paris den 31. juli—7. august 1960 delegeredes K. Birket-Smith.

Til det 21. møde af Den internationale Geologkongres i København den 15.—25. august 1960 delegeredes Arne Noe-Nygaard.

Til »Internationale Vereinigung für germanische Sprach- und Literaturwissenschaft«, 2. internationale germanistkongres i København den 21.—27. august 1960 delegeredes L. L. Hammerich, der var præsident for den internationale forening.

Til »Le 8e Congrès de la Fédération Internationale des Langues et Littératures Modernes« i Liège den 28. august—4. september 1960 delegeredes L. L. Hammerich, der var præsident for den internationale føderation.

Adressen til 200-års jubilæet i Bayerische Akademie der Wissenschaften i München havde følgende ordlyd:

»Die Königliche Dänische Akademie der Wissenschaften wünscht der Bayerischen Akademie der Wissenschaften zu Ihrem zweihundert-jährigen Jubiläum Heil und Glück.

Vor zweihundert Jahren am 21. November 1759 tagte Die Churfürstlich Bayerische Akademie der Wissenschaften zum ersten Mal in der schönen Stadt München an der Isar. In guten und schlechten Zeiten hat die Akademie seitdem unbeirrt ihren hohen Zweck verfolgt.

Viele berühmte Männer, die zu den grössten Namen Deutschlands und der Welt gehören, sind unter den Mitgliedern und haben an den zahlreichen Kommissionen der Akademie mitgearbeitet. Auch dänische Gelehrte haben es als eine hohe Ehre empfunden,

den Korrespondenten der Akademie anzugehören oder in anderer Weise an der Forschungsarbeit teilzunehmen.

Heute, nach schweren Unglücksjahren, versammelt die Bayerische Akademie der Wissenschaften wieder ihre Mitglieder in neuen Umgebungen. Die Königliche Dänische Akademie der Wissenschaften beehrt sich, bei dieser feierlichen Gelegenheit Ihren besten Wünschen für die Zukunft Ausdruck zu verleihen.«

Executivkomiteen for »Union Mathématique Internationale« havde holdt møde i Selskabets lokaler den 25.—27. maj 1959.

I dagene den 14.—18. september 1959 havde der i Selskabets lokaler været afholdt en konference om »The Genetic Control of Protein Specificity«, bekostet af The Rockefeller Foundation.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med Gosudarstvennaja Publičnaja Naučno-Techičeskaja Biblioteka SSSR i Moskva og at sende Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at udvide bytteforbindelsen med Naučnaja Biblioteka, Moskovskogo Universiteta, Moskva, med Overs., Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

Bytteforbindelse med Institut des Hautes Études, Tunis, var ophørt efter anmodning.

Den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse havde meddelt, at den Selskabet tilkommende andel i stiftelsens overskud for året 1958 androg 6 361 kr. 72 øre.

Selskabets kommissionær, Ejnar Munksgaards Forlag, havde sendt opgørelse over salget af Selskabets publikationer i året 1958. Den Selskabet tilkommende indtægt for salget havde udgjort 34 254 kr. 51 øre.

I sommerens løb var følgende afhandlinger optaget i publikationerne:

Amanuensis, mag. scient. Chr. Knakkegård Møller: »The Structure of Cæsium Plumbo Iodide CaPbI_3 « (Mat. Fys. Medd. **32**, no. 1).

Samme forfatter: »The Structure of Perovskite-like Cæsium Plumbo Trihalides« (Mat. Fys. Medd. **32**, no. 2).

Dr. Olavi Hellman, Helsinki: »On the Schrödinger Eigenvalue Problem« (Mat. Fys. Medd. **32**, no. 4).

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger:

Amanuensis, mag. scient. Chr. Knakkegård Møller: »On the Structure of Cæsium Hexahalogeno-Plumbates (II)« (Mat. Fys. Medd. **32**, no. 3).

Professor, dr. phil. Asger Aaboe, Medford, Mass.: »On the Tables of Planetary Visibility in the Almagest and the Handy Tables« (Hist. Filos. Medd. **37**, no. 8).

Mag. scient. Jens Bang: »On the Angular Distribution of the Scattered Particles in Coulomb Excitation« (Mat. Fys. Medd. **32**, no. 5).

Andreas Blinkenberg havde indsendt en afhandling: »Le problème de la transitivité en français moderne. Essai syntactosémantique«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **38**, no. 1.

Paul Diderichsen havde indsendt en afhandling: »Rasmus Rask og den grammatiske tradition. Studier over vendepunktet i sprogvidenskabens historie. Med tillæg fra Rasks og N. M. Petersens papirer«. Vil blive trykt i Hist. Filos. Medd. **38**, no. 2.

Sekretæren fremlagde de i sommerens løb udkomne publikationer:

Oversigt over Selskabets Virksomhed 1958—59.

Hist. Filos. Medd. **37**, no. 5, Klaus Ferdinand; **37**, no. 6, Paul V. Rubow.

Arkæol. Kunsthist. Medd. **4**, no. 3, Jørgen Læssøe; **4**, no. 4, Cyril Mango.

Mat. Fys. Medd. **31**, no. 13, Jens Bang & Johs. M. Hansteen; **31**, no. 14, C. Møller; **32**, no. 1, Chr. Knakkegård Møller.

Mat. Fys. Skrifter **1**, no. 7, Svend Brodersen & A. Langseth.

Biol. Medd. **23**, no. 10, P. Boysen Jensen.

Klassemøde:

Den naturvidenskabelig-matematiske klasse holdt møde — for Selskabets møde — med dagsorden:

1. Drøftelse af forslag til valg af medlem af kommissionen for naturvidenskaberne under Statens almindelige Videnskabsfond.
  2. Eventuelt.
-

2. Mødet den 30. oktober 1959

Til stede var 50 medlemmer, nemlig: Øjvind Winge, *jung. præsident*, Johs. Pedersen, Sand, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Martin Kristensen, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, J. C. Jacobsen, Møller, Holter, Buchthal, Fenchel, Degerbøl, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Topsøe-Jensen, Iversen, Kemp, Helgason, Peter Jørgensen, Steensberg, Bøggild, Berg, Bang, Aage Bohr, Ussing, Veibel, Sten, Mathiassen, Aage Hansen, Einar Andersen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Zeuthen, Krüger, Lund, Reiz, Wingstrand, Hammerich, *jung. sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlemmer T. Gustafson, B. Mottelson og L. Rosenfeld.

Præsidenten meddelte, at Selskabet fra Kungliga Svenska Vetenskapsakademien i Stockholm havde modtaget en kondolenceskrivelse i anledning af EBBE RASMUSSENS død.

KAJ BERG gav en meddelelse: *Om respirationen hos ferskvandssnegle*.

Hvis en organisme er i stand til at opretholde sin sædvanlige ilt-optagelse, indtil iltforsyningen falder til en lav, kritisk værdi, må dette være gunstigt for organismen. Formålet med den undersøgelse, der omtales, har hovedsageligt været at belyse ferskvandssneglenes respiration ved varierende iltkoncentrationer i vandet. Desuden er indflydelsen af sult og varierende temperaturer på iltoptagelsen blevet studeret, og det samme gælder iltoptagelsens afhængighed af individernes vægt. Undersøgelsens relation til moderne, limnologiske søtype-studier blev antydet.

Studierne var gennemført med assistance af cand. mag. K. W. OCKELMANN.

THERKEL MATHIASSEN fremlagde bogen »*Nordvestsjælland Oldtidsbebyggelse*«, der lige var udkommet som nr. VII i Nationalmuseets Skrifter, arkæologisk-historisk række.

Bogen var et forsøg på efter meget grundige markundersøgelser ved hjælp af kartografi og statistik at se de arkæologiske problemer fra en ny synsvinkel.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med Institut des Hautes Études Scientifiques, Paris, og at sende Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at optage den af dr. M. Magnusson indsendte afhandling: »Further Properties of the Energy-Momentum Complex in General Relativity« i Mat. Fys. Medd. Trykt i bd. 32, no. 6.

3. Mødet den 13. november 1959

217-års dagen for Selskabets oprettelse

Til stede var 51 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Johs. Pedersen, Sand, Winge, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Hatt, Martin Kristensen, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, J. C. Jacobsen, Møller, Holter, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Degerbøl, C. A. Jørgensen, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Kemp, Helgason, Iuul, Steensberg, Bøggild, Berg, Erichsen, Bang, Aage Bohr, Thorson, Ussing, Veibel, Westergaard, Sten, Billeskov Jansen, Mathiassen, Aage Hansen, Einar Andersen, N. O. Lassen, Thorv. Sørensen, Reiz, Wingstrand, Hammerich, *fung. sekretær*, Faurholt, Diderichsen, Zeuthen. — Desuden Selsk. udenl. medlemmer B. Mottelson og L. Rosenfeld, og som gæster professor Viggo Brun, Oslo, professor Bonaventura Tecchi, Rom, og dr. med. J. Schultz-Larsen, København.

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN gav en meddelelse: *Om det gamle danske månedsnavn Glugmaaned, Januar.*

Fornylig havde NAT. LINDQVIST, i Nysvenska Studier XXXVII 87-123, genoptaget JACOB GRIMM's etymologiske tydning af dette danske månedsnavn som hørende til subst. *Glug* vindue, lysning i væg, og den hidtil savnede saglige begrundelse af denne sammenstilling søgtes tilvejebragt ved henvisning til den fra svensk og norsk kendte brug af subst. *Glug* i den specielle betydning: skydehul, hvorfra rovdyr (ulv, ræv) skydes (ved midvintertid).

I meddelelsen drøftedes denne etymologis sandsynlighed, og en noget afvigende tydning fremsattes som formentlig sprogligt og sagligt bedre begrundet.

TAGE KEMP gav en meddelelse: *Om menneskets kromosomer.*

Siden 1912 har man vidst, at antallet af kromosomer i menneskets somatiske celler er ca. 47-48. Man har kunnet fremstille klarere og tydeligere billeder af menneskets kromosomer, siden man i 1928 kom ind på at undersøge dem i vævskultur i menneskevæv og under anvendelse af en forbedret histologisk teknik og forbehandling af vævet med colchicin.

I de sidste år er man blevet klar over, at 46 er det hyppigst forekommende kromosomtallet i diploide celler fra mennesket, nemlig 44 autosomer og 2 kønskromosomer. I haploide kønsceller fra mennesket finder man normalt 23 kromosomer, men der forekommer betydningsfulde afvigelser fra disse tal, som er forbundet med karakteristiske abnorme eller sygelige tilstande hos mennesket.

L. L. Hammerich gav oplysninger om det fortsatte arbejde med udgivelsen af »A Critical Pāli Dictionary«.

Der foretoges første behandling af valg af Selskabets sekretær i stedet for afd. Ebbe Rasmussen.

Der foretoges første behandling af valg af et medlem af Carlsbergfondets Direktion i stedet for Knud Jessen, der havde ønsket at trække sig tilbage fra 1. januar 1960.

Principielle spørgsmål i forbindelse med valget drøftedes, og der stilledes flere forslag til valg.

Vedrørende dette valg og valget af Selskabets sekretær oplystes det, at der kunne stilles forslag både ved 1. og 2. behandling, men ikke senere. Hvis der ikke fremkom nye forslag ved 2. behandling, kunne valg finde sted; i modsat fald måtte der foretages endnu een behandling.

Sekretæren gav oplysninger vedrørende valg af en ny beboer af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave).

Der ville tilgå samtlige danske medlemmer en forespørgsel om, hvorvidt de ønskede at søge friboligen. Med denne forespørgsel ville følge nærmere oplysninger om hjemmet og om fremgangsmåden ved besættelsen deraf. Disse oplysninger oplæstes.

I dagene den 23.—30. november ville der være adgang for eventuelle ansøgere til at bese ejendommen. Ansøgningsfristen ville udløbe den 4. december 1959.

Sekretæren meddelte, at der ikke for det kommende år kunne udsættes prisopgaver for legaterne.

Det vedtoges at sende et ekstra sæt af Mat. Fys. Medd. og Skrifter til American Mathematical Society, Providence.

---

4. Mødet den 27. november 1959

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Hatt, Martin Kristensen, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, J. C. Jacobsen, Møller, Holter, Fenchel, K. Ad. Jensen, Degerbøl, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Faurholt, Iversen, Kemp, Iuul, Steensberg, Bøggild, Bang, Aage Bohr, Thorson, Veibel, Westergaard, Sten, Mathiasen, Engelbreth-Holm, Einar Andersen, N. O. Lassen, Thorv. Sørensen,

Teilum, Zeuthen, Lund, Reiz, Hammerich, *fung. sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlemmer T. Gustafson, B. Mottelson og L. Rosenfeld, og som gæst professor Kondrazek, Leningrad.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. med. & phil. PETER BOYSEN JENSEN, fh. professor i plantefysiologi ved Københavns Universitet, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 5. april 1929, død den 21. november 1959.

MAGNUS DEGERBØL gav en meddelelse: *Om fund af tamhund (Canis familiaris L.) fra præboreal tid (Star Carr, England) ; den ældste hidtil kendte hund.*

Fra oldstenalderens, Palaeolithicums, 100 000'er af år kendes, hverken fra bopladser eller huletegninger, noget sikkert vidnesbyrd om tamdyr. Først meget sent i kulturudviklingen, fra Mesolithicum, dukker de første spor af tamhunden, vort ældste husdyr, frem, og det fra Maglemosetidens bopladser i Danmark, fra Borealtid, c. 6 000 år f. Kr.

Ved et besøg i British Museum, Natural History, havde foredragsholderen haft lejlighed til at gennemgå det omfattende knoglemateriale fra Star Carr-bopladsen, Præborealtid, og kunne her påvise skeletdele af den tamme hund. Der foretoges en sammenligning mellem Star Carr-hunden og andre mesolithiske hundefund, bl. a. en hund fra Frankfurt a. M. fremgravet sammen med et skelet af urokse (*Bos primigenius* Boj.).

Disse funds betydning for opfattelsen af tamhundens oprindelse i tid og sted diskuteredes.

EINAR ANDERSEN gav en meddelelse: *Overførelse af geografiske koordinater ved CLARKE's afstikningskurve.*

Ved overgangen fra kuglen til omdrejningsellipsoiden som referensflade for geodætiske beregninger opstod der en principiel vanskelighed, idet siderne i de målte trekanter nu ikke mere var eentydige. Dette skyldtes, at de gensidige vertikallplaner, hvori observationerne foregik, normalt ikke var sammenfaldende. Man omgik vanskelighederne ved indførelse af de geodætiske linier, men denne fremgangsmåde har mange ulemper.

For 101 år siden antydede den engelske oberst CLARKE en anden erstatningskurve, som man senere har kaldt afstikningskurven, men ingen har foretaget en nærmere undersøgelse af den. Beregninger på basis af de dobbelte vertikalsnit er gennemført i eget, tidligere publiceret arbejde, hvor der udledtes nye formler for koordinatoverføring med den nu nødvendige nøjagtighed. Visse resultater i dette arbejde gjorde det ønskeligt, at der blev foretaget en nærmere undersøgelse af de muligheder, som afstikningskurven frembyder. I det foreliggende arbejde var denne undersøgelse blevet foretaget, og det var lykkedes at udlede eksplicite og forholdsvis simple formler for koordinatoverføring.

Ved anden behandling af valg af Selskabets sekretær valgtes C. Møller ved skriftlig afstemning. Valget gjaldt for 5 år fra 1. april 1960 at regne.

Præsidenten lykønskede C. Møller med valget og takkede L. L. Hammerich for hans hyppige varetagelse af sekretærposten i det sidste år. C. Møller takkede for valget og mindedes sine forgængere i embedet.

Der foretoges anden behandling af valg af et medlem af Carlsbergfondets Direktion. Drøftelsen fra første behandling fortsattes, hvorefter Poul Brandt Rehberg valgtes ved den skriftlige afstemning. Valget gjaldt for perioden 1. januar 1960 til 30. september 1964.

Efter indstilling fra udvalget for tildeling af »Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat« vedtog Selskabet at tildele Holger Sten den for regnskabsåret 1. oktober 1958—30. september 1959 modtagne portion af legatet, 2 000 kr., til medhjælp ved udarbejdelsen af hans bog om tempus i portugisisk.

Ved 200-års jubilæet for oprettelsen af Bayerische Akademie der Wissenschaften i München den 20.—21. november 1959 havde Selskabet været repræsenteret ved W. Erichsen i stedet for C. E. Sander-Hansen, der havde været forhindret.

Det vedtoges at sende et lykønskningstelegram til Société des Sciences et des Lettres de Przemysł, Polen, i anledning af dette selskabs 50-års jubilæum den 4.—5. december 1959.

Thorv. Sørensen havde sendt beretning om den 9. internationale botanikerkongres i Montreal den 19.—29. august 1959, ved hvilken lejlighed han repræsenterede Selskabet.

Gunnar Thorson havde sendt beretning om sin deltagelse i den internationale oceanografkongres i New York den 30. august —11. september 1959.

Efter forhandling med Universitetsbibliotekets 2. afdeling vedtoges det at indlede bytteforbindelse med følgende institutioner:

Société des Sciences, des Arts et des Lettres du Hainaut, Mons. — Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Istituto di Fisica dell'Università, Milano. — Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Bose Research Institute, Calcutta. — Biol. Medd. og Skrifter.
Pakistan Council of Scientific and Industrial Research,
Karachi. — Mat. Fys. og Biol. Medd. og Skrifter.

Academia de Ciencias, Físicas, Matemáticas y Naturales,
Caracas, Venezuela. — Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at udvide den bestående bytteforbindelse med
Academia Sinica, Peking, og fremtidig at sende samtlige Selska-
bets publikationer.

Chr. Poulsen havde indsendt en afhandling: »Notes on some
Lower Cambrian Fossils from French West Africa«. Trykt i Mat.
Fys. Medd. **32**, no. 7.

---

5. Mødet den 11. december 1959

Til stede var 43 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund,
Hertzprung, Johs. Pedersen, Winge, Knud Jessen, J. A. Christiansen,
Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Math. Thomsen, J. C. Jacobsen,
Holter, Hjlemslev, Buchthal, Fenchel, Rosenkrantz, Birket-Smith,
Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen,
Topsøe-Jensen, Faurholt, Iuul, Vagn Poulsen, Steensberg, Bøggild,
Erichsen, Bang, Veibel, Sten, Mathiassen, Aage Hansen, Koch, N. O.
Lassen, Teilum, Sander-Hansen, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*,
Kemp. Desuden Selsk. udenl. medlemmer B. Mottelson og L. Rosenfeld.

HOLGER HJELHOLT gav en meddelelse: *Om tilblivelsen af
fællesregeringen for Hertugdømmerne af 22. oktober 1848.*

I tilslutning til en kort omtale af emnet i foredragsholderens ny-
lig udkomne bog »Sønderjylland under Treårskrigen I« gaves en mere
indgående skildring af de forhandlinger, der medførte, at den i kon-
ventionen af 26. august 1848 aftalte »fællesregering« forvandlede til en
ren »slesvig-holstensk«, der gik i oprørsregeringens spor. Navnlig om-
taltes den rolle, som HOLGER REEDTZ, udenrigsminister KNUTH'S nær-
meste medarbejder, spillede.

CHRISTIAN POULSEN gav en meddelelse: *Nogle kambriske fos-
siler fra Fransk Vestafrika.*

I 1955 fandt franske geologer to forekomster af fossillørende Nedre
Kambrium i Zemmour-området i Mauritania (Fransk Vestafrika). Den
fossile fauna, der næsten udelukkende består af inarticulate brachio-
poder, er i det undersøgte materiale repræsenteret ved seks arter, af

hvilke tre er nye for videnskaben, og den synes at være beslægtet med faunaen i *Neobolus*-lagene ved Fort Kusak i Salt Range (Pakistan). De nye fund i Vestafrika har bidraget til at sandsynliggøre eksistensen af Tethys-Havet allerede i begyndelsen af den kambriske periode.

Trykt i *Mat. Fys. Medd.* **32**, no. 7.

ANDERS REIZ gav en meddelelse: *Brorfelde-observatoriets meridiankreds*.

Ved storstilede gaver fra Carlsbergfondet i anledning af OLE RØMER-jubilæet i 1944 og TYCHO BRAHE-jubilæet i 1946 blev det muligt at anskaffe en moderne meridiankreds til det filialobservatorium, som det var planlagt at opføre i nærheden af Tølløse. I august 1953 leveredes meridiankredsen som første instrument, og den blev opstillet på sin plads på det nye observatorium i Brorfelde.

Meridiankredsen er planlagt og udrustet ud fra to vigtige synspunkter: at den skal yde den størst mulige nøjagtighed ved bestemmelse af stjernepositioner, og at den skal tillade en effektiv udnyttelse af det relativt begrænsede antal af klare nætter. En samtidig løsning af begge opgaver er opnået ved indførelse af en programstyret observationsteknik. Behandlingen af observatoriematerialet kan delvis gennemføres med automatisk hjælpeapparat, og reduktionsarbejdet skal foretages med elektronregnemaskine.

Det af kassekommissionen forelagte budget for året 1960 vedtoges. Trykt side 144—46. Herunder bevilgedes bl. a. 1 400 kr. til Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie, alderstillæg til Selskabets arkivar og assistenten i sekretariatet, 4 000 kr. til medhjælp i sekretariatet, og 1 000 kr. til tilbagekøb af en guldmedaille.

Udvalget for besættelsen af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave) gav meddelelse om de indkomne ansøgninger.

Det vedtoges at indvælge sekretæren C. Møller til medlem af komiteen for »Conseil International des Unions Scientifiques« samt til medlem af administrationsudvalget for »Niels Bohr Legatet«.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med Suomen Kielen Seura, Turku (Société de la Langue Finnoise, Åbo) og at sende *Hist. Filos. Medd. og Skrifter*.

Lárus Einarson havde indsendt sin afhandling i samarbejde med Ira R. Telford: »Effect of Vitamin-E Deficiency on the Central Nervous System in Various Laboratory Animals«. Vil blive trykt i *Biol. Skrifter* **II**, no. 2.

6. Mødet den 15. januar 1960

Tilstede var 60 medlemmer, nemlig: Johs. Pedersen, *jung. præsident*, Nørlund, Sand, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Math. Thomsen, Ørskov, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Hjelmlev, Buchthal, K. Ad. Jensen, Brandt, Bjerrum, K. Arne Jensen, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Faurholt, Iuul, Peter Jørgensen, Steensberg, Bøggild, Berg, Erichsen, Bang, Aage Bohr, Ussing, Veibel, Westergaard, Sten, Billeskov Jansen, Mathiassen, Diderichsen, Aage Hansen, Einar Andersen, Bak, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Teilum, Zeuthen, Krüger, Sander-Hansen, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlem L. Rosenfeld.

HEINZ HOLTER talte mindeord om KAJ LINDERSTRØM-LANG.
Trykt side 65—88.

Der foretoges første behandling af besættelse af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave).

Efter nogen drøftelse i forbindelse med de indkomne ansøgninger oversendtes sagen til anden behandling.

Efter at K. Linderstrøm-Lang, der var formand i komiteen for den biokemiske union, var afdøet ved døden, vedtog Selskabet med tilslutning fra de hidtilværende medlemmer af komiteen, at vælge en ny komité, bestående af følgende medlemmer: de til enhver tid fungerende formænd i Biologisk Selskab (p.t. H. H. Ussing), i Biokemisk Forening (p.t. lektor, dr. E. Hoff-Jørgensen), og i Dansk Selskab for klinisk Kemi og Fysiologi (p.t. overlæge, lektor, dr. Poul Astrup). Endvidere Heinz Holter som repræsentant for Videnskabernes Selskab, samt som permanent sekretær og formand i samme person, afdelingsleder, dr. Frank Lundquist. Det permanente medlem skulle have nær og permanent kontakt med Biokemisk Forenings bestyrelse.

»Union Académique Internationale« havde sendt trykt beretning om mødet i Amsterdam-Noordwijk den 8.—13. juni 1959.

Selskabets delegerede ved mødet i »Union Académique Internationale« i 1959, Franz Blatt og L. L. Hammerich, havde sendt beretning om mødet. Trykt side 170—74.

L. L. Hammerich havde sendt beretning om sin deltagelse i den internationale kongres for keltiske studier i Dublin den 6.—10. juli 1959.

Det vedtoges at indlede bytteforbindelse med Institut Mathématique, Bucarest, og at sende Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at udvide bytteforbindelsen med Akademija Nauk Gruzinskoj SSR, Centralnaja Naučnaja Biblioteka, Tbilisi, med Overs. og Biol. Medd. og Skrifter.

Bytteforbindelse med Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen, Greifswald, var ophørt. Publikationerne ville blive sendt til Universitäts-Bibliothek, Greifswald.

Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse havde meddelt, at der efter ansøgning var bevilget Selskabet 25 000 kr. til opretholdelse af Selskabets internationale forbindelser i 1960.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af dr. Kurt Alder og lektor, mag. scient. Aage Winther: »On the Theory of Multiple Coulomb Excitation with Heavy Ions« i Mat. Fys. Medd. Vil blive trykt i bd. **32**, no. 8.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **32**, no. 2, Chr. Knakkegård Møller.

Biol. Skrifter **11**, no. 1, Niels Foged.

Klassemøder:

Begge klasser holdt møde med dagsorden:

1. Mundtlig anmeldelse af forslag om optagelse af nye medlemmer.
2. Eventuelt.

---

7. Mødet den 29. januar 1960

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Dyggve, Hammerich, Børge Jessen, Math. Thomsen, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Hjlemslev, Brandt, Elling, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Chr. Poulsen, Topsøe-Jensen, Faurholt, Iversen, Iuul, Steensberg, Erichsen, Bang, Westergaard, Sten, Billeskov Jansen, Mathiassen, Aage Hansen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv.

Sørensen, Zeuthen, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*, Bjerrum, Degerbøl. — Desuden Selsk. udenl. medlem L. Rosenfeld og som gæster dr. Henning Lemche, professor L. Alsdorf, Hamburg, og dr. Heinz Bechert, Saarbrücken.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et indenlandsk medlem, nemlig dr. phil. AAGE GUDMUND HATT, fh. professor extraord. i kulturgeografi ved Københavns Universitet, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 1. april 1932, død den 27. januar 1960.

K. G. WINGSTRAND gav en meddelelse: *Anatomiske studier over Neopilina galatheae, det s. k. urbløddyr.*

Galathea-expeditionen fangede i 1952 nogle eksemplarer af et bløddyr, der i 1957 blev beskrevet af H. LEMCHE under navnet *Neopilina galatheae*. De viste sig at tilhøre klassen Monoplacophora, der tidligere var kendt som fossile skaller i kambro-siluriske lag, og som man havde troet var uddød for 300 millioner år siden.

Neopilinas bygning minder om andre bløddyrs, men er i flere henseender mere primitiv. Mange organer gentages på samme måde som hos de segmenterede ledorme og leddyr. Blandt andet af denne grund er *Neopilina* blevet betydningsfuld ved diskussionen af de lavere dyrs systematik og udvikling.

Undersøgelsen, som var udført i samarbejde med dr. phil. H. LEMCHE, er publiceret i Galathea Reports, Vol. 3.

Ved anden behandling af besættelsen af »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave), fortsattes drøftelsen fra første behandling. Ved den skriftlige afstemning valgtes Johs. Brøndsted til beboer af friboligen.

Kommissionen for »A Critical Pāli Dictionary« havde sendt beretning for årene 1953—59. Trykt side 167—70.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med Universitäts-Bibliothek, Saarbrücken, og at sende Hist. Filos. Medd. og Skrifter.

---

8. Mødet den 12. februar 1960

Til stede var 35 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Winge, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Hammerich, Martin Kristensen, Brøndsted, Børge Jessen, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Rosenkrantz, Blatt, Birket-

Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Riis, Bøggild, Erichsen, Bang, Veibel, Sten, Aage Hansen, Koch, Einar Andersen, Zeuthen, Sander-Hansen, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*. — Desuden de udenl. medlemmer B. Mottelson, L. Rosenfeld og Helmuth Scheel, Mainz.

Præsidenten lykønskede Johs. Brøndsted med valget til beboer af »Lundehave«, og Brøndsted takkede Selskabet.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. JOSEPH-JEAN-BAPTISTE VENDRYÈS, fh. professor i almindelig sprogvidenskab ved universitetet i Paris, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 21. april 1933, død den 30. januar 1960.

L. ROSENFELD gav en meddelelse: *Matrixregningens anvendelse til løsning af Schrödinger-ligningen*.

Der blev redegjort for en afhandling af O. HELLMAN, hvori forfatteren til løsning af kvanteteoriens fundamentale bølgeligning udvikler en på matrixregningen baseret metode.

I denne forbindelse blev der i korte træk erindret om matrixbegrebets udvikling og anvendelse på matematiske og fysiske problemer.

Arkivar ASGER LOMHOLT fremlagde jubilæumsskriftet »*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742-1942. Samlinger til Selskabets Historie*«, bind III, 1960. Udarbejdet af ASGER LOMHOLT, bekostet af Carlsbergfondet.

I forbindelse med fremlæggelsen var foranstaltet en udstilling i klasseværelset af bøger, manuskripter o. l. med relation til det udgivne bind III.

L. L. HAMMERICH føjede nogle bemærkninger (om prisopgaver) til fremlæggelsen af jubilæumsskriftet.

De for årene 1957 og 1958 af Ford Foundation til Videnskabernes Selskab bevilgede beløb på 32 000 dollars til støtte for landflygtige ungarske studerendes studieophold i Danmark i to år var nu opbrugt, og fra 1. februar 1960 var den fortsatte støtte til de studerende overtaget af Dansk Flygtningehjælp (jvfr. Overs. 1956—57, side 52 og 54).

Redaktøren fremlagde:

Hist. Filos. Medd. **37**, no. 9, Paul V. Rubow.

Biol. Skrifter **10**, no. 4, Magnus Degerbøl & Harald Krog.

9. Mødet den 26. februar 1960

Til stede var 48 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Knud Jessen, Dyggve, Martin Kristensen, Langseth, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Fabricius, J. C. Jacobsen, Brandt Rehberg, Barr, Buchthal, Brandt, Bjerrum, Blatt, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Riis, Faurholt, Helgason, Iuul, Peter Jørgensen, Bøggild, Erichsen, Bang, Aage Bohr, Ussing, Veibel, Sten, Billeskov Jansen, Mathiassen, Aage Hansen, Einar Andersen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Lund, Reiz, Wingstrand, Hammerich, *jung. sekretær*, Fenchel. — Desuden Selsk. udenl. medlem L. Rosenfeld.

JOHS. PEDERSEN fremlagde: *Al-Sulamī: Ṭabaqāt al-Ṣūfiyya* (Sufiernes, d.e. de muslimiske mystikers generationer).

Arabisk tekst med en indledning, hvori der foretages en analyse af forfatterens arbejdsmåde, karakteristisk for lærdomslivet i Islams blomstringstid. Værket er affattet ca. år 1000 og er et hovedværk som kilde til mystikkens historie i Islams ældre tid.

CARL FAURHOLT gav en meddelelse: *Om processen »CO₂ + H₂O ⇌ H₂CO₃« (kuldioxyd + vand ⇌ kulsyre).*

Ligevægten »NH₂COONH₄ + H₂O ⇌ (NH₄)₂CO₃« (ammoniumkarbamat + vand ⇌ ammoniumkarbonat) indstiller sig hurtigere i nærværelse af zinktetramminionen, Zn(NH₃)₄⁺⁺ end uden nærværelse af denne komplekse ion. Dette forklares ved, at Zn(NH₃)₄⁺⁺ katalyserer processen »CO₂ + H₂O ⇌ H₂CO₃«.

Direktionen for Det Classenske Fideicommis havde sendt beretning for regnskabsåret 1958—59.

Det vedtoges at indgå bytteforbindelse med følgende:

Instytut Fizyki (Akademia Nauk), Warszawa. — Mat. Fys. Medd. og Skrifter.

Panjab University, Hoshiarpur, Panjab, India. — Biol. Medd. og Skrifter.

Det vedtoges at optage den af dr. L. S. Kisslinger og dr. R. A. Sorensen indsendte afhandling: »Pairing plus Long Range Force for Single Closed Shell Nuclei« i Mat. Fys. Medd. Vil blive trykt i bd. 32, no. 9.

10. Mødet den 11. marts 1960

Til stede var 67 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Barr, Hjlemslev, Buchthal, Fenchel, K. Ad. Jensen, Brandt, Bjerrum, Degerbøl, K. Arne Jensen, C. A. Jørgensen, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Riis, Topsøe-Jensen, Kemp, Helgason, Iuul, Peter Jørgensen, Steensberg, Bøggild, Berg, Erichsen, Bang, Thorson, Westergaard, Sten, Mathiassen, Skautrup, Diderichsen, Aage Hansen, Koch, Einar Andersen, N. O. Lassen, Steemann Nielsen, Thorv. Sørensen, Teilum, Zeuthen, Sander-Hansen, Lund, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*.

Efter præsidentens forslag vedtoges det at sende et lykønskningstelegram til Hans Majestæt Kongen i anledning af fødselsdagen. Ved mødets afslutning indløb et takketelegram fra kongen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet havde mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. ALEKSANDAR BELIĆ, fh. professor i slavisk filologi ved universitetet i Beograd, præsident i Serbian Academy of Sciences, optaget i den historisk-filosofiske klasse den 10. april 1953, død den 26. februar 1960. Danmarks ambassadør i Beograd havde repræsenteret Selskabet ved begravelsen.

FRANZ BLATT talte mindeord om HANS RÆDER.

Trykt side 89—108.

STIG IUUL gav en meddelelse: *Dommene over POUL LAXMAND. Nogle kritiske betragtninger.*

Efter rigshofmester POUL LAXMANDS død 1502 tildømte rigsrådet kongen alt hans gods, og det følgende år dømte Sjællands landsting den tidligere højt betroede embedsmand fredløs for landsforræderi.

Navnlig rigsrådets dom har, siden POUL HELGESEN 1524 karakteriserede den som en »sententia iniqua«, til stadighed været genstand for angreb i de historiske fremstillinger, senest og mest udførligt i dr. HENRY BRUUNS disputats: *Poul Laxmand og Birger Gunnensen* (1959).

I meddelelsen fremsattes ud fra metodiske synspunkter kritiske bemærkninger til faghistorikernes behandling af de to domme, og der redegjordes i denne forbindelse for, hvorledes de fleste af de litterære fremstillinger på et afgørende punkt har misforstået dommene.

Efter forslag fra repræsentationsudvalget vedtog Selskabet følgende:

Til 200-års jubilæet i Det kgl. norske Videnskabers Selskab i Trondheim den 6.—8. maj 1960 sendtes to delegerede, der skulle medbringe en adresse.

Til mødet i »Union Académique Internationale« i Bruxelles den 13.—17. juni 1960 sendtes to delegerede, Franz Blatt og L. L. Hammerich, samt Carsten Høeg som délégué adjoint.

Til den 34. internationale amerikanistkongres i Wien den 18.—25. juli 1960 delegeredes K. Birket-Smith.

Til den 25. internationale orientalistkongres i Moskva den 9.—16. august 1960 delegeredes C. E. Sander-Hansen.

Til den 11. internationale kongres for historie i Stockholm den 21.—28. august 1960 sendtes een delegeret.

Til »Le Premier Congrès International de Dialectologie Générale« i Louvain og Bruxelles den 21.—27. august 1960 sendtes ingen særskilt delegeret fra Selskabet.

Til »The International Congress for Logic, Methodology and Philosophy of Science« i Stanford, Cal., den 24. august—2. september 1960 delegeredes Louis Hjelmlev.

Til »V. Österreichischer Mathematikerkongress« i Innsbruck den 12.—17. september 1960 sendtes ingen særskilt delegeret fra Selskabet.

Accademia Nazionale dei Lincei, Roma, havde sendt indbydelse til en festlighed i anledning af 100-året for Vito Volterras fødsel, november 1960. Der sendtes ingen særskilt delegeret fra Selskabet.

Association Frédéric et Irène Joliot-Curie havde sendt meddelelse om denne associations oprettelse i Paris.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **32**, no. 4, Olavi Hellman.

Klassemøder.

Den historisk-filosofiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Forhandling om og afstemning over forslag om optagelse af nye medlemmer.
2. Valg af klasseformand.
3. Eventuelt.

Den naturvidenskabelig-matematiske klasse holdt møde med dagsorden:

1. Drøftelse af tilbud fra The Rockefeller Institute vedrørende »The Sophie Fricke Fellowship«.
  2. Forhandling om og afstemning over forslag om optagelse af nye medlemmer.
  3. Eventuelt.
-

11. Mødet den 25. marts 1960

Til stede var 52 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Dyggve, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Børge Jessen, Math. Thomsen, Rubow, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Buchthal, Fenchel, Brandt, Degerbøl, K. Arne Jensen, Rosenkrantz, Blatt, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Topsøe-Jensen, Faurholt, Iversen, Kemp, Bøggild, Erichsen, Bang, Aage Bohr, Ussing, Veibel, Westergaard, Sten, Billeskov Jansen, Mathiassen, Aage Hansen, Einar Andersen, N. O. Lassen, Thorv. Sørensen, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlemmer B. Mottelson og L. Rosenfeld, og som gæst professor P. A. M. Dirac, Cambridge, England.

J. K. BØGGILD talte mindeord om EBBE RASMUSSEN.
Trykt side 117—23.

H. TOPSØE-JENSEN fremlagde: »*H. C. Andersen og Henriette Wulff. En Brevveksling. I-III. 1959.*«

Søofficeren, Shakespeareoversætteren, senere kontreadmiral PETER FREDERIK WULFFS hjem var et af de første, som H. C. Andersen fik adgang til, og hvor han fandt velyndere og støtte. Admiralens ældste datter HENRIETTE (1804-58) var fra sin ungdom til sin tragiske død på Atlanterhavet en af digterens varmeste beundrere og ivrigste korrespondenter. Den foreliggende udgave omfatter 439 breve fra årene 1826-58; af dem har tidligere 90 (deraf kun 5 af Henriette Wulffs) været helt eller delvis publiceret. Som karakter var Jette Wulff af usædvanligt format. Hun havde dernæst set sig mere om i verden og havde en videre horisont end de fleste danske damer i hendes samtid. Brevsamlingen indtager derfor en vigtig plads blandt de store H. C. Andersen-korrespondancer.

Sekretæren meddelte, at den historisk-filosofiske klasse havde genvalgt Johs. Pedersen til formand for de kommende tre år, og gav meddelelse om klassernes forslag til valg af nye medlemmer.

Den naturvidenskabelig-matematiske klasse havde meddelt, at overlæge, dr. med. Anders Tybjerg Hansen, der i eet år havde været »The Sophie Fricke Fellow of The Royal Danish Academy of Sciences and Letters in the Rockefeller Institute«, var valgt dertil også for det kommende år.

C. O. Bøggild-Andersen ville repræsentere Selskabet ved den internationale kongres for historie i Stockholm den 21.—28. august 1960.

12. Mødet den 8. april 1960

Til stede var 47 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Nørlund, Johs. Pedersen, Sand, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, Hammerich, Børge Jessen, Fabricius, Høeg, Niels Nielsen, Fenchel, Brandt, Bøggild-Andersen, Degerbøl, K. Arne Jensen, Rosenkrantz, Blatt, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Chr. Poulsen, Iversen, Helgason, Peter Jørgensen, Steensberg, Bøggild, Bang, Aage Bohr, Thorson, Veibel, Mathiassen, Skautrup, Aage Hansen, Koch, Einar Andersen, Bak, N. O. Lassen, Lund, Reiz, Wingstrand, C. Møller, *sekretær*, Barr, Faurholt. — Desuden Selsk. udenl. medlemmer B. Mottelson og L. Rosenfeld samt som gæster professor, Sir Will. Hodge, Cambridge, Engl., og professor Viggo Brun, Oslo.

C. O. BØGGILD-ANDERSEN gav en meddelelse: *Niels Slanges brev fra kong Frederik III. til biskop Hans Svane og borgmester Hans Nansen 26. sept. 1660.*

Brevet, som alene forekommer i kancelliembedsmanden NIELS SLANGES skildring af enevældens indførelse i Danmark (fuldført 1720), er af danske historikere fra J. LANGEBEK (1760) til J. A. FRIDERICIA (1887, 1894, 1900, 1904) brugt som hovedstøtte for den opfattelse, at der på stændermødet 1660 eksisterede »en Sammensværgelse med Kongen som dens Hoved« (Fridericia). 1903 hævdede den amerikanske historiker JOHN O. EVJEN, at brevet er et falsum, forfattet af Slange. Til denne opfattelse har, med delvis ændret argumentation, meddelelsen sluttet sig (1936, 1946, 1957). Den er accepteret bl.a. af ELLEN JØRGENSEN (1943) og ERIK ARUP (det posthumt udgivne bd. III af »Danmarks Historie«, 1955), men Fridericias opfattelse præger stadig de fleste lærebogsfremstillinger.

Ved en komparativ sprogstatistisk og ordhistorisk analyse af Frederik III.s bevarede egenhændige breve og »Slangebrevet« fremdrages hidtil upåagtede, meget tungtvejende indicier for, at brevet er et falsum, danske historikeres benyttelse af det som troværdig kilde en tragikomedie.

BØRGE BAK gav en meddelelse: *Sammenhængende tydning af nogle af de vigtigere organiske molekylers struktur.*

Efter en kort oversigt over de eksperimentelle og beregningsmæssige metoder, der er tilstrækkelig præcise for det foreliggende formål, gaves en tydning af ca. 25 vigtigere organiske molekylers struktur, der påstås i det væsentlige at afhænge af de indgående atomers hybridiseringsstilstand og en vis delokalisering af elektroner i dobbelt- og tredobbeltbindinger. Delokaliseringens udstrækning angaves og verificeredes.

Der foretoges afstemning over de fra klasserne indbragte forslag til optagelse af nye medlemmer. Valgt blev følgende:

I den historisk-filosofiske klasse som indenlandsk medlem: dr. phil. JENS PETER LARSEN, professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet.

I den naturvidenskabelig-matematiske klasse som indenlandske medlemmer: dr. phil. MARTIN OTTESEN, professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets kemiske afdeling; dr. phil. AXEL VILLIAM SCHOU, professor i geografi ved Københavns Universitet; dr. phil. HANS MARIUS NIELSEN TORNEHAVE, professor i matematik ved Københavns Universitet, og dr. med. OLE URBAN MAALØE, professor i mikrobiologi ved Københavns Universitet. — Som udenlandsk medlem: dr. phil. & scient. THOMAS MAXWELL HARRIS, professor i botanik ved universitetet i Reading, Engl.

Til Selskabets revisor for årene april 1960—64 genvalgtes W. Fenchel.

Til Selskabets revisorsuppleant for årene april 1960—64 genvalgtes Johs. Iversen.

Til medlem af Carlsbergfondets Direktion for perioden 1. oktober 1960—30. september 1970 genvalgtes Børge Jessen ved skriftlig afstemning.

Som tilforordnede til Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse genvalgtes laboratorieforsker A. C. Andersen og direktør Hans B. Fogh for perioden 1. oktober 1960—30. september 1965.

Til medlem af bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« for årene april 1960—68 genvalgtes Mogens Westergaard.

Til nyt medlem af kassekommissionen valgtes Axel Steensberg for årene april 1960—64 i stedet for K. Friis Johansen, der ikke ønskede genvalg.

Efter indstilling fra bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« vedtog Selskabet at uddele følgende bevillinger:

Til studiet af dansk sprog: cand. mag. Hans Bekker-Nielsen 1 000 kr., stud. mag. Stefán Karlsson 1 000 kr. og stud. mag. Jonna Louis-Jensen 1 000 kr.; — og til studiet af dansk flora: kaptajn M. P. Kristiansen 1 000 kr., mag. scient. Jørgen S. K. Friis 2 000 kr. og amanuensis, cand. mag. Alfred Hansen 500 kr., i alt 6 500 kr.

Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« havde besluttet at tildele mag. scient. Bent Christensen (zoolog) den ledige portion af legatet, 1 800 kr. årlig i 3 år.

Administrationsudvalget for »Niels Bohr Legatet« havde sendt uddrag af regnskabet for året 1959. Trykt side 158.

Bestyrelsen for »Emil Herborgs Legat« havde sendt beretning og regnskabsoversigt for året 1959. Selskabet gav decharge for regnskabet. Trykt side 157.

Bestyrelsen for »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave) havde sendt beretning og regnskabsoversigt for året 1959. Trykt side 155—56.

Til mødet i »Union Géodésique et Géophysique Internationale« i Helsinki den 26. juli—6. august 1960 delegeredes Einar Andersen.

Kassekommissionen havde bevilget regulering af lønninger til sekretariatets personale fra 1. april 1960.

Det vedtoges at optage følgende afhandling af dr. Olavi Hellman: »On the Schrödinger Eigenvalue Problem. II« i Mat. Fys. Medd. Vil blive trykt i bd. **32**, no. 10.

Christian Poulsen havde indsendt en afhandling: »Fossils from the Late Middle Cambrian Bolaspidella Zone of Mendoza, Argentina«. Vil blive trykt i Mat. Fys. Medd. **32**, no. 11.

Arkivar Asger Lomholt havde indsendt manuskriptet til fjerde og afsluttende bind af jubilæumsskriftet »Det Kongelige Danske

Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie«. Dette bind omfatter Selskabets virksomhed med landmåling og kortlægning og er tænkt udgivet i anledning af 200-års dagen i juni 1961 for kongens overdragelse til Selskabet af dette hverv. Redaktionsudvalget såvelsom Selskabets repræsentationsudvalg havde anbefalet udgivelsen.

13. Mødet den 22. april 1960

Til stede var 50 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Hertzsprung, Johs. Pedersen, Winge, Friis Johansen, Brøndum-Nielsen, Knud Jessen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Lundsgaard, Brøndsted, Børge Jessen, Fabricius, Høeg, J. C. Jacobsen, Holter, Niels Nielsen, Brandt Rehberg, Hjlemslev, Fenchel, Brandt, Bjerrum, Rosenkrantz, Birket-Smith, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Hjelholt, Tovborg Jensen, Riis, Iversen, Vagn Poulsen, Steensberg, Bøggild, Erichsen, Bang, Ussing, Sten, Aage Hansen, Koch, N. O. Lassen, Zeuthen, Sander-Hansen, Reiz, Wingstrand, Maaløe, Ottesen, Schou, Tornehave, C. Møller, *sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlem L. Rosenfeld og som gæst dr. K. de Vreese, Leiden.

Præsidenten bød de nye medlemmer velkommen.

BØRGE JESSEN talte mindeord om JAKOB NIELSEN.

Trykt side 109—16.

P. J. RIIS gav en meddelelse: *Carlsbergfondets Fønikieneks-peditions anden kampagne 1959*.

Carlsbergfondets Fønikieneks-peditions anden kampagne fandt sted i efteråret 1959. Ekspeditionen fortsatte udgravningerne på Tall Sukas ved den syriske kyst 6 km. syd for byen Djeblé, men desuden foretoges en søndage på Tall Daruk ved Sinn-floden (Nahr as-Sinn) 5 km. sydøst for Tall Sukas. Undersøgelsen på Tall Daruk bidrog væsentligt til forståelsen af fundene på Tall Sukas.

De vigtigste fund fra de forskellige perioder og fra begge udgravningssteder forelagdes, og det forsøgtes sandsynliggjort, at Tall Daruk er korsfarernes Assene og Ras-Shamrateksternes Ushnatu, og Tall Sukas det i disse tekster ligeledes nævnte Shuksi, fremdeles at begge byerne er blevet hærget af Assyrekongen SALMANASSAR III ca. 850 og af Babylonerkongen NABONIDOS ca. 550 f. C. Etableringen af en græsk handelsplads på Tall Sukas synes at kunne dateres mellem 850 og 800 f. C.

Der redegjordes endvidere for topografiske studier foranlediget af gadereguleringer i byen Djeblé.

Kassekommissionen forelagde ved formanden Selskabets reviderede regnskab for året 1959. Uddrag heraf trykt side 140—43.

Idet Selskabets revisor, Axel Steensberg, var valgt til medlem af kassekommissionen, rykkede suppleanten P. J. Riis ifølge vedtægterne automatisk op som revisor for resten af Axel Steensbergs funktionstid til april 1962.

Til revisorsuppleant for perioden til april 1962 valgtes C. E. Sander-Hansen i stedet for P. J. Riis.

Til Selskabets repræsentant i bestyrelsen for Det danske Institut i Rom genvalgtes Ejnar Dyggve for fire år fra 1. april 1960 at regne.

Kassekommissionen havde genvalgt Louis Hjelmlev til formand for året april 1960—61.

Bestyrelsen for »Mag. art. Marcus Lorenzens Legat« havde sendt beretning for året 1959—60 og uddrag af regnskab for 1959. Trykt side 159—60.

Ved 200-års jubilæet i Det kongelige norske Videnskabers Selskab i Trondheim den 6.—8. maj 1960 ville Selskabet være repræsenteret ved C. Møller, Øjvind Winge og Paul Diderichsen.

Adressen til Trondheim havde følgende ordlyd:

»Til Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim sender Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab sin hjerteligste lykønskning i anledning af 200-års jubilæet.

Med intet videnskabeligt selskab uden for Danmark har vort selskab været så nært historisk forbundet som med Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab. Ved begges stiftelse, med få års mellemrum, var Norge og Danmark forenede i eet kongerige. Blandt vore ældste medlemmer var flere fælles.

Den hilsen, vi ved vort 200-års jubilæum modtog fra Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab — den eneste, vi da modtog fra udlandet — lyste uforglemmeligt i en mørk tid.

Med taknemmelighed mindes vi den betydning, som det nordligste Norge har haft også for vort selskab. Med glæde tænker vi på de nære personlige bånd, som lige til vore dage har knyttet vore selskaber sammen. Med beundring ser vi hen til, hvilken vækst der har været i Det Kongelige Norske Videnskabers Sel-

skab, der — således som også vort selskab — begyndte med en liden kreds af mænd, begejstrede for videnskab og fædreland.

Måtte, i denne ånd, også fremtiden bringe al god fremgang!»

Mr. C. B. Anfinsen, Jr., Chief of the Laboratory of Cellular Physiology and Metabolism, National Heart Institute, Bethesda, Maryland, havde sendt meddelelse om en plan om oprettelsen af »a Linderstrøm-Lang Memorial guest house for visiting scientists« i København med anmodning om støtte til planen. Selskabet havde svaret, at det ikke så sig i stand til at yde nogen økonomisk støtte, men at det ville søge samarbejde med de kredse i landet, der var interesseret i denne plan.

Undervisningsministeriet havde meddelt, at der for finansåret 1960—61 var bevilget Selskabet et beløb på 130 000 kr. til publikationsvirksomheden.

Det vedtoges at optage følgende afhandlinger i publikationerne:

Cand. mag. Kai Larsen: »Cytological and Experimental Studies on the Flowering Plants of the Canary Islands«. Vil blive trykt i Biol. Skrifter **II**, no. 3.

Dr. R. E. Bell, ingeniør S. Bjørnholm og dr. J. C. Severiens: »Half Lives of First Excited States of Even Nuclei of Em, Ra, Th, U, and Pu«. Vil blive trykt i Mat. Fys. Medd. **32**, no. 12.

Redaktøren fremlagde:

Hist. Filos. Medd. **37**, no. 8, Asger Aaboe.

14. Mødet den 29. april 1960

Til stede var 39 medlemmer, nemlig: Niels Bohr, *præsident*, Johs. Pedersen, Winge, Brøndum-Nielsen, J. A. Christiansen, Hammerich, Martin Kristensen, Børge Jessen, Math. Thomsen, Fabricius, J. C. Jacobsen, Holter, Brandt Rehberg, Buchthal, Fenchel, Bjerrum, Rosenkrantz, Carsten Olsen, K. J. Pedersen, Chr. Poulsen, Faurholt, Iversen, Peter Jørgensen, Noe-Nygaard, Erichsen, Bang, Diderichsen, Aage Hansen, Koch, N. O. Lassen, Zeuthen, Sander-Hansen, Reiz, Wingstrand, J. P. Larsen, Ottesen, Schou, Tornehave, C. Møller, *sekretær*. — Desuden Selsk. udenl. medlem L. Rosenfeld.

CARSTEN OLSEN talte mindeord om PETER BOYSEN JENSEN.
Trykt side 124—39.

PAUL DIDERICHSEN forelagde sit arbejde: *Rasmus Rask og den grammatiske tradition. Studier over vendepunktet i sprogvidenskabens historie. Med tillæg fra Rasks og N. M. Petersens papirer.*

Siden RASK, BOPP og GRIMM i årene 1810-19 fuldendte og udgav deres sammenlignende grammatikker over indøuropæiske sprog, har man betragtet disse arbejder som det afgørende vendepunkt i sprogvidenskabens 200-årige historie, og man har – ganske som i den ældre åndshistorie – ensidig fremhævet den historisk-romantiske retnings brud med det 18. århundredes hele sprogbetragtning.

Et nærmere studium af Rasks læsning i skoletiden og af hans læreres produktion viser imidlertid, at Rasks sammenlignende og historiske metode er en videreførelse af ideer, der allerede var udtrykt af tyske grammatikere og etymologer i 18. århundrede. På denne baggrund gaves en analyse af Rasks systematik (bøjnings- og vokalsystem) og en sammenlignende karakteristik af Rask og Jac. Grimm.

I et tillæg meddeles 1) Rasks første små afhandlinger (fra skoletiden) om sprogudvikling og sproglægtskab (det ene skrevet med en af ham selv konstrueret udtaleretskrivning). 2) Bidrag til Rasks levned, fundne i N. M. Petersens efterladte papirer. I en efterskrift til disse gøres der rede for de forhold, der førte til, at Rask, trods sin internationale berømmelse, først kort før sin død opnåede den flere gange søgte ansættelse som professor i de østerlandske sprog.

Carlsbergfondets Direktion forelagde ved formanden beretning om fondets virksomhed i året 1. oktober 1958—30. september 1959. Trykt II, side 1—102.

I anledning af Deres Majestæter Kongens og Dronningens sølvbryllupsdag den 24. maj 1960 ville der blive sendt følgende adresse fra Selskabet:

»Deres Majestæter,

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab frembærer herved sine hjerteligste lykønskninger i anledning af Deres Majestæters sølvbryllupsdag.

Med dyb glæde deltog det danske folk i de festligheder, der for femogtyve år siden fandt sted ved Deres Majestæters formæling, der knyttede et nyt og stærkt bånd mellem de to nordiske broderlande, Danmark og Sverige.

I taknemmelighed værdsætter Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab den varme interesse og forståelse, som Deres

Majestæter stadig har vist for al stræben i vort land til fremme af oplysning, kunst og videnskab.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab ønsker Deres Majestæt Kongen, vor høje protektor, og Deres Majestæt Dronningen mange lyse og lykkelige fremtidsår for hele det kongelige hus.«

Det vedtoges at optage følgende afhandling af K. Gottfried og L. Pičman: »Sound Propagation in a Dilute Fermi Gas at Zero Temperature« i Mat. Fys. Medd. Vil blive trykt i **32**, no. 13.

Det vedtoges at bevilge 5 000 kr. til indretning af arbejdspladser til det forøgede antal medarbejdere ved »A Critical Pāli Dictionary«.

Redaktøren fremlagde:

Mat. Fys. Medd. **32**, no. 3, Christian Knakkegård Møller; **32**, no. 7, Chr. Poulsen.

Sekretæren meddelte, at Selskabet i den forløbne sæson 1959—60 havde holdt 14 møder, i hvilke 12 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse havde givet 12 meddelelser, nemlig: Blatt (mindeord), Brøndum-Nielsen, Bøggild-Andersen, Diderichsen, Hammerich, Hjelholt, Juul, Mathiassen, Johs. Pedersen, Riis, Rubow og Topsøe-Jensen, — og 13 medlemmer af den naturvidenskabelig-matematiske klasse havde givet 13 meddelelser, nemlig: Einar Andersen, Bak, Berg, Bøggild (mindeord), Degerbøl, Faurholt, Holter (mindeord), Børge Jessen (mindeord), Kemp, Carsten Olsen (mindeord), Chr. Poulsen, Reiz og Wingstrand, — og desuden professor L. Rosenfeld og arkivar Asger Lomholt.

Hermed sluttede mødesæsonen 1959—60.

Efter mødesæsonens ophør har Selskabet mistet et udenlandsk medlem, nemlig dr. phil. AUGUST THIENEMANN, fh. professor i hydrobiologi ved universitetet i Kiel, optaget i den naturvidenskabelig-matematiske klasse den 8. april 1938, død den 22. april 1960.

H. Lindqvist - Laing.

MINDEORD

over afdøde medlemmer.

I.

KAJ LINDERSTRØM-LANG

29. november 1896—25. maj 1959.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 15. januar 1960.

Af **Heinz Holter.**

Linderstrøm-Langs ydre livsbane var så ukompliceret som muligt. Hans navn og hele hans virke er uløseligt knyttet til Carlsberg Laboratoriet, hvortil han kom næsten lige fra eksamensbordet, og hvor han forblev til sin død. Indenfor denne enkle ramme fik et sjældent værk og en sjælden mand lov at gro.

Kaj Ulrik Linderstrøm-Lang blev født den 29. november 1896 på Frederiksberg. Hans fader, Carl Frederik Linderstrøm Lang, var lærer i tysk og latin på Frederiksberg Gymnasium, og bestyrer af »Lang og Hjorths Kursus«. Han var født i Vemmetofte, som søn af den derværende lærer og kantor på Vemmetofte Jomfrukloster. Kantorens anden kone, Langs bedstemor, var født Johanna Ulrica Linderstrøm, datter af en ritmester og fyrinspektør ved Gedser fyr. Det var hende, der bragte navnet Linderstrøm ind i familien.

Lærergerningen var en hyppig levevej i den Langske slægt; flere af forfædrene havde siddet i lærer- og degneembeder på Fyn og Sjælland; Langs faster, Theodora, var stifter af Th. Langs skole og Seminarium i Silkeborg. Der herskede således i det Langske hjem på Frederiksberg en atmosfære af skole og lærergerning, hvilende på flere generationers tradition. Langs fader var en dygtig, noget streng pædagog, som ved siden af sin undervisning fandt tid til at skrive en doktordisputats om den tyske pædagog og filosof, Wolfgang Rathicius.

Langs moder var født Ellen Hedvig Bach, datter af sparekassebestyrer P. J. Bach i Svendborg. Der var kunstneriske anlæg i familien, men de kunne ikke manifestere sig udadtil, da kårene var små. Slægtens mænd havde i mange generationer været fiskere i Thy, og sparekassebestyreren blev kun på grund af en benskade

ført ind på sin afvigende levevej. Langs mor var musikalsk og ville være spillelærerinde, og en broder til hende blev arkitekt. Lang selv var ikke i tvivl om, at hans kunstneriske anlæg stammede fra hende, og deres fælles glæde ved kunst knyttede et særligt og varigt bånd mellem moder og søn.

Lang var det yngste barn i ægteskabet og havde to søstre, der, familiens traditioner tro, begge gik skolevejen. De virker nu som lærerinder i Silkeborg, hvor den ene, Karen Linderstrøm-Lang, er rektor i sin faster Theodora Langs skole. Jeg skylder denne søster tak for mange oplysninger om Langs barndomshjem og opvækst.

Det Langske hjem på Kong Georgsvej hævdede sig utvivlsomt over gennemsnittet af borgerhjem ved århundredskiftet, og mange af dets skikke kan spores i Langs senere liv. Når han mindedes, hvordan hans fader og moder selv havde vævet betrækket til deres møbler, blev det naturligt også for ham selv at sørge for sit hjemms kunstneriske udstyr. Som hans fader havde gjort det, holdt Lang af at etablere ritualer, der ved daglige eller festlige lejligheder blev fulgt til punkt og prikke. Også højtlesningen, som Lang dyrkede med megen gusto og talent, var en tradition, som han havde overtaget fra barndomshjemmet.

Omgangskredsen var ikke særlig stor, men ret akademisk præget. Øjenspecialisten, professor E. J. Edmund, boede på Kong Georgsvej, og ikke langt derfra boede orientlisten, professor Dines Andersen; begge var blandt familien Langs bedste venner. Der dyrkedes megen selskabelighed, hvor festforberedelserne, borddækningen, og ikke mindst spøgefulde bordtaler og viser, spillede en stor rolle. Også disse træk gik igen i Langs senere år, og genkendes af enhver, der har nydt godt af Langs sagnomspundne gæstfrihed. Mange kulturelle problemer blev diskuteret, men jeg har egentlig ikke indtryk af, at politiske spørgsmål optog hjemmet i væsentlig grad; derimod var familiens troende holdning til kristendommen en kilde til konflikter under Langs opvækst, konflikter, som dog næppe bundede særligt dybt. Men der var andre konflikter, som øjensynligt spillede en stor rolle for ham. Han følte sig håbløst grim som barn. Hans røde hår, fregnede hud, tynde hals og dårlige holdning fik ham til at føle sig umulig, og han var hele sin ungdom igennem yderst genert og meget usikker på sig selv.

Hans interessers mangfoldighed beherskede de unge år i langt højere grad end det ellers er almindeligt, selv blandt begavede børn. Han tegnede, malede, modellerede, digtede, spillede violin, og var meget optaget af at snedkerere, tømre og især lave fyrværkeri i naboens hobbykælder. Når han behøvede publikum for sine frembringelser, så kunne han altid komme til sin mor og sin yngste søster. Alligevel kneb det med at møde fuld forståelse i hjemmet for hans alsidighed. Det var ligesom om forældrene, og især faderen, var lidt ængstelige for drengens evner, måske også bange for at forkæle familiens yngste. I hvert fald forstod de ikke at løse op for hans underlegenhedsfølelser, og det var måske derfor, at omgangen med ligesindede kammerater meget tidligt blev umådeligt vigtig for ham; de hjalp ham til at glemme sin generthed.

Hans skolegang på Frederiksberg Gymnasium forløb normalt, uden større udmærkelse, og uden at nogle af lærerne syntes at have øvet særlig indflydelse på ham, endsige ledet ham i retning af hans senere videnskabelige løbebane. Han led en del under utilfredsheden ved sin legemlige fremtoning og måtte døje mange knubs for at være søn af en af skolens lærere, oven i købet forfatteren til en ikke særlig populær latinsk grammatik.

Den afgørende hændelse i skoleårene var faderens bratte død af mavekræft i 1911, da Lang var 15 år gammel. Med eet slag blev alt forandret. Moderen var efterladt i ret små kår, alle tre børn måtte endnu regne med en lang uddannelsestid; huset på Kong Georgsvej måtte sælges, og hele levestofen lægges om. Men den tungeste skygge var moderens lange, smertefulde sygdom. Hun døde 9 år efter sin mand, af en kræftsvulst i tungen, som hun første gang var blevet opereret for, mens han endnu levede.

Lang blev student i 1914 og tog 17 år gammel fat på at studere kemi ved Polyteknisk Læreanstalt. Studietiden kom til at spille en stor rolle for ham, men mere i menneskelig end i faglig henseende. Han var højt anset blandt kammeraterne, som revyforfatter, redaktør for »S. K.«, de studerende kemikers blad og meget mere. Faget nærrede han ikke større begejstring for, han betragtede det nærmest som et brødstudium, og klarede sig hæderligt, men næppe mere. Hans virkelige interesser lå på helt andre felter. En heftig trang til kunstnerisk produktion kastede ham ud i sine mangfoldige evners vold, uden at han kunne beslutte sig

til noget bestemt. Især var han draget af digtningen, og det stod for ham som en absolut nødvendighed at prøve, hvor langt evnerne rakte. Han dristede sig til at sende et drama til Georg Brandes, hvis svar lød: »Deres manuskript har den ene dyd, at det ikke er kedeligt. Om De har talent, må De selv bedst kunne føle.« Lang blev selvfølgelig ikke klogere af dette orakelsvar — i praksis har det vel været nok så afgørende, at han ikke kunne få nogen forlægger til at trykke bare eet af sine produkter. Men han kunne ikke falde til ro. I det sidste læseår kulminerede hans spænding og uro, kompliceret af en ulykkelig forelskelse, i en alvorlig krise. Moderen, der var bekymret for, at han skulle opgive sit studium, fik det ordnet således, at han tog på en lang ferie, bort fra København og Læreanstalten. Efter et halvt år hos en proprietærfamilie i Jylland vendte han hjem med kufferten fuld af dramaer, stærkt beroliget og villig til at tage fat på sin eksamen.

Han blev cand. polyt. i februar 1919 med en god førstekaraktter, et resultat der næppe svarede til hans begavelse, men som dog var bemærkelsesværdigt i betragtning af, hvad der var gået forud. Han interesserede sig i sin sidste studietid nærmest for keramik og valgte en keramisk fabrik til eksamensprojekt.

I foråret 1919 fik han en kortvarig stilling som vikar på Landbohøjskolens landøkonomiske forsøgslaboratorium hos laboratorieførstander A. C. Andersen. Denne, som tidligere havde været på Carlsberg Laboratoriet, blev hurtigt klar over Langs evner og nævnte ham overfor S. P. L. Sørensen. Også professor Baggesgård-Rasmussen, som kendte Lang fra Læreanstalten, anbefalede ham. Udrustet med disse vidnesbyrd søgte og fik han en assistentstilling på Carlsberg Laboratoriets kemiske afdeling, som han tiltrådte den 1. august 1919. Lang har altid hævdet, at han valgte denne stilling, aldeles ikke for videnskabens skyld, men fordi han mente, at arbejdsforholdene ville være så frie, at de ville give ham lejlighed til at digte. Det lyder og var nok også ment noget spøgefuldt, men jeg tror, der var en hel del sandhed deri. Hans stormende kriseperiode var vel ved at ebbe ud, men helt overstået blev den først, da videnskaben langsomt fik tag i ham, og det er meget usikkert, om det ville være gået således, hvis han var kommet til en anden mand end S. P. L. Sørensen.

Sørensen stod dengang på højden af sin produktion. Det praktiske arbejde i laboratoriet var dog stærkt præget af umuligheden af at kunne købe kemikalier som følge af efterkrigstidens vanskeligheder. Lang blev sat til en hel del præparativt arbejde, og Sørensens eksperimentelle dygtighed, sammen med de renhedskrav, som han stillede til sine reagenser, gjorde, at Lang gennemgik en intens træningsperiode i praktisk laboratoriekemi, som han rimeligvis ikke havde fået under mere normale forhold. Det morede ham og gjorde det lettere for ham at finde sig i, at der hver morgen, når han kom, lå en gul seddel på hans plads, på hvilken instruktionerne til dagens arbejde var optegnet i detaljer med Sørensens sirlige håndskrift.

Kontakten med en mand, for hvem videnskaben og det faglige arbejde var alt, absolut alt, og som på denne basis havde opbygget et liv, hvis succes og værdige rigdom måtte virke overbevisende på enhver, var lige hvad Lang behøvede. Han lærte hos Sørensen, ikke blot biokemi, han lærte at blive videnskabsmand.

Også bortset fra Sørensens personlighed var situationen på Carlsberg Laboratoriet gunstig for en ung mand med stort talent. En række af Sørensens mere prominente medarbejdere, såsom J. A. Christiansen, Sven Palitzsch og Sven H. Goldschmidt, havde forladt laboratoriet kort tid i forvejen; der var et vist vacuum, og Lang gled ret hurtigt ind i stillingen som Sørensens mest betydende medarbejder.

I et af de første år på Carlsberg Laboratoriet blev Lang gift. Igen slog de pædagogiske traditioner i den Langske familie igen: Den udvalgte blev hans søsters bedste kammerat fra Th. Langs Seminarium i Silkeborg, lærerinde frk. Gerda Kyndby, datter af lærer Johs. Kyndby i Herning. Brylluppet stod i marts 1922, da Lang var 25 år. Der kom tre børn i ægteskabet, to døtre og en søn, og efterhånden, som husholdningen udvidedes, og de repræsentative pligter blev større og større, fik fru Gerda Lang meget at tage vare på. Men hun gav aldrig afkald på sin lærergerning, som hun elskede, og som også hendes mand påskønnede og respekterede.

Langs første arbejder var af fysisk-kemisk natur. E. C. S. Biilmann beskrev i 1920 kinhydronelektroden, og Sørensen, der selvfølgelig var interesseret i at bruge den nye elektrode ved sine

brintionmålinger, sysselsatte sin kone og assistent, Margrethe Sørensen, og Lang med at undersøge, hvordan den virkede i praksis. Det viste sig hurtigt, at kinhydronmålingerne, når der var salte tilstede, afveg fra målinger udført med brintelektroden. Beskrivelsen og en foreløbig analyse af denne saltfejl var emnet for det første videnskabelige arbejde, der bærer Langs navn, en afhandling, der blev offentliggjort i 1921, sammen med S. P. L. og Margrethe Sørensen.

De spørgsmål, som dette arbejde rejste, blev fulgt op i en større teoretisk undersøgelse, som Lang selv anså for sin debut, afhandlingen »Om udsaltning« fra 1923. Den behandler eksperimentelt saltenes indflydelse på opløseligheden af hydrokinon, kinon, ravsyre og borsyre. I den teoretiske del går han langt ud over de umiddelbart foreliggende problemer, og giver en almindelig behandling af udsaltningseffekten på basis af Lewis', Bjerrums og Brønstedes aktivitetsteorier, men især baseret på Debye's dengang ganske nye anskuelser.

Jeg tror, man tør sige, at for Lang var denne afhandling meget mere end en debut i almindelig forstand. Den betegnede hans omvendelse til videnskaben. Fra nu af var der ikke længere tvivl i hans sjæl. Arbejdet medførte et grundigt studium af den fysiske kemis klassikere, af hvilke især Gibbs optog ham stærkt, og de synspunkter, Lang nåede frem til, blev prøvet i diskussioner med Niels Bjerrum, J. A. Christiansen og Holger Jørgensen.

Han har ofte nævnt overfor mig, at disse diskussioner har betydet meget for hans udvikling. Ud fra disse forudsætninger er det forståeligt, at han, skønt han arbejdede på et biokemisk laboratorium, i denne periode først og fremmest betragtede sig som fysisk kemiker, og kaldet til at supplere S. P. L. Sørensens mere praktisk og eksperimentelt prægede arbejdsmåde med en matematisk og spekulativ indsats, som han følte, laboratoriet i nogen grad manglede.

I 1923 udkom Debyes og Hückels berømte teori om elektrolyt-opløsningers tilstand, og allerede eet år efter publicerede Lang på grundlag af denne teori et fuldt ud klassisk arbejde: »Om proteinstoffernes ionisation«. Han udvidede Debyes og Hückels tanker, tilpassede dem til de i opløsninger af polyvalente ampholyter rådende forhold, kendt fra Sørensens forsøg, og viste, hvordan titrationskurvens form skulle variere med ionstyrken. Den dag

idag danner dette arbejde grundlaget for alle studier af proteiner-nes titrationskurver.

Den første anvendelse af Langs ideer om proteiner indeholdes i et arbejde, som udkom i 1926, et arbejde af ham og Ellen Lund om »Saltkoncentrationens indflydelse på ægalbuminets syrebindingsevne«. Denne afhandling indeholder, blandt meget andet, den første formulering af den vigtige forskel i definitionen af proteiner-nes isoelektriske og isoioniske reaktioner.

Den kreds af problemer, som åbnedes ved disse arbejder, og som mange andre har taget op senere, kom til at beskæftige Lang i mange år. Han fulgte feltets udvikling nøje, også når han selv arbejdede med andre ting, og når han trængte til at slå sig rigtig løs i matematiske teorier, tog han gerne et eller andet problem om proteiner-nes ladningsforhold op til behandling. Adskillige torsoer om emnet endte upubliceret i hans skrivebordsskuffe; et arbejde fra 1953 »On the activity coefficient of multipolar ions« behandler de meget vanskelige matematiske problemer omkring stavformede og ellipsoide ioner i medier af varierende ionstyrke. Lige før sin død nåede han, sammen med S. O. Nielsen, at give en oversigt over hele feltet i en artikel om »Acid-base equilibria of proteins«, der udkom i 1959 og viser, at han stadig var endog meget interesseret i sin første ungdoms videnskabelige kærlighed.

Men for at vende tilbage til Langs første år på Carlsberg Laboratoriet, så er der endnu et stort arbejde, som skal omtales, nemlig en afhandling fra 1926 »Kolloide opløsningers tilstand og stabilitet«. Det står noget isoleret i Langs produktion, men det er på mange måder meget karakteristisk for ham. Han havde som nævnt beskæftiget sig meget intenst med Gibbs' termodynamiske arbejder. Men han kunne aldrig nøjes med at være receptiv, han trængte til at anvende den erhvervede viden på et problem, der kunne være hans eget, og han leverede derfor en grundig termodynamisk behandling af de kolloide opløsningers abnorme osmotiske forhold i almindelighed. Ved sådanne lejligheder var Lang tilbøjelig til at lade sig rive med af matematikens fortryllelse og til at investere mere arbejde, end resultaterne på nogen mulig måde kunne svare til. Af det her omtalte arbejde, som han selv senere ikke regnede for noget videre, fik han i hvert fald det udbytte, at han, mens det blev til, fik lejlighed til grundigt at rådføre sig med Niels Bjerrum. Disse diskussioner blev vist det nærmeste,

han opnåede i retning af et discipelforhold til denne forsker, som Lang hele sit liv satte meget højt.

Ved siden af den hidtil omtalte indsats i den fysiske kemi deltog Lang i disse første år også i en arbejdsrække, som stod Sørensens hjerte særligt nær, nemlig studiet af proteinstoffernes fraktionering. Medens Sørensen og hans kone bearbejdede serumglobulinerne, tog Lang sammen med S. Kodama, en af laboratoriets japanske gæster, spørgsmålet om kaseinets heterogenitet op til en omfattende eksperimentel undersøgelse. Resultatet var tre publikationer, af hvilke den sidste, der udkom i 1928, blev Langs disputats.

Det er lidt vanskeligt idag at sætte sig ind i den af modstridende hypoteser prægede uklarhed, som for 30 år siden herskede i opfattelsen af de mere komplekse proteinstoffers natur. Langs arbejde skar igennem og viste klart, at kasein ikke, som de fleste dengang endnu troede, var et homogent stof, men en blanding af flere nært beslægtede komponenter. De blev adskilt ved en for datiden meget vanskelig fraktionering og gav, når de blev blandet i passende forhold, igen det oprindelige produkt. Dette arbejde, gennemført med al den ubestikkelige omhu og præcision, som Lang havde lært af Sørensen, var et bidrag til en diskussion, der idag mest har historisk interesse. Den moderne protein-kemis metoder har drevet udviklingen så langt frem, at Sørensens synspunkter, til støtte for hvilket arbejdet var udført, idag nærmest fremtræder som et skridt på vejen.

Lang var allerede dengang klar over, hvor det bar hen. Til trods for sin veneration for Sørensen var han ikke helt enig med ham i hans syn på proteinerne som »reversibelt dissociable komponentsystemer«, og skønt uoverensstemmelsen forblev meget mild i formerne, har den sikkert bidraget til, at Lang, da disputatsen var i hus, foretrak at koncentrere sig om andre arbejdsmarker.

Det felt, der lokkede ham, var de proteolytiske enzymer. Men før jeg går over til at omtale hans enzymkemiske arbejder, må jeg lige nævne et biprodukt af hans disputats, nemlig amino-gruppebestemmelsen ved titrering i acetone med naftylrødt som indikator. Denne metode har fået stor praktisk betydning og tjente til at gøre hans navn kendt, også uden for de kredse der interes-

serede sig for proteinernes og elektrolyternes teori. Lang havde brug for metoden som et led i analysen af kvælstoffordelingen i kaseinfraktionerne. Hans kendskab til Bjerrums og Brønstedes syre-baseteorier hjalp ham til at finde et passende ikke-vandigt medium — 90 % acetone — og en passende svagt basisk indikator, der tilsammen er det væsentlige i metoden. Naturligvis blev metoden gennemprøvet på god Sørensen-sk vis med hele laboratoriets samling af aminosyrer; og på god Langsk vis blev afhandlingen forsynet med en gedigen indledning, hvori hele titreringsteorien blev diskuteret.

Heller ikke denne problemkreds slap nogensinde ud af Langs interessesfære, og i sine senere år vendte han gentagne gange tilbage dertil. Men den mest umiddelbare virkning for ham selv blev, at han fik et udmærket værktøj til at måle enzymatisk proteolyse, og at denne lette og pålidelige metode gjorde hans navn kendt blandt enzymkemikerne. Mange udlændinge, deriblandt jeg selv, stødte på Langs navn for første gang, når de skulle bruge Linderstrøm-Lang-titreringen.

Langs interesse for proteolytiske enzymer vakttes i 1926, og han fik lov til at rejse til München for at studere Willstätterskolens metoder. Opholdet varede kun i to måneder, og Geheimratsatmosfæren i Willstätters Laboratorium var ham en kilde til megen undren, men han lærte, hvad han skulle, og var selvfølgelig glad for denne sin første videnskabelige studierejse.

En tilhænger af enzymkemiens »tyske skole« blev han dog aldrig. Han gav sig derimod straks efter sin tilbagekomst til at starte sin egen.

Carlsberg Laboratoriets kemiske afdeling var i tyvernes slutning allerede ret søgt af danske og udenlandske videnskabsmænd som studiested, men Sørensen, hvis berømmelse selvfølgelig var hovedtrækplasteret, var på dette tidspunkt ved at blive opslugt af sine hverv uden for murene. Det faldt derfor ganske naturligt, at Lang blev den, som gæsterne i praksis kom til at arbejde mest sammen med, og efter tilbagekomsten fra München prægede hans ideer og interesser laboratoriet mere og mere.

Lang fik på denne måde en hel del skiftende medarbejdere, der optræder som medforfattere til en eller to afhandlinger, men hvis navne ikke senere spores i hans produktion. Det ville være ugørligt i det følgende at anføre navnene på alle disse medarbej-

dere, og jeg må henvise til Langs Bibliografi, som vil blive offentliggjort i Carlsberg Laboratoriets Meddelelser. Men kollektivt skal det siges, at gæsterne spillede en meget stor rolle i Langs liv, både videnskabeligt og privat. Kontakten mellem ham og hans medarbejdere var en ægte vekselvirkning, så langt fra Geheimratsatmosfæren som vel tænkes kan. Mange venskabsbånd blev knyttet, som kom til at danne et net over hele jorden og bidrog meget til, at han var kendt og velkommen, hvor han end viste sig.

Den serie arbejder om proteolytiske enzymer, som indledtes sidst i tyverne, kom snart til at koncentreres om peptidasernes definition og specificitet. Man skelnede dengang mellem dipeptidase og polypeptidase og mente, at det for specificiteten afgørende var længden af substratkæden. Lang viste i 1929—30, at to dipeptider, leucylglycin og alanylglycin, spaltedes af to forskellige enzymer fra tarmslimhinden, af hvilke i hvert fald det første også kunne spalte længere peptidkæder, forudsat at de indeholdt endestillet leucin. Det var altså ikke kædelængden, men substratets konfiguration, der var det afgørende. Disse arbejder blev ved deres fremkomst stærkt angrebet, især af den »tyske skole«, og det varede længe, før det blev fastslået, at Lang havde haft ret, og at en uspecifik »dipeptidase« ikke eksisterer. 20 år senere kunne Joseph Fruton, en af dem der har bidraget mest til opklaringen af de proteolytiske enzymeres specificitetsforhold, i et foredrag i Biologisk Selskab sige om Langs tidlige peptidasearbejder: »He was far ahead of his time, and first now the rest of the field is beginning to catch up with him«.

Enzymundersøgelserne betegnede begyndelsen til Langs interesse for den mere biologiske side af biokemien. Denne interesse blev stimuleret ved nogle samtaler, som Lang og jeg kom til at føre, efter at jeg i 1930 var kommet til København som en af Carlsberg Laboratoriets mange gæster. På dette tidspunkt var Langs navn allerede så kendt, at jeg, der formelt kom for at arbejde under Sørensen, var klar over, at jeg hovedsagelig ville få med Lang at gøre. Jeg blev sat til at arbejde med pepsin, men kom til at diskutere mange andre af enzymkemiens aspekter med Lang, i lange dejlige aftentimer, når de andre var gået hjem. Vi diskuterede en uklar drøm, jeg havde, om at efterspore enzymernes biologiske rolle i sammenhæng med strukturen af de væv og

celler, hvori de fandtes, da disse strukturer jo på en eller anden måde måtte hænge sammen med enzymernes funktion. Lang påpegede straks, at en enzymatisk kortlægning af vævene og cellerne kun ville give brugelige oplysninger, hvis man arbejdede kvantitativt, og kvantitative enzymbestemmelser i histokemisk målestok ville nok have sine vanskeligheder. Der skulle mikrometoder til, som ikke eksisterede, men de kunne vel tilvejebringes, hvis man ikke var bange for at arbejde på langt sigt.

Det samarbejde, der indledtes ved disse samtaler, varede i 20 år, og de metodiske opgaver, som problemstillingen påtvang os, interesserede Lang så stærkt, at han i hvert fald i den første halvdel af denne tid viede dem det meste af sin arbejdskraft og sin utrolige eksperimentelle snilde.

Afhandlingerne blev sammenfattet i en serie med fællestitlen: »Bidrag til den enzymatiske histokemi«. No. I i denne serie udkom i 1931, No. XXXIII i 1940. Grunden til, at serien ikke blev ført videre, var ikke, at der ikke udkom flere arbejder, men simpelthen at vi var blevet trætte af de stadigt større romertal. Serien er en ret broget blanding, der omfatter dels mikrometoderne, efterhånden som de blev udarbejdet, dels deres anvendelse på forskellige biologiske objekter. Kun hovedtrækkene og enkelte vigtigere studier kan fremdrages her.

Den første gruppe af metoder, der udarbejdedes, var mikrotitreringer til bestemmelse af protein-, kulhydrat- og fedtspaltende enzymer, i mængder der var ca. 1000 gange mindre, end de der kunne bestemmes ved de dengang gængse makrometoder. Denne målestok var endnu på ingen måde tilstrækkelig til enzymbestemmelser i enkelte celler, men den tillod dog allerede arbejdet med vævsprøver, der var små nok til, at deres histologiske opbygning kunne kontrolleres under mikroskopet.

Med denne teknik undersøgte enzymfordelingen i en række biologiske objekter, af hvilke kun tre skal nævnes her. Den første anvendelse var, i reverens til Carlsberg Bryggerierne, en undersøgelse af peptidasefordelingen i maltens rødder og bladspirer. Resultatet var, at enzymkoncentrationen i rødderne viste et skarpt maksimum, ikke i selve celledelingszonen, men i den noget længere tilbage liggende zone, hvori strækkevæksten foregår, hvilket viser, at det er stræknings- og ikke delingszonen, der er metabolisk mest aktiv.

En anden, og større, række af studier var den enzymatiske kortlægning af maveslimhindens sekretionskirtler. Disse kirtler er opbygget af en række forskellige celletyper. Ved kvantitativt at sammenligne enzymfordelingen med fordelingen af celletyperne i de forskellige vævsprøver lykkedes det at finde ud af, hvilke celler, der frembringer henholdsvis pepsin, peptidase, esterase og saltsyre, og i hvilke relative mængder.

Vanskelighederne ved arbejder af denne art ligger, til trods for mikromålestokken, ikke så meget på den kemisk analytiske side, men i prøvetagningen, og især i tilvejebringelsen af en fornuftig, fysiologisk signifikant fremgangsmåde ved korrelationen af de histologiske og kemiske data. Det er ganske afgjort Langs tankearbejde ved løsningen af disse problemer, der har æren for, at de histokemiske studier har åbnet nye veje ind i et vanskeligt felt.

Et tredje eksempel, som jeg fremdrager for dets elegances skyld, er studiet af fordøjelsen af uld i møllarvernes tarmkanal. Lang viste, at denne fordøjelse skyldes en proteinase, der forekommer både i tarmcellerne og tarmvædsken, men at uldspaltningen kun kan foregå, når der foruden enzymet er en reducerende substans tilstede. Denne substans dannes ligeledes i tarmcellerne. Åbningen af keratinets S-S-broer ved reduktion er således en betingelse for, at det kan angribes af den egentlige proteinase.

Disse arbejder vakte en hel del opsigt. Mikrometoderne var så øjensynligt brugbare, ikke blot ved strengt histokemiske problemstillinger, men også på mange andre arbejdsfelter i biologi og medicin, og laboratoriet blev endnu mere end tidligere søgt af gæster, der ønskede at lære den nye teknik. Lang blev inviteret til at holde foredrag om emnet ved forskellige kongresser og møder og var meget glad for den kontakt med biologer og medicinere, som han på denne måde fik.

At Langs interesse for biologien var alvorligt ment, viste sig også ved en studierejse i året 1932—33 som Rockefellerstipendiat til USA. Han valgte som studiested genetikeren Th. Morgan's laboratorium ved California Institute of Technology i Pasadena, et ganske overvejende biologisk instillet institut, som han netop opsøgte for at få nye impulser. Videnskabeligt set var udbyttet af denne rejse ikke overvældende, bl. a. fordi Morgan selv var syg en stor del af tiden, men menneskeligt kom den til at betyde meget for Lang. Han besøgte på rejsen til og fra Californien en

lang række laboratorier, så mange, at Rockefeller Foundation's ellers temmelig hærdede direktører rystede på hovedet, men det viste sig, at Langs egen tillid til sine kontaktskabende evner var berettiget. Mange af de venskaber, som han knyttede på denne rejse, holdt hele livet igennem, og han lagde den gang grunden til den fabelagtige popularitet, som han senere hen kom til at nyde netop i USA.

Forbindelsen med Rockefeller Foundation indskrænkede sig ikke til denne studierejse. Den blev mere og mere intim og resulterede i meget betydelige tilskud til Langs forskninger i form af en grant, der begyndte 1937, og løber endnu.

Også Sørensen var meget glad for Langs succes, som yderligere blev slået fast, da han i 1935 blev valgt ind i Videnskabernes Selskab som dets dengang yngste medlem. I disse år, hvor tidspunktet for Sørensens tilbagetræden som laboratorieforsøger nærmede sig, var det ham en stor beroligelse, at den mand, som han selv havde udset til sin efterfølger, allerede nu havde vundet så megen anerkendelse ved sin egen indsats, at der ikke kunne være nogen tvivl, når stillingen i 1938 skulle besættes. Sørensen kunne se afdelingens fremtid trygt imøde. For Lang derimod var disse sidste år en lidt vanskelig tid. Han trængte til at blive selvstændig, til at »strække ben under eget bord«, som han sagde, og han havde svært ved at vente. Det skete da også i denne tid, at forholdet mellem Sørensen og Lang forbigående forstyrredes, den eneste gang i alle de mange år. Anledningen var ret tilfældig og ligegyldig, og der var ingen tvivl om, at den virkelige årsag var Langs rastløshed og higen efter at være sin egen herre, også formelt, — men Sørensen var ikke klar over dette, og forstod vist aldrig rigtig hvordan det hele var gået til.

Den 1. april 1938, efter at disse skyer forlængst var drevet over, afløste Lang så Sørensen som professor ved Carlsberg Laboratoriet og som forstander for dets kemiske afdeling. En stor mand blev afløst af en endnu større, og ingen var i tvivl om, at laboratoriet gik en ny blomstringstid imøde. Arbejdsmæssigt betød forstanderskiftet ikke nogen større forandring for afdelingen; den havde ganske overvejende været præget af Langs arbejdsfelt og arbejdsmåde i adskillige år. Men for Lang selv betød det umådelig meget, at han kom til at flytte ind i embedsboligen på Gamle Carlsbergvej. Nu fik han den ramme om sin ydre livs-

førelse, som svarede til hans gæstfri og vennesele natur; for ham var repræsentationspligten ikke nogen byrde, men en lejlighed til at lade andre tage del i hans glæder.

I 1937, året før Langs udnævnelse, udsendte han to arbejder, som mere end noget andet demonstrerede hans evne til at opnå fundamentale metodiske fremskridt med ganske enkle midler. Den ene afhandling behandler den som legetøj kendte Cartesianske djævels anvendelse som mikrogasometrisk måleinstrument. Den anden beskriver en metode til vægtfyldebestemmelser af ganske små vædske dråber, svævende i et medium af gradueret vægtfylde, og den behandler denne metodes anvendelse til måling af visse enzymreaktioner, der medfører en vægtfyldeforandring af substratet. Begge metoder er betydeligt (ca. 100 gange) mere følsomme end den tidligere omtalte titreringsmetodik, og der blev således nu en hel række nye enzymer tilgængelige for analyse, og det i mængder, der muliggjorde arbejdet med enkelte celler eller endda cellefragmenter, i stedet for vævsprøver. Men det vigtigste ved metoderne er dog originaliteten, Langs geniale evne til at se anvendeligheden af et ganske enkelt princip, og på dette princip at opbygge en ny arbejdsmåde, som senere i hans egne og andres hænder skulle vise sig at være ganske overordentlig frugtbringende. Jeg tror, det hovedsagelig er disse to metoder, J. A. Christiansen tænkte på, da han engang omtalte deres »ligefrem ædle enkelhed«. Der er utvivlsomt noget fascinerende og æstetisk tilfredsstillende over dem.

Begge metoder har selvfølgelig deres komplikationer og fejl-kilder, og især den Cartesianske dykker kræver en hel del indsigt i fysiske problemer, diffusion, luftarters opløselighed i vædske, og lignende. Lang gav sig med stor iver til at undersøge disse problemer i en række afhandlinger, som i 1943 kulminerede i en stor monografi: »On the theory of the Cartesian diver micro-respirometer«. Den er vanskelig læsning, især for de stakkels biologer, som ifølge sagens natur er dem, som burde kunne drage nytte af en grundig gennemgang af metoden. Når sandheden skal siges, så er denne afhandling ikke blevet læst nær så meget, som den burde, fordi den simpelthen er for svær. Lang selv indrømmede senere, at »nogle af spurvene kunne være blevet skudt med lidt mindre kanoner«.

Syslerne med dykkerteorien følte af Lang som en meget

passende beskæftigelse i de laboratoriemæssigt stille tider under krigen. Laboratoriet var naturligvis tomt for udenlandske gæster, til gengæld var der meget andet, der optog vore tanker. Lang deltog i modstandskampen med liv og sjæl, etablerede gode forbindelser til de illegale ruter til Sverige, og mange kan takke ham for deres sikkerhed. I 1944 blev han arresteret sammen med sin datters forlovede, Peter Fyhn. Tyskerne kunne ikke påvise, at Lang havde gjort sig skyldig i noget, tog også ret lemfældigt på ham ved afhøringerne, men de holdt ham alligevel 14 dage i Vestre Fængsel, indtil han efter intervention fra mange sider slap fri igen. Men Peter Fyhn lykkedes det ikke at redde, trods alle anstrengelser. Han blev skudt i april 1945 som et af besættelsestidens sidste, helt meningsløse ofre. Det var et meget hårdt slag for Lang, og det gjorde, at han senere hen ikke kunne lide at blive mindet om sine oplevelser i besættelsestiden, i hvert fald ikke af uvedkommende.

Da krigen og den videnskabelige isolations tid var forbi, var også den enzymatiske histokemis periode for Lang i alt væsentligt afsluttet. I 1942 blev der på Carlsberg Laboratoriet oprettet en cytokemisk underafdeling, som jeg kom til at lede, og Lang besluttede da at overlade det histokemiske og cytokemiske arbejde til den nye afdeling og selv igen at hellige sig det felt, som hele tiden havde stået hans hjerte nærmest, nemlig proteinkemien. Han kom derfor aldrig til selv systematisk at anvende den Cartesianske dykker på biologiske problemstillinger på samme måde som titreringsmetoderne. Det blev hans elever, der gjorde det, og af disse har især Erik Zeuthen udviklet dykkerprincippet på mangfoldig vis. Gradientmetoden derimod blev Lang ved med at bruge, ikke længere til mikroenzymbestemmelser, men til studiet af proteinernes udveksling af hydrogen med deuterium.

Langs tilbagevenden til proteinkemien blev allerede indvarslet af nogle mindre arbejder fra årene 1938—41. Det første offentliggjordes sammen med R. D. Hotchkiss og Gordon Johansen, og behandlede under titlen »Peptide Bonds in Globular Proteins« en hypotese om, at der i proteinopløsninger hersker ligevægtstilstand mellem genuint og denatureret protein. Ved enzymangreb spaltes peptidbindinger, der er blevet blottet ved denatureringen, hvorved ligevægten forskydes, og nyt protein kan denatureres.

Også de to andre arbejder, begge publiceret sammen med C. F. Jacobsen i 1940 og 1941, omhandler det samme problemkompleks. Det ene behandler Methylthiazolin, en relativt simpel svovlholdig forbindelse, som model for proteinernes »maskerede« thiol-grupper. Flere af dens reaktioner minder slående om proteinernes denaturering, og det var meget fristende at parallellisere disse processer. Skønt senere studier af denatureringen, for en stor del foretaget af Lang selv, har ført til en delvis forandret interpretation af disse data, så har arbejdet dog haft stor betydning ved at sætte mange undersøgelser i gang.

Den anden afhandling »The Contraction Accompanying Enzymatic Break-down of Proteins« behandlede volumenkontraktionen ved protein-spaltningen, og påviste ved hjælp af en meget følsom dilatometrisk metode, at der i visse proteiner ved løsningen af de først spaltede peptidbindinger sker meget større volumenforandringer end under processens senere forløb, hvor inkrementerne pr. peptidbinding bliver normale. Lang sluttede deraf, at løsningen af de første peptidbindinger bevirker meget dybtgående forandringer af hele proteinmolekylet, og forbandt disse forandringer med denatureringen og det velkendte faktum, at mange proteiner kun angribes af proteolytiske enzymer, når de er denaturerede.

Denne opfattelse viste sig at være ualmindelig frugtbar og ledte faktisk Lang ind i det arbejdsfelt, som hovedsagelig optog ham i resten af hans levetid, nemlig studiet af proteinstrukturen på et højere plan end peptidkædens, studiet af de faktorer, der stabiliserer disse strukturer, og deres forandringer ved denaturering og proteolytisk nedbrydning.

På dette felt var Lang på hjemmebane. Det bragte ligesom en sammenfatning af alt det, han havde arbejdet sig frem til i sine tidligere år: Hans kendskab til proteiner og enzymer, hans matematiske kunnen, og hans metodiske snilde. Alt dette kombineret med hans iderigdom og klare tænkevaner frembragte et modent manddomsværk af sjældent høj kvalitet. Intet under, at hans berømmelse i årene fra krigens slutning til hans død blev ved med at stige til højder, som kun bliver meget få beskåret.

Sine ideer om de proteolytiske enzymeres virkemåde nedfældede han i to store oversigtsforedrag, 1949 ved et Cold Spring Harbor Symposium og 1953 ved en Solvay Congress i Bruxelles.

Det sidste giver en grundig matematisk analyse af en række teoretisk tænkelige reaktionsforløb.

Et vigtigt sidespor til proteinstruktur- og enzymstudierne blev åbnet ved den iagttagelse, at bakterieinficerede ovalbuminpræparater krystalliserede i en ny krystalform, nemlig plader i stedet for de oprindelige nåle. Måden, hvorpå det nye protein, der døbtet plakalbumin, blev dannet, undersøgtes i samarbejde med Martin Ottesen. Det viste sig, at omdannelsen af ovalbumin til plakalbumin skyldtes et proteolytisk enzym, der dannes af den inficerende bakterie, og at den spaltning, der foregår, er et ganske overfladisk angreb på ovalbuminet, hvorved kun ganske få peptider fraspaltes, medens hovedparten af molekylet, uden at miste sine proteinegenskaber, bliver omdannet til en ny substans, nemlig plakalbumin. Lang og A. V. Güntelberg sammenlignede molekylvægtene af ovalbumin og plakalbumin ved hjælp af et osmometer, som var en modifikation af J. A. Christiansens osmometer, der i 1917 var blevet brugt af S. P. L. Sørensen. Lang benyttede denne lejlighed til en teoretisk behandling af nogle problemer angående molekylassociation, der ikke syntes ham tilstrækkeligt belyst ved de tidligere undersøgelser.

Plakalbumindannelsens klart gennemarbejdede tilfælde af »begrænset proteolyse«, som processen blev kaldt, kunne sættes i analogi med dannelsen af en hel række biologisk vigtige substanser, hvor et relativt lille indgreb i proteinmolekylet ligeledes frembringer en hel omvæltning af dets struktur og egenskaber. De strukturproblemer, som det her drejede sig om, var genstand for den sidste store serie af undersøgelser fra Langs hånd. I 1951 holdt han ved Stanford University en række forelæsninger («Lane Medical Lectures») over emnet »Proteins and Enzymes«. I en af disse forelæsninger formulerede han sine ideer om proteinernes opbygning ved en strukturdannelse på 3 af hinanden afhængige niveauer: Primærstrukturen er den egentlige peptidkæde. Sekundærstrukturen stabiliserer ved hydrogenbindinger peptidkæden i et regelmæssigt sig gentagende mønster, nemlig den spiral eller helix, som den er ifølge Pauling's og Corey's teori. Tertiærstrukturen omfatter alle de bindinger, der kan være mellem aminosyrernes mangfoldige sidekæder, bindinger, der både kan styrke spiralstrukturen og folde den på en ret kapricøs og

højest individuel måde, hvorved der fremkommer det tilnærmet kugleformede eller aflange makromolekyle, som karakteriserer det pågældende protein i udenatureret tilstand. Ethvert indgreb i dette sammenspil af strukturer, også på det sekundære eller tertiære niveau, vil fremkalde vidtrækkende forandringer i hele molekylet.

Denne terminologi blev meget hurtigt accepteret, og i dag er den indgået i proteinkemikernes daglige sprogbrug; men Lang følte, at han burde tilvejebringe et yderligere eksperimentelt grundlag for sine ideer ved at undersøge de faktorer, der stabiliserer proteinernes sekundære og tertiære strukturer. Til dette formål valgte han at måle den hastighed, hvormed hydrogen og deuterium udveksles mellem et protein og det vand, som omgiver dets molekyler i opløsning. Den teknik, han anvendte hertil, var en videreførelse af gradientmetoden, hvorved han målte deuteriumkoncentrationen gennem en vægtfyldebestemmelse i gradientrøret. Den blev beskrevet i 1954 og 1955.

Lang undersøgte i de følgende år først simple, ikke foldede peptidkæder og viste, at alle hydrogenatomer, der er bundet til oxygen og nitrogen, i sådanne forbindelser udveksles umiddelbart. Men i de mere komplicerede proteiner er forholdene anderledes: langt fra alle af de O- og N-bundne, såkaldte peptidbrintatomer kan udveksles, en del af dem er gjort utilgængelige, maskerede ved de sekundære og tertiære strukturer. Ved anvendelse af denatureringsmidler bliver disse strukturer foldet ud, og det maskerede hydrogen kan udveksles. Ved at måle udvekslingshastigheden under forskellige forsøgsbetingelser kan man således bestemme, hvor mange peptidbrintatomer der indgår i sekundærstrukturen, og måle deres stabilitet. Denne undersøgelsesmetode, der både i sin enkle grundide, sin tekniske elegance og sin frugtbarhed bærer det umiskendeligt Langske præg, blev anvendt på en hel række proteinstoffer, med strålende resultater.

Proteinstudierne tiltrak igen, som sædvanlig, en hel række danske og udenlandske medarbejdere, hvis bidrag til laboratoriets produktion var stort, men deres rolle kan ikke her udredes i enkeltheder. I sit livs sidste år gik Lang mere og mere over til at være den rådgivende og inspirerende leder og ræsonnør, der ikke altid selv aktivt deltog i medarbejdernes studier, som ikke desto mindre bærer hans præg. Specielt nævnes skal imidlertid tilsidst en stor oversigtsartikel, offentliggjort af Lang og John A. Schellman i 1959 under titlen »Protein Structure and Enzyme Activity«.

Det er et mesterligt arbejde, som sammenfatter de fleste resultater og ideer, der blev frugten af Langs sidste leveår, og bringer dem i relation til andre forskeres værk på samme felt. Sammenfatningen imponerer ved de fremskridt, der er nået siden »Lane Medical Lectures« fra 1951, og den viser med smertelig klarhed, hvilket tab vi har lidt, da Langs virke blev afbrudt.

Jeg har i det foregående forsøgt nogenlunde kronologisk at gøre rede for hovedtrækkene i Langs videnskabelige og menneskelige udvikling. Der er mange sidelinier af Langs værk, som jeg ikke har kunnet komme ind på, mange medarbejdere, jeg ikke har kunnet nævne¹. Jeg vil nu slutte med nogle mere personlige indtryk og vurderinger, og omtale nogle sider af Langs liv og gerning, som jeg hidtil har måttet udelade.

Som det nok vil være fremgået af det, jeg hidtil har sagt, var Langs mest karakteristiske træk hans talenters utrolige mangfoldighed. Man må vist have lov til at kalde ham genial. Når man kom i berøring med ham, fik man hurtigt følelsen af at stå overfor en sjælden personlighed, en mand, som man ikke kunne lade være med at beundre. Det menneske fandtes vist ikke, der nægtede ham respekt, og der var meget få, som nægtede ham tillid.

Som så mange store mænd stimuleredes han, når han følte, at han var midtpunkt, og det passede ham tilsvarende dårligt at stå i skyggen. Det kunne være lidt besværligt, men hvis det skal kaldes en fejl, så var han i hvert fald stor nok til at kunne være den bekendt. Langs ejendommeligheder var alle nøje forbundet med hans begavelse, og de blev afbalanceret af hans charme og hans afvæbnende humoristiske sans.

Hans talent for selskabelighed var en fabel i alle de lande, hvis sprog han talte blot nogenlunde tilstrækkeligt til at kunne udfolde sig. Da han skulle deltage i en kongres i USA, blev han noget forbavset, da der på det trykte program udfør afslutningsbanketten simpelthen stod: »In charge: Linderstrøm-Lang«. Han anede ikke, hvad man forestillede sig, han skulle gøre, men han tog trøstigt derover, og det blev en mindeværdig aften, hvor han blandt andet holdt sit berømte foredrag: »The thermodynamic activity of the male housefly«.

Langs musikalitet var stor og ægte, og især i hans yngre år

¹ En fuldstændig fortegnelse over Langs arbejder vil fremkomme i Compt. rend. trav. Lab. Carlsberg.

betød violinen meget for ham. Men han gik sjældent til koncerter, han holdt mest af at dyrke musik i sit hjem. Ved selskaberne på Gamle Carlsbergvej spillede kammermusikken en stor rolle, og også hans sangstemme kom i brug ved disse lejligheder. Hans specialiteter var Harald Bergsteds »Sange fra Provinsen« og Bellman; men han gik også Osvald Helmuth i bedene, og det var ham en stor sorg, at det viste sig umuligt at oversætte »Ølhunden« til adækvat engelsk.

Kort efter krigen kom en britisk videnskabsmand til byen, meget værdig og tyngt af sin højofticielle mission, og da Lang havde middagsselskab den aften, inviterede han ham med. Gæsten var tøvende og sagde, at han egentlig havde en anden aftale, men hvis han måtte gå straks efter middagen, ville han gerne komme. Lang sang, fortalte nogle af sine talløse historier, og først ved 2-tiden kom han i tanker om sin gæsts reservation, gik hen til ham og spurgte, hvordan det gik med den anden aftale. Svaret var: »Oh, forget about it — i didn't know it was going to be this kind of a party«.

Langs 'tilbagefald', som han selv kaldte dem, til maleri var ret alvorlige i den forstand, at han var komplet bjergtagen af at male og ikke sansede ret meget andet, medens det stod på. Hans besættelse varede gerne et par måneder og kom med års mellemrum. Billederne blev mest brugt til at smykke hans egne stuer. Han holdt selvfølgelig af at eksperimentere i vekslende stilarter, og billedernes kvalitet blev derfor noget ujævn, men jeg husker, at både Rude og Lundstrøm har udtalt sig oprigtigt anerkendende om de bedste af dem. Mest umiddelbart fremkom hans talent ved karikaturtegninger i farvekridt af laboratoriets medlemmer og gæster, som tjente til dekorationer ved festlige lejligheder. Nogle af dem er rene perler.

Allerbedst – efter min mening – præsenterede Langs kunstneriske evner sig, når han optrådte som skribent. Hans stil havde en ejendommelig varme og direktehed, som virkede spontan, og var dog hårdt tilkæmpet. Han måtte slide i det, især i de senere år, for at fravryste sig selv de sætninger, som bagefter virkede så ubesværet. Jeg kan ikke nægte mig den glæde at citere et lille afsnit af hans nytårstale i radioen 1957, som bagefter tryktes som kronik i »Politiken«, og som vistnok er hans sidste forsøg i denne genre: (Han omtaler de tekniske fremskridts velsignelser i det daglige liv og fortsætter så:)

»Men hvorfor er vi da ikke knusende lykkelige? Hvorfor står vi da let frysende — skønt endnu ukuede — og ser ind over den vej vi har gået — og ud over den vi skal gå?»

Den dybeste årsag til øjeblikkets alvor er at menneskeheden som biologisk enhed befinder sig i begyndelsen af en krise. Den trænger til ekspansion både med hensyn til rum, stof og energi og grænserne er allerede temmelig afstukket. Dens fribytterår er ved at være omme. Jorden er dens hjem, en henrivende klode, som ved det fineste sammenspil imellem tyngdekraft, stråling og fordeling af grundstoffer er beboelig for væsner af vores art. Men den er ved at blive for lille . . .

Vi aner fattigdommens komme, og ingen nok så tøjesløs demonstration af ødselhed med hvad vi ejer kan bortjage en følelse af utryghed. Vi ser vort bevægelsesområde indskrænkes og den første anelse af fængselspsykose melder sig i vore drømme, i vore børns rumfartslege og eventyrbøger, hvor verdens ende forlængst har flyttet sig fra Atlanterhavets porte til et sted imellem stjernerne, en grænse som aldrig kan nås, et rige, som aldrig kan befolkes uden ved et rigtigt mirakel.

Her ligger vort problem: At enes om jordens hjælpekloder, hvortil vi alene er henvist, at finde en fremgangsmåde til deres udnyttelse, som ligger lige langt fra piratagtig udbytning og blank stagnation. Måske er det et umuligt problem, måske er jordens menneskebestand bestemt til at nå et glørværdigt højdepunkt i rigdom og kultur for så at dø ud i fattigdom. Men de, for hvem denne verden er den eneste af alle verdener, må da begræde, at der ingen vil være tilbage til at beundre og belæres af menneskehedens historie.«

Som essayist var Lang mest optaget af naturvidenskabsmandens udsatte stilling i nutidens samfund, og han trak grænserne for denne problemkreds ret vidt, idet han også beskæftigede sig med erkendelsesteoretiske spørgsmål. Han var en varm tilhænger af Niels Bohrs anskuelser og citerede ham gerne. Enhver form for mysticisme var ham en pestilens, og han var en mester i at skære igennem ordsqualder ved hjælp af en anekdote eller et afslørende citat.

Alligevel var Lang ikke egentlig slagfærdig, han ville have tid til at tænke sig om, og ofte, når han kørte hjem fra et diskussionsmøde, følte han sig som hr. Flaumann, når han tænkte på, hvad

han kunne have svaret. Som taler lærte han aldrig helt at overvinde sin ungdoms generthed. Alligevel søgtes han meget som foredragsholder, ikke for den oratoriske brillans' skyld, men på grund af det han havde at sige.

Lang har aldrig skrevet en større bog, og skønt han af og til legede med tanken om at skrive en proteinkemi, tror jeg egentlig ikke, at han mente det særlig alvorligt. Hele hans produktionsmåde egnede sig ikke dertil, og han vidste det godt selv. Lang var ideernes mand, og det kompilerende arbejde kedede ham. Han har skrevet en del oversigtsartikler, men det er karakteristisk for ham, at ikke een af dem er rent referende; alle indeholder de et eller andet originalt bidrag til emnet, og nogle af hans mest frugtbringende ideer er fremsat for første gang i forbindelse med referater.

Udover den videnskabelige gerning var Langs virke i samfundet hovedsageligt bestemt af to meget fremtrædende egenskaber: Han havde en hel del social samvittighed, og han kunne ikke sige nej. Dette medførte selvfølgelig, at der blev påført ham en lang række hverv af højst forskellig art, som næsten alle kun blev ham en byrde. Han gjorde god fyldest i komitéerne, men kun i kraft af sin intelligens og samvittighedsfuldhed, ikke fordi arbejdet som sådant lå for ham. Meget ulig sin forgænger S. P. L. Sørensen, følte han sig ikke veltilpas i administration og politik, og der var ikke tale om, at han flygtede ind i administrativt arbejde, for at dække over en svigtende produktionsevne. For Lang var der kun eet sted, som han flygtede til, og det var laboratoriet.

Ligesom den administrative form for escapisme var ham fremmed, forstod han sig heller ikke rigtig på at holde ferie. Han elskede ganske vist sin søsters hus ved Julsø i Jylland, som havde været familiens sommertilflugtssted siden hans barndom, og som han trofast søgte tilbage til med sin familie hver sommer. Men ferietiden blev ham lang, især når det første dusin kriminalromaner var læst, og næsten hvert år kom han tilbage til laboratoriet lige et par dage tidligere, end det egentlig havde været meningen.

Langs talrige rejser var ligeledes præget af hans aversion mod daseferier. De var professionelle kongres- og foredragsrejser, gerne til en hel stribe af byer, med et usandsynlig tætpakket program af møder, højtideligheder, foredrag og selskabelighed. Han elskede

at møde sine fagfæller på denne måde, trivedes på uforklarlig vis ved det opslidende liv og sugede viden og impulser til sig. Han havde kun lidt talent til den daglige, systematiske læsning af faglitteraturen, og derfor var hans rejser en væsentlig kilde til information. Også på dette område gjaldt det, ligesom i laboratoriet, at den menneskelige kontakt var et umådelig vigtigt moment i hans arbejdsglæde.

Officielle hædersbevisninger var der selvfølgelig mange af, for mange til at nævne dem her. Men de var for intet at regne i forhold til Langs personlige popularitet, den hengivenhed han forstod at vække hos de mest forskelligartede mennesker. Han var selv dybt interesseret i sine medmennesker, og hans hjælpsomhed var grænseløs. Han elskede at give, og hans vaner med drikkepenge og hans modstandsløshed overfor plattenslagere var ligefrem rørende, omend en kilde til fortvivelse for hans omgivelser. Hans mangel på påholdenhed var total, også hvor det gjaldt menneskelige ydelser. Ofte blev han skriftefader, endog for folk der ikke stod ham særlig nær, og hans nænsomhed har aldrig svigtet.

Det siger sig selv, at familielivet ikke kunne være problemløst for konen til en mand, der kunne og skulle optages af så forfærdelig meget andet, og som næsten hver aften listede sig over i laboratoriet for at fortsætte der, hvor han havde måttet slippe, da hustelefonen kaldte til middag. For en der har kendt hjemmet i så mange år, kan det da måske gå an at sige, at fru Gerda Lang havde næsten uudtømmelige reserver af tålmodighed. Hun havde lært sig den vanskelige kunst at være en stor mands kone. Hendes gæstfrihed var som hans uden grænser, og hun var den mest naturlige, usnobbede værtinde. Hun fulgtes med ham på mange af hans rejser, og var ham en usvigelig støtte under alle forhold.

I sine yngre år holdt Lang af at spille tennis, men han var ikke noget friluftsmenneske, og hans trang til motion kunne i lange perioder indskrænke sig til peripatetiske vandringer i laboratoriet. Han plagedes meget af migræne, men var ellers på ingen måde sygelig, kunne tværtimod byde sin fysik meget i form af forceret arbejde og uregelmæssig levevis. En sukkersyge, som han pådrog sig i halvtredsårsalderen, forblev ret mild og generede ham ikke synderlig, men den skulle vise sig skæbnesvanger ved hans sidste sygdom. I marts 1958 blev han opereret for en forholdsvist godartet kræftsvulst i tarmen, som det lykkedes at fjerne

helt. Men derefter stødte typiske diabetikerkomplikationer til, især en svær bughindebetændelse, og efter et langt og tragisk år på hospitalet med mange bedringsperioder og tilbagefald, døde han den 25. maj 1959.

Vort Selskab har med ham mistet et af sine mest fremragende medlemmer, fremragende i sin videnskabelige kvalifikation, og i kraft af sin personlighed. Også her, som så mange andre steder, blev der lyttet, når han talte. Og han holdt meget af Selskabet, var optaget af dets problemer, og følte sig hjemme her. Hans kærlighed til Selskabet var et træk i hans kærlighed til Danmark, dets landskab og mennesker, sprog og skikke. Lang var sit lands gode søn, vågen og trofast af sind, og en strålende gesandt i det fremmede.

Ære være hans minde.

Ham Reder.

II.

HANS RÆDER

11. oktober 1869—4. juni 1959.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 11. marts 1960.

Af **Franz Blatt**.

Hans Henning Ræder, der var født den 11. oktober 1869, døde i sin alders halvfemsindstyvende år, den 4. juni 1959. Han havde da været medlem af dette selskab i 31 år, og det et meget flittigt medlem. Som ungt menneske vandt han Selskabets guldmedalje, han gav ivrigt møde, han holdt ofte foredrag, der publiceredes i Selskabets meddelelser. Mange vil endnu erindre og imponeres af, hvordan han for nogle år tilbage uden støtte af manuskript på grund af sit svigtende syn talte om Platon og de græske veltalenhedslærere i det meste af en time. At foredraget handlede om Platon kunde ikke undre nogen. For Ræder var først og sidst Platoniker.

Når man betænker, at Platonikeren altid vil lægge akcenten mindre på det naturgivne end på den enkeltes stræben i ordets videste forstand, kan det synes sagen uvedkommende at opholde sig ret meget ved Ræders slægt. Helt ligegyldigt er det dog næppe, at der i den dansk-norske slægt Ræder altid har været skrivende folk. Stamfaderen Johan Georg Ræder kom fra Tyskland til Kongsberg den 6. april 1686. Hans søn og sønnesøn var officerer — først næste generation slog sig ned i Danmark. Vi møder Ditlev Ræder, der som borgmester og byfoged i Horsens 'nidkært og retsindigt' arbejdede for byens udvikling, men som også fik tid til at tage del i døgnets politik. Så var der Jacob Thode Ræder, Hans Ræders bedstefar, der bl. a. har efterladt sig nogle læseværdige erindringer fra Treårskrigen. Selv om hans ivrige deltagelse i tidens drøftelser indbragte ham prædikatet 'brouillon og krakil', berømmes han for sin retsindighed og sit mådehold i

bedømmelsen af andre mennesker. Hans Ræders farbror Carl Gustav skrev landøkonomiske breve, hans far, kontorchef under Københavns magistrat, justitsråd Johan Georg Frederik Ræder, var ikke blot en dygtig embedsmand, men tillige historisk forfatter. Han har offentliggjort et skrift om Danmark under Svend Estridsen; en afhandling om Anglernes hjemstavn på den jyske halvø beror som manuskript i Det kongelige Bibliotek. Man kan således trygt gå ud fra, at både kritisk konservatisme og historisk-politisk interesse hørte til Hans Ræders fædrene arv.

Derimod var hans optagethed af livsanskuelsesspørgsmål helt hans egen, det samme gælder hans tidligt vakte interesse for græsk filosofi. Man har karakteriseret ham som tør; den, der kendte Ræder, anede bag tørheden glimt af lune og kunde mærke en bunden varme, til daglig skjult bag en ydre skal af skyhed og reservation. Han mestrede som få samarbejdets ikke altid lette kunst, og det er nok ret karakteristisk, at hans navn er knyttet til store foretagender, der vilde have oversteget én mands kræfter. I forening med William Norvin og Carsten Høeg lagde han planen til den store danske Platonoversættelse. Sammen med astronomen J. L. E. Dreyer udgav han Tycho Brahes Opera Omnia, sammen med Jørgen Olrik stod han for Sprog- og Litteraturselskabets Saxoudgave. Han har været medarbejder ved Corpus Medicorum Graecorum, der blev udgivet under Det kongelige danske Videnskabernes Selskabs og andre lærde selskabers auspicer. Allerede disse titler vidner om en mere end almindelig videnskabelig spændvidde og om utrættet forskerflid. Når man betænker denne flid og de mange arbejdsår, der trods en enkelt længere sygdomsperiode blev Ræder forundt, vil man forstå, at det er et stort og alsidigt forfatterskab, der her skal mindes, men med en fast kerne, Platon.

Ræder blev student fra Borgerdydsskolen i 1886, før han var fyldt 17 år. Johan Ludvig Heiberg var skolens rektor, og det var hans inspirerende undervisning, der bevirkede, at Ræder uden tøven kastede sig over studiet af græsk som hovedfag, latin og historie som bifag. Madvig var gået af som professor i 1880, men man kan roligt sige, at hans ånd svævede over vandene. Man kan også sige, at Ræder gik i en streng filologisk skole under Gertz og Ussing. Holm, Stenstrup og Erslev blev hans lærere i historie. Det ubønhørlige krav om solid sproglig forståelse som

forudsætning for enhver højere kritik blev i det daglige indskærpet de unge studerende af Siesbye, hvis sære humor også Ræder efterhånden lærte at skatte, selv om han betegnende nok holdt sig uden for hans såkaldte piastiske sammensværgelse. Ræder erklærer selv, at han havde størst udbytte af Siesbyes sproglige undervisning og Erslevs kildekritiske øvelser, men nævner tillige de filosofiske forelæsninger hos Kroman, hvis klare fremstilling og stringente og ædruelige tankegang gjorde dybt indtryk på ham. Til Ussings festskrift bidrog han med en artikel om *Daphnissagnet*, et gammelt folkeeventyr af den sædvanlige art om kærlighed og utroskab – Daphnis mister sit syn for at have sveget sin nymfe. Sagnet omformes i den hellenistiske tid til en historie om ulykkelig kærlighed: således skildrer Theokrit hyrden Daphnis som et splittet gemyt, hvis indre modstridende følelser måtte fængsle hellenismens sentimentale mennesker. Hvad der har fået Ræder til at interessere sig for den noget kejtede og ubehjælpomme Daphnis, er ikke let at sige, men resultatet blev en fin lille studie, der røber litterær og æsthetisk sans.

I samme år (1900) fremkom Ræders disputats, den sidste disputats skrevet på latin: *De Theodoretii Graecarum affectionum curatione quaestiones criticae*. Den omhandler overleveringen af Theodorets Therapeutik. Det kunde lyde som var det en lægebog, men det der kureres er grækernes åndelige vildfarelser, og lægen er den græske biskop Theodoret, der engang i første halvdel af 5. årh. foruden en kirkehistorie og mange andre skrifter forfattede 12 apologetiske afhandlinger om kristentro og kristenliv. Disse afhandlinger, der i stor udstrækning bygger på Clemens Alexandrinus og Euseb og også gengiver værdifulde antike kilder, forelå ikke i en videnskabeligt forsvarlig udgave. Ræder sammenlignede nu ikke blot teksten i de allerede kendte håndskrifter og udskilte senere tilføjelser, men han havde held til i Vatikanets bibliotek at fremdrage en hidtil upåagtet god codex fra X årh. På dette grundlag kunde han i 1904 hos Teubner udsende en moderne *udgave af Theodorets tekst* med kildesteder, paralleler og fuldstændigt kritisk apparat. Udgaven karakteriseres endnu 30 år efter sin fremkomst i Pauly-Wissowas Realenzyklopädie som 'massgebend'. Ideen til dette arbejde, der strakte sig over 11 år og førte ham omkring til Europas biblioteker, havde han fået af Anton Elter i Bonn, hvor han også sad ved Büchelers og

Useners fødder. Det var dengang en naturlig ting, at klassiske filologer fortsatte deres studier i Tyskland, der var førende på området. At både Gertz og Heiberg, der i mellemtiden havde efterfulgt Ussing, hjalp ham ved dette arbejde med råd og dåd, siger næsten sig selv. Heiberg, sin gamle lærer, traf han i Venedig og Rom, og det blev Heiberg, der satte ham ind i den græske palæografis mysterier. At interessere sig for senantikken, dens skikkelser og tekster var ikke så almindeligt ved århundredskiftet, som det siden er blevet. Ræder bevarede langt op i årene sin interesse for brydningerne mellem hedenskab og kristendom. En frugt af denne interesse er afhandlingen om nyplatonikeren og kristendomsmodstanderen *Porphyrios fra Tyros* (1942) og *Kaiser Julian als Philosoph und religiöser Reformator* (1944). Det har været Ræder en tilfredsstillende at kunne fremhæve lighederne mellem den ugudelige Julians læresætninger og den kristne ideologi. Livet igennem har det været den mådeholdne og ufanatiske videnskabsdyrker en lyst at påpege énhed, hvor andre kun så forskel.

Denne lyst gav sig allerede til kende i et af Ræders tidligste skrifter, der kom anonymt: *Ecce Homo! En Samtale udgivet og kommenteret af Bonifacius Spectator*. Det er en tænkt dialog mellem medicineren Kraft og teologen Bergstrøm med kunstneren Lundsgaard som den sokratiske opmand. Selv om sceneriet er en malerhybel i København og livsanskuelsesproblemerne er dem, der opfyldte 90'ernes unge mænd, er det let at se, hvor forbilledet stilistisk og indholdsmæssigt skal søges til dialogen *Ecce Homo*. Den er et forsøg på at bestemme humanitetsbegrebet; i en religionsfilosofisk kommentar følges den realistiske og den idealistiske åndsretning ned gennem tiderne. Svaret bliver for Bonifacius Spectator, at der ikke er så stor forskel på Krafts og Bergstrøms livssyn, på filosofernes disciple, de franske revolutionsmænd, og deres modstandere, jesuiterne, på epikuræerne og stoikerne, når deres tanker prøves ret til bunds, og det er denne prøve, der gennemføres konsekvent. Den historiske baggrund for sin dialog giver Ræder, fordi han ved, at menneskene, om de end stadig går fremad i indsigt og kløgt, om deres vilkår end ændres, forbliver sig selv lig; 'man vil, når man ser de store spørgsmål fra et historisk synspunkt, ikke have svært ved at indse, at det til alle tider er de samme store modsætninger, som menneskesjælen svinger frem og tilbage imellem'.

Når jeg har opholdt mig lidt udførligt ved dette ikke strengt videnskabelige ungdomsarbejde, er det fordi det synes mig at rumme så meget af, hvad Ræder var. 'Før man dømmer og fordømmer, skal man forstå' skrev han i et af sine skrifter om den blandt klassikere ikke særlig æstimerede Isokrates (*Isokrates som Politiker*. 1951). Allerede i det anonyme ungdomsskrift finder vi den forsigtige vurdering, men frem for alt finder vi allerede her den historiske og filosofiske interesse, der vel må karakteriseres som ledemotiv i Ræders produktion. Nok var Ræder filolog, tilmed af en god skole, men han var først og fremmest åndshistoriker. Hans store bog om *Platons filosofiske udvikling* kom første gang på tysk i 1905, anden gang i 1920, og den er stadig den sobreste orientering, man kan trykke de studerende i hånden, når de skal finde rede i det såkaldte platoniske spørgsmål, der gælder både rækkefølgen af Platons skrifter og disses ægthed. Så tidligt som i 1900 offentliggjorde Ræder et lille skrift med titlen *Platon og hans Forgjængere*, i Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning, det første af en lang række bidrag til studiet af Platon. *Platon og hans Forgjængere* indledes med disse ord: 'Hvad der ved Studiet af den græske Oldtid i særlig Grad virker tiltrækkende på os, det er den Klarhed og Overskuelighed, som paa ethvert Omraade træder os i Møde. Fordyber man sig i et enkelt Spørgsmaal af dem, som beskæftigede Grækernes Tanker, vil man ofte opdage, at det samme Spørgsmaal i senere Tider eller endog i vor egen Tid har sat Sindene i Bevægelse; men i Reglen vil man da finde, at hos Grækerne er Problemet stillet i en klarere, simple og mere usammensat Form, og tillige vil man finde – ganske vist ikke Problemets Løsning, men at Arbejdet paa dets Løsning er forsøgt ad alle de Veje, som kunde tænkes. Det er som om man saa en afsluttet Udvikling for sig, som om man stod og holdt i Haanden en Model af den Verden, man kender fra sin Samtid, en Model som er lille og usammensat nok til at kunne overses, saa at man kan betragte den i Ro, uden at Blikket hildes ved, at man selv staar midt i Tummelen og direkte er udsat for de Spørgsmaal, som fra alle Sider vælte ind paa en' – jeg tror, man i disse mådeholdne ord finder en smuk definition af det Ræder forstod ved det klassiske; jeg vil gerne betragte dem som hans testamente, og finder dem værd at erindre i en tid, der ikke er den klassiske dannelses værdier så gunstig stemt, som den burde være. Ræder undersøger i sit lille skrift, hvorledes Heraklit og

Parmenides har virket på Platon, og han er allerede i dette sit første Platon-skrift inde på de tanker, der skulde blive grundlæggende for hans hovedværk. Det hedder nemlig i dette skrift, der kom 2 år før Selskabets prisopgave: 'Den Opfattelse, at Platons Philosophi har udgjort et sammenhængende System med Idelæren som Centrum, maa opgives'. Skriftet og et foredrag holdt i forbindelse med dets fremkomst havde vakt Harald Høffdings interesse.

I 1902 udsatte så Videnskabernes Selskab sin prisopgave om 'Platons filosofiske udviklingsgang og den kronologiske rækkefølge af hans skrifter', som Ræder besvarede under et motto fra Platons Stat (537 C): Den, der kan se tingene i sammenhæng er dialektiker, den, der ikke kan, er det ikke (ὁ μὲν συνοπτικός διαλεκτικός, ὁ δὲ μὴ οὐ). Et nyt helhedssyn på Platons skrifter mødte da også Ræder med, dengang han gav sig i lag med den store opgave. I forrige århundredes Platonforskning, hvis store navne var Schleiermacher og Eduard Zeller, var den opfattelse fremherskende, at Platon fra sit sokratiske udgangspunkt havde arbejdet sig frem til et stort sammenhængende system, idélæren. Da der som bekendt ikke er dato på de platoniske dialoger, søgte man at indordne dem i en sådan rækkefølge, at de gradvis forte op til idélærens højder. For sig stod kun 'Lovene', om hvilke det ad anden vej var oplyst, at de er et alderdomsværk af Platon. Her mangler idélæren ganske, og man forklarede dette som en følge af 'alderdomssvækkelse og gammelmandsbetænkelighed' for at citere Høffding. I forrige århundredes slutning havde enkelte forskere, bl. a. Campbell og Lutosławski, forsøgt at etablere en platonisk kronologi ved nye kriterier af sprogstatistisk art. Det er Ræders fortjeneste at have kombineret den på sproglige kriterier byggede kronologi med en fordomsfri vurdering af dialogernes tankemæssige indhold. Ræder ræsonnerede som så, at når der i dialogerne Theætet, Sofisten og navnlig Parmenides rejses indvendinger mod idélæren, kunde det være Platon selv, der havde rejst eller anerkendt disse indvendinger. Man behøvede altså ikke at regne Parmenides og andre dialoger af beslægtet indhold for uægte. Med andre ord, når man i modsætning til tidligere forskning ikke betragtede Platons lære som et stift system, men som en tankeverden i bestandig bevægelse, vilde tingene falde på plads. Det var et nyt helhedssyn, som man måske

ikke kan kalde for banebrydende, men ingen var bedre end Ræder egnet til at drage en sammenfattende konklusion af de stilistiske og logiske synspunkter, der var fremsat. Det var ingen ringe bedrift at kunne opstille en i det store og hele modsigelsesfri kronologi af Platons skrifter. Lad mig kun anføre et enkelt eksempel på, hvorledes Ræders litterære og filologiske metode kunde løse problemer, der tilsyneladende var uløselige.

Dialogen Phaidros var af filosofiske grunde blevet sat i spidsen af alle dialogerne; således havde Schleiermacher anset det for afgørende, at trangen til at filosofere og den filosofiske metode dominerede i denne dialog på bekostning af det filosofiske stof, der derfor optræder i mythenes form. Ast, der udgav det Platonlexikon, vi endnu bruger, Hermann, Usener og andre hældede til Schleiermachers opfattelse, og selv om en enkelt forsker, den engelske Phaidros-udgiver W. H. Thompson (1868) havde rykket Phaidros ned i tiden, var den almindelige opfattelse den, at dialogens indhold talte for tidlig affattelse. Stilistiske undersøgelser pegede imidlertid decideret i modsat retning: Campbell havde noteret et antal af sjældne tildels poetiske udtryk, der var fælles for Phaidros og utvivlsomt sene skrifter som Sofistes, Politikos og Lovene. Senere nåede Ritter og Lutosławski ved at undersøge svarformler og partikelforbindelser til det resultat, at Phaidros tillige med Staten og Theætet udgør en midtergruppe af dialogerne. Nu lader Platon et sted i Phaidros (278E–279B) Sokrates sige om taleren Isokrates, som Platon jævnligt polemiserer imod, 'han er endnu ung, men det forekommer mig, at hans naturanlæg er gode, han har en ædel karakter, så man må formode, at han en skønne dag vil overtræffe alle tidligere talere, eller hvis dette ikke skulde tilfredsstille ham, en guddommelig trang vil føre ham til noget højere. Af naturen er der nemlig i hans ånd en vis φιλοσοφία'. – at Platon lader Sokrates udtale sig så anerkennende om en mand, hvis anskuelser han tilbragte sit liv med at bekæmpe, har altid vakt anstød, som det hedder i filologisk sprog. I forrige århundrede, da man var indstillet på at betragte Phaidros som et ungdomsskrift af Platon, var de mærkelige ord om Isokrates i Phaidros netop et argument for denne dialogs tidlige affattelse: man gik ud fra, at Platon og Isokrates oprindelig havde stået hinanden nær og først efterhånden havde fjernet sig fra hinanden.

Idet Ræder nu går ud fra, at Phaidros af stilistiske grunde må være affattet efter Staten, gør han opmærksom på, *hvorfor* den gældende opfattelse, at Platon i Phaidros udtaler sig rosende om Isokrates, må være forkert. For det første, siger han, forveksler man den i dialogerne optrædende Sokrates med Platon selv, og mener med urette, at alt, hvad Sokrates siger, er udtryk for Platons inderste tanker, hvilket er en undervurdering af Platons kunstneriske formåen og en misforståelse af hans intention. For det andet forveksler man tidspunktet, da den fingerede dialog siges at have fundet sted, med tidspunktet for dialogens affattelse. Når f. ex. Sokrates udtaler, at 'Isokrates er endnu ung', betyder dette ikke, at Isokrates var ung på det tidspunkt, da Platon skriver sin dialog, hvilket han ikke kunde være, da han var adskilligt ældre end Platon, men på det tidspunkt, til hvilket Platon henlægger den. Når Platon fingerer, at Sokrates engang har betragtet Isokrates som en håbefuld yngling, ligger heri det modsatte af en reverens. Når Platon lader Sokrates tale om Isokrates' gode naturanlæg, er det en tvivlsom kompliment fra Platon, der anså ikke naturanlæg, men erkendelse for det afgørende – man tænker gerne på Staten, hvor det hedder, at vordende filosoffer har brug for gode naturanlæg, men at netop de bedst begavede mennesker løber den største risiko for at blive ødelagt. Også Wilamowitz og Thompson havde svært ved at forlige Platons kritik af Isokrates i Staten med den formentlige ros i Phaidros. Ræders interpretation af Phaidrosstedet løser problemet modsigelsesfrit. Beviset herfor er følgende: når Platon taler om, at den unge Isokrates var i besiddelse af en *vis φιλοσοφία*, er dette en betinget ros; en *vis φιλοσοφία* betyder filosofi i gåseøjne, der som bekendt ikke var opfundet i oldtiden; for Platon var Isokrates nemlig i virkeligheden ikke en repræsentant for *φιλοσοφία*, men for *φιλοδοξία*, ikke for kærlighed til sandheden, men for kærlighed til mening. Den specielle betydning af *φιλόδοξος*, der ellers er 'ærekær', er også en af de Ræderske iagttagelser. Jeg kan jo ikke her i enkeltheder demonstrere, hvor megen skarpsindig interpretation der måtte til, for Platons philosophische Entwicklung lå på bordet.

Dette hovedværk blev udgangspunkt for et langt forfatterskab om Platon, om ægthedsproblemer ikke mindst, fra nogle afhandlingerne *Über die Echtheit der platonischen Briefe* (Rh.M. N.F. 61, 427 ff. 511 ff.) i 1906 til *Platons Epinomis*, der kom her i Selska-

bets meddelelser (1938). Diogenes Laertius, hvem vi skylder mange værdifulde oplysninger om antikke filosoffer, erklærer et sted, at 'nogle siger at Filip fra Opus har omskrevet Platons love, der stod på vokstavler; af ham, siger de, er også *Epinomis*', en art matematikkens højsang, hvor Platon siger de berømmelige ord, at der kun findes en sand viden, nemlig den om tallet. På Diogenes Laertius bygger tvivlen om dette Platonskrifts ægthed. Denne tvivl går således tilbage til antikken, hvor man anså det for usandsynligt, at Platon, når han ikke havde fået tid til at gøre lovene færdige, skulde have fundet tid til at skrive *Epinomis*. I nittende århundrede øgedes argumenterne mod ægtheden: man argumenterede med stilens tyngde og det særprægede ordvalg – og det var for den sags skyld ikke blot *Epinomis*, men mange af de store, sene dialoger, der kom i farezonen. Ræder tog sig nu på at vise, at *Epinomis* netop følger sig smukt til Platons sene skrifter: ligesom i Lovene udgør visse *clausulae*, med fast rækkefølge af lange og korte stavelser, sætningernes udgang. Man havde hæftet sig ved, at Platon i Lovene, hvor han skildrer den lovløse urtid, da mennesker og dyr åd hinanden, karakteriserer denne tilstand med udtrykket *ἀλλήλων ἐδωδή*, medens *Epinomis*' forfatter bruger udtrykket *ἀλληλοφασγία*. Platon skulde, hævdede man, undgå *nominalkomposita* af denne type, et argument som Ræder gennemhuller med en tør henvisning til, at Platon i Protagoras, hvis ægthed ingen vil betvivle, bruger ordet *ἀλληλοφθορία*. Platons seriøse kritikere kunde ikke forsones sig med, at der i *Epinomis* tales om spøg og alvor som to sider af samme sag; at man ikke kun må tage spøg for spøg og alvor kun alvorligt, var imidlertid en sandhed, der allerede stod Platon ganske klart, hvad Ræder da også var i stand til at dokumentere særdeles eftertrykkeligt, hvorefter han finder anledning til følgende hjertesuk: 'Den, der vil forsvare et platonisk skrifts ægthed har en vanskelig stilling: har han påvist, at den påståede modsigelse mellem det forkastede skrift og ægte Platon-dialoger ikke findes, men at der tværtimod er overensstemmelse til stede, hedder det straks: Der kan man se, hvor omhyggeligt efterlignereren har arbejdet'. Ræder går grundigt ind på alle argumenter mod ægtheden, sproglige, stilistiske, reale, og forklarer afvigelserne fra tidligere Platon-skrifter, såsom den udramatiske dialogform, idélærens beskedne rolle, matematikkens fremhævelse, den religiøse tone – det, ægthedsmodstanderne

kaldte 'unplatonische Frömmelei' – som resultater af en naturlig udvikling i et forfatterskab, der strakte sig over 50 år. Derfor kan han udgive *Platoniske Stadier* 1950. Den eneste sande metode er ifølge Ræder, at vi former vort Platonbillede efter de forhåndenværende skrifter og ikke omvendt efter en uforanderlig skabelon. Han kan slutte sin afhandling om *Epinomis* med de samme ord, hvormed han sluttede sin afhandling om de platoniske breve: 'hvis vi nødes til at anerkende ægtheden af *Epinomis*, kan vi ikke unddrage os den konklusion, at den omdannelse af Platons filosofi, der kan iagttages i den akademiske skole, allerede har taget sin begyndelse hos Platon selv', og hvad er i grunden mere naturligt?

I skriftet om *Platon og Sofisterne* (1939) søges det fluktuerende begreb sofist omskrevet; at det var påkrævet, vil man forstå, når det oplyses, at man i Pauly-Wissowas store realencyklopædi under artiklen 'Sofist' møder denne henvisning: siehe die Einzelartikel. 'Damit ist den Lesern wenig geholfen', siger Ræder lige så tørt som træffende. Både i skriftet om Platon og Sofisterne og i dets modstykke *Platon og Rhetorerne* (1956) påvises, at Platon anså ikke sofisterne, men rhetorerne, deriblandt Isokrates, som sine modstandere. Ræder anskueliggør, hvordan begrebet sofist, der oprindeligt betød enhver, der havde præsteret noget på det litterære område, i løbet af 5. århundrede indskrænkes til at betegne de omvandrede professionelle visdomslærere, for siden hen atter at blive udvidet til at omfatte alle eristikere, en manér, der skyldes Platon og fastholdes af Aristoteles, når han forfatter et skrift om 'de sofistiske gendrivelser'.

At Aristoteles imidlertid ikke altid har fattet Platons tankegang lige godt, fremgår af det lille skrift *Aristoteles' Kritik af Platons Statsteorier* (Selskabets Medd. 1947). Den berømte misforståelse, at Platon i sin Stat kræver ejendomsfælleskab, at kvinderne skal stilles lige med mændene og familierne næsten helt opløses, som der endnu stod at læse i P. Munchs Lærebog i Verdenshistorie, går tilbage til Aristoteles, der ikke læste sin Platon ordentligt. Platon opstiller ganske vist særlige krav for den ledende stand i sit idealsamfund, men at tillægge ham en art prækommunisme er en falsk analogi. Det er, siger Ræder, som om man ville påstå, at katolikerne forlanger, at alle mennesker skal aflægge munkeløfterne. Platons leddelte stat er snarere en for-

løber for middelalderens statssamfund med dens præstestand og ridderstand. Visse unøjagtigheder i Aristoteles' gengivelse af Platons statstanker kan ganske vist undskyldes med, at bøger i oldtiden var indrettet på en sådan måde, at det var forbundet med besvær at slå et citat efter – men dybest set er Aristoteles en anden forskertype end Platon. Aristoteles er detailforskningens mand, med blikket åbent for alle livets enkeltheder; han mangler Platons evne til at indordne enkelthederne i den store sammenhæng. Platons almengyldige betragtninger holder til gengæld ikke altid stik, selv om de rummer dybe sandheder, f.eks. læren om statsforfatningernes skiften fra kongedømme til aristokrati, fra fåmandsvælde til demokrati, fra demokrati til énmandsvælde.

Dette sidste har naturligvis beskæftiget Ræder meget, så han endog følte sig kaldet til at bringe sin samtid en slags budskab fra Platons verden. *Hvad kan vi lære af Platons Stat?* hed en frygtløs artikel, som han skrev til Det tredje Standpunkt i 1944: 'hovedsummen af det, som vi kan lære af Platon er, at det ikke er af væsentlig betydning, om man vælger den ene eller den anden forfatningsform: vigtigere er det at bekæmpe Thrasymachos' sindelag, som kan give sig udslag under mange forskellige forfatningsformer, selv under sådanne, der er hinanden ganske modsatte. Det gælder om at forhindre særinteresser i at gøre sig gældende og give sig udseende af at være almene interesser. Det gælder om i modsætning til Thrasymachos at fremelske en bedre erkendelse af, hvad retfærdighed er'. At belyse uretfærdigheder og selvmodsigelser i moderne samfundsformer kunde Ræder ikke dy sig for. Således skrev han i Tilskueren (1914) om *absolutistiske Theorier i det moderne Demokrati*, hvis svagheder lærerigt belyses fra et ophøjet platonisk stude – ikke således at forstå, at han anså sig for hævet over døgnets larm, tværtimod finder vi bidrag om *den almindelige og lige valgret* i dagspressen; men som oftest aner man det historiske perspektiv bag de aktuelle betragtninger – betegnende er en artikel med titlen *Platons Theorier i den moderne Politik*. En særlig interesse for statsretslige problemer havde Ræder fra de helt unge år sideløbende med sin interesse for livsanskuelserproblemer: da han som ung filolog sad i München (1893) skrev han et indlæg til Vort Forsvar dikteret af en desværre alt for sund skepsis til internationale traktater mellem små og store stater. En i teorien udtalt, senere i praksis sørgeligt bekræf-

tet manglende respekt for den belgiske neutralitetstraktat gav anledning til den vrede unge Ræders udladning. I Tilskueren 1901 gav han i en artikel om *Finland og Nordslesvig* en skarp analyse af forskellen mellem de to landsdeles retslige status, og endelig har han kritisk behandlet *Junigrundloven af 1849, dens forudsætninger og skæbne* i en bog, der udkom efter sidste krig (1946). Som hovedpunkt fastslår han, at grundloven er bygget på indbyrdes modstridende teorier, som dens ophavsmænd har haft svært ved at forene – det er naturligvis det teoretiske, der interesserer Ræder i denne bog, der indbragte ham anerkendelse fra sagkyndig side.

Selv om de to interesser for den græske, og navnlig Platons, filosofi på den ene og statsret på den anden side vel nok må siges at have spillet den største rolle i Ræders liv, vilde det være grumme uretfærdigt ikke at omtale hans fortjenester af den græske medicin. I senantikken, en kompendiernes og encyklopædiernes tidsalder i endnu højere grad end vor, blev også en hel række medicinske encyklopædier til. Den græske medicins ældste og kendteste encyklopædist var kejser Julians livlæge *Oreibasios*, på hvem andre såsom Aetios og Paulus Aigineta bygger. Oreibasios skrev en encyklopædi på ikke mindre end 70 bøger (*Collectiones medicae*), hvoraf $\frac{1}{3}$ er bevaret; desuden skrev han et par kompendier, hvoraf det ene, den såkaldte *σύνοψις*, dediceret sønnen Eustathios, var på 9, det andet på 4 bøger (excerpterne til Eunapios). Disse skrifter er i deres kompilatoriske tendens resultatet af den foregående epoke i medicinens historie. Galen tog endnu selvstændig stilling til det overleverede materiale, i hovedsagen er dog også han retrospektiv. Medicinens uproduktivitet tiltager som bekendt med afstanden fra de store hellenistiske medicinere. Men Oreibasios' samleværk er trods dette en fundgrube for enhver, der vil vide noget om oldtidens lægekunst, man finder side om side uddrag af Diokles fra Karystos, Erasistratos og Soran og af kejsertidens medicinere – attisk, hellenistisk og atticistisk i én blanding, og ofte omredigeret af Oreibasios. Ræder udgav i løbet af årene 1926–1933 i *Corpus Medicorum Graecorum* hele denne tekstmasse på grundlag af håndskrifter fra 12.–16. årh. Det er en præstation, der i sig selv aftvinger respekt; men det er den Ræderske udgaves fortjeneste at have erkendt overleveringens egenart. Frugten af denne erkendelse er nænsomhed og hensyn-

tagen til de forskellige stilistiske lag, tilbageholdenhed over for konjekturen, som jeg gerne vil nævne af hensyn til den kritik, der i anden sammenhæng er fremført over for Ræder som udgiver. Ræder var også som tekstkritiker nærmest konservativ – hvor smukke resultater en sådan nænsom kritik kunne føre til, viser en af hans sidste afhandlinger: *Et problem i græsk syntax*. Det drejer sig om *ǫv* med futurum indikativ. I modsætning til Madvig og Cobet og andre af de store konjekturalkritikere forsvarede Ræder en i overleveringen velafhjemlet konstruktion og fastslår dens særlige nuance. Medicinalhistorikeren Karl Deichgräber fremhæver Ræders udgave af Oreibasios på bekostning af en ellers af antik medicinalhistorie så højt fortjent forsker som Daremberg. Ræder blev for sit arbejde med den græske medicin æresmedlem af dansk medicinsk-historisk Selskab 1942.

At Ræder var i stand til som filolog at sætte sig ind i et helt fremmedartet stof, har han dokumenteret ikke blot ved sit arbejde med græsk medicin, men også på mange andre måder. I forbindelse med matematikeren Junge i Berlin og Arabisten W. Thompson ved Harvard University påtog han sig at afslutte den af R. Besthorn og J. L. Heiberg påbegyndte udgave af en arabisk oversættelse af *Euklids elementer*. Ræders del af arbejdet bestod i at udarbejde en latinsk oversættelse og blev afsluttet i 1932.

En stor og uselvsk indsats ydede han gennem sin medvirken ved Det Danske Sprog- og Litteraturselskabs monumentale udgave af *Tycho Brahes* astronomiske skrifter og brevveksling. Udgivelsen fandt sted i fællesskab med J. L. E. Dreyer. Samarbejdet med denne danskfødte mand, som var bosat i Irland, senere i England, var ganske vist kun skriftligt, men dog særdeles frugtbar. Efter Dreyers død i 1926 måtte Ræder afslutte udgaven, som ialt udkom i 15 kvartbind i årene 1913–29. I denne forbindelse skal også nævnes, at han sammen med Elis og Bengt Strömgen i 1946 udsendte en oversættelse af Tycho Brahes *Astronomiae instauratae mechanica*. Den indeholder en beskrivelse af instrumenter og videnskabelige arbejder og blev udgivet i anledning af den store astronoms 400-årsdag den 14. december 1946 (*Tycho Brahe's Description of His Instruments and Scientific Works*). Udgaven er et smukt vidnesbyrd om samarbejde mellem medlemmer af Selskabets 2 klasser, idet et af de vanskeligste spørgsmål

i forbindelse med Tycho Brahes instrumenter, spørgsmålet om måleenheden, *passus geometricus*, var blevet løst af N. E. Nørlund. De tekstkritiske problemer i forbindelse med brevene fra Tycho Brahe til landsgreve Wilhelm af Hessen og dennes hofastronom og matematiker Christopher Rothmann er relativt simple, da vi til sammenligning med den af Tycho Brahe udgivne tekst har hans originale breve; vanskeligere ligger det med brevene til Tycho Brahe, hvis originaler er gået tabt, mens afskrifter findes. Her har Ræder påvist ikke blot, at Tycho Brahe i sin udgivelse rettede stil på Rothmanns breve, men i sin grænseløse forfængelighed lejlighedsvis også ændrede indholdet. Ræder har endvidere fremdraget i sin helhed korrespondancen mellem Tycho Brahe og den skotske astronom John Craig, der hævdede det aristoteliske standpunkt, at kometerne tilhørte den jordiske atmosfære. Tycho Brahe delte renæssancetidens ringeagt for Aristoteles. At Tycho Brahes forfængelighed, som det kun alt for ofte er tilfældet med store videnskabsmænd, trivedes side om side med en enestående begavelse, fremgår tilfulde af den korrespondance, Ræder var med til at udgive og som omfatter breve til og fra Kepler og Thaddaeus Hagecius i Prag. Når man skal udgive Tycho Brahes skrifter, siger Ræder, må man ikke blot i almindelighed kunne latin, men også være fortrolig med de særlige ejendommeligheder ved hans latinske sprog.

Noget lignende måtte jo også gælde *Saxo*, i hvis udgivelse Ræder tog del; man må nok erkende, at Ræder har haft en mindre sikker fornemmelse af Saxos stil end af stilen hos de forfattere, han iøvrigt var kommet i berøring med – kanhænde det ikke var helt tilfældigt, at Saxos retoriske svulst var hans væsen fremmed. – Dette førte til, at Sprog- og Litteraturselskabets store Saxoudgave i en række tilfælde byder på unødige konjekture, såsom rettelser mod en rytmisk prosas *clausulae*. Mod Olrik-Ræders værk drog Lauritz Weibull som bekendt i ledning, men hans kritik skød langt over målet. Saxos tekst hviler i det store og hele på Pariserudgaven af 1514, og den er ikke fejlfri. Såvist som det må være en videnskabelig udgivers opgave at gengive forfatterens ord og tanke og ikke fotografisk at reproducere et tilfældigt tryk, søgte Olrik og Ræder ligesom tidligere udgivere bag om den overleverede tekst, i en række tilfælde med afgjort

held, når f.eks. Pariserudgavens 'in *magna* vires ope ponens' (læggende sin kraft i stor hjælp) ændres til 'in *magica* vires ope ponens' (læggende sin kraft i magisk hjælp – der er tale om runer), når Pariserudgavens 'ex amore filiae suae *tacitam* principis liberalitatem descendisse cognovit' (Kongen erkendte, at prinsens tavse gavmildhed var en følge af kærlighed til hans datter) ændres til 'ex amore filiae suae *tantum* principis liberalitatem descendisse cognovit' (han erkendte, at prinsens store gavmildhed o.s.v.), når endelig det meningsløse 'pugna *forensis*' om slaget ved Fodevig ændres til 'pugna *Fotensis*', en rettelser, der går tilbage til Madvig. Dette udtryk har selvfølgelig ikke kunnet forstås af Pariserudgavens franske sætter. Ræder imødegik i et overordentlig behersket og værdigt svar det Weilbull'ske angreb (Aarb. f. nord. Oldkyndighed 1935, 89ff. Om Fastsættelsen af Saxo's tekst). En ganske nøgtern sammenligning af Olrik-Ræders udgave med tidligere udgaver viser, at den har befriet teksten for et stort antal meningsforstyrrende fejl, at den for første gang giver brugeren et udtømmende tekstkritisk apparat, og at den i hundredvis af tilfælde har kunnet påvise hidtil upåagtet citatbenyttelse fra klassisk litteratur i Saxo's værk. I de tilfælde, da udgiverne indførte rettelser i teksten, oplyses altid samvittighedsfuldt og grundigt om de faktiske forhold, hvad enten det så er over eller under den streg, der skiller tekst fra apparat. Ræder havde iøvrigt selv gjort et stort arbejde med at opspore Saxo's stilistiske forbilleder i den latinske sølvalderlitteratur. Selv om han kunde bygge på Kinchs og Knabes forarbejder og i det tekstkritiske støtte sig til Gertz's noter, repræsenterer også Saxoudgaven en bemærkelsesværdig indsats på et felt, der lå Ræders egentlige interesse fjernt. Men den vilde have glædet hans fader, justitsråden, der skrev om Svend Estridsen og Anglernes hjemstavn på den jyske halvø.

Også ved udgivelsen af Niels Stensens brevveksling ydede Ræder sine bona officia, altid rede. Hans op imod 60 artikler i dansk biografisk lexikon repræsenterer sammenlagt et ingenlunde uvæsentligt bidrag til dansk lærdomshistorie. En kort tid bestred han til glæde for andre og sikkert også med en vis tilfredsstillelse hvervet som formand for det filologisk-historiske samfund. I 8 år var han redaktør for Nordisk Tidsskrift for Filologi, hvor man

finder mange både orienterende og selvstændige indlæg fra hans hånd, bl.a. om nye papyrusfund. – Han var i det hele taget videnskaben en flittig tjener, hvilket nok hænger sammen med, at undervisning og administration ved skæbnens gunst eller ugunst, som man nu vil tage det, kun i beskedent omfang fik lov til at forstyrre hans videnskabelige cirkler. Ganske vist var han allerede som student begyndt at undervise i historie ved Det forenede Velgørenhedsselskabs drengeskole, en skole, der arbejdede med ulønnede lærerkræfter. Denne virksomhed fortsatte han i over 25 år. Han indtrådte senere i Velgørenhedsselskabets bestyrelse og blev i 1932 valgt til dets formand. Ved Københavns Universitet var han lærer i elementært latin og græsk fra 1911 og bibliotekar ved filologisk-historisk laboratorium fra 1921. Den stilfærdige gerning som laboratorieforsøger måtte tiltale hans naturel, og mange af os vil endnu huske hans lidt duknakkede skikkelse mellem reolerne – altid venlig og hjælpsom og af den ægte beskedenhed, der ikke tjener som skalkeskjul for særdeles veludviklede forestillinger om egen betydning. Da Universitetet skulde ansætte en lektor i klassisk filologi, foretrak man Karl Hude, der utvivlsomt havde det rette håndlag for den undervisning, der var brug for. Således gik det da til, at en fin og produktiv videnskabsmand som Ræder livet igennem var henvist til at bringe skiftende kuld af studerende begyndelsesgrundene i latin og græsk. For en senere tid at se må det tage sig ud som spild af kvalificeret arbejdskraft. Han burde også have været forskånet for den unødige hårde karakteristik, der blev ham til del, da han i 1926 søgte den ene af lærestolene i klassisk filologi ved Københavns Universitet. Uden iøvrigt at ville sætte sig til doms over det filosofiske fakultets afgørelse kan man godt fornemme, hvor bittert det må have været følt af en ældre forsker med en betydelig og værdifuld produktion i fagets centrale discipliner bag sig at få prædikatet 'solid' hæftet på sig ikke mindre end 5 gange i samme indstilling. At se sin Platon-forskning betegnet som tør, pedantisk og konservativ må have forundret ham på baggrund af den bedømmelse, den ved tidligere lejligheder havde fået. Soliditet og konservatisme har, hvis argumenterne iøvrigt er holdbare, deres plads i videnskaben, fuldt så vel som nye teorier: det er jo argumenternes styrke og resultaternes vægt, der betinger en videnskabelig gernings kvalitet.

Ræder blev således ikke skånet for skuffelser. Men anlægger man et helhedssyn, som en Platoniker jo bør, vil man bøje sig i ærbødighed for en forskerindsats, der om den måske nok ikke glimrer, så dog er sjældent helstøbt. Jeg tror, man må sige om Ræders videnskabelige virke, at det gemte mere i sit indre end det bar til skue, eller for at bruge en gammel kritikers ord: *plus habet in recessu quam in fronte fert*. Ære være hans minde.

Arbejder af Hans Ræder.

Forkortelser: KU: Kort Udsigt over Det Philologisk-historiske Samfunds Virksomhed. NTF: Nordisk Tidsskrift for Filologi. OVS: Oversigt over Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskabs Virksomhed. Rh.Mus: Rheinisches Museum für Philologie. SSO: Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. VSMF: Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskabs Filosofiske Meddelelser. VSHFM: Det Kgl. Danske Videnskaberne Selskabs Historisk-Filologiske Meddelelser.

- 1893 Brev til Redaktionen af Vort Forsvar. 24.9.
- 1894 Theramenes's Fred og Indsættelsen af de 30 Tyranner i Athen.
KU 1891-94, 245 ff.
- 1896 Ecce homo! En Samtale udgivet og kommenteret af Bonifacius Spectator. Gad, Kbhvn.
- 1896 Ad Menandrum. NTF 3. Rk. 5, 54 ff.
- 1897 ff Artikler i Salmonsens Konversationsleksikon. 1. udg. bd. 7 ff og hele 2. udg.
- 1899-1917 Papyrusfundene i Oxyrhynchos I-XII.
NTF 3. Rk. 7, 153 ff. 9, 29 ff. 13, 49 ff. ib. 97 ff. 16, 151 ff.
18, 97 ff. 19, 102 ff. - 4. Rk. 1, 1 ff. 109 ff. 3, 1 ff. 5, 93 ff. 6,
152 ff.
- 1899 Ad Aristotelem. NTF 3. Rk. 7, 194.
- 1899 Student uden Latin og Græsk. Berl. Tidende, Tillæg 22.4.
- 1900 De Theodoretii Graecarum affectionum curatione. Gad, Kbhvn.
- 1900 Sagnet om Daphnis. Festskrift til J.L. Ussing, s. 210 ff.
- 1900 Platon og hans Forgjængere. SSO bd. 10, nr. 47.
- 1900 Selvbiografi. Indbydelsesskrift til Københavns Universitets Aarsfest, s. 134 f.
- 1901 Platonforskningens nuværende Standpunkt. NTF 3. Rk. 9, 125 ff.
- 1901 Nye Papyrusfund. NTF 3. Rk. 10, 1 ff.
- 1901 Finland og Nordslesvig. Tilskueren, s. 612 ff.
- 1902 Analecta Theodoretiana. Rh. Mus. N.F. 57, 449 ff.
- 1904 Theodoretii Graecarum affectionum curatio. Ed. Ioannes Raeder. Teubner. Leipzig.
- 1904 Randbemærkninger til den latinske Ordføjningslære. KU 1899-1904, s. 70 ff.
- 1905 Platons philosophische Entwicklung. Teubner, Leipzig. (Optrykt 1920.)
- 1905 Marius Lund. Medlemsblad for Det forenede Velgørenheds-Selskab. 1.12., s. 2 ff.
- 1906 Platons Menon. Oversat af G. Rangel-Nielsen. Udg. med Indledning og Anmærkninger. SSO bd. 15 nr. 67.
- 1906 Über die Echtheit der platonischen Briefe.
Rh. Mus. N.F. 61, 427 ff. 511 ff.
- 1907 Papyrusfundene i El-Hibeh. NTF 3. Rk. 15, 65 ff.
- 1907 Platons Symposion oversat. SSO bd. 17, nr. 73.
- 1908 Alkidamas und Platon als Gegner des Isokrates.
Rh. Mus. N.F. 63, 495 ff.

- 1909 Platon og Atomlæren. NTF 3. Rk. 18, 8 ff.
- 1912 Platons Theorier i den moderne Politik. Tilskueren s. 130 ff.
- 1913 Almindelig og lige Valgret. Hovedstaden 14.5.
- 1913 Oskar Siesbye. Hovedstaden 19.7.
- 1913–29 Tychonis Brahe Dani Scripta astronomica. Tom. 1–5.
Ed. J.L.E.Dreyer auxilio Ioannis Raeder.
Tychonis Brahe Dani Epistolae astronomicae.
Tom. 1. Ed. J.L.E.Dreyer auxilio Ioannis Raeder.
Tom. 2–3. Ed. J.L.E.Dreyer et Ioannes Raeder.
Tychonis Brahe Dani Scripta varia.
Ed. J.L.E.Dreyer et Ioannes Raeder.
Index hominum et rerum. Conf. J.L.E.Dreyer et Ioannes Raeder. Gyldendal, Kbhvn.
- 1914 Absolutistiske Theorier i det moderne Demokrati. Tilskueren s. 333 ff.
- 1914 Martin Clarentius Gertz. Berl. Tidende 14.12.
- 1915 Ad Tychonem Brahe. NTF 4. Rk. 4, 77.
- 1915 William Norvin, Olympiodoros fra Alexandria. Studium 27, 6f.
- 1917 Chr. P. J. Jørgensen. NTF 4. Rk. 5, 185 f.
- 1917 Gymnastik og Gymnastiktheori hos Grækerne.
Akademisk Gymnastik. 3. Hefte, s. 141 ff.
- 1917 Det sokratiske Evangelium. NTF 4. Rk. 7, 1 ff.
- 1918 Hvad er en Sophist? KU 1914–16, s. 246 ff.
- 1920 Til »Niels Klim«. Høiberg Aarbog s. 225 ff.
- 1920–26 Biografier af filologer og arkæologer i Dansk Biografisk Haandleksikon.
- 1921 Tycho Brahes astronomiske Brevvexling. Edda s. 103 ff.
- 1923 Tycho Brahe og Frankrig. Berl. Tidende 24.12.
- 1925 Notes sur la chronologie platonicienne.
Bulletin de l'Association Guillaume Budé. No. 9, Octobre, s. 15 ff.
- 1926 Oribasii Synopsis ad Eustathium, Libri ad Eunapium.
Ed. Ioannes Raeder. Teubner, Leipzig-Berlin.
- 1927 Platon og Syrakus. SSO bd. 37, nr. 145.
- 1927 Græske Læsestykker med Noter. Udg. af A.B.Drachmann og J.L.Heiberg. 2. ændrede Udgave. Gyldendal, Kbhvn.
- 1927 Tycho Brahe og hans Korrespondenter. Edda s. 250 ff.
- 1928 Tychonis Brahe Dani Opera omnia.
Nordisk astronomisk Tidsskrift s. 9 ff.
- 1928 Johan Ludvig Heiberg. Isis, s. 367 ff.
- 1928–33 Oribasii Collectionum medicarum reliquia.
Ed. Ioannes Raeder. Vol. 1–4. Teubner, Leipzig-Berlin.
- 1931 Saxonis Gesta Danorum. Rec. et ed. J.Olrik et H.Raeder. Levin & Munksgaard, Kbhvn.
- 1932 Codex Leidensis 399. Euclidis Elementa. Arab. et Lat. ed. G. Junge, J. Raeder, W. Thomson. Part. 3 fasc. 2. Gyldendal, Kbhvn.

- 1932-41 Platons Skrifter i Oversættelse.
Udgivet ved Carsten Høeg og Hans Ræder. 1-10. Reitzel, Kbhvn. (2. Oplag 1953-55). (Heraf har H. Ræder oversat Symposion, oversat og skrevet indledningerne til Staten, Brevene, Lovene og Epinomis, samt skrevet indledningerne til Faidros, Theaitetos og Parmenides).
- 1932 Det forenede Velgørenheds-Selskab gennem 100 Aar. Beretning om det forenede Velgørenheds-Selskab og dets Skole 1931-32, s. 4 ff.
- 1933-44 Biografier af filologer i Dansk Biografisk Leksikon, ny udg.
- 1935 Om Fastsættelsen af Saxo's Tekst. Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie s. 89 ff.
- 1935 Professor A. B. Drachmann død. Berl. Tidende 23.8.
- 1936 A. B. Drachmann. OVS 1935-36, s. 121 ff.
- 1936 Karl Hude. OVS 1935-36, s. 147 ff.
- 1937 Skrifter af Paulus Heliæ. Bd. 6. Ved Marius Kristensen og Hans Ræder. Gyldendal, Kbhvn.
- 1937 Platons mütterliches Geschlecht. Hermes s. 404 ff.
- 1938 Platons Epinomis. VSHFM bd. 26, 1.
- 1939 Platon und die Sophisten. VSHFM bd. 26, 9.
- 1941 William Norvin. VSO 1940-41, s. 83 ff.
- 1942 Porphyrios fra Tyros. SSO bd. 51, nr. 188.
- 1944 Hvad kan vi lære af Platons »Stat«? Det tredje Standpunkt s. 155 ff.
- 1944 Kaiser Julian als Philosoph und religiöser Reformator. Classica et Mediaevalia, s. 179 ff.
- 1945 »Folkets Vilje skal være Landets Lov«. Morgenbladet 24.5.
- 1946 Junigrundloven af 1849. Dens Forudsætninger og dens Skæbne. Gad, Kbhvn.
- 1946 Tycho Brahe's Description of his Instruments and Scientific Works. Translated and edited by Hans Ræder, Elis Ström-gren, and Bengt Ström-gren. Munksgaard, Kbhv.
- 1946 Dr. phil. Ada Adler. Berlingske Aftenavis 30.12.
- 1946 Matthæus 28, 19. Dansk Teologisk Tidsskrift 9. Aarg., s. 193 ff.
- 1947 Aristoteles' Kritik af Platons Statsteorier. VSFM II 4.
- 1948 Platons planlagte Dialog Philosophos. SSO nr. 207.
- 1950 Platoniske Stadier. VSFM bd. 2, nr. 5.
- 1952 Nicolai Stenonis Epistolæ et epistolæ ad eum datae.
Ed. Gustav Scherz. Adjuvante Ioanne Raeder. I-II.
Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, Kbhvn.
- 1952 Isokrates som Politiker. SSO nr. 219.
- 1953 Ein Problem in griechischer Syntax. VSHFM XXXIII 5.
- 1956 Platon und die Rhetoren. VSFM bd. 2, nr. 6.

Omtrent 150 anmeldelser, de fleste i NTF og i
Berliner philologische Wochenschrift.

Jacob Nielsen

III.

JAKOB NIELSEN

15. oktober 1890–3. august 1959.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 22. april 1960.

Af **Børge Jessen.**

Jakob Nielsen var husmandssøn, født i 1890 i landsbyen Mjels nær ved Nordborg på Als som den yngste af fire søskende. Her tilbragte han sin første barndom og begyndte sin skolegang i landsbyskolen; men da han var ti år gammel, tog en tante, der var lærerinde, og som havde taget sig af ham efter moderens tidlige død, ham med sig til Rendsborg, hvor han blev sat i realgymnasiet. I undervisningen spillede latinen en betydelig rolle, og livet igennem bevarede Jakob Nielsen en dyb kærlighed til den romerske litteratur. Forholdet til tanten blev dog efterhånden mindre godt, og fjorten år gammel forlod han hendes hjem. I resten af sin skoletid og under sit studium ernærede han sig derefter som privatlærer, idet han gav undervisning i mangfoldige fag. Da han var sytten år gammel, fik hans skolegang en brat ende. Det var eleverne i gymnasiet forbudt at danne sammenlutninger, men alligevel havde Jakob Nielsen sammen med nogle kammerater dannet en, naturligvis hemmelig, men iøvrigt ganske harmløs forening. Da dette blev opdaget, gjorde skolens leder kort proces, idet medlemmerne blev udvist af skolen. Han måtte så fortsætte studierne på egen hånd, og blev, nitten år gammel, student, privat dimitteret i Flensborg. Allerede året før var han blevet immatrikuleret ved universitetet i Kiel. — Når Jakob Nielsen fortalte om sin tidlige ungdom, var det altid kun med glæde; hans utrolige overskud af kraft havde bragt ham over alle vanskeligheder.

Bortset fra et semester i Berlin tilbragte Jakob Nielsen sine studieår i Kiel. Til at begynde med fulgte han forelæsninger i en lang række emner, både naturvidenskabelige og humanistiske. Han var dybt interesseret både i filosofi og litteratur, især poesi.

Store dele af »Faust« lærte han sig udenad. Men efterhånden koncentreredes hans interesse om matematik. Den af hans lærere, der fik størst betydning for hans matematiske udvikling, var den tolv år ældre Max Dehn, med hvem han sluttede et nært venskab. Gennem ham indførtes han i gruppeteorien og topologien, en dengang ret ny gren af matematikken, om hvilken så at sige hele Jakob Nielsens videnskabelige produktion er koncentreret.

Topologien kan kort beskrives som læren om sådanne egenskaber ved geometriske figurer, der er uforandrede ved kontinuerede transformationer, specielt ved deformationer. Eksempelvis er en kugleflade fra et topologisk synspunkt ensgyldig med enhver flade, der kan fremkomme ved deformation af kuglefladen, hvorimod den er forskellig fra en ringflade, idet kuglefladen ikke ved nogen kontinueret transformation kan gøres til en ringflade. Ringfladen er topologisk ensgyldig med en kugleflade forsynet med en hank. Forsyner man en kugleflade med flere hank, får man det, man kalder en lukket flade af højere slægt. Sådanne flader spiller en betydningsfuld rolle i forskellige grene af matematikken. Topologien har i og for sig en lang historie; men det var først op mod århundredskiftet, at den, bl. a. gennem en række arbejder af Henri Poincaré, var begyndt at antage karakteren af en selvstændig lærebygning, baseret på algebraiske hjælpemidler, specielt den såkaldte gruppeteori. Til denne nye disciplin havde Dehn ydet fundamentale bidrag, og den blev altså også Jakob Nielsens arbejdsområde.

I 1913, treogtyve år gammel, afsluttede Jakob Nielsen sine studier i Kiel med doktorgraden. Doktorafhandlingen har titlen »Kurvenetze auf Flächen« og handler bl. a. om lukkede kurver på en ringflade. Disse kurver falder i såkaldte homotopiklasser, idet to kurver anbringes i samme klasse, såfremt den ene kontinueret kan føres over i den anden på fladen, og undersøgelsen omhandler bl. a. spørgsmålet om det minimale antal af skæringspunkter mellem to kurver taget fra hver sin af to givne klasser. Endvidere studeres kontinuerede transformationer af ringfladen i sig selv. Disse transformationer kan også inddeles i homotopiklasser, og undersøgelsen omfatter bl. a. spørgsmålet om det minimale antal af fixpunkter for transformationerne i en given klasse. Det drejer sig i denne afhandling endnu om ret enkle spørgsmål, men vi har allerede her spiren til de problemstillinger, som

Jakob Nielsen senere tog op for flader af højere slægt, hvor problemerne er af en helt anden dybde.

Efter afslutningen af sit studium blev Jakob Nielsen indkaldt for at aftjene sin værnepligt i den tyske marine. Ved udbrudet af verdenskrigen i 1914 blev han først sendt til Belgien og senere til Tyrkiet, hvor han gjorde tjeneste som løjtnant i kystartilleriet ved forsvaret af Bosphorus og Dardanellerne. Han kom til at holde meget af dette land, og hans erfaringer her bidrog til udviklingen af hans forståelse over for fremmede kulturer, som kom til at betyde så meget i hans senere deltagelse i internationalt samarbejde. Blandt hans oplevelser i Tyrkiet husker jeg ham fortælle følgende. Han havde handlet hos en gammel tyrk, som naturligvis først havde forlangt alt for meget for sine varer. Da tyrken så yderligere ved betalingen forsøgte at give for lidt igen, var Jakob Nielsen blevet meget vred. Men den gamle havde sagt: »Tag det nu blot roligt, unge mand. Jeg prøver at narre Dem; derved tjener jeg min interesse. De passer på, at De ikke bliver narret; derved tjener De Deres interesse. Så kan vi jo være lige gode.« Jakob Nielsen havde følt sig beskæmmet; med et havde han forstået, at man ikke ved vurderingen af en fremmed kultur må benytte den etik, hvori man selv er vokset op, som målestok. – Efter sammenbrudet i november 1918 kom han hjem gennem Rusland og Polen og nåede til Berlin kort efter revolutionens udbrud. Skyndsomt aflagde han uniformen og tog hjem til Als. I foråret 1919 ægtede han den tyske læge Carola von Pieverling, som blev ham en stor støtte livet igennem.

Under krigen havde han kun i meget begrænset udstrækning kunnet fortsætte sit videnskabelige arbejde. Der foreligger dog fra krigsårene foruden en afhandling om et ballistisk emne affødt af det arbejde, der påhvilede ham i Tyrkiet, to mindre, men betydningsfulde, gruppeteoretiske arbejder. Efter krigen optog han nu atter med stor kraft sit videnskabelige arbejde. Sommersemestret 1919 tilbragte han i Göttingen. Blandt de fremragende matematikere, han mødte i dette centrum for matematikken, blev han især tiltrukket af den få år ældre Erich Hecke, hvis sjældne personlighed er uforglemmelig for alle, der har kendt ham. Da Hecke overtog et professorat ved det nyoprettede universitet i Hamburg, fulgte Jakob Nielsen ham som hans assistent. Der udviklede sig et nært, livslangt venskab mellem de to mænd.

Det der førte dem sammen var ikke fælles matematiske interesser — de arbejdede på helt forskellige områder — men slægtskabet i deres livsholdning. Allerede i 1920 modtog Jakob Nielsen en kaldelse til et professorat ved den tekniske højskole i Breslau. Hans ophold her blev dog lige så kort som opholdet i Hamburg. Ved genforeningen opterede han for Danmark, og i 1921 flyttede han og hans hustru til København, idet han overtog docenturet i matematik ved Landbohøjskolen, som da blev ledigt.

Dansk matematik stod da på et usædvanligt højt stade. Med C. Juel, Johannes Hjelmslev, T. Bonnesen, N. E. Nørlund og Harald Bohr var en række af matematikens områder repræsenteret på fremragende måde. Til dem sluttede sig nu Jakob Nielsen.

Der fulgte nu en række frugtbare og lykkelige arbejdsår. Lad mig citere, hvad Harald Bohr siger herom i foredraget »Et tilbageblik«, som han holdt ved sin tres års fødselsdag i 1947: »Hvad Jakob Nielsen, der ved genforeningen kom til Danmark efter at have været professor i Breslau, betyder for vort matematiske liv, for vor videnskab og for vor undervisning, står vi alle under det mest levende indtryk af. Inden for det matematiske område, fladernes topologi, som han så målbevidst har viet sine videnskabelige kræfter, er han en anerkendt mester, der har dannet skole, og hvis indflydelse sikkert vil blive af varig betydning for matematikens fremtidige udvikling herhjemme. Bonnesen, Jakob Nielsen og jeg fulgte i de år med stor interesse hverandres arbejde, og talrige tirsdagsaftener vandrede Bonnesen og jeg sammen ud til Hellerup til Jakob Nielsen, som udmærkede sig fremfor os andre ved at besidde en tavle, og hvor vi i hyggeligt samvær berettede hverandre om, hvad der optog os.«

For Jakob Niensens vedkommende drejede det sig i de første år om mere isolerede undersøgelser, tildels af rent gruppeteoretisk art, hvoraf flere dog har fået stor betydning; men efterhånden føjede de forskellige undersøgelser sig sammen til en imponerende teori, som han publicerede i tre store afhandlinger i *Acta mathematica* i årene 1927, 1929 og 1932 under den fælles titel »Untersuchungen zur Topologie der geschlossenen zweiseitigen Flächen«. Jeg må afstå fra i denne mindetale at beskrive indholdet af disse afhandlinger; det vilde kræve lang tid blot at redegøre for de begrebsdannelser, hvorom undersøgelserne

drejer sig. I det foregående har jeg forsøgt ved omtalen af ringfladen at antyde arten af problemerne. Det drejer sig nu om tilsvarende, men langt videregående undersøgelser over flader af højere slægt. Når det lykkedes Jakob Nielsen at komme igennem med disse undersøgelser, skyldes det en enestående geometrisk intuition og en udholdenhed, der tillod ham at gennemregne mangfoldige eksempler, der var indviklede nok til at vise vejen til de søgte lovmæssigheder. I undersøgelserne spiller flytningsgrupper i den ikke-euklidiske plan en fremtrædende rolle, og Jakob Nielsen nåede til at arbejde i den ikke-euklidiske geometri med samme sikkerhed som i den euklidiske. Topologien omfatter mange emner, men næppe på noget område er det lykkedes at gå mere i dybden, end Jakob Nielsen formåede inden for fladeteorien. Hans undersøgelser skaffede ham da også stor international anseelse. Mange forskere har knyttet an til hans arbejder. Hidtil har man dog ikke opnået nogen væsentlig simplifikation af hans metoder. I en række senere arbejder har Jakob Nielsen videreført sine undersøgelser. Lad mig nøjes med at nævne et fjerde stort arbejde fra 1942 i *Acta mathematica*, der indeholder beviset for en eneste sætning, som han længe havde søgt forgæves. Beviset strækker sig over henved hundrede sider og er et beundringsværdigt vidnesbyrd om hans udholdenhed og styrke.

Livet igennem bevarede Jakob Nielsen kærligheden til sin hjemstavn. Allerede i 1919 havde han købt et lille hus med have nær Fynshav på Als, hvor han og hans familie tilbragte somrene. Kort efter købte Harald Bohr et lille bondehus i samme egn. Gennem mange år samledes her om sommeren en række danske og udenlandske matematikere omkring de to gæstfri hjem, indlogeret på de små kroer og gårde på egnen, og man forenede ferielivets glæder med matematiske diskussioner. Jakob Nielsen nød også selv arbejdet med jorden. Harald Bohr har engang i en tale for Jakob Nielsen med en vis selvironi fortalt, hvordan engang, da Richard Courant fra Göttingen var på besøg, de tre var sammen i Bohrs hus og syntes, at nu skulle de sætte haven i stand. De fik redskaberne frem og begyndte på arbejdet, men det varede kun kort, så sad Harald Bohr og Courant atter i flugtstolene med cigarerne tændt; men Jakob Nielsen fortsatte ufortrødent, til haven var smukt i orden. — Selv har jeg sommetider fulgtes med ham over til Als, og jeg ser ham for mig, oppe på øverste dæk af

den lille færge fra Faaborg, spejdende efter det første glimt af sin kære ø.

I 1925 overtog Jakob Nielsen professoratet i rationel mekanik ved Danmarks tekniske højskole efter C. Juel, og her kom hovedparten af hans virksomhed som akademisk lærer til at falde. Til at begynde med lagde han fortsat Juels for sin tid fortrinlige lærebog til grund for undervisningen, idet han dog supplerede den på forskellig måde gennem inddragelse af nyere matematiske hjælpemidler, især vektorer og matricer. Med den samvittighedsfuldhed, der prægede ham i alt, hvad han foretog sig, nedlagde han et meget stort arbejde i denne undervisning, og han var overordentlig afholdt af de studerende. En hel generation af danske ingeniører, matematikere og fysikere har haft ham som lærer. I 1933—34 udsendte han sin egen lærebog i to bind. Trods det, at det drejer sig om et klassisk emne, var det lykkedes ham på væsentlige punkter, således i behandlingen af et vigtigt mekanisk princip, at give en ny og bedre fremstilling end den gængse. I 1935 fremkom lærebogen i en tysk bearbejdelse, foretaget af Werner Fenchel, og senere er den kommet i yderligere to danske udgaver, den sidste forøget med et tredje bind foranlediget af optagelsen af en undervisning i aerodynamik ved højskolen. — Den anseelse, Jakob Nielsen nød i højskolens lærerråd, fandt udtryk, da han blev valgt til prorektor for årene 1944—47.

Lejlighedsvis holdt han også forelæsninger for de universitetsstuderende over sine egne undersøgelser. Disse var altid en stor oplevelse. Han havde en usædvanlig evne til at udtrykke sig klart og samtidig meget kort, således at han formåede på kort tid i alle detaljer at nå gennem et omfattende stof.

I det faglige og kollegiale samarbejde tog Jakob Nielsen altid levende del. I en række år virkede han som sekretær for Dansk matematisk forening, og som sekretær for den skandinaviske matematikerkongres i København i 1925 varetog han på forbilledlig måde dennes organisation.

I 1926 indvalgte han i vort selskab, hvis kasserer han var i ti år fra 1935, hvorefter han valgtes til selskabets sekretær fra 1945. Vi kender alle det store arbejde, han lagde i varetagelsen af dette sidste betydningsfulde hverv, såvel herhjemme som i selskabets deltagelse i det internationale samarbejde.

På baggrund af hans kærlighed til naturen og til at se tingene

gro var det ham en meget stor glæde, at selskabet overdrog ham friboligen på Lundehave. Han interesserede sig meget for den store have deroppe, og man mærkede, når man kom derop, hvor lykkelig han og hans hustru følte sig over at have deres hjem der, så vidunderligt beliggende ved sundet.

Det tillidshverv, der i hans senere år i den største grad lagde beslag på hans kræfter, var arbejdet i Unesco. Han var, hvad man kalder en af Unesco's fædre, idet han var en af regeringens delegerede ved den konstituerende konference i London i 1945 og var med i den forberedende kommission i 1946. Siden da har han med en enkelt undtagelse deltaget i alle generalforsamlingerne, og fra 1952 til 1958 var han medlem af Unesco's Executive Board.

Jakob Nielsen var ikke blind for de vanskeligheder, der knytter sig til det internationale kulturelle arbejde; men over for den kritik, der undertiden er kommet til orde, fremhævede han altid grundsynspunkternes bærekraft og nødvendigheden af utrætteligt at kræve dem respekteret. Ofte har han betonet den store værdi af selve den ting, at fremtrædende repræsentanter for vidt forskellige kulturer, hver med sit syn på samfundslivet og de kulturelle værdier, til stadighed diskuterer disse spørgsmål, selvom resultaterne måske ikke straks står mål med den store indsats. Han værdsatte højt samværet med de mange fremragende kulturrepræsentanter, som han lærte at kende ved møderne i Unesco. At han også selv var højt værdsat i deres kreds, derom vidner de mindeord, som blev udtalt af den nuværende formand for Unesco's Executive Board, Sir Ben Bowen Thomas, ved efterretningen om hans død, og som jeg gerne her vil citere:

»Those of us who worked with Professor Nielsen as members of the Board will recall his services to Unesco with gratitude. We shall treasure his memory as an inspiration. He was punctual at our meetings, he was industrious in mastering our papers, he was able in our discussions, he was disinterested and wise in his approach to our problems, he was completely and utterly devoted to the service of humanity as a whole within the spheres of our responsibilities in Education, Science and Culture.

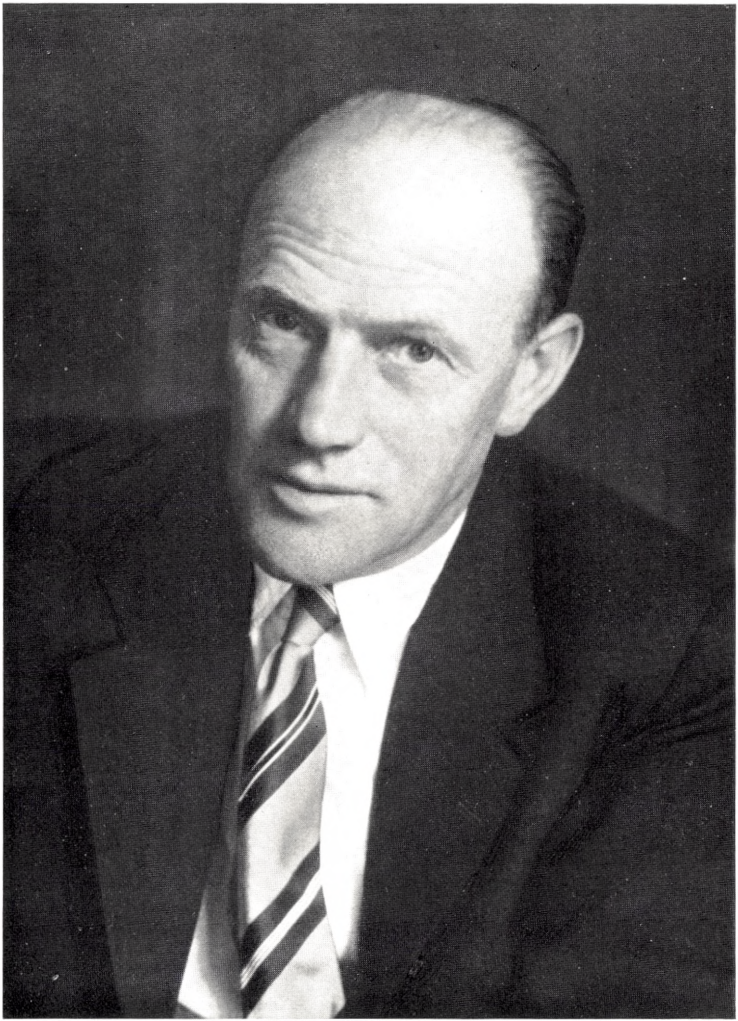
I repeat those words: "Devoted to the service of humanity as a whole". In a sense he was the keeper of the Board's conscience, unhappy when lack of resources in money, ability or techniques

hampered our work, sad when factors other than the merits of the projects being examined, demanded and obtained overriding weight or authority, as it seemed to him, when we reached some decisions; but no matter how the issue was decided, he always marched breast forward to the end, leaving with those of us who knew him the abiding memory of his powerful, energetic frame, his bright blue eyes and ready smile, his high standards, his unselfish willingness to accept the tasks which we only too readily entrusted to him. An admirable representative of his people, a true son of Denmark, a distinguished scholar, a great public servant, a very humble, modest man.«

I 1951 blev Jakob Nielsen kaldet til Københavns universitet som Harald Bohrs efterfølger. Hans undervisning her omfattede forelæsninger for viderekomne over emner fra hans eget forskningsområde eller med nær tilknytning dertil. Men med de store krav, som det internationale arbejde og hans øvrige tillidshverv stillede, fandt han efterhånden for lidt tid til fortsættelsen af det forskningsarbejde, som var hans største glæde. Gennem en række år havde han sammen med Werner Fenchel arbejdet på en monografi over teorien for flytningsgrupper i den ikke-euklidiske plan. Sådanne grupper, hvis teori går tilbage til Poincarés fundamentale arbejder, er som før omtalt et vigtigt værktøj i Jakob Niensens fladetopologiske undersøgelser, men er også af stor interesse for deres egen skyld. Ved flere lejligheder havde han forelæst over emnet ved universitetet og var herved kommet frem til betydningsfulde nye begrebsdannelser og resultater. Ønsket om at se denne monografi afsluttet medførte, at han allerede i 1955, femogtres år gammel, tog sin afsked som professor, og efter at også hans arbejde i Unesco afsluttedes i 1958, kunne han med fuld styrke hellige sig denne opgave. Det blev dog kun for en kort tid; allerede i januar i fjor blev han ramt af den sygdom, der rev ham bort sidste sommer. Han opnåede dog at se manuskriptet næsten afsluttet, og kun en ubetydelig revision står tilbage, før monografien kan udgives.

Jakob Nielsen var en sjældent fin og helstøbt personlighed. Ved sin uafhængighed og sit retsind nød han en tillid som få. En stor gerning i videnskabens tjeneste er afsluttet med hans bortgang.

Ære være hans minde.

Ebbel Rasmussen.

IV.

EBBE KJELD RASMUSSEN

12. april 1901–9. oktober 1959.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 25. marts 1960.

Af **J. K. Bøggild.**

Den 9. oktober 1959 døde Ebbe Rasmussen i en alder af kun 58 år. En alvorlig og hurtigt fremadskridende sygdom ramte ham midt i hans gerning som forsker og som varetager af mange betroede hverv i samfundets tjeneste.

Han blev indvalgt i Selskabet i 1951 og var en flittig deltager i møderne, hvor han med stor og vågen interesse fulgte de forskellige sider af Selskabets virksomhed. Da Jakob Nielsen i begyndelsen af 1959 på grund af sygdom ønskede at nedlægge sit hverv som sekretær, følte medlemmerne, at Ebbe Rasmussen måtte besidde særdeles gode evner for som sekretær at kunne varetage Selskabets interesser. Han nåede dog kun at virke i kort tid i denne egenskab. En af hans sidste opgaver som sekretær var at arrangere den såre vellykkede forevisning af Atomenergikommissionens forsøgsstation på Risø for Selskabets medlemmer med damer, et arrangement som han havde de bedste forudsætninger for at bringe i stand, da hans medlemsskab af Kommissionens forretningsudvalg havde givet ham det nøjeste kendskab til forsøgsstationens afdelinger og anlæg.

Ebbe Rasmussen blev født den 12. april 1901 i Odense som søn af lærer Niels Rasmussen. Allerede da han var et halvt år gammel, flyttede familien til Maribo og syv år senere til Frejlev, hvor hans far blev lærer ved skolen i Frejlev Østermark. Den smukke syd-lollandske natur, hvor han voksede op, øvede senere i hans liv stor tiltrækning på ham, og mens hans forældre levede, søgte han ofte tilbage til hjemstavnen. Yderligere tilknytning til denne del af landet fik han ved giftermålet i 1925 med Ingeborg Mortensen, som var datter af den derboende gårdejer Jacob Mortensen. Da Ebbe Rasmussen i trediveerne så sig om efter et sted, hvor han

kunne finde fred og hvile ud efter arbejdet, blev det da også sydhavsøerne, han vendte tilbage til, idet han købte grund og byggede et sommerhus på østkysten af Falster, hvor sand og vand var bedre end på Lolland. At huset blev kaldt »Buenos Aires«, skyldtes ikke alene den sunde rene luft ved kysten, men tillige at det morede Ebbe Rasmussen at tænke på Falsters slående lighed med Sydamerika, hvor Buenos Aires' beliggenhed svarer nogenlunde til sommerhusets på Falster.

Han blev student fra Nykøbing Falsters katedralskole i 1919. I gymnasiet lærte han Kaj Munk at kende, og i studieårene sluttede de to et varmt og værdifuldt, livsvarigt venskab til gensidig fornøjelse og støtte. Da Kaj Munk flyttede ind på Regensen og måtte opgive sit værelse hos frk. Pedersen i Larslejstræde, påtog han sig at skaffe en ung flink student, og Ebbe Rasmussen måtte så forlade sin halvpart af en god moderne lejlighed på Islands Brygge og overtage den ledige hybel hos frk. Pedersen. Men hvad han mistede i komfort, fik han fuldt ud kompenseret i kammeratlige og åndelige oplevelser, og han fortrød derfor aldrig flytningen til de beskedne forhold.

Det var ikke nogen tilfældighed, at Ebbe Rasmussen blev fysiker, for det havde han bestemt sig til at ville være allerede som ung. Det var navnlig den fysiske eksperimentalkunst, som appellerede til ham, lysten til med simple midler at kunne kontrollere fysikens love og at kunne afsløre nye sider af stoffernes egenskaber. Med stor interesse fulgte han Martin Knudsens og E. S. Johansens forelæsninger, og her skrev han sig navnlig illustrerende demonstrationsforsøg bag øret og glemte dem ikke siden.

En stor oplevelse for Ebbe Rasmussen, ligesom for det daværende yderst beskedne antal medstuderende, var det, at fagprøveuddannelsen foregik på Niels Bohrs nye institut på Blegdamsvej, hvor H. A. Kramers forelæste i teoretisk fysik og H. M. Hansen i eksperimentalfysik, og hvor de ældre studerende fik lejlighed til at udføre kursusarbejder med Instituttets fine udstyr af forskelligartede spektrografer. Samtidigt fik man lejlighed til at stå ved siden af og se på, når danske eller udenlandske forskere gennemførte afgørende atomfysiske undersøgelser. Ebbe Rasmussens store 4-ugers eksperimentelle opgave ved skoleembedseksamen var således inspireret af Hevesy's røntgenspektroskopiske undersøgelser, som førte til opdagelsen af hafnium. Opgaven, som

blev besvaret særdeles tilfredsstillende, angik undersøgelser over kvantitativ spektroskopisk analyse ved hjælp af røntgenstråler. Men ellers kneb det med at få tid og ro til eksamensforberedelser, og når han kom til det grønne eksamensbord, var heldet ikke rigtigt med ham. Sagen var, at Ebbe Rasmussen havde meget andet at varetage end at passe studierne og lærebøgerne. Dels var der Kaj Munk og kammeraterne, tillige assisterede han ved forskellige øvelseskurser i fysik ved Universitetet og senere ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, og endelig var han assistent ved Radiumstationens fysiske Laboratorium. Han viste i disse virksomheder og ved sin omhyggelige udførelse af kursusarbejder gode anlæg for eksperimentelle arbejder og evne til hurtigt at sætte sig grundigt ind i nye opgaver.

I 1926 afsluttede han sit studium ved at tage skoleembedseksamen, og kort efter blev han ansat og virkede i to år som videnskabelig assistent hos professor E. S. Johansen ved Det fysiske Laboratorium på Den polytekniske Lærestanstalt. Ud over undervisningsopgaverne kom han her mest til at beskæftige sig med fysikens anvendelser på lægevidenskabelige problemer, navnlig opgaver som havde forbindelse med hans virksomhed på Radiumstationen og Finseninstituttet. Her ind under hørte da også hans erhvervelse i 1928 af guldmedaille for besvarelse af Universitetets prisopgave i fysik, som angik undersøgelser over anvendelse af jævnstrømsforstærkning til måling af svage ioniseringsstrømme. En overgang blev resultaterne af undersøgelsen anvendt på Radiumstationen til måling af emanationspræparaters styrke.

En stor glæde for Ebbe Rasmussen og indledningen til hans videnskabelige løbebane blev det, at professor Niels Bohr i 1928 tilbød ham en stilling som videnskabelig assistent ved Universitetets Institut for teoretisk Fysik. Da undersøgelser over atomspektre dengang var nøglen til forståelsen af atomernes bygning og grundstoffernes egenskaber, var det naturligt, at Ebbe Rasmussen blev tiltrukket af dette nye og betydningsfulde forskningsområde. Da han tillige dagligt beskæftigede sig med et grundstof, som kun få andre fysikere Verden over havde adgang til, nemlig radiumemanation, følte han sig kaldet til at løse den vanskelige opgave at gøre rede for emanationens spektrum.

De daværende danske og udenlandske spektroskopikere ved Instituttet rystede meget på hovedet ved tanken om, at en så ung

og uerfaren mand ville tænke på at gå i gang med en opgave, som så så håbløs ud, da spektret formentlig var ganske kompliceret, og da de mængder emanation, som han lejlighedsvis kunne vente at få rådighed over — når hospitalerne ikke skulle bruge emanationen — selv i bedste fald ikke ville udgøre mere end en lille brøkdelt af en mm^3 .

Det allerførste forsøg, han udførte, bestod i at anbringe et af de ganske tynde selvlysende glastrør med emanation umiddelbart foran spalten i en spektrograf, som stod i et mørkt værelse. Han tænkte sig, at den stærke ionisering inde i røret kunne anslå emanationsatomerne, og at noget af lysudsendelsen fra røret kunne være atomspektret. Spændingen steg, da han allerede i mørkekammeret kunne se, at der var spektrallinier på den fotografiske plade. Det viste sig imidlertid, at det ikke var emissionslinier, men absorptionslinier, og ved nærmere eftersyn fandt han, at linierne var solspektrets Fraunhoferske linier. Værelset havde altså ikke været helt mørkt.

Snart kom han dog anderledes professionelt i gang med spektroskopien og byggede spektralrør med såkaldt Paschen-hulkatode, en teknik som er særdeles egnet til studiet af spektralserier. Han lærte sig som ingen anden at mestre sine lyskilder, og kunne derved opnå at få en forholdsvis kraftig lysudsendelse fra grundstoffer, som kun var til stede i ringe mængde.

Til manges overraskelse lykkedes det ham efter få års arbejde at analysere de første serier af emanationens spektrum, og efter yderligere et par års slidsomt og omhyggeligt arbejde var opgaven løst på beundringsværdig måde. Samtidigt opnåede han at finde værdifulde tilføjelser til spektrene fra de ædle luftarter neon, argon, krypton og xenon. En samlet behandling af strukturen og systematikken for de ædle luftarters spektre findes i hans disputats, som han forsvarede i 1932.

I de følgende år kastede Ebbe Rasmussen sig over studiet af calcium-gruppens spektre. Ganske særlig interesse havde han for radium, som jo også var en god bekendt af ham fra arbejdet på Radiumstationen. Tillige gjorde det sig vist nok gældende, at selv om radium ikke var så sjældent som emanationen, så var det til gengæld så dyrt, at man måtte klare sig med ganske små mængder, et par milligram blev det til, og dette forhold tiltalte hans økonomiske sans.

I sine senere arbejder har Ebbe Rasmussen særligt beskæftiget sig med undersøgelser over den ejendommelige finstruktur, hyperfinstrukturen, som mange spektrallinier udviser, og som hidrører fra, at selve atomkernens egenskaber (mekanisk, magnetisk og elektrisk moment) har en perturberende indflydelse på elektronernes binding i atomet. Her blev der brug for endnu mere forfinet og krævende teknik, da selv de bedste spektrografer ikke er i stand til at opløse spektralliniernes hyperfinstruktur. En langt finere opløsningsevne fås ved at udnytte de interferensfænomener, som optræder, når lyset fra en i forvejen isoleret spektrallinie passerer gennem en såkaldt Fabry-Perot etalon, som i princippet består af to halvforsøvede plane og parallelle glas- eller kvartsplader. Det lyder såre simpelt, men at få lyskilde, spektrograf og etalon til at fungere efter formålet kræver megen snilde; og når man, som Ebbe Rasmussen ønskede, ville presse metoden til det yderste, måtte alle opstillingens dele kontrolleres, fejl rettes og yderligere metodiske forbedringer indføres. Således opfandt han og offentliggjorde nye metoder til undersøgelse af optiske fladers planhed og til afprøvning af interferometerplader. At han lod adskillige etaloner eller dele deraf fremstille på Institutet, var ikke alene fordi han var sparsommelig, men tillige for at gøre dem bedre end dem, der kunne købes hos optiske firmaer, og resultaterne svarede fuldt ud til forventningerne.

I årenes løb har Ebbe Rasmussen offentliggjort bestemmelser af hyperfinstruktur og mekanisk moment for et stort antal isotoper. Nogle gik let og hurtigt, andre var hårde nødder at knække. Under arbejdet med hyperfinstruktur i indiums spektrum, som åbenbart hørte til de vanskelige, iagttog Ebbe Rasmussen en dag nogle meget karakteristiske hyperfinstrukturer i nogle svage baggrundslinier. Det viste sig, at disse linier skyldtes en urenhed af zink. Forsøget med indium blev indstillet. Med en bidetang blev et stykke zink klippet ud af Institutets tagrende og anbragt i hulkatoden. Tre uger senere blev der afsendt en afhandling, som omstødte tidligere af andre forfattere offentliggjorte bestemmelser af mekanisk og magnetisk moment for den pågældende zinkisotop. Det skal nævnes, at senere mere direkte og langt nøjagtigere metoder til bestemmelse af kernemomenter fuldt ud har bekræftet de af Ebbe Rasmussen fundne værdier.

I de første »finstrukturår« arbejdede Ebbe Rasmussen sam-

men med dr. Hans Kopfermann, som var gæst på Institutet. Da Kopfermann rejste, blev han dog ikke alene, for der meldte sig efterhånden ikke så få studerende til kursusarbejder og eksamensopgaver i spektroskopi, og for disse studenter vil de år, de tilbragte sammen med »Onkel Rasmussen« i Institutets kælderlokaler, stå som en meget lykkelig tid.

I 1942 blev Ebbe Rasmussen professor i fysik ved Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Det blev en betydelig ændring at flytte fra Institutets gode arbejdsbetingelser til de trange forhold på Landbohøjskolen, hvor han samtidigt måtte påtage sig en stor byrde af forelæsninger i fysik og meteorologi. Tillige var det årlige annuum yderst beskedent. Alligevel lykkedes det Ebbe Rasmussen at gennemføre eksperimentel forskning af højeste kvalitet. Den instrumentelle baggrund blev skaffet til veje ved velvilligt lån fra Institutet på Blegdamsvej; højspændingsanlæg til lyskildernes drift blev anskaffet for en bevilling fra industrien, og ved fremstillingen af det specielle lyskilde- og interferometertilbehør fik han værdifuld hjælp af laboratoriemester Streander, som er en første klasses finmekaniker. En yderligere styrkelse var det, at han efterhånden fik oprettet et par nye assistentstillinger, og at nogle af hans tidligere elever fra Institutet kunne inddrages i undervisnings- og forskningsarbejdet.

En meget vanskelig og krævende undersøgelse over finstrukturen for neon-isotopen Ne^{21} , blev gennemført af Ebbe Rasmussen og hans medarbejder V. Middelboe med anvendelse af al til rådighed stående eksperimentalkunst. Den største vanskelighed bestod i, at det naturligt forekommende neon kun indeholder meget lidt af denne isotop. Tillige er hyperfinstrukturen ret snæver og visse forstyrrende faktorer større end ellers. Foranledningen til undersøgelsen var, at dr. phil. Jørgen Koch på Institut for teoretisk Fysik med sin isotopseparator kunne fremstille ganske små mængder neon, hvoraf omkring 50% var Ne^{21} . Senere fik Rasmussen og Middelboe rådighed over betydeligt større mængder af rent Ne^{21} , som var fremstillet på anden måde, og herved kunne de foreløbige resultater bekræftes og suppleres.

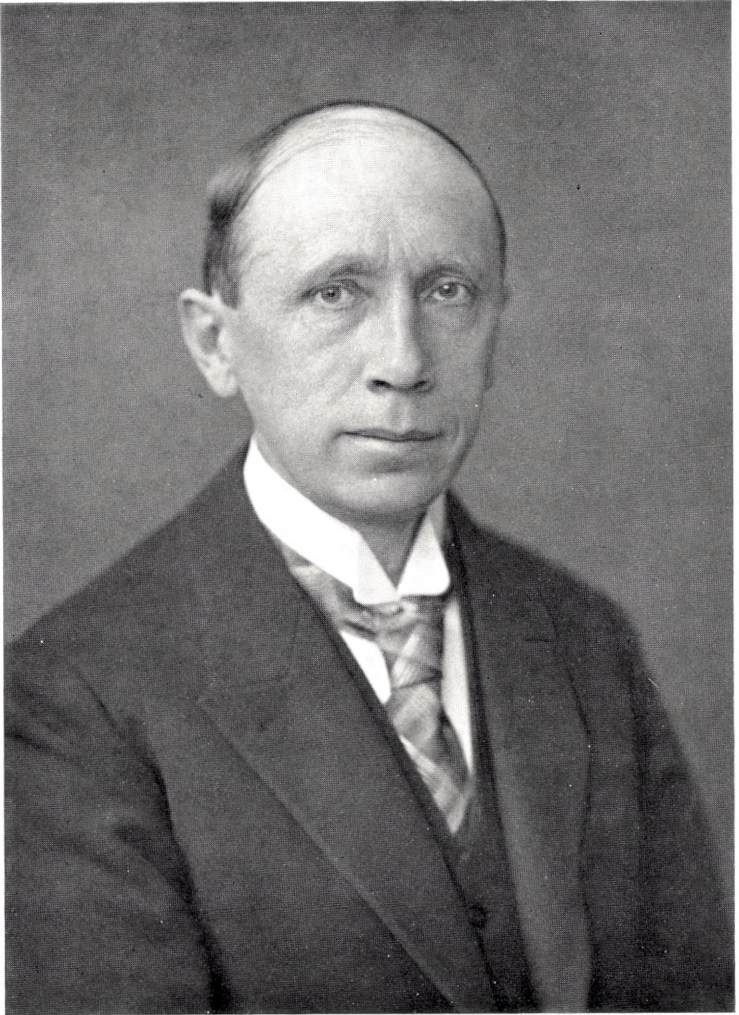
Udgivelsen af dette sidste arbejde — som har været vejledende for de med den nye og langt nøjagtigere atomstråleresonansmetode opnåede resultater — lå Ebbe Rasmussen meget på sinde, men der var så mange andre problemer, som trængte sig på, og under

den alvorlige sygdoms angreb slog kræfterne ikke til. Den pågældende afhandling er nu færdigskrevet af Middelboe, og publikationen, som er fremkommet i Selskabets mat. fys. Meddelelser i Ebbe Rasmussens navn og med Middelboe som medforfatter, står nu som et smukt eftermæle, der vidner om Ebbe Rasmussens videnskabelige kunnen.

I september 1956 blev Ebbe Rasmussen kaldet til professor ved Universitetet og bestyrer for Universitetets fysiske Laboratorium. Han modtog med glæde stillingen og udfyldte de mange hverv, som blev ham pålagt, med stor beredvillighed og iver, men i een henseende blev denne stilling ham en skuffelse, da han regnede med, at en tilbagevenden til Universitetet ville give ham mere tid til videnskabeligt arbejde, og så gik det faktisk omvendt, idet de mange nye opgaver og hverv, ikke mindst projekteringen af H. C. Ørsted Instituttet, tog næsten hele hans tid.

Vi har i denne kreds grund til at huske ham som videnskabsmand og som ven. Ære være hans minde.

P. Boysen Jensen

V.

PETER BOYSEN JENSEN

18. januar 1883—21. november 1959.

Tale i Videnskabernes Selskabs møde den 29. april 1960.

Af Carsten Olsen.

I Oversigt over Videnskabernes Selskabs Forhandlinger for 1911 vil man finde en afhandling af Peter Boysen Jensen med titlen: »La transmission de l'irritation phototropique dans l'Avena.« I denne afhandling vises det for første gang, at der i planterne dannes vækstregulerende stoffer, »væksthormoner«. Boysen Jensens navn vil for eftertiden først og fremmest være knyttet til denne opdagelse.

Peter Boysen Jensen blev født d. 18. januar 1883 i Hjerting i Sønderjylland som søn af gårdejer, Nis Poulsen Jensen og hustru, Maren Jensen, f. Lund. I sin selvbiografi (Acta Jutlandica. 26. 1954) siger han: »Jeg havde den lykke at vokse op i et godt hjem på landet. Det var dog ikke landbrugets planter og dyr, som optog mig i min barndom, det var det vilde, det var planterne på digerne, fuglene i skoven og insekterne i mergelgravene, der levede deres eget, ubemærkede liv blandt alt det dyrkede, som gav min fantasi næring.« Han gik først i landsbyskolen, hvor al undervisning foregik på tysk, men 12 år gammel blev han sat i Ribe Katedralskole, hvorfra han blev student 1902. Studieårene i København betegner han som en lykkelig tid. Han studerede først hos daværende professor i plantefysiologi, Rasmus Pedersen, og efter dennes død hos professor Wilhelm Johannsen. I januar 1908 tog han magisterkonferens i naturhistorie med botanik som hovedfag og plantefysiologi som speciale. Allerede året før var han blevet ansat som assistent ved Universitetets plantefysiologiske Laboratorium under professor Wilhelm Johannsen, i hvilken stilling han virkede til 1927, da han ved Johannsens afgang udnævntes til professor i plantefysiologi. Allerede fra 1922 havde han dog som lektor ved universitetet ledet undervisningen i dette

fag. I 1948 trak han sig 65 år gammel tilbage fra sin universitetsgerning. Desuden har han i tidsrummet 1909—1920 været knyttet til Dansk Biologisk Station i samarbejde med dr. phil C. G. Johannes Petersen; og som lærer i botanik ved Statens Lærerhøjskole virkede han fra 1920—1930.

Boysen Jensen begyndte allerede tidligt at forske. På tre forskellige områder har han påbegyndt undersøgelser allerede før 1910. Det første område er ånding og gæring, det andet pirringsledningen hos *Avena-koleoptilen* og det tredje planternes stofproduktion.

Doktordisputatsen fra 1910 falder inden for det første område. Den bærer titlen: »Sukkersønderdelingen under respirationsprocessen hos højere planter.« Den handler væsentlig om alkoholgæringen, specielt om de eventuelle mellemprodukter, der dannes ved denne gæring. Boysen Jensen mente at kunne vise, at dioxycetone var et mellemprodukt. Alkoholgæringen har han flere gange senere beskæftiget sig med bl. a. i 1924 i afhandlingen: »Studien über die Kinetik der Zymasegärung.« Det, der særligt interesserede Boysen Jensen, var forholdet mellem den normale og den intramolekylære ånding. Pfeffer havde opstillet den hypotese, at de ved den intramolekylære ånding dannede mellemprodukter også er mellemprodukter ved den normale ånding i plantecellerne. I afhandlingen: »Studien über den genetischen Zusammenhang zwischen der normalen und intramolekularen Atmung der Pflanzen« i Videnskabernes Selskabs »Biologiske Meddelelser« (IV 1923) offentliggjorde Boysen Jensen en række forsøgsresultater på grundlag af hvilke han kunne drage den slutning, at den normale ånding ikke udelukkende kan forløbe ad samme vej som den intramolekylære. Eftertiden har givet ham ret. Vi ved i dag, at kun en del af sukkeret nedbrydes ved glykolyse d. v. s. over de samme mellemprodukter som ved alkohol- og mælkesyregæring, medens en væsentlig del, navnlig hos de højere planter, nedbrydes ad andre veje.

Undersøgelserne over pirringsledningen hos *Avena-koleoptilen* er påbegyndt allerede i 1907. De iagttagelser, som var udgangspunktet for Boysen Jensens undersøgelser på dette område, er offentliggjorte så langt tilbage i tiden som 1880 af Charles Darwin i hans værk om planternes bevægelser. Darwin havde undersøgt lysets indflydelse på græsarternes kimbladskede: *koleoptilen*.

Koleoptilen kalder man hos græskimplanten det skedeformede blad, som først kommer op over jorden, og som omslutter kimstænglen med de efterfølgende blade. Darwin iagttog, at koleoptilen, udsat for ensidig belysning, krummer sig henimod lyskilden. Krumningen finder sted i basaldelen, medens følsomheden for lyset væsentlig ligger i spidsen. Formørkede han koleoptilspidsen ved hjælp af stanniol, fandt der nemlig ingen fototropisk krumning sted, medens en formørkning af basaldelen ikke hindrede den fototropiske krumning, når blot koleoptilspidsen var udsat for lysets påvirkning. Modtagelsen af lysets parring finder altså sted i koleoptilspidsen, og der må derfor foregå en parringsledning fra spidsen til basaldelen, i hvilken krumningen finder sted. Der skulle gå ca. 30 år efter Darwins opdagelse, førend parringsledningens natur blev opklaret. Rothert mente i 1896 at have påvist, at parringsledningen i *Avena*-koleoptilen foregår gennem parenkymcellerne, ikke gennem ledningsvævet. Fitting sluttede sig i 1907 til denne opfattelse og opstillede den hypotese, at der ved ensidig indfaldende lys opstår en polær modsætning mellem en belyst og en mindre belyst pol i spidsens celler, og at parringsledningen består i, at denne polaritet forplanter sig videre i nedadgående retning. Han fandt, at parringsledningen kunne forplante sig udenom et indsnit, men en ubrudt række af levende celler var nødvendig, for at ledningen kunne finde sted. Boysen Jensen fandt ved forsøg, foretagne i 1907, at et indsnit anbragt på den side af *Avena*-koleoptilen, som vender bort fra lyset, hindrer parringsledningen. Dette var i modstrid med Fittings angivelser, som han iøvrigt ikke var bekendt med på dette tidspunkt.

Da han var blevet magister, skaffede professor Warming ham, uden at han selv havde anmodet derom, et beløb fra Carlsbergfondet til en studierejse, og han drog derefter i januar 1909 til professor Pfeffer i Leipzig, som dengang var centret for plante-fysiologisk forskning. Her kom han i løbet af to måneder til følgende resultater: Parringsledningen i *Avena*-koleoptilen foregår kun i den fra lyset bortvendte side. Den bevæger sig retlinet, idet den ikke kan passere uden om et indsnit på den ubelyste side, når der i dette indsnit er anbragt et glimmerblad. Parringsledningen består i transporten af et vækstaccelererende stof fra spidsen og ned til basaldelen. Et af beviserne herpå var føl-

gende: Skæres spidsen af en koleoptile, er denne ikke i stand til at foretage en fototropisk krumning; sættes spidsen på igen ved hjælp af lidt smeltet gelatine, indtræder en fototropisk krumning mod en lyskilde. Pirringsledningen kan altså passere over en sårflade; en ubrudt række af levende celler er ikke nødvendig.

Det var resultatet af disse forsøg, som Boysen Jensen offentliggjorde i den før omtalte afhandling i Videnskabernes Selskabs Oversigt for 1911, og som blev udgangspunktet for en lang række undersøgelser i plantefysiologiske laboratorier verden over. Der skulle dog gå omtrent 10 år, før rigtigheden af Boysen Jensens forsøgsresultater blev almindelig anerkendt. På F. A. F. C. Wents laboratorium i Utrecht arbejdede omkring 1911 både Arisz og van der Wolk med pirringsledningen i Avena-koleoptilen. Went lod straks van der Wolk gøre nogle af Boysen Jensens forsøg efter, og han kom til den slutning, at de ikke kunne være rigtige, og at Boysen Jensen havde fortolket sine forsøgsresultater forkert. Også Fitting var af samme mening. Først omkring 1920 lod Boysen Jensen sine egne klassiske forsøg gentage med hjælp af englænderinden, Helen Alice Purdy, som var kommet til København for at studere genetik hos Johannsen. Hendes forsøgsresultater, som fremkom i Videnskabernes Selskabs »Biologiske Meddelelser« (bd. 3), beviste fuldt ud rigtigheden af Boysen Jensens oprindelige forsøg, og omtrent samtidigt fremkom to afhandlinger af henholdsvis Paal (1918) og Stark og Drechsel (1922), som med al ønskelig tydelighed viste, at pirringsledningen i Avena-koleoptilen består i transport af et vækstaccelererende stof.

Der skulle dog hengå endnu nogle år, før videregående undersøgelser over vækststoffets forekomst og funktion fandt sted. Det synes, som om man betragtede vækststoffdannelsen i Avena-koleoptilen som noget specielt, en detalje, der kun spillede en rolle ved fototropiske krumninger; vækststoffernes generelle betydning var man endnu ikke klar over. Det skulle dog efterhånden vise sig, at vækstregulerende stoffer spiller en rolle ved alle tropistiske krumninger, at vækststof dannes i alle vækstpunkter i stængler og blade, såvelsom i rødder, og at normal vækst overhovedet ikke kan finde sted uden vækstregulerende stoffer.

Først omkring 1925 genoptager Boysen Jensen atter sine undersøgelser over vækststofferne. Han viser, at ensidig belysning

af en Avena-koleoptile fremkalder en uensartet fordeling af vækststoffet i spidsen, idet dette forskydes i vandret retning, så at koncentrationen forøges i den fra lyset bortvendte side. Dette fremgik af en række forsøg med Avena-koleoptiler, i hvilke han vinkelret på lysretningen førte et lodret snit ned i koleoptilen. I nogle koleoptiler anbragtes en tynd glasplade i snittet, i andre blev snitfladerne klæbet sammen. I de første tilfælde, hvor den vandrette forskydning var forhindret, udeblev den fototropiske krumning. Da den nedadgående transport af vækststof væsentlig foregår i den ubelyste side, og da den fototropiske krumning fremkommer ved, at den ikke belyste side vokser hurtigere end den belyste, må virkningen bestå i, at stoffet accelererer cellernes væksthastighed. Boysen Jensen viste, at der også dannes vækststof i rodspidsen, og at bakterier og svampe danner stoffer, der kan accelerere Avena-koleoptilens væksthastighed. For bakterierne og svampene synes disse stoffer ikke at have nogen betydning. En af hans elever, Niels Nielsen, fandt, at svampen *Rhizopus suinus* danner et vækststof, som kan udrystes af kulturopløsningen med æter. At disse af bakterier og svampe dannede stoffer har vækststovvirkning, blev vist ved at blande deres vandige opløsninger med smeltet agar. Når agaren var stivnet, blev den skåret ud i små terningformede blokke. Når en sådan blok, anbragt ensidigt på en dekapiteret Avena-koleoptile, fremkaldte en krumning af denne, havde stoffet vækststovvirkning.

Men endnu kendte man ikke vækststoffets kemiske sammensætning. Først 1934 lykkedes det den tyske kemiker Kögl og hans medarbejdere at isolere to forskellige, men beslægtede stoffer fra henholdsvis malt og majsolie, som blev betegnet Auxin a og Auxin b og senere et tredje vækststof fra næringsopløsninger, i hvilke der havde været dyrket forskellige svampe. Dette sidste, der også kunne udvindes af urin og først kaldtes Heteroauxin, fordi det var forskelligt fra de to første, viste sig at være β -indolyleddikesyre. De to første Auxin a og b blev i en årrække anset for at være de naturlige, d. v. s. de i planterne normalt forekommende vækststoffer, medens β -indolyleddikesyre ansås for et kunstigt vækststof, idet man ikke mente, at det blev dannet i planterne. Først i de senere år har det vist sig, at det naturlige vækststof, det, som dannes i rod og skudspidser og i Avena-koleoptilens spids, netop er β -indolyleddikesyre, et stof, der kan fremstilles

syntetisk, og som man i dag kan købe i enhver kemikalieforretning. Auxin a og b eksisterer derimod ikke, idet det ikke senere er lykkedes at fremstille stoffer med den postulerede formel.

Indtil midten af 30'erne havde Boysen Jensen væsentlig beskæftiget sig med vækststoffets betydning for de fototropiske krumninger. Ved disse er det den ulige vækststoffordeling i de ortotrofe organer, der er årsag til krumningerne, men om dette også er tilfældet, når det drejer sig om geotropiske krumninger, var endnu ikke undersøgt. For at kunne løse dette problem var det nødvendigt for Boysen Jensen at udarbejde en metode til nøjagtig bestemmelse af vækststofindholdet i plantedelene. Avenakoleoptilen blev naturligvis anvendt som testobjekt. Vækststoffet blev ekstraheret med kloroform og ved hjælp af en særlig apparatur overført i en nøjagtig bestemt mængde smeltet agar. Små terninger skåret ud af den stivnede agar anbragtes derefter ensidigt på dekapiterede Avena-koleoptiler, og den fremkomne krumning blev målt som differens mellem koleoptilens konvekse og konkave side. Den mængde vækststof, der skal til for at fremkalde en bestemt krumning, betegnedes en Avena-enhed. Ønskes denne omsat til vægtenhed, kan dette ske ved at bestemme den mængde β -indolyledikesyre, der skal til for at frembringe den samme krumning. Standardiseringen ved hjælp af β -indolyledikesyre indførte Boysen Jensen dog først senere, thi i 1936, da metoden blev udarbejdet, betragtedes β -indolyledikesyre endnu som et kunstigt vækststof, og Auxinet, som man betragtede som det naturlige, kunne ikke fremskaffes.

Ved hjælp af denne metode viser Boysen Jensen, at ulige vækststoffordeling også er årsag til de geotropiske krumninger. Lægges en normalt opret voksende kimstængel vandret, stiger vækststoffkoncentrationen på undersiden; som følge heraf vokser denne stærkere end oversiden, og en negativ geotropisk krumning indtræder. For rodens vedkommende havde Thimann (1934) hævdet, at vækststoffet tilførtes roden ovenfra. Boysen Jensen viser, at det dannes i rodspidsen. Fra afskårne rodspidser, som anbragtes på glukoseholdige agarplader i 20 timer, blev der nemlig afgivet en vækststofmængde til disse, som var indtil 20 gange så stor som den, der fandtes i rodspidsen ved afskæringen. Endvidere viste han, at der også i roden finder en pirringsledning sted. Det er rodspidsen, som modtager den geotropiske pirring,

medens krumningen finder sted i den øvre del af roden. Men i een henseende fandt han forholdene i roden anderledes end i de overjordiske dele. Vækststofkoncentrationen er højest på undersiden af en vandret liggende rod og langt højere end i de tilsvarende overjordiske stængeldele. Den høje supraoptimale vækststofkoncentration hæmmer længdevæksten på rodens underside, og herved kommer den positive geotropiske krumning i stand. Vækststoffet kan altså alt efter koncentrationen virke fremmende eller hæmmende på strækningsvæksten. Siden 1941 har Boysen Jensen ikke beskæftiget sig med vækststoffeteorien. I sin selvbiografi fra 1954 siger han: »Man kan bestemme vækststoffet med fantastisk nøjagtighed, man kender dets kemiske sammensætning og dets fysiologiske betydning, men problemet, hvori dets virkning på væksten består, er det ikke lykkedes at løse.«

At vækststofferne har fået praktisk anvendelse i planteavl, er velkendt. Man har i de senere år fremstillet forskellige kunstige vækststoffer, således β -indolyismørsyre og forskellige indolnaftol- og fenoxiderivater, som benyttes til fremkaldelse af roddannelse på stiklinger, som specifikke ukrudsdræbende midler o. s. v.

Boysen Jensens undersøgelser over stofproduktionen hos planterne går ligeledes tilbage til studentertiden. Han havde på foranledning af daværende overførster P. E. Müller af Dansk Skovforening fået stillet den opgave at undersøge lysforholdene i skoven og kampen mellem træerne. Et første bidrag til disse studier fremkom 1910, men det var meningen, at undersøgelserne skulle fortsættes med henblik på at finde frem til de forstlige kulturmetoder, der giver det bedste resultat med hensyn til skovens trivsel og udbytte. Men hvorledes skulle sagen gribes an? »Usikker og famlende«, siger han i selvbiografien, »begyndte jeg at opstille det problem, som har beskæftiget mig i over 40 år: Hvilke faktorer er det, der bestemmer, hvor meget organisk stof en given plantebevoksning kan producere pr. ha. pr. år. Der skulle gå mange år, før jeg kunne belyse dette problem; der måtte konstrueres apparater til at bestemme kulsyreassimilationsintensiteten ved atmosfærens kulsyrespænding, til at måle lys, spalteåbningsvidde o. s. v.«

Et af forstudierne til disse undersøgelser er hans påvisning af, at fotosyntesens intensitet varierer stærkt fra planteart til

plantart. En lysplante som sennep kan under optimal lysstyrke assimilere 12 mg kuldioxyd pr. 50 cm² bladflade pr. time, medens en skyggeplante som skovsyre under de samme betingelser kun når op på 1 mg kuldioxyd. Lysplanten kan altså i stærkt lys opnå en langt større fotosyntese end skyggeplanten. Til gengæld er skyggeplanten overlegen ved svag belysning, idet den kan nå 50 % af sin maximal fotosyntese ved en belysningsstyrke, hvor lysplanten overhovedet ikke kan få positivt udbytte. Lignende forskelle med hensyn til fotosyntesens intensitet gør sig gældende i en træbevoksning, endog inden for samme individ, idet skyggebladene i bøgekronernes nederste dele har en langt lavere fotosyntese end lysbladene i kronernes overside, som er udsat for det frie dagslys. Det gælder derfor for skovdyrkeren om at skaffe træerne den bedst mulige udnyttelse af lyset, og det opnås i praksis ved en passende udtynding i de unge bevoksninger. Boysen Jensen har sammen med D. Müller (Det forstlige Forsøgsv. i Danmark. 9. 1927) påvist, at en ret stærk udtynding i unge 30-årige askebevoksninger bevirker en forøgelse af stofproduktionen pr. ha. i sammenligning med ikke udtyndede bevoksninger.

Boysen Jensen beregner den årlige stofproduktion i skov (nettoproduktionen) som differens mellem stofvindingen ved fotosyntesen og stoftabet. Stoftabet er tab af rødder, grene, blade og frugter + åndingstabet i rødder, stamme, grene og blade. Man forstår, at det er et meget stort antal analyser, målinger og beregninger, der skal udføres, for at nå til et resultat. Stofproduktionen opgives som tons tørstof pr. ha. pr. år.

Som eksempel kan det anføres, at Boysen Jensen fandt, at den årlige stofproduktion i en 22-årig bøgeskov var omkring 14 tons pr. ha. Undersøgelserne over stofproduktionen i skov blev udført på 2det Sorø skovdistrikt i Lille Bøgeskov, hvor man med støtte af Carlsbergfondet indrettede et laboratorium, som Boysen Jensen kunne benytte til sine studier.

Også landbrugets kulturplanter har Boysen Jensen inddraget i sine undersøgelser. Stofproduktionen på agerjord varierer med afgrødens art, den er således større for roer end for kornafgrøder, men i det store og hele af samme størrelsesorden som i skov. Vandøkonomiens betydning for landbrugsplanternes stofproduktion er også inddraget i disse undersøgelser. En samlet fremstilling af sine undersøgelser over stofproduktionen hos land-

brugets kulturplanter har Boysen Jensen givet i 1949 i Videnskabernes Selskabs »Biologiske Meddelelser« (21). I slutningen af denne afhandling udtaler han: »Det må anses for givet, at det endnu er muligt at forøge planteproduktionen ved forbedring af vækstbetingelserne og plantematerialet. Hvis vi ønsker at undersøge, hvilken betydning en sådan stigning i planteproduktionens størrelse vil få, vil det fra et socialt synspunkt være rigtigst ikke at vurdere den i penge, men at sammenligne den med befolkningstilvæksten. I Danmark er befolkningen blevet fordoblet i løbet af de sidste 50 år. Selvom planteproduktionen er steget meget betydeligt i denne periode, kan det med sikkerhed siges, at den ikke i fremtiden vil kunne holde trit med befolkningstilvæksten, hvis denne fortsætter med samme hastighed. Vi må antage, at den planteproduktion, der kan opnås ved anvendelse af vore yderigeste sorter blandt kulturplanterne, er nær sit maximum. Planteproduktionen er bestemmende for det antal mennesker, der kan leve på jordens overflade, og da planteproduktionen ikke kan overskride en vis størrelse, må det samme gælde for befolkningsantallet.« I sin selvbiografi tilføjer han: »Hvis den betydning, som denne kendsgerning har for menneskehedens fremtid, for alvor gik op for de ledende statsmænd, ville den stille mange af de politiske modsætninger, som nu optager sindene, i skygge.«

For havets vedkommende har Boysen Jensen ligeledes foretaget undersøgelser over stofproduktionen, nemlig i *Zostera*-områderne langs vore kyster. På grundlag af disse undersøgelser, som blev foretaget på et langt tidligere tidspunkt, nemlig i årene 1909—14, medens han var medarbejder ved Dansk Biologisk Station, beregnede Boysen Jensen at der pr. ha. havflade årligt kunne produceres 8,5 tons tørstof i form af *Zostera*, og da produktionen af planteplankton var af samme størrelsesorden, fremgår det tydeligt, at havets stofproduktion i disse områder er ret betydelig og ikke står tilbage for stofproduktionen i skov. (Beretn. Dansk Biol. Station. 22. 1914.) Disse undersøgelser havde naturligvis det praktiske formål at undersøge planteproduktionen i havet som grundlag for fiskenes ernæring.

Endelig har Boysen Jensen i en afhandling fra 1949 (Causal Plant-geography Vid. Selsk. Biol. Medd. 21.) til dels på grundlag af sine undersøgelser over stofproduktion, fremsat sine anskuelser

om plantefordelingen på jordens overflade og de ydre faktorer, klimatiske så vel som edafiske, der er årsag til denne. I denne afhandling taler han »Roma midt imod«, idet han kritiserer plantegeograferne og deres metoder, bl. a. Raunkiær, som karakteriserer planteklimaet ved hjælp af livsformernes statistik. Da artsantallet af hemikryptofyter i Danmark langt overgår artsantallet af træagtige vækster, slutter Raunkiær, at Danmark har hemikryptofytklima. En sådan statistik, siger Boysen Jensen, hvori bogen, der gror over store dele af landet og i stort antal, ikke tæller mere end *Oenothera ammophila*, som kun findes på nogle få lokaliteter, er ikke fyldestgørende. Hvis vegetationen blev overladt til sig selv, ville hele landet blive dækket af skov. Danmarks klima er derfor et skovklima, ikke et hemikryptofytklima.

Set fra et fysiologisk synspunkt har Boysen Jensen selvfølgelig ret; det er umiddelbart indlysende, at hvor der vokser skov må der herske skovklima, selv om skoven kun dannes af få arter. Raunkiær anlægger derimod et indvandringshistorisk synspunkt og stiller spørgsmålet: hvor mange arter inden for de forskellige livsformtyper har kunnet skaffe sig blivende eksistensmuligheder i det danske klima, og finder, at det kun drejer sig om få træagtige arter, men derimod om talrige hemikryptofyter. Raunkiær betegner derfor Danmarks klima som et hemikryptofytklima.

Endvidere kritiserer Boysen Jensen de plantegeografer, som opererer med plantesamfundenes forekomst og fordeling på jorden som oftest i forhold til en enkelt faktor. Plantesamfund er et begreb, som ikke eksisterer; der eksisterer kun enkelte plantearter. Når flere plantearter vokser på samme lokalitet, er det kun, fordi de har omtrent samme fordringer til omgivelsernes natur. Det, det fra et plantegeografisk synspunkt gælder om, er derfor ikke at undersøge mange plantearters afhængighed af en enkelt faktor, men de enkelte plantearters afhængighed af alle betydende faktorer både klimatiske og edafiske og af andre levende organismer.

Boysen Jensen var ikke blot plantefysiolog, han var tillige tænker og filosof. I årene 1951—53 udsendte han et stort værk i fire bind, »Det Levende«, som bærer undertitlen, »En fremstilling af grundtrækkene af den almindelige biologi og et forsøg på at benytte dem som grundlag for et biologisk verdensbillede.« I

dette værk udvikler han sine filosofiske betragtninger over forskellen mellem det livløse og det levende, et spørgsmål, som han havde beskæftiget sig med lige siden 1920. Grundlaget for hans opfattelse af de levende organismers natur er den, at processerne i disse ikke kan forstås alene ved hjælp af organismernes struktur og de fysiske og kemiske love. Han antager i tilslutning til den tyske zoolog og filosof, Hans Driesch, at der i de levende organismer tillige virker særlige helhedsskabende faktorer, således at de levende organismer i sig selv er dualistiske. De helhedsskabende entelekiæle faktorer er af ikke materiel natur, idet de ikke kan henføres til eller afledes af fysiske, kemiske eller mekaniske årsager. Medens de tre første bind væsentlig fremtræder som en almindelig lærebog i biologi, kommer hans filosofiske betragtninger navnlig til orde i fjerde bind. Her behandles bl. a. evolutionsteorien, herunder spørgsmålet om de levende væsners oprindelse og udviklingens videre forløb, menneskets opståen og den hermed følgende udvikling af en kultur. Kulturen og de menneskelige åndsfrembringelser hører hos Boysen Jensen med til biologien. Forskellen mellem det levende og det livløse behandles udførligt. Til slut stilles den idealistisk-religiøse livsanskuelse op mod den materialistiske.

Boysen Jensens filosofiske indstilling til biologien bragte ham dog ikke til at ophøre med sin forskning. Hans undersøgelser over determineringsprocesser, som han begyndte at beskæftige sig med omkring 1948, går netop ud på at undersøge, hvor langt det er muligt at nå ad forskningens vej, når de biologiske fænomener skal forstås udelukkende ud fra fysiske, kemiske og mekaniske årsager.

Udgangspunktet for hans betragtninger over determineringsprocesserne er vækststoffernes virkemåde. Når et vækststof som β -indolyddikesyre kan fremkalde roddannelse på en stængel, er dette kun muligt, fordi cellerne i stænglen i forvejen er determineret for roddannelse. Vækststoffet udløser kun denne determination, men kan ikke selv organisere udviklingen af et organ. Organogene substanser i ordets egentlige betydning eksisterer ikke. Det havde ikke desto mindre tidligere været en almindelig antagelse, at hvepse- og myggegaller på bladene af eg og bøg fremkaldtes af et specifikt galledannende stof, som blev afgivet fra larven. Et sådant stof ville altså, hvis det eksisterede,

være organogent i ordets egentlige betydning. Boysen Jensen (Vid. Selsk. Biol. Medd. 18. 1952) har ved undersøgelser over galledannelsen på bøgeblade fremkaldt af bøgens galmyg (*Mikiola fagi*) vist, at der ikke eksisterer galledannende stoffer. *Mikiola*-larven producerer ganske vist vækststofflignende stoffer, som kan fremkalde celledelinger og cellestrækninger i embryonalt blad-væv, men de er ikke specifikke i den betydning, at de fordelt i en pasta på et ungt bøgeblad kan frembringe en organiseret vækst, der fører til dannelsen af en galle. Da der ikke kan være tale om, at bøgebladet i sig selv har tendens til galledannelse, må udformningen af gallen reguleres af insektlarven. Og Boysen Jensen har vist, at dette er tilfældet. Endnu medens bladene befinder sig i knoppen, begynder larven at udskille stoffer, som fremkalder talrige celledelinger på en cirkelflade på undersiden af et ungt bøgeblad. Cirkelfladen hvælver sig efterhånden frem på bladets overside, hvorved der dannes en flad skål. På kanten af denne skål udskiller larven stoffer, som fremkalder talrige cellestrækninger, hvorved den nedadvendte åbning efterhånden lukkes. På denne måde fortsætter larven, til gallen er færdig udviklet. Vækststofferne, som larven udskiller, er således værktøj, ved hjælp af hvilket larven, ledet af sit instinkt, modellerer gallen af bøgebladets celler. Den determinerende faktor, der bestemmer organets opbygning og endelige udformning, ligger i larven eller rettere i dens instinkt.

Ved sine fortsatte undersøgelser over determineringsprocesser valgte Boysen Jensen en af de simpleste, han kunne finde, nemlig dannelsen af et rodhår. Et rodhår opstår ved en udposning af ydervæggen i den apikale del af en epidermiscelle på roden. Problemet er da, hvorfor rodhåret dannes netop på dette sted i cellen. Boysen Jensen har kunnet vise, at der sker en ophobning af cellevægdannende stoffer på det sted, hvor rodhåret senere dannes. Men den næste del af problemet; hvad er årsagen til, at disse cellevægdannende stoffer ophobes netop på dette sted, har han ikke kunnet løse, og han udtaler, at man her befinder sig på grænsen af forskningsmulighederne. Et tredje objekt for studiet af determineringsprocesserne er udviklingen af forkimen hos bregnearten *Pteris longifolia*. Når sporerne af disse bregner spirer på agarplader, tilsat en passende næringsopløsning, udvikles normale forkim. Tilsættes opløsningen forskellige gift-

stoffer f. eks. colcicin eller forskellige fenoxyyddikesyrer, dannes der ikke normale forkim, men kalluslignende dannelser. Erstattes derefter de giftholdige næringsopløsninger med normale næringsopløsninger, indtræder differentiering og en normal forkim udvikles. Virkningen af den determinerende faktor d. v. s. den faktor, der regulerer dannelsen af en normal forkim, kan altså elimineres ved hjælp af giftstoffer, medens vækst og celledeling stadig fortsættes, men den determinerende faktor forandres ikke af giftstofferne, den er stadig til stede og virker igen normalt, når giftstofferne fjernes. Med hensyn til denne faktors natur, slutter Boysen Jensen, findes der i den fysiske verden ingen elementer, med hvilke den kan sammenlignes, eller hvoraf den kan afledes.

Boysen Jensen har endvidere skrevet en udmærket lærebog i plantefysiologi. Den er udkommet i to oplag og er oversat til tysk. En italiensk udgave blev bombet under krigen.

Boysen Jensen var en selvstændig og original forsker. Han valgte selv sine problemer og løste dem ved hjælp af metoder, han selv udarbejdede. Alle nulevende danske plantefysiologer og en del udenlandske står i gæld til ham, og han fik i tidens løb mange elever. Selv var han ikke elev af nogen. Hans foresatte i de yngre år, arvelighedsforskeren Wilhelm Johannsen, der jo var professor i plantefysiologi, havde på det tidspunkt, da Boysen Jensen tiltrådte, helt helliget sig arvelighedsforskningen. Dette havde til følge, at Plantefysiologisk Laboratorium, der havde til huse i Botanisk Laboratoriums bygning i Gothersgade og havde lokaler såvel i stueetagen som i kælderen, blev delt. Johannsen forbeholdt sig stueetagen til sine arvelighedsundersøgelser, og plantefysiologien og hermed Boysen Jensen blev henvist til kælderen. Disse lavloftede og temmelig mørke lokaler blev Boysen Jensens arbejdsplads gennem 20 år. Her færdedes han altid iført sivsko, for der var fodkoldt, og her holdt han hver torsdag plantefysiologiske øvelser for de studerende. De øvrige ugedage kunne han hellige sig sin forskning. Johannsen blandede sig ikke i, hvad der foregik i kælderen, og viste sig kun sjældent her. Men det var heller ikke nødvendigt. Hvis Johannsen i tjenstlig medfør ønskede at meddele et eller andet til Boysen Jensen, havde man andre kanaler, ad hvilke man kunne komme i kontakt med hinanden. Fra stueetagen førte et talerør ned til kælderetagen.

Når Johannsen blæste i en fløjte ved rørets munding oppe i stuen, kunne han kalde Boysen Jensen til »telefonen«.

I dette laboratorium er Boysen Jensens gæringsfysiologiske undersøgelser og de fleste af hans undersøgelser over parringsledningen foretaget. Laboratoriet var i begyndelsen kun nødvendigt udstyret med apparatur, men Boysen Jensen kunne selv fremstille de apparater, han havde brug for; han var den fødte eksperimentator; i den henseende lignede han sin samtidige kollega, dyrefysiologen August Krogh. Jeg ved, at Krogh nærrede stor respekt for Boysen Jensen, og respekten var gensidig. Apparaterne, som skulle anvendes til undersøgelser over stofproduktion, blev også fremstillet i kælderlaboratoriet, men selve forsøgene kunne naturligvis ikke udføres her. De måtte foretages i et andet og større laboratorium, i selve bøgeskoven. Det var sikkert for Boysen Jensen en stor tilfredsstillelse i kortere eller længere perioder at kunne forlægge sin virksomhed fra Gothersgade til laboratoriet i Lille Bøgeskov. Det gamle laboratorium i Gothersgade 140, verdens næstældste plantefysiologiske laboratorium, det, som havde dannet rammen om Boysen Jensens videnskabelige forskning, blev for godt et år siden afløst af det store moderne indrettede plantefysiologiske laboratorium i den nye bygning i Botanisk Have. Boysen Jensen nåede lige at få det at se kort tid før sin død.

Boysen Jensen var en enestående lærer og vejleder for de studerende. Da han i 1922 som lektor overtog forelæsningerne i plantefysiologi, blev et savn afhjulpet. Hans forgænger, Wilhelm Johannsen, havde nemlig i de senere år ikke holdt egentlige forelæsninger over plantefysiologi, men fremstillet stoffet i form af causerier, til dels i samtaleform med de studerende. Disse åndfulde samtaler, som Johannsen selv nød, kunne jo være meget fornøjelige, men man lærte ikke meget plantefysiologi af dem. Boysen Jensens forelæsninger var vel tilrettelagt, og han fik alt det nye stof, der var fremkommet i de senere år, med.

Boysen Jensen var dog først og fremmest forsker, og en forsker af høj rang og kvalitet. Som menneske var han en stille og beskeden mand, et sjældent fint menneske af en absolut retlinet karakter. Hans personlighed var præget af hans etisk religiøse livsanskuelse. Han var dog ikke uden sans for humor, og i samvær med dem, han kendte, kunne han folde sig ud og være

hyggelig og munter. Over for fremmede kunne han undertiden virke lidt nervøs. Det var vel på grundlag af dette indtryk af Boysen Jensen, at en svensk botaniker, som tidligere havde truffet ham, engang spurgte mig, om det virkelig var sandt, at Boysen Jensen gik med skydevåben. Jeg måtte fortælle ham, at det ganske rigtigt forholdt sig således; men Boysen Jensen brugte kun skydevåben i skoven; når han havde brug for grene med lysblade fra bøgekronernes øverste dele, kunne han ikke skaffe sig dem på anden måde end ved at skyde dem ned.

I de sidste år inden han tog sin afsked, følte han sig ofte meget træt. Ved en lægeundersøgelse konstateredes en ret udbredt knogleatrofi. Dette var vel hovedårsagen til, at han kun 65 år gammel trak sig tilbage fra sin lærergerning ved Universitetet. Selv angav han som grund, at han ville anvende sine sidste år til at samle sine tanker og sine arbejdsresultater. Han flyttede til en lille lejlighed i Rådmandsgade, og her tilbragte han de sidste 12 år af sit liv. Han kom kun meget sjældent ud, og i perioder tilbragte han den meste tid i sengen. Men trætheden kunne ikke få bugt med hans forskertrang. Et værelse i lejligheden var indrettet som laboratorium. Her fandtes bl. a. mikroskop, mikrotom, mikromanipulator og termostat. Alle hans undersøgelser over determination er blevet til her. I sin datter, malerinden Margrethe Ehlers, havde han en enestående trofast hjælper, der faktisk foretog den manuelle del af alle hans forsøg. Boysen Jensen blev sin forskergerning tro til det sidste. Fra hans lille laboratorium i Rådmandsgade udgik ialt 11 afhandlinger, alle offentliggjorte i dette selskabs »Biologiske Meddelelser«. Den sidste fremkom et år før hans død. Denne indtrådte d. 21. november 1959. Få dage forinden var han blevet indlagt på Diakonissestiftelsen. Her konstateredes det, at han i en årrække havde lidt af en blodsygdom.

Boysen Jensen var æresdoktor ved Århus' og Oslos Universitet og medlem af mange udenlandske akademier. Medlem af dette selskab blev han i 1929. Han var i de første ti år en flittig mødedeltager og gav ofte meddelelser. Efter 1940 kom han her kun sjældent, og kun når August Krogh talte.

Som en af dem, der har kastet glans over dansk videnskab, vil vi mindes ham her.

Ære være hans minde.

UDDRAG AF REGNSKABET

FOR ÅRET 1959

	kr.	øre	kr.	øre
Indtægt.				
<i>1. Beholdning fra forrige års regnskab:</i>				
Kassebeholdning	....	..	÷ 4 303	73
<i>2. Renteindtægt m. m.:</i>				
a. Rente af obligationer	32 324	86		
b. Rente af indskud i bank	600	25	32 925	11
<i>3. Statstilskud i kalenderåret 1959.....</i>				
	....	..	142 500	00
<i>4. Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:</i>				
<i>a. Til præmier:</i>				
fra det Classenske Fideicommis.....	400	00		
fra Etatsråd Schou og Hustrus Legat	100	00		
<i>b. Til videnskabelige formåls fremme:</i>				
det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1958 (udbet. juni 1959).....	6 361	72		
c. Fra Carlsbergfondet	20 000	00		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente af 120200 kr. Østift. Krdf. oblig.	4 372	00		
e. F. J. Ørnborgs Legat	2 000	00	33 233	72
<i>5. Salg af Selskabets publikationer .....</i>				
	....	..	42 970	46
<i>6a. Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale forbindelser.....</i>				
	30 000	00		
<i>6b. Bidrag fra Carlsbergfondet .....</i>				
	20 000	00	50 000	00
<i>7. Tilfældige indtægter:</i>				
Udtrukne obligationer.....	...	..	14 000	00
Samlet indtægt...	....	..	311 325	56

	kr.	ø.	kr.	ø.
Udgift.				
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger m. m.	50 253	74		
b. Selskabets møder	5 912	14		
c. Rengøring	4 403	78		
d. Kontor og oplag	11 777	95		
e. Porto	5 715	40		
f. Forsikring	395	74		
			78 458	75
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	12 161	16		
b. Meddelelserne og Skrifterne m. m.:				
α. Af Selskabets midler	143 020	06		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag ...	4 000	00		
			159 181	22
3. Til rådighed for Selskabets præsident fra				
<i>J. P. Suhr & Søns Legat</i>	....	..	4 352	00
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af Selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privatejede bevarede kilder til dansk Historie ..	1 400	00		
			1 400	00
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	17 994	43		
b. Rejser	5 655	90		
			23 650	33
Overføres ...	....	..	267 042	30

Udgift.		kr.	øre	kr.	øre
	Overført ...	....	..	267 042	30
6. Pengepræmier og medailler:					
a. Præmier af legaterne:					
	Af Thotts Legat	»	»		
	Af Classens Legat	»	»		
	Af Schous Legat	»	»		
b. Medailler og pengepræmier af Selskabets kasse					
		1 980	00		
c. F. J. Ørnborgs Legat for 1959					
		2 000	00		
				3 980	00
7. Udgifter til istandsættelser og anskaffelser ..					
		....	..	2 348	98
8. Indkøb af obligationer					
		....	..	13 770	61
9. Beholdning ved årets slutning:					
	Kassebeholdning	....	..	24 183	67
	Samlet udgift ...	....	..	311 325	56

Regnskab for bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse:

Beholdning ultimo 1958	kr. 3 914,98	Udgifter 1959	kr. 5 400,00
Bidrag indgået 1959...	- 6 361,72	Beholdning ultimo 1959	- 4 876,70
	<u>kr. 10 276,70</u>		<u>kr. 10 276,70</u>

Regnskab for bidrag fra Rask-Ørsted Fondet til Selskabets internationale forbindelser:

Beholdning ultimo 1958	kr. 2 418,35	Kontingentudgifter til	
Bidrag indgået 1959...	- 30 000,00	unioner for 1959	kr. 17 994,43
		Rejseudgifter 1959 til	
		Selskabets delegerede	- 5 655,90
		Beholdning ultimo 1959	- 3 931,32
	<u>kr. 27 581,65</u>		<u>kr. 27 581,65</u>

Opsamlet af legaterne:

	Thotts Legat	Classens Legat	Schous Legat	Ørnborgs Legat
Beholdning ultimo 1958	400 kr.	200 kr.	800 kr.	» kr.
Bidrag for 1959	200 -	400 -	100 -	2 000 -
Pengepræmier udbetalt 1959	» -	» -	» -	2 000 -
Beholdning ultimo 1959	600 kr.	600 kr.	900 kr.	» kr.

Formueopgørelse pr. 31. december 1959.

I. Værdipapirer lydende på Selskabets navn (herunder

Thotts Legat på 5 000 kr.):

8 000 kr. danske statsobl. 1894	à 3 ⁰ / ₁₀₀	.....	kursværdi kr.	4 200,00
9 000 - danske statsobl. 1941/66	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	8 685,00
76 000 - - - 1944/84	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	64 600,00
32 000 - konv. danske statsobl. 1919	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	....	— -	27 360,00
82 500 - danske statsobl. S. 1997	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	70 331,25
125 700 - Husejer Kreditk. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	83 590,50
159 000 - Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	114 855,00
170 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	142 540,00
32 200 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	26 178,25
25 000 - - - - -	à 5 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	21 125,00
43 000 - Jydske Laud. Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	35 505,00
4 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	3 220,00
5 000 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	4 512,50
43 000 - Kbhvns. Kreditf. obl.	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	35 582,50
16 000 - Ny jydske Købstads Krdf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	11 520,00

Ialt 830 400 kr. nominelt, ... til kursværdi kr. 653 805,00

II. J. P. Suhr & Søns Legat til erindring om professor,

dr. med. & phil. Julius Thomsen:

91 200 kr. Østift. Kreditf. obl.	à 3 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	kursværdi kr.	67 419,00
23 000 - - - - -	à 4 ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	19 225,00
6 000 - - - - -	à 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀₀	.....	— -	4 835,00

120 200 kr. nominelt, ... til kursværdi kr. 91 479,00

III. Kassebeholdning..... kr. 24 183,67

I ovenstående formueopgørelse er inkluderet beholdning af bidrag fra den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse kr. 4 876,70, beholdning af bidrag fra Rask-Ørsted Fondet kr. 3 931,32 samt opsamlede bidrag til prisopgaver for legaterne kr. 600 + kr. 600 + kr. 900.

Regnskabet er revideret af Selskabets revisorer og godkendt af kassekommissionen.

Den 25. marts 1960.

Louis Hjelmlev

Kassekommissionens formand.

BUDGET

FOR ÅRET 1960

Indtægt.	kr.	ø.	kr.	ø.
1. Beholdning:				
a. Kassebeholdning				
b. Guldmedailler				
2. Renteindtægt m. m.:				
a. 8 000 kr. danske stats oblig. à 3 %	240	»		
85 000 - do. do. à 4 -	3 400	»		
115 500 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	5 197	50		
125 700 - Husejer Kreditk. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	4 399	50		
161 000 - Østifternes Krdf. oblig. à 3 ¹ / ₂ -	5 635	»		
178 000 - do. do. à 4 -	7 120	»		
18 600 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	837	»		
25 000 - do. do. à 5 -	1 250	»		
43 000 - JyskeLand.Krdf.oblig.à 3 ¹ / ₂ -	1 505	»		
4 000 - do. do. à 4 -	160	»		
5 000 - do. do. à 4 ¹ / ₂ -	225	»		
43 000 - Københavns Krdf. oblig. à 4 -	1 720	»		
16 000 - Ny jyske Købst. Krdf. oblig à 3 ¹ / ₂ %	560	»		
b. Rente af indskud i bankerne	100	»	32 349	»
3. Forventet statstilskud			130 000	»
4. Bidrag ifølge statutmæssig bestemmelse:				
a. Til præmier:				
fra det Classenske Fideicommis	400	»		
Etatsråd Schou og Hustrus Legat	100	»		
b. Til videnskabelige formåls fremme:				
Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag for året 1959	6 200	»		
c. Fra Carlsbergfondet	20 000	»		
d. Fra J. P. Suhr & Søns Legat til erindring om prof., dr. med. & phil. Julius Thomsen: rente 3 ¹ / ₂ % af 91 200 kr., 4 % af 23 000 kr. og 4 ¹ / ₂ % af 6 000 kr. Østif. Krdf. oblig.	4 382	»		
e. Pastor emer. F. J. Ørnborgs Legat	2 000	»	33 082	»
5. Salg af Selskabets publikationer			40 000	»
6. a. Forventet bidrag fra Rask-Ørsted Fondet			25 000	»
b. Bidrag fra Carlsbergfondet			20 000	»
Samlet indtægt...			280 431	»

Udgift.	kr.	øre	kr.	øre
1. Selskabets bestyrelse:				
a. Lønninger m. m.	57 576	»		
b. Selskabets møder.....	7 000	»		
c. Rengøring	5 000	»		
d. Kontor og oplag	10 000	»		
e. Porto	6 000	»		
f. Forsikring.....	360	»		
			85 936	»
2. Selskabets publikationer:				
a. Oversigten	14 000	»		
b. Meddelelserne og Skrifterne:				
α. Af Selskabets midler	139 500	»		
β. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag	4 000	»		
			157 500	»
3. Til rådighed for Selskabets præsident fra J. P. Suhr & Søns Legat				
	....	..	4 382	»
4. Understøttelse til skrifers udgivelse og videnskabelige arbejder af medlemmer eller andre:				
a. Af Selskabets midler	»	»		
b. Af det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag:				
Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk Historie.....				
	1 400	»	1 400	»
5. Selskabets internationale forbindelser:				
a. Kontingent til internationale sammenslutninger	18 000	»		
b. Rejser.....	7 000	»		
			25 000	»
Overføres...	....	..	274 218	»

Udgift.		kr.	ø.	kr.	ø.
	Overført...	....	..	274 218	»
6. <i>Pengepræmier og medailler:</i>					
a. Præmier af legaterne:					
	Af Thotts Legat	»	»		
	Af Classens Legat	»	»		
	Af Schous Legat	»	»		
	b. Medailler og pengepræmier af Selskabets kasse	1 000	»		
	c. Ørnborgs Legat	2 000	»		
				3 000	»
7. <i>Udgifter til istandsættelser og anskaffelser</i>					
				3 213	»
8. <i>Indkøb af obligationer</i>					
				»	»
	Samlet udgift ...			280 431	»

Af disse udgifter er 1 a fast, 1 b—f, 2 a—b samt 5 a og b kalkulatoriske (5 a dog fast i udenlandsk valuta). De øvrige bevillinger kan kun overskrides ifølge særlig bevilling af Selskabet.

Det Hielmstjerne-Rosencroneske bidrag.

	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1960 ca.	4 800	»
Bidraget for 1959 ca.	6 200	»
	11 000	»
Budgetteret udgift	5 400	»
Beholdning ved årets udgang ca.	5 600	»

Bidrag fra legaterne til præmier.

	Thotts Legat		Classens Legat		Schous Legat	
	kr.	ø.	kr.	ø.	kr.	ø.
Beholdning 1. januar 1960	600	»	600	»	900	»
Bidraget for 1960	200	»	400	»	100	»
	800	»	1 000	»	1 000	»
Budgetteret udgift	»	»	»	»	»	»
Beholdning ved årets udgang	800	»	1 000	»	1 000	»

BERETNINGER OG BETÆNKNINGER

I.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie.

Beretning om virksomheden 1959.

Kommissionens arbejde har været af samme omfang som i 1958, dog har omfanget af ordningsarbejder været noget større. Det øgede ordningsarbejde er blevet muliggjort ved forhøjede tilskud fra Undervisningsministeriet og Carlsbergfondet, disse tilskud har også muliggjort en påkrævet regulering af kommissionens honorarer. Kommissionen vil gerne herved udtrykke sin taknemmelighed over for de bevilgende myndigheder.

Som i de foregående år har kommissionen i 1959 bistået danske og udenlandske videnskabsmænd med oplysninger om arkivalier bevarede i privateje, ligesom registraturer over sådanne arkiver har været stillet til disposition.

Undersøgelser vedrørende privatpersoners arkiver.

Slægten AHLEFELDT.

Se under Tranekær, side 6.

Diplomaten, kammerherre H. A. BERNHOFT (1869—1958).

I overensstemmelse med aftale før kammerherre Bernhoffs død er hans efterladte papirer afleveret til Rigsarkivet.

Forfatteren, lærer, cand. theol. GUSTAV BRØNDSTED (1885—1959).

Efter Gustav Brøndsted, der bl. a. indtog en fremtrædende stilling i Tidehvervsbevægelsen, er bevaret et arkiv, som familien endnu ikke har fuldt overblik over. Den skønner dog umiddelbart, at der ikke er meget af interesse, og anfører således, at alt ved-

rørende »Tidehverv« blev afhandlet mundtligt, ligesom der ikke er ført protokol over de møder, hvor retningslinier for blad og sommermøder blev lagt.

Forfatteren, lektor, K. G. BRØNDSTED (1851—1945).

Brøndsted har systematisk tilintetgjort alt såvel breve som manuskripter.

Digteren SOPHUS CLAUSSEN (1865—1931).

I privateje er bevaret forskellige papirer og breve, som endnu ikke er undersøgt.

Politikeren, konseilpræsident, professor J. H. DEUNTZER (1845—1918).

I privateje er bevaret ganske få arkivalier vedrørende personlige forhold; de kan ventes overgivet til Rigsarkivet.

Litteraturhistorikeren, professor, dr. phil. ERNST FRANSEN (1894—1952)

I privateje er bevaret forskellige papirer og breve, som endnu ikke er undersøgt.

Redaktør LARS LARSEN-LEDET (1881—1958).

Fra journalist Dorte Larsen-Ledet har kommissionen — foreløbig til ordning — modtaget faderens arkiv, et af de mest omfattende privatarkiver, der endnu er indgået. Samlingen omfatter arkivalier fra alle dele af Larsen-Ledets mangesidede virksomhed: breve fra en række lande i og uden for Europa, manuskripter til bøger, artikler og taler og hele »Afholdsdagbladet« arkiv, suppleret med et komplet sæt af bladet. Larsen-Ledet var af den type mennesker, der dagligt tænkte på eftertiden; fra sine tidligste år har han holdt et vist system i de breve han modtog. De ligger endnu i de oprindelige konvolutter, ofte samlede om emner, og på konvolutterne er jævnlige skrevet kommentarer og vejledende bemærkninger til indholdet.

Politikeren ANDERS LEBECK (1868—1926).

En eftersøgning af de dele af Lebecks arkiv, der endnu ikke er afleveret til Landsarkivet i Åbenrå, har været resultatløs.

Det er dog konstateret, at der ikke som formodet fandtes noget i afdøde overbibliotekar Jacob Petersens bo.

Psykologen, dr. phil. SIGURD NÆSGAARD (1883—1956).

En foretagen undersøgelse har klargjort, at kun få breve til dr. Næsgaard er bevaret. Derimod er endnu i familiens eje manuskripter til to bøger og flere artikler samt journaler over psykoanalytisk behandlede patienter.

Redaktør NIELS OVE TIMMERMANN (død 1920) og hustru KIRSTINE, f. BRANSAGER (død 1959).

Fru Lou Bransager, Sorø, har til kommissionen afleveret en mindre brevsamling fra boet efter ægteparret Timmermann, hvis hjem i Sorø i mange år var samlingssted for kunstnere og ledende radikale politikere. Der er i samlingen breve fra bl. a. digterne Hans Kaarsberg, Johan Skjoldborg og Jeppe Aakjær og fra politikerne Hermann Heilbuth, Ove Rode og C. Th. Zahle — flest dog fra redaktør Niels Bransager, fru Timmermanns brøder.

Undersøgelser vedrørende forretnings-, gods- og institutionsarkiver.

Højesteretssagfører N. H. BACHE (1869—1953), København.

I betragtning af en sagførers almindelige virkeområde er det venteligt, at velbevarede sagførerarkiver giver værdifulde oplysninger om mange sider af samfundslivet. Til Erhvervsarkivet er i årenes løb med mellemrum afgivet ret store fonds af denne art, men hidtil udelukkende fra provinsen. Med hrs. Baches arkiv, som kommissionen har modtaget fra sønnen, hrs. Henrik Bache, er nu også hovedstaden kommet med. Arkivet, der er på 385 bind og pakker, spænder over årene 1896—1945, og det indeholder, som de fleste andre af tilsvarende karakter, fortrinsvis materiale vedrørende førte retssager. Visse ting fra Baches virksomhed som specialist i forsikringsretslige spørgsmål er dog også kommet med.

Aktieselskabet Hasselbalch & Co., Lyngby, København.

Virksomheden er grundlagt i København i 1876 af Christian Hasselbalch som en kjoleforretning en gros. 1889 begyndte Hasselbalch som den første i Danmark under firmanavnet Dansk Gardin- og Tekstilfabrik en fabrikation af gardiner, og 1892 flyttede denne fabrik til Lyngby, hvor der tillige optoges produktion af hvidevarer. 1910 oprettedes Dansk Farveri og Merceriseringsanstalt, også den første af sin art her i landet, og samtidig kom der to datterselskaber A/B Svenska Gardin-fabrik i Göteborg og Akts. Norsk Gardin-fabrik i Halden. Alle tre danske firmaer er nu også aktieselskaber. Deres arkiver, ca. 1.000 bind og pakker over årene 1889—1953, er afleverede til Erhvervsarkivet. Som omfanget viser det, er næsten alt bevaret fra hele perioden af såvel regnskaber som korrespondance; som særlig værdifuld kan af regnskaberne fremhæves mere end 100 lønningebøger for fabrikkernes arbejdere, der i en periode androg over 1.000. Til arkiverne slutter sig det fra Lyngby Mølle, som Hasselbalch overtog omkring århundredskiftet. Møllens arkiv er på 42 bind for årene 1891—1953.

Højskolebladet.

I fortsættelse af tidligere afleveringer (se beretningerne for 1936 og 1937) er til Rigsarkivet afleveret Højskolebladets redaktionsarkiv for årene 1903—58.

Lyngby Mølle, Lyngby-Tårnbæk Kommune, Københavns Amt.
Se Aktieselskabet Hasselbalch & Co.

Blikkenslagerfirmaet Fritz Meyer, København.

I mange år har kgl. hofblikkenslager Torben Meyer været en institution i det københavnske studenterliv både inden for Studentersangforeningen og i »Kgl. Mayestæts Acteurs«, studenter-scenen. Fra denne side af Meyers tilværelse er der imidlertid uhyre lidt i de 14 bind og pakker for årene 1846—1957, han fra sit nu ophørte, gamle familiefirma gennem kommissionen har overladt Erhvervsarkivet. Til gengæld findes der, foruden rene regnskaber, en del smukke modeltegninger, hvoriblandt adskilligt fra firmaets arbejde med fremstilling af teaterrekvisitter — brynjer, hjelme, våben o. desl.

Sjællands Brandforsikring for mindre Landbygninger,
København.
Se Østifternes Brandforsikring.

Tarskov Vandmølle, Framlev herred, Harlev sogn, Århus amt.

Fra proprietær P. O. Schmidt, Tarskov Vandmølle, er til Erhvervsarkivet modtaget 3 bind og 1 pakke. Arkivalierne, der går over årene 1746—1912, vedrører såvel møllens ejendomsforhold som dens og den tilhørende møllegårds drift. Et af bindene er en privat regnskabsbog for en af proprietær Schmidts forfædre, der i begyndelsen af det 19. århundrede var på kontoret hos byfoged J. L. Schumacher i Århus.

Textilfabrikantforeningen, København.

Foreningen er oprettet i 1895, men har ikke bevaret arkivalier fra den første snes år af sin tilværelse. Den samling, på 146 bind og pakker, den har afleveret, og som er overladt Erhvervsarkivet, er nogenlunde komplet fra omkring 1920; men enkelte dele rækker dog tilbage til 1913. Af indholdet kan fremhæves en ret omfattende gruppe med beskæftigelses-, løn- og produktionsstatistikker. Afleveringens sidste år er 1951.

Tobaks- og eddikefabrikken F. O. Thostrup & Sønner,
Randers.

Selv om der endnu findes adskillige mindre tobaksfabrikker tilbage i landet, er deres antal dog i stadig aftagen — det er i de sidste 25 år faldet med mere end 200. Ændringer i tobaksvanerne som skråens gradvise forsvinden og cigarettens fremgang har gjort deres eksistensmuligheder vanskelige. Fra den for få år siden ophørte Thostrups tobaksfabrik i Randers, der i en årrække fra midten af 1920'erne også drev eddikefabrik, har Randers museum formidlet sikringen af virksomhedens arkiv for Erhvervsarkivet, der i forvejen kun havde få og små fonds fra denne branche. Arkivet, der består af 98 bind over årene 1876—1956, indeholder i hovedsagen kun almindeligt regnskab; som særlig værdifuld kan dog fremhæves en mindre afdeling med oversigter over børnearbejdere.

Tranekær, Langeland.

Med lensgreve Kai Ahlefeldt-Laurvig er der truffet aftale om ordning af det omfattende arkiv på Tranekær. Arkivet omfatter tre hovedgrupper: familien Ahlefeldt-Laurvigs arkiv, grevskabet Laurvigs arkiv og Tranekær godsarkiv. En oversigtsmæssig registrering er omkring århundredskiftet foretaget af dr. Louis Bobé; men den blev aldrig helt gennemført, ligesom dr. Bobé langt fra fik set alt, hvad der fandtes.

Familiearkivet, der omfatter to afdelinger: det Danneskiold-Laurvigske privatarkiv og det grevelige Ahlefeldtske privatarkiv, rummer foruden patenter, bestallinger, testamenter og andre papirer vedrørende arveforhold ikke få breve. De går over årene 1696—ca. 1800 og er i hovedsagen vekslende mellem familiemedlemmer; af andre brevskrivere kan dog nævnes J. H. E. Bernstorff, Poul Vendelbo Løvenørn og A. G. Moltke samt en række forskellige godsfunktionærer.

Grevskabet Laurvigs arkiv indeholder, foruden almindelige regnskabs- og korrespondancebøger, som en særlig afdeling Den Laurvigske Administrations- og Arrangementskommission af 1. dec. 1767. Også her udgøres hovedstammen af regnskab og korrespondance; men desuden findes en række pakker med forskellige sager bl. a. vedr. de norske jernværker, diverse bygninger samt gældsforhold. Kommissionens arkiv fortsættes i Den Ahlefeldt-Laurvigske Gældsafgørelseskasse, under hvilken der op til midten af det 19. århundrede nedsattes flere nye administrationskommissioner. Herefter overtog lensbesidderen selv de forretninger, der hidtil havde påhvilet kassen. I arkivet fra underkommissionerne ses bl. a. forhandlingsprotokoller og protokoller over bygninger og inventar i sognene.

Tranekærarkivets største samling udgøres af grevskabet Langelands og selve godsets arkiv, der med skøder og kirkeregnskaber går tilbage til 1556; jordebøger er først bevaret fra 1703. Rækkerne med regnskaber er stadig de mest omfattende, dels almindelige, dels mere specielle som f. eks. skoleregnskaber. Omfattende er også grupper, der vedrører retssager, skove, landmålinger og fattigvæsen samt en, der kun betegnes »Nummererede sager«. Af materiale om bønderforholdene kan nævnes fæsteprotokoller 1699—1733 og ganske enkelte ting om hoveri og udskiftning; over fæsteprotokollerne udskrives nu kort i Landsarkivet i Odense.

Militære sager findes for årene 1710—1842 og tæller bl. a. mønstringsruller, parolebefalinger, rapporter og — fra Napoleonskrigenes tid — kvarterlister og lister over rejsende til og fra Langeland. Endelig kan det nævnes, at der i arkivet er en større samling fra hovedgården Lundsgård i Bjærgø herred og en mindre fra hovedgården Møllegård i Langelands Sønder-herred.

Tømmerfirmaet Weber, Roskilde.

Tømmermester H. Weber, Roskilde har afleveret 60 bind og 1 pakke arkivalier fra sit gamle familiefirma. Samlingen, der spænder over årene 1830—1901, rummer fortrinlige oplysninger om løn- og arbejdsforhold, og den indtager alene ved sin størrelse en særstilling i Erhvervsarkivet, hvortil den er overgået og hvor mere omfattende håndværkerarkiver ret sjældent påtræffes.

Østifternes Brandforsikring, København.

Som flere andre danske forsikringsselskaber er Østifternes Brandforsikring i sin oprindelse politisk præget. Den blev efter nogle års forberedende arbejde af bl. a. folketingsmand, overretsprokurator C. C. Alberti oprettet i 1889 i opposition til den gamle Almindelige Brandforsikring for Landbygninger. Den fik navnet Sjællands Brandforsikring for mindre Landbygninger, men antog 1895, idet den udvidede virkefeltet, sit nuværende navn. Arkivet, der rummer 175 bind og 685 pakker, daterer sig fra 1888, året før den egentlige stiftelse, og det er helt frem til 1957 afleveret til Erhvervsarkivet. Hovedstammen består af almindelig korrespondance, sager vedrørende nytegning og afgang samt skadesager; men desuden er foruden mere almindelige regnskaber bevaret forhandlingsprotokoller, statusoversigter, vurderinger o. a. For Erhvervsarkivet, der i stadig højere grad må indstille sig på for visse områders vedkommende at indsamle og bevare typearkiver som helheder, skønnes samlingen velegnet i denne henseende.

Århus Piskefabrik. C. Prange. Århus.

Fabrikken er grundlagt i 1885 af J. Salzwedel, men har siden 1902 været i familien Pranges besiddelse. Den var i en årrække eneleverandør til Fællesforeningen for Danmarks Brugs-

foreninger og havde alene med denne en årlig omsætning på 50.000 kr. I betragtning af det stadig nedadgående hestehold har det lille arkiv, 4 bd. for årene 1909—25, foruden en erhvervs-historisk også en kulturhistorisk værdi. Det er afleveret af arkivar Knud Prange, Viborg, og overgivet til Erhvervsarkivet.

Kommissionen har i 1959 til driften modtaget 10 946,56 kr. Fra Carlsbergfondet, Undervisningsministeriet og Videnskabernes Selskab er ydet henholdsvis 2 500 kr., 7 000 kr. og 1 400 kr. i tilskud. Renter udgjorde 46,56 kr.

Udgifterne har beløbet sig til i alt 10 203,44 kr. — eller næsten to tusinde kroner mere end i 1958, en følge af den øgede virksomhed. Udgifterne fordeler sig på følgende konti: almindelige driftsudgifter med kontorassistance, materialer, porto, telefon og sekretærhonorar androg 2 676,76 kr., undersøgelser med rejser, fragt, ordningsarbejder og registraturskrivning androg 7 494,68 kr., diverse udgifter udgjorde 32,00 kr. — Året sluttede med kasse- og bankbeholdninger på i alt 8 306,83 kr. — Regnskabet revideres af Carlsbergfondet.

Århus, Flensborg og København, i juni 1960.

C. O. BØGGILD-ANDERSEN

TROELS FINK

HOLGER HJELHOLT

PETER SKAUTRUP

VAGN DYBDAHL

II.

„Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand.“

Beretning for 1959

afgivet af Ejnar Dyggve, formand i bestyrelsen.

»Lundehave« har i det forløbne år været beboet af professor, dr. phil. Jakob Nielsen til hans død den 3. august, og i den resterende del af året af fru professorinde C. Nielsen.

Regnskabsoversigt for 1959.

Indtægt.

Kassebeholdning pr. 1. januar 1959	kr. 10 548,52
Renter af obligationer	» 30 294,50
Rente på postgirokonto	» 37,20
Rente på bankkonto	» 752,40
	<hr/>
	Ialt kr. 41 632,62

Udgift.

Tilskud til beboeren	kr. 8 800,00
Løn og pension til gartner	» 9 150,00
Skatter og afgifter til Helsingør Kommune	» 1 188,90
Forsikringspræmier	» 1 492,26
Bygninger med inventar og haven	» 5 872,42
Administration, arkitekttilsyn, revision o. l.	» 922,09
Indsat på bankkonto	» 9 587,65
Beholdning på postgirokonto ult. 1959	» 4 619,30
	<hr/>
	Ialt kr. 41 632,62

Status pr. 31. december 1959.

Aktiver.

Ejendommen vurderet til ejendomsskyld	kr.	300 000,00
Indbo	»	12 109,60
Obligationer, nominelt:		
4 ¹ / ₂ 0/0 konv. danske statsoblig. (Genforeningslån)	»	280 000,00
5 0/0 Østift. Kreditf.	»	32 000,00
4 0/0 Østift. Kreditf.	»	144 200,00
3 ¹ / ₂ 0/0 Østift. Kreditf.	»	10 000,00
4 0/0 Østift. Husm. Kreditf.	»	600,00
4 ¹ / ₂ 0/0 Jydsk Husm. Kreditf.	»	5 200,00
4 0/0 Jydsk Husm. Kreditf.	»	116 000,00
4 ¹ / ₂ 0/0 Ny jydsk Kjøbstads Kreditf.	»	5 300,00
4 0/0 Ny jydsk Kjøbstads Kreditf.	»	121 000,00
Beholdning på bankkonto	»	14 856,06
Beholdning på postgirokonto	»	4 619,30
		<u>Ialt kr. 1 045 884,96</u>

Passiver.

Ejendom og indbo	kr.	312 109,60
Grundfond	»	600 000,00
Reservefond	»	133 775,36
		<u>Ialt kr. 1 045 884,96</u>

Regnskabet er revideret på Undervisningsministeriets foranstaltning.

III.

„Emil Herborgs Legat.“

Beretning for 1959.

I året 1959 er udbetalt fire legatportioner, hver på 150 kr. månedlig, til:

cand. mag. Kai Larsen	i 12 måneder
mag. scient. Ove Frydenberg	i 12 —
mag. scient. & cand. mag. Erik Høg	i 12 —
mag. scient. Jørgen Sodemann	i 12 —

Regnskabsoversigt for 1959.

Indtægt.		Udgift.	
Kassebeholdning	kr. 3 828,40	Udbetaling af 4 legat-	
Renter af obligationer	- 8 077,50	portioner	kr. 7 200,00
Renter af bankkonto	- 53,32	Udbetaling i henhold til	
Udtrækning af obliga-		fundatsens § 8	- 600,00
tioner	- 4 000,00	Administration	- 201,00
		Køb af obligationer	- 4 268,89
		Kassebeholdning	- 3 689,33
	<hr/>		<hr/>
	kr. 15 959,22		kr. 15 959,22

Formue pr. 31. december 1959.

3 $\frac{1}{2}$ / ₀ obligationer, nom.	kr. 36 000,00
4 ₀ » »	- 27 000,00
4 $\frac{1}{2}$ / ₀ » »	- 128 500,00
Anden formue	- 100,00
Kassebeholdning	- 3 689,33
	<hr/>
	kr. 195 289,33

Marts 1960.

På bestyrelsens vegne

NIELS BOHR.

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret af undertegnede revisorer i Det kgl. danske Videnskabernes Selskab. Beholdningerne er efterset, og regnskabet og beholdningerne er fundet i orden.

København, den 18. marts 1960.

W. FENCHEL.

AXEL STEENSBERG.

IV.

„Niels Bohr Legatet.“

Uddrag af regnskab for 1959.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1958	kr.	13 444,88
Renter af obligationer og bankkonto	-	46 599,01
Udtrukne obligationer	-	21 000,00
Andre indtægter	-	100,80
		<hr/>
Samlet indtægt...	kr.	81 144,69

Udgift.

Udbetalinger ved professor Niels Bohr	kr.	68 000,00
Kassebeholdning ult. 1959	-	13 144,69
		<hr/>
Samlet udgift...	kr.	81 144,69

Formue pr. 31. december 1959.

440 000 kr. danske statsobligationer à 4 $\frac{1}{2}$ 0/0	kursværdi	kr.	375 100,00
282 000 » kreditforeningsobl. à 3 $\frac{1}{2}$ 0/0	—	-	203 150,00
68 000 » » à 4 0/0	—	-	53 270,00
298 000 » » à 4 $\frac{1}{2}$ 0/0	—	-	240 055,00
		<hr/>	
1 088 000 kr. nominelt	til kursværdi	kr.	871 575,00
Kassebeholdning ultimo 1959	-		13 144,69
			<hr/>
		kr.	884 719,69

Revisionspåtegning:

Regnskabet er revideret og beholdningerne forefundet.

København, den 18. marts 1960.

W. FENCHEL.

AXEL STEENBERG.

V.

„Mag. art. Marcus Lorenzens Legat.“

Beretning for 1959—60.

Legatet blev opslået ledigt i februar 1960. Efter legatbestyrelsens indstilling vedtog Selskabet i april 1960 følgende bevillinger af de disponible legatmidler:

Til studiet af dansk sprog:

Cand. mag. Hans Bekker-Nielsen	kr. 1 000
Stud. mag. Stefán Karlsson	- 1 000
Stud. mag. Jonna Louis-Jensen	- 1 000

Til studiet af dansk flora:

Kaptajn M. P. Christiansen	- 1 000
Mag. scient. Jørgen S. K. Friis	- 2 000
Amanuensis, cand. mag. Alfred Hansen	- 500

I alt... kr. 6 500

Regnskab for 1959.

Indtægt.

Kassebeholdning ult. 1958	kr. 11 464,53
Renter af obligationer, aktier og bankkonto	- 6 973,77
Udtrukne obligationer m. m.	- 7 944,00
Samlet indtægt... kr.	<u>26 382,30</u>

Udgift.

Udbetalte legater	kr. 7 600,00
Indkøb af obligationer	- 8 330,22
Annoncering	- 30,45
Kassebeholdning ult. 1959	- 10 421,63
Samlet udgift... kr.	<u>26 382,30</u>

Rådighedssum til uddeling.

Overført fra tidligere år.....	kr.	7 852,69
Renteindtægt 1959.....	-	6 973,77
	kr.	<u>14 826,46</u>
5 0/0 af renteindtægt afsat til formueforøgelse.....	kr.	348,69
Annoncering.....	-	30,45
Uddeling i 1959.....	-	7 600,00
	kr.	<u>6 847,32</u>
Overført til fordeling i senere år.....	kr.	6 847,32

Formue pr. 31. december 1959.

18 500 kr. danske statsobl. à 4 ¹ / ₂ 0/0.....	kursværdi kr.	15 771,25
1 000 - » » à 4 ⁰ / ₀	— -	850,00
14 400 - » » à 2 ⁰ / ₀	— -	7 920,00
2 000 - kreditforeningsobl. à 5 ⁰ / ₀	— -	1 690,00
27 400 - » » à 4 ¹ / ₂ 0/0.....	— -	23 502,00
11 900 - » » à 4 ⁰ / ₀	— -	9 712,25
4 000 - » » à 3 ¹ / ₂ 0/0.....	— -	3 260,00
47 700 - hypotekforeningsobl. à 4 ¹ / ₂ 0/0.....	— -	39 352,50
12 420 - bankhæftelsesobl. à 4 ⁰ / ₀	— -	7 452,00
13 000 - aktier i Kbhvns. Handelsbank.....	— -	31 460,00
152 320 kr. nominelt.....	til kursværdi kr.	140 970,00
	Kassebeholdning.....	- 10 421,63
	kr.	<u>151 391,63</u>

Marts 1960.

På bestyrelsens vegne
L. L. HAMMERICH

Revisionspåtegning:
Regnskabet er revideret og beholdningerne forefundet.

København den 18. marts 1960.

W. FENCHEL.

AXEL STEENSBERG.

Kommissionen for den nye Ducange.**Beretning for 1959.**

Redaktør: Prof., dr. Franz Blatt.

Det internationale samarbejde er videreført således at andet hæfte af *Novum Glossarium Mediae Latinitatis ab anno DCCC usque ad annum MCC* er udsendt (Ma). Manuskriptet til tredje hæfte vil være klart til trykning inden udgangen af 1960.

Dr. phil. HOLGER FRIIS JOHANSEN, Rigsarkivet, har fortsat været tilknyttet arbejdet på en regional ordbog over dansk middelalderlatin. Denne foreligger i manuskript, der føres à jour efterhånden som vigtige tekster fra Danmarks middelalder foreligger i nye udgaver.

København og Århus, d. 4. maj 1960.

FRANZ BLATT

CARSTEN HØEG

Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum.**Beretning for 1959.**

HESYCH

Udgiver: Kurt Latte (Göttingen).

Udarbejdelsen af trykmanuskriptet til bind II af Hesych-udgaven begyndtes først med ϵ .

Ved meddelelsen om fundet af et fuldstændigt Photios-manuskript standsede man foreløbig med dette bogstav; man må vente, at Diogenian-glosserne i Photios vil ændre tekstgrundlaget for dette bogstav i væsentlig grad, således som det var tilfældet med α i 1. bind, da man opdagede begyndelsen af Photios' leksikon.

I stedet for redigeredes manuskriptet for $\theta \eta$.

København og Göttingen, den 9. maj 1960.

K. BARR

CARSTEN HØEG

KURT LATTE

VIII.

Kommissionen for Monumenta Musicae Byzantinae.**Beretning for årene 1954–60.**

Siden august 1954, da den forrige beretning blev afgivet (se Oversigt, juni 1953—maj 1954, s. 140 ff.), er Poul Tuxen død (²⁹/₅ 1955), og Hal Koch indtrådt som medlem af kommissionen (²³/₁ 1959).

På en konference der, med støtte af Rask-Ørsted Fondet, fandt sted i København i august 1958, drøftede man bl. a. redaktionsforholdene. Herom blev der berettet i en rapport der blev afgivet til Selskabet (rapporten er senere blevet offentliggjort i *Byzantion*, 28 (1958), Bruxelles 1959, s. 519—528). Selskabet godkendte de stillede forslag, og også Union Académique Internationale har (ved mødet i juni 1959) givet sin tilslutning. Herefter består redaktionen af Carsten Høeg (leder af foretagendet), Oliver Strunk (Princeton), H. J. W. Tillyard (Cambridge), Egon Wellesz (Oxford), samt Archimandritten for det græske abbedi i Grottaferrata (ved Rom); Jørgen Raasted (København) er redaktionens sekretær. Der er ikke mere nogen Comité consultatif. Silva Lake står ikke længere som medudgiver af serien *Lectioaria*.

Publikationer i tiden 1954–1960.

- Hovedserien*. Vol. IV: *Contacarium Ashburnhamense*, ed. Carsten Høeg, København 1956;
 Vol. V, A et B: *Fragmenta Chiliandarica Palaeoslavica*, praefatus est Roman Jakobson, København 1957;
 Vol. VI: *Contacarium Palaeoslavicum Mosquense*, ed. Arne Bugge, København 1960 (plancherne er trykt; indledningen er tildels sat; bindet kan ventes at foreligge i løbet af de nærmeste måneder).

Ved disse udgivelser er rammerne for Monumenta's virksomhed blevet væsentligt videre. Udgivelsen af det byzantinske kondakar (cod. Ashburnh. 64, Florens) er et godt udgangspunkt for

studier over en gren af den byzantinske musik som hidtil har været forsømt; det drejer sig om en genre hvis særpræg er melismatik og stor fasthed og snæverhed i formelsproget. I vol. V og VI er for første gang meddelt slaviske kilder. I vol. V, der er udkommet i samarbejde med Dumbarton Oaks Research Library and Collection (Harvard) og Slavic Department, Harvard, offentliggøres to store fragmenter der opbevares i det serbiske Athos-kloster Chiliandari (bind A er et sticherarium, bind B et hirmologium); de er begge skrevet i det 12. årh. i Nøvgorod-egnen. I bd. VI forelægges et komplet kondakar som tidligere har tilhørt Uspenskijkatedralen på Kreml og som nu opbevares i Det historiske Museum i Moskva. Det er overmåde glædeligt at de sovjetiske myndigheder både har overladt os mikrofilm af håndskriftet og givet tilladelse til dets offentliggørelse i København.

Serien *Subsidia*. Vol. IV: *Studies on the Fragmenta Chiliandaria Palaeoslavica*, I, = M. Velimirović, *Byzantine Elements in Early Slavic Chant: The Hirmologium*, København 1960 (Publikationen omfatter et hovedbind og et appendix-bind; hovedbindet er færdigsat, appendix-bindet under fremstilling; værket kan formodes at foreligge i løbet af efteråret).

Forfatteren til dette bind — der også udkommer i samarbejde med de to ovennævnte Harvard-institutioner — er en ung jugoslavisk videnskabsmand der nu er knyttet til Yale universitetet; udgangspunkt for hans arbejde er hirmologium-fragmentet fra Chiliandari, men fremstillingen har betydelig bredde og stiler mod en dechifrerings af de gamle slaviske, fra Byzants overtagne neumer.

Serien *Transcripta*. Vol. VIII: *The Hymns of the Hirmologium*, Part III, 2, by H. J. W. Tillyard, København 1956;

Vol. IX: *The Akathistos Hymn*, by Egon Wellesz, København 1957;

Vol. VII: *The Hymns of the Pentecostarium*, by H. J. W. Tillyard, København 1960 (118 hymner med kommentar er stukket og sat; bindet kan antagelig udkomme i slutningen af denne sommer).

Det først omtalte bind knytter sig til et tidligere bind i samme serie (Vol. VI), der indeholder transkriptioner af hirmologiets

afsnit for Første Toneart og Første plagale Toneart; det i 1956 udkomne bind omfatter de tilsvarende hymner for Tredie plagale Toneart (Barys). I Vol. IX forelægger Egon Wellesz transkription af den overmåde lange hymne der går under navnet Akathistos (d.v.s. en hymne under hvis udførelse ingen må sidde ned); det væsentligste grundlag herfor er den ovenfor omtalte Codex Ashburnhamensis 64; i en vidtspændende indledning behandles de liturgiske og musikalske problemer der knytter sig til denne, både i Occident og i Orient så betydningsfulde og ejendommelige hymne. Pentekostarbindet omfatter den del af sticherariets hymner der synges i perioden fra Påske til Pinse; bindet slutter sig således nær til seriens bind 1—3 og bind 5, der også meddeler transkriptioner af stichera.

Serien *Lectionaria*. Vol. I, *Prophetologium*, ed. Carsten Høeg et Guenther Zuntz, fasc. 4, København 1960.

Med denne fascikel er publikationen nået frem til afslutningen af påskeugen. Med fasc. 5 vil lektionerne for resten af det bevægelige kirkeår (incl. Jul og Epifani) foreligge; det følgende og afsluttende bind skal omfatte lektionerne for det faste kirkeår. Bevillinger fra Carlsbergfondet har gjort det muligt at få udmærket medhjælp til håndskrifts-kollationering (tidligere har Karsten Friis Johansen, Otto Mørkholm, Palle Nielsen, og Jørgen Raasted hjulpet med; for tiden er Gudrun Engberg og Anne Kromann medhjælpere). Desværre er udsigterne til at også de nytestamentlige lektionarer (Evangelium og Praxapostolos) kan blive udgivet med musik-læsetegnene, ret mørke.

Publikationer der forberedes.

I København fortsættes arbejdet med forberedelsen af teoretikerudgaven. Medarbejderne er — under Carsten Høeg's ledelse — Jørgen Raasted og Christian Thodberg; de første fascikler vil formentlig kunne foreligge i en ret nær fremtid.

Oliver Strunk er beskæftiget med forberedelsen af to publikationer i hovedserien, nemlig af et Athos-Triodium (Vatoped. 1488) og første del af et palæografisk album (Pars I: *Specimina notationis antiquioris*).

Dom Bartolomeo Di Salvo, Grottaferrata, forbereder udgivelse i serien *Subsidia* af et bind *Canti ecclesiastici della tradizione italo-*

albanese, hvori han vil meddele melodier af byzantinsk kirkelig art der lever i folke-overlevering i de albanesisk- og græsktalende egne af Sicilien og Syditalien.

Det kan også forventes at der snart vil foreligge manuskripter til et bind studier over de ovenfor omtalte Chiliandari-fragmenter (af Roman Jakobson, A. B. Lord, Oliver Strunk, Stojan V. Lazarević, M. Velimirović, Carsten Høeg, og eventuelt andre). I andre bind af *Subsidia* vil blive udgivet *Indices* over kanoner, hirmes, stichera, og kontakier, og herunder vil — i et vist omfang — den slaviske tradition blive inddraget.

Der kan derimod ikke foreløbig forventes nye bind i serien *Transcripta*. På den omtalte konference i København var der enighed om at, på det stude forskningens nu er nået til, er det ikke hensigtsmæssigt at offentliggøre samlinger af transkriptioner før end man har fundet frem til nye former.

I nær forbindelse med de nævnte index-bind er der grund til at meddele at der er etableret et samarbejde mellem *Mon. Mus. Byz. og Répertoire International des Sources Musicales*; det er hensigten at der i ret nær fremtid skal offentliggøres (i foreløbig form) beskrivelser af alle byzantinske musikhåndskrifter fra tiden før 1500; man tør håbe på at Oliver Strunk — helt eller delvis — vil overtage ledelsen af dette vanskelige og vigtige foretagende; medarbejdere er foreløbig fru Nanna Schiødt, Christian Thodberg, og M. Velimirović; professor Kenneth Levy (Brandeis) vil rimeligvis også bidrage.

Til slut skal det omtales at redaktøren af *Classica et Mediaevalia*, Fr. Blatt, har lovet at *Mon. Mus. Byz.* i fremtiden må få en rubrik i dette tidsskrift hvorunder der kan bringes kortere meddelelser om nye fund og iagttagelser, om nye publikationer, m. m.; alle medlemmer af *Monumenta's* redaktion har udtrykt glæde over dette arrangement.

København og Florens, maj 1960.

EJNAR DYGGVE

CARSTEN HØEG

KNUD JEPPESEN

HAL KOCH

**Uddrag af regnskab for Monumenta Musicae Byzantinae
for tiden fra 9. marts 1954 til 21. april 1960.**

Indtægt:

Overført fra forrige regnskab ¹⁾	kr. 2 607,14
Indtægt ved salg af publikationer	» 28 043,71
Bidrag fra Rask-Ørsted Fondet	» 30 000,00
» » British Academy	» 21 757,36
» » UNESCO	» 32 664,41
» » Union Académique Internationale	» 20 442,25
» » Byzantine Institute, Boston	» 4 037,23
» » Slavic Department, Harvard	» 12 361,00
» » Dumbarton Oaks	» 12 357,01
» » Ass. Intern. de Bibliographie Musicale	» 6 891,25
Renter	» 2 226,09
	Ialt kr. 173 387,45

Udgift:

Fremstilling af publikationer ²⁾	kr. 106 037,37
Medhjælp	» 8 821,93
Fotografier	» 6 571,15
Rejser	» 4 501,75
Redaktionsmøde	» 2 115,94
Skrivemaskine (slav., græsk, lat.)	» 2 596,50
Refusion fra salgsindtægt til Slavic Departm., Harvard	» 6 089,12
Refusion fra salgsindtægt til Dumbarton Oaks	» 6 087,60
Diverse	» 2 219,92
Kassebeholdning	» 28 346,17
	Ialt kr. 173 387,45

¹⁾ Se *Oversigt Juni 1953—Maj 1954*, s. 142.

²⁾ Det bemærkes, at fremstillingen af *Prophetologium* betales direkte af Carlsbergfondet.

København, d. 21. april 1960.

CARSTEN HØEG

IX.

Kommissionen for "A Critical Pāli Dictionary".**Beretning for årene 1953—59.**

I »Oversigten« 1952—53 s. 89 afgav POUL TUXEN som kommissionens daværende formand en beretning for årene 1943—53. Kommissionen bestod dengang af POUL TUXEN og HELMER SMITH. Da POUL TUXEN døde 29/5 1955, suppleredes kommissionen 28/10 1955 med KAJ BARR, L. L. HAMMERICH og L. HJELMSLEV. I Selskabets møde 11/11 1955 meddeltes, at HELMER SMITH på grund af alder og svagelighed havde ønsket at udtræde, og at kommissionen havde valgt HAMMERICH til formand. Siden da har kommissionen bestået af BARR, HAMMERICH (formand) og HJELMSLEV. HELMER SMITH døde 9/1 1956.

Siden 1948, da der udsendtes de af HELMER SMITH udarbejdede bibliografiske Epilegomena til 1. Bind (der var afsluttet 1944), er intet blevet trykt. HELMER SMITH, der har så overordentlig store fortjenester af A Critical Pāli Dictionary, deltog endnu i nogle år i bearbejdelsen af materialet til ordbogens fortsættelse, men var forståeligt nok efterhånden blevet træt og overlod ledelsen af ordbogsarbejdet til professor HANS HENDRIKSEN, der først var hans og derefter POUL TUXENS efterfølger, henholdsvis i Uppsala og København. Der var og er iøvrigt endnu et stort arbejde at gøre med at bearbejde, modernisere og supplere det oprindelige, fra V. TRENCKNER stammende, materiale. Hermed arbejdede i de følgende år, med stadig understøttelse af Carlsbergfondet, prof. HANS HENDRIKSEN og den allerede i beretningen af 1953 nævnte fru ELSE PAULY.

Da kommissionen var blevet fornyet og arbejdet på grund af HELMER SMITHS svagelighed (og påfølgende død) måtte lægges om, opnåedes samme efterår 1955 en betydelig forøgelse af Carlsbergfondets bevilling, nemlig til ansættelse af endnu en medarbejder, stud. mag. F. MØLLER KRISTENSEN, der var udpeget af prof. HANS HENDRIKSEN. Arbejdet fortsattes foreløbig efter de hidtidige linier, men i dec. 1956 redegjorde prof. HANS HENDRIK-

SEN for nødvendigheden af en internationalisering af arbejdet og meddelte samtidig, at han — af hensyn til embeds- og andre forpligtelser — måtte ønske en væsentlig indskrænkning, helst fuldstændigt bortfald af sit eget medarbejderskab. Kommissionen drøftede sagen indgående med medarbejderne, og der foretoges informativ henvendelse til udenlandske pāli-forskere.

I august 1957 vedtog den 24. orientalistkongres i München en resolution, der fremhævede betydningen af A Critical Pāli Dictionary og udtalte håbet om, at det K. Danske Videnskabernes Selskab og den danske regering ville tage skridt til ordbogsarbejdets genoptagelse og fuldførelse. Med yderligere understøttelse fra Carlsbergfondet ansattes endnu en dansk medarbejder, stud. mag. N. WARMDAHL (fra februar 1958).

Efter indgående drøftelser med Carlsbergfondets direktion og medarbejderne blev det på Union Académique Internationales møde i Bruxelles i juni 1958 foreslået at internationalisere pāli-ordbogen under UAI's auspicer, hvilket også blev vedtaget af UAI. Fremdeles blev der med støtte af Rask-Ørsted Fondet i september 1958 i København afholdt en konference af pāli-forskere fra en række lande (bl. a. Ceylon). Denne konference vedtog enstemmigt at opfordre til en fortsættelse af arbejdet under ledelse af det K. Danske Videnskabernes Selskab, men internationaliseret som foreslået overfor Union Académique Internationale; der udarbejdedes en foreløbig plan for arbejdet og for udenlandske forskeres deltagelse: dette navnlig således at trykudgiften og de danske medarbejdere fremdeles søgtes betalt fra dansk side, mens hvert i sagen interesseret akademi skulle betale sine egne medarbejdere og der iøvrigt skulle søges UNESCO-støtte. Der nedsattes et internationalt tilsynsråd, bestående af prof. L. ALSDORF (Hamburg), prof. HANS HENDRIKSEN (København), Miss I. B. HORNER (London) og prof. G. P. MALALASEKERA (p. t. Ceylons ambassadør i Moskva).

Med understøttelse fra Rask-Ørsted Fondet arbejdede dr. C. E. GODAKUMBURA (Ceylon) i nogle uger omkring nytår 1959 i ordbogsredaktionen og medtog til sit hjemland materiale til bearbejdelse dér. Efter formidling ved Selskabets udenlandske medlem prof. HELMUTH SCHEEL (Mainz) — hvem der skyldes megen tak for energisk hjælp — har Akademiet i Mainz (med nogen bistand

også af Akademiet i Heidelberg) fra 1. febr. 1959 bekostet opholdet af pāli-forskeren dr. HERMANN KOPP (Heidelberg) i København, således at dr. KOPP siden da har kunnet hellige hele sin arbejdskraft til ordbogen.

Det lykkedes ved velvilje fra Universitetsbiblioteket i Uppsala at få aftalt en ordning, der muliggør fornødent lån af de prof. HELMER SMITH tilhørende, i nævnte bibliotek deponerede bøger vedr. pāli.

Der udarbejdedes et forslag til Union Académique Internationale om optagelse af en bevilling på 3000 dollars årlig til A Critical Pāli Dictionary på UNESCO's budget for 1961—62. Dette forslag forelagdes af kommissionens formand på UAI's møde i Noordwijk (Holland) i juni 1959 og vedtoges, med forhøjelse af summen til 4000 dollars årligt. Dette forslag fremsendtes af UAI til mødet i Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines (CIPSH) i Ann Arbor i september 1959; også i dette møde deltog kommissionens formand. Forslaget vedtoges, dog med det oprindelige beløb, 3000 dollars, og fremsendtes til UNESCO, ved hvis generalforsamling i december 1960 sagen skal afgøres. Selskabet har midlertidigt indvalgt kommissionens formand i den danske UNESCO-nationalkommission; på dennes forretningsudvalgsmøde i december 1959 vedtoges det at støtte sagen, eventuelt med forventet tilslutning fra de andre nordiske nationalkommissioner.

I december 1959 afleveredes (af dr. KOPP) det første manuskript til Vol. II, 1. hæfte; de øvrige medarbejdere ved dette hæfte er prof. L. ALSDORF (Hamburg), dr. IVO FIŠER (Praha), dr. C. E. GODAKUMBURA (Ceylon), fru ELSE PAULY (Kbh.) og hr. N. WARMDAHL (Kbh.). Alle manuskripter er indkaldt til de nærmeste måneder, således at hæftet skulle kunne foreligge trykt i 1. halvdel af 1960.

Foruden af medlem af tilsynsrådet prof. L. ALSDORF og dr. IVO FIŠER (der har fået virksom støtte af det tjekkoslovakiske akademi og det tjekkoslovakiske skoleministerium) har ordbogsredaktionen haft besøg, til drøftelse af eventuelt samarbejde, af andre udenlandske pāli-forskere, således dr. HAMM (Hamburg), dr. ULRICH SCHNEIDER (Freiburg i. B.), dr. VAN BUITENEN (tidl. Chicago, nu Utrecht). Der har været ført ret udstrakte skriftlige

og mundtlige forhandlinger med forskere og myndigheder i flere lande; herom vil forhåbentlig kunne gives yderligere oplysning i en følgende beretning.

Reorganiseringen af arbejdet med A Critical Pāli Dictionary er påbegyndt; en ikke fjern fremtid vil vise, hvorledes det kan fortsættes.

K. BARR

L. L. HAMMERICH
(formand)

L. HJELMSLEV

X.

Beretning om mødet i Union Académique Internationale i Nordwijk aan Zee den 8.-13. juni 1959.

Unionens 33. møde fandt efter det nederlandske akademis indbydelse sted i Nordwijk aan Zee i dagene 8.-13. juni 1959. Følgende lande deltog: Belgien, Canada (Humanities Research Council), Danmark, De Forenede Stater (American Council of Learned Societies), Finland, Frankrig, Grækenland, Italien, Japan, Jugoslavien, Nederlandene, Norge, Polen, Rumænien, Schweiz (Société Suisse des Sciences morales), Spanien, Storbritannien, Sverige, Tjekkoslaviet, Tyskland (både Vest og Øst), Ungarn og Østrig. Desuden deltog to repræsentanter for Conseil international de la philosophie et des sciences humaines (CIPSH) og en repræsentant for UNESCO. De danske delegerede var Franz Blatt og L. L. Hammerich.

Der redegjordes for de under Unionens auspiciér offentliggjorte foretagender. Inden for serien *Corpus Vasorum Antiquorum* var 4 fascikler udkommet (Tyskland, Østrig, Frankrig, Italien), medens 9 andre er under trykning (4 for Tyskland, 1 for de Forenede Stater, 1 for Frankrig, 2 for Italien, 1 for Polen). Desuden er et stort antal fascikler under forberedelse. Ikke ringe interesse knytter sig til de publikationer, der er planlagt i Ungarn og Rumænien, hvor store samlinger af antike vaser findes. Til det hidtil uudgivne hører også 6486 vaser i Stockholms Medelhavsmuseum.

M. h. t. *Hugo Grotius' værker* oplystes, at 3. bind af korrespondancen er under trykning. Et nært samarbejde mellem Sverige og Holland har fundet sted af hensyn til korrespondancen mellem Grotius og Oxenstierna. Foruden korrespondancen påtænkes en udgivelse af Grotius' *Dichtwerk*, ialt 7 bind, hvoraf de 2 første skal omfatte den latinske poesi.

Den nye ordbog over *middelalderlatin*, der udgives under redaktion af Franz Blatt, skrider planmæssigt fremad. Ordbogens 2. fascikel (MA) blev fremlagt på mødet d. 9. juni. Redaktionskomiteen havde holdt møde d. 3. og 4. december 1958. Der blev fra deltagerlandenes side gjort rede for de regionale ordbøgers status: den finske nationalkomité har under ledelse af Hakamies udsendt et glossarium over finsk middelalderlatin til afløsning af Hammarströms glossar, tyskernes *Mittellateinisches Wörterbuch* er begyndt at udkomme, et hjælpemiddel til studiet af katalansk middelalderlatin er under forberedelse. Der var enighed om, at de forskellige regionale lexika ikke overflødiggør det internationale foretagende, der tværtimod fremtidigt i endnu højere grad vil kunne støtte sig til regionalkomiteernes arbejde. Dette er utvivlsomt blevet aktiveret gennem U.A.I.s initiativ. Et orienteringsmøde mellem de europæiske regionalkomiteers repræsentanter afholdtes i Krakov i ugen 25.–30. oktober 1958.

En særlig kommission under den italienske arkæolog Luglis ledelse tager sig af det romerske Imperiums kortlægning (*Tabula Imperii Romani*), der for visse områders vedkommende forudsætter intimt internationalt samarbejde. Således har Italien (Brusin), Østrig (Egger), Jugoslavien (Abramič) og Ungarn (Radnoti) samarbejdet om kortlægningen af Triest og denne bys opland. De britiske skoler i Rom og Ankara har med tyrkisk støtte taget initiativet til at kortlægge Ankara (Ancyra) og omegn. Desuden er der publikationer af historisk-topografisk interesse under forberedelse i følgende enkeltlande: Ungarn, Jugoslavien, Italien, Nederlandene, Rumænien (*Scythia minor*, *Dacia inferior*, *Dacia superior*) og Schweiz.

Som en direkte følge af sidste års forhandlinger (se Selskabets Oversigt 1959 p. 135) er det lykkedes U.A.I. at opnå det spanske historiske akademis tilladelse til at mikrofilme de *historiske dokumenter vedrørende Japan*, som befinder sig i Akademiets eje, på betingelse af, at de mikrofilmene dokumenter ikke trykkes i

Spanien uden Akademiets autorisation. Også andre lande vil på denne måde søge at lette arbejdet for de japanske videnskabsmænd.

Mansion, der i en årrække har forestået udgivelsen af *Corpus Philosophorum Medii Aevi* (Corpus Platonicum, Aristoteles Latinus), meddelte, at han af helbredsgrunde måtte trække sig tilbage fra dette hverv. Kommissionen lededes i hans fravær af Waszink (Leyden), der bl. a. oplæste en rapport om Chalcidius' oversættelse af og kommentar til Platons Timaios; Chalcidiusudgaven, der besørges af Waszink og Povl Johs. Jensen, er blevet forsinket ved Klibanskys fund af et hidtil ukendt håndskrift, der har tilhørt kardinal Bessarion. Til Mansions efterfølger som udgiver af Aristoteles latinus enedes man om at vælge Minio-Paluello, og det vedtoges at bevilge et mindre beløb som tilskud til et møde af medarbejderne ved Aristoteles latinus, der ønskedes afholdt i Fondation Hardt (Vandoeuvres-Genève). Fra professor H. A. Wolfson forelå en plan for udgivelse af kommentarer til Averroes i samarbejde med Harvard University's Semitic Department.

Af *Codices latini antiquiores* indeholdende prøver fra de ældste latinske håndskrifter, der udgives af Lowe (Institute for Advanced Study i Princeton), er 8. bind udkommet, således at nu kun tre bind mangler til afslutningen af dette store værk. *Codices latini antiquiores* vil afgive et solidt grundlag for studiet af latinsk palæografi tilligemed de *Chartae latinae antiquiores*, hvis udgivelse er påbegyndt under ledelse af Bruckner (Basel) i samarbejde med videnskabsmænd fra andre lande. Til udgivelsen af disse ældste latinske dokumenter har dr. Bruckner også modtaget støtte af Rask-Ørsted Fondet.

I kommissionen for *Concordance et Indices de la Tradition musulmane* meddeltes det, at et redaktørskifte har fundet sted, idet prof. Schacht er trådt tilbage til fordel for dr. Bonebakker. Arbejdet er ikke desto mindre uden afbrydelse blevet fortsat, idet 25. fascikel er udkommet. Berg afgav rapport om arbejdet på *Encyclopédie de l'Islam*, der gør tilfredsstillende fremskridt. M. h. t. Creswells *Muslim Architecture of Egypt* opfordredes British Academy til at afholde halvdelen af omkostningerne ved professor Creswells arbejde, medens de andre akademier opfordres til kollektivt at bære den anden halvdel af udgifterne.

Man godkendte et forslag om, at musikhistorikeren Oliver Strunk tilknyttedes den redaktionskomité, der under Carsten Høegs ledelse udgiver *Monumenta Musicae Byzantinae*. Strunk påtager sig bl. a. at give en samlet fremstilling af den byzantinske musikalske notation fra begyndelsen til år 1150. Redaktionskomiteens opmærksomhed henledes af de rumænske og ungarske delegerede på byzantinske musikhåndskrifter, der findes i deres respektive landes biblioteker; Hammerich opfordrede Condurachi (Rumænien) og Trencsényi-Waldapfel (Ungarn) til at sende nærmere oplysninger til herværende selskab.

Den assyriske ordbogs hovedredaktør I. J. Gelb (Chicago) havde indsendt en rapport, hvoraf fremgik, at 3. og 4. bind (D, E) er udkommet i 1958–1959 under ledelse af A. Leo Oppenheim. Da bind 5 og 6 allerede er udkommet, ville man i 1959–60 bearbejde bogstaverne I, S, Ş og Z. Bind 2 er delvis redigeret, men ikke offentliggjort. Redaktionskomiteen er uforandret.

Hahnloser (Bern) gav meddelelse om, at der i *Corpus Vitrearum Medii Aevi* var udsendt et bind: Les vitraux de Notre-Dame et de la Sainte Chapelle de Paris under redaktion af L. Gródecki og Jean Lafond. En hel række bind er under forberedelse, deriblandt det bind, der under dr. Anderssons ledelse skal udgive det skandinaviske materiale i samarbejde med dr. Roussell (Nationalmuseet, København) og fru Christie (Riksantikvariatet, Oslo).

Internationaliseringen af *Pāli-ordbogen* gør gode fremskridt; Akademiet i Mainz har ydet 1400 DM månedlig og derved muliggjort dr. Kopps ophold i København. Dr. Godakumbura (Colombo–København) har ligeledes kunnet opholde sig i København. På den i København med Rask-Ørsted Fondets hjælp afholdte expertkonference (se Oversigt 1959 p. 136) vedtoges det som princip, at hvert akademi, der deltager i samarbejdet på Pāliordbogen, selv skal betale de medarbejdere, det stiller til rådighed for redaktionen. Denne består af Alsdorf (Hamburg), Horner (London), Malalasekera (Colombo–Moskva) og Hans Hendriksen (København), mens administrationen påhviler en af nærværende selskab valgt komité (f. t. Hammerich, Hjelmlev, Barr). Medarbejdere fra lande, der ikke har noget akademi, eller hvis akademier ikke kan bekoste deres medlemmers ophold i Danmark, lønnes af midler, der stilles til rådighed gennem U.A.I., der til

dette formål søger 4000 dollars af de midler, der af UNESCO gennem Conseil international de la philosophie et des sciences humaines (CIPSH) stilles til rådighed for humanistisk forskning. U.A.I.'s Pål Kommission har således i eet og alt tiltrådt den plan for en reorganisation på international basis, som nærværende selskab har foreslået. Der arbejdes for tiden på Vol. II (Ā-O, dvs. resten af vokalerne); medarbejderne har nu adgang til Helmer Smiths bogsamling.

Om Unionens øvrige foretagender er der næppe grund til at gå i enkeltheder.

Det vedtoges at sende en delegation til det møde, som Conseil international de la philosophie et des sciences humaines agtede at afholde i Ann Arbor d. 21.–23. september 1959, hvor man skulle drøfte de problemer, der opstår af samarbejdet mellem Conseil international de la philosophie et des sciences humaines og UNESCO. Som deltagere i dette møde, der foruden CIPSH's andel i UNESCO's budget behandlede problemet om "Classical studies and traditions in a technical and urbanized world", deltog fra dansk side L. L. Hammerich og C. Høeg.

Det vedtoges, at bestyrelsen for U.A.I. skulle mødes d. 27. og 28. januar 1960 for at tage stilling til resultaterne af forhandlingerne i Ann Arbor.

U.A.I.s 34. session vil finde sted i Bruxelles i dagene 13.–17. juni 1960.

FRANZ BLATT

L. L. HAMMERICH

XI.

Beretning for 1959 fra Selskabets sekretariat.

Ved arkivar ASGER LOMHOLT.

Arbejdet i Selskabets sekretariat har i det forløbne år været præget af to sekretærskifter. På grund af sygdom trak professor Jakob Nielsen sig tilbage som Selskabets sekretær fra 1. april 1959 og afgik ved døden den 3. august s. å. Til hans efterfølger valgtes professor Ebbe Rasmussen, der, ligeledes på grund af sygdom, næppe kom til at fungere som sekretær, før han døde den 9. oktober 1959. Den 27. november valgte Selskabet derefter professor Christian Møller til sekretær. I den største del af året har Selskabets redaktør, professor L. L. Hammerich varetaget sekretærhvervet.

Selskabets sekretariat har i året 1959, det 217.—218. selskabsår, forestået tilrettelæggelsen af de af Selskabet holdte møder, 8 i anden halvdel af sæsonen 1958—59 fra 23. januar til 1. maj, samt en udflugt med damer til Atomenergikommissionens Forsøgsstation på Risø den 22. maj, og 5 møder i første halvdel af sæsonen 1959—60 fra 16. oktober til 11. december.

Indkaldelse til møderne er besørget af sekretariatet ved mødesedler med dertil hørende bilag: beretninger fra udvalg og kongresser, kommissionsberetninger, betænkninger fra udvalg til bedømmelse af indsendte afhandlinger, budget og regnskabsuddrag og lign. Beretning om Selskabets møder er indført i forhandlingsprotokollen, og kortregister dertil er videreført. Den af beslutningerne i møderne følgende korrespondance er udført. Arkivaren har deltaget i en række udvalgsmøder og har ført protokol derover. Ud over korrespondancen efter møderne har sekretariatet udvekslet et stort antal breve om almindelige emner, i særlig grad dog vedrørende publikationsudvekslingen gennem bytteforbindelserne. Antallet af disse forbindelser er stadigt stigende, og mængden af modtagne publikationer fra udlandet er i løbet af 5 år forøget med 30 % (se i øvrigt senere i beretningen).

Arkivaren har redigeret »Oversigt over Selskabets Virksomhed« juni 1958—maj 1959, omfattende 170 sider, hvori ikke er medregnet Carlsbergfondets beretning for året 1. oktober 1957 til 30. september 1958 på 107 sider. Fortegnelserne over inden- og udenlandske medlemmer er ført à jour, og der er udarbejdet en beretning om møderne, indeholdende de vigtigere sager, der er behandlet. Oversigten udkom i oktober 1959.

Ved udgivelsen af Selskabets videnskabelige publikationer i »Meddelelser« og »Skrifter« har arkivaren assisteret Selskabets redaktør. Der er gennem sekretariatet forhandlet om trykning af manuskript og fremstilling af klicheer, korrektur er formidlet mellem forfatter og trykkeri, og gennemsyn før restrykning har fundet sted. Kassekommissionen er stadig holdt underrettet om publikationskontoens status.

Endvidere har arkivaren assisteret Selskabets kasserer ved ind- og udbetalinger, renskrivning af regnskaber o. l.

Arkivaren har varetaget administrationen af alle sager vedrørende »Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand« (Lundehave) og har ført regnskaberne for dette legat såvel som for »Emil Herborgs Legat«.

Gennem hele året 1959 har det af arkivaren udarbejdede jubilæumsskrift »Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie« bind III været i trykkeriet, og der er læst korrektur derpå (Bind III, der omfatter 585 sider in 4to, udkom i februar 1960). Samtidig er udarbejdelsen af det fjerde og afsluttende bind fortsat; det forventes udgivet i 1961.

Den almindelige ordning af arkivmateriale, ind- og udgåede breve o. l. er foretaget, og arkivaren har ved flere lejligheder bistået ved andres undersøgelser i arkivet.

Assistenten i sekretariatet, fru Ellen Erichsen, har à jour ført fortegnelserne over restoplagerne af samtlige publikationer, der viser udlevering, salg og oplagsstatus for hver enkelt publikation. Udtagningen fra oplaget til kommissionæren har været betydelig, og indtægten for Selskabet har for salget i året 1958 gennem kommissionæren beløbet sig til ca. kr. 34 250. Endvidere har fru Erichsen indført alle nye klicheer i fortegnelser derover. Udlån af klicheer har fundet sted. En væsentlig del af fru Erichsens arbejde har været udsendelsen af samtlige nyudgivne publika-

tioner til danske og udenlandske medlemmer og bytteforbindelser (jvfr. nedenfor). Foruden løbende forretninger i sekretariatet har fru Erichsen varetaget bespisningen efter Selskabets møder og flere komitemøder, samt forestået rengøringen af Selskabets møde- og kontorlokaler.

I 1959 har Selskabet indgået 15 nye bytteforbindelser med følgende:

Åbo (Turku). Suomen Kielen Seura (Institutionen för Finska Språket) (OM).¹

Moskva. Gosudarstvennaja Publichnaja Naučno-Tekničeskaja Biblioteka SSSR (M).

Warszawa. Biblioteka Uniwersytecka (OHMB).

's-Gravenhage. Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde (H).

Bruzelles. Université Libre de Bruxelles, Bibliothèque Centrale (M).

Mons. Société des Sciences, des Arts et des Lettres du Hainaut (MB).

Paris. Institut des Hautes Études Scientifiques (M).

Berlin. Technische Universität Berlin, Universitätsbibliothek (M).

Milano. Istituto di Fisica dell'Università (M).

Santa Barbara, Goleta, Cal. University of California Library (B).

Solvang, Cal. Beaudette Foundation for Biological Research (B).

Caracas. Academia de Ciencias Físicas, Matemáticas y Naturales (M).

Calcutta. Bose Institute (B).

Karachi. Pakistan Council of Scientific and Industrial Research (MB).

Peking. Academia Sinica (OHMB).

Fem bytteforbindelser er udvidet:

Moskva. Naučnaja Biblioteka, Moskovskogo Universiteta (+ OH).

's-Gravenhage. Koninklijke Bibliotheek (+ H).

Greifswald. Universitäts-Bibliothek (+ OMB).

Jena. Universitäts-Bibliothek (+ OMB).

¹ Forkortelser, se side 178.

Providence, Rhode Island. Mathematical Reviews, American Mathematical Society (+ M).

Een bytteforbindelse er afkortet:

Ottawa. National Museum of Canada Library ($\div$ M).

Fire bytteforbindelser er ophævet:

Paris. Intermédiaire des Recherches Mathématiques ($\div$ M).

Greifswald. Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und Rügen ($\div$ OMB).

Jena. Medizinisch-naturwissenschaftliche Gesellschaft ($\div$ OMB).

Tunis. Institut des Hautes Études ($\div$ H).

Oversigten sendes fremtidig til Landbohøjskolens kemiske Laboratorium, København.

Ved årets udgang var antallet af modtagere af Selskabets publikationer 764 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l.

De udsendte publikationer fordeler sig på modtagerne i de enkelte lande som vist i nedenstående oversigt, idet følgende forkortelser er anvendt:

O = Oversigt over Selskabets Virksomhed.	}	Meddelelser og Skrifter.
H = Historisk-filosofiske		
M = Matematisk-fysiske		
B = Biologiske		

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
Danmark	72	72	42	55	49
Island	3	3	2	3	3
Norge	11	11	7	7	10
Sverige	26	26	13	14	15
Finland	17	17	9	9	11
Sovjetunionen	23	8	12	26	27
Estland	2	1	2	1	2
Letland	2	1	2	1	2
at overføre . . .	156	139	89	116	119

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
overført...	156	139	89	116	119
Litauen	3	2	3	2	3
Polen	24	9	14	13	14
England	40	12	14	26	24
Skotland	9	5	4	9	6
Eire	4	4	3	4	4
Holland	21	6	10	12	11
Belgien	21	6	10	10	12
Frankrig	49	16	26	29	32
Monaco	1	0	0	1	1
Schweiz	13	6	6	9	6
Tyskland	82	34	33	57	52
Østrig	15	4	5	8	7
Czekoslovakiet	15	6	9	11	9
Ungarn	9	2	4	6	5
Jugoslavien	14	4	8	6	6
Bulgarien	1	1	1	1	1
Grækenland	6	1	4	1	3
Rumænien	4	1	1	4	1
Tyrkiet	5	1	2	3	2
Italien	47	14	29	25	25
Spanien	15	4	11	6	5
Portugal	4	1	1	3	4
Canada	8	3	4	5	8
De Forenede Stater	87	40	38	61	66
Mexico	4	0	0	2	4
Rep. Dominicana	1	0	1	0	0
Argentina	12	1	1	8	8
Brasilien	8	1	1	6	3
Chile	2	0	0	1	1
Colombia	1	0	0	1	1
Perú	1	0	0	1	1
Uruguay	2	0	0	0	2
Venezuela	2	0	0	1	1
Libanon	1	0	1	0	0
Israel	1	1	1	1	1
Armenien	1	1	1	1	1
Indien	13	1	3	11	10
Ceylon	2	0	2	0	0
at overføre...	704	326	340	461	459

Land	Antal modt. (excl. medl.)	O	H	M	B
overført...	704	326	340	461	459
Pakistan	1	0	0	1	1
Kina	4	3	3	3	4
Philippinerne	2	1	1	1	1
Indonesien	3	1	1	2	3
Japan	22	3	4	20	9
Ægypten	4	1	3	1	2
Tunis	2	0	2	0	0
Algier	2	0	0	0	2
Marokko	1	0	0	0	1
Ghana	1	1	0	1	1
Kenya	1	0	0	1	1
Moçambique	1	0	0	0	1
Belg. Congo	1	0	0	0	1
Sydafrikanske Union	5	1	0	5	5
South Australia	2	1	1	2	2
New South Wales	4	1	1	3	3
Victoria	2	0	0	2	2
New Zealand	2	0	0	2	2
I alt pr. $^{31/12}$ 1959...	764	339	356	505	500

Til Selskabets inden- og udenlandske medlemmer udsendtes følgende antal:

	Antal medlemmer	O	H	M	B
Danske	95	95	85	69	72
Udenlandske	199	199	84	58	63
I alt pr. $^{31/12}$ 1959...	294	294	169	127	135
Oplagets norm. størrelse (excl. forf. ekspl.)...	800	800	1 300	900	
Ialt udsendtes pr. $^{31/12}$ 1959...	633	633	525	632	635
Rest...	167	167	275	668	265

Udsendelse af Selskabets publikationer er for indenlandske og udenlandske medlemmers og nordiske institutioners vedkom-

mende, samt en del reklamationer, foretaget direkte med posten; for alle andre institutioners vedkommende dels direkte med posten, dels gennem »Danmarks institut for international udveksling af videnskabelige Publikationer« (I. D. É.).

I året 1959 er følgende nyudgivne publikationer udsendt: Overs. 1958/59; Hist. Filos. Medd. **37**, 5—6; Arkæol. Kunsthist. Medd. **4**, 2—4; Mat. Fys. Medd. **31**, 10—14; **32**, 1; Biol. Medd. **23**, 10; Hist. Filos. Skrifter **4**, 1; Mat. Fys. Skrifter **1**, 7—9; Biol. Skrifter **10**, 3.

Af disse, samt af en del reklamerede publikationer, er udsendt direkte med posten:

Indenlandske medlemmer.....	760 pk.	307 kg	kr. 335,24
Udenlandske medlemmer	852 -	333 -	- 622,98
Indenlandske institutioner	405 -	202 -	- 207,80
Udenlandske institutioner.....	1 402 -	496 -	- 1 133,85
Reklamationer.....	151 -	140 -	- 263,00
<hr/>			
Ialt udsendt direkte i 1959...	3 570 pk.	1 478 kg	kr. 2 562,87

Udsendelsen af en del af Selskabets publikationer til ikke-nordiske institutioner er foretaget portofrit gennem udvekslingsinstituttet (I. D. É.). Der er i 1959 ad denne vej udsendt 1 817 pakker, vægt 978 kg til videreforsendelse.

I bytte for de udsendte publikationer har Selskabet fra 588 akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o. l., dels forbindelser, dels enkelte andre — de indenlandske dog undtaget — modtaget 1 476 forskellige tidsskrifter, beretninger, årbøger, dissertationsrækker m. m. i et omtrentligt antal af 7 800 bind og hefter, mod 7 350 i 1958, 6 770 i 1957, 6 030 i 1956, 6 075 i 1955, 5 890 i 1954 og 5 350 i 1953.

Efter registrering i sekretariatet og fremlæggelse i Selskabets møder er det modtagne byttemateriale overgivet til de biblioteker, hvor de forskellige publikationer ifølge den mellem bibliotekerne og Selskabet truffne overenskomst hører hjemme. Reklamationer af mangler i det fra bytteforbindelserne modtagne materiale er fortsat.

De modtagne publikationer fordeler sig på de forskellige lande som vist i nedenstående tabel.

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
Island	1	3	3
Norge	14	37	80
Sverige	27	57	221
Finland	17	43	234
Sovjetunionen	13	86	595
Estland	2	5	98
Letland	2	4	38
Litauen	1	5	23
Polen	24	109	406
England	35	76	344
Skotland	7	9	14
Eire	3	6	23
Holland	21	40	143
Belgien	20	51	231
Frankrig	35	50	263
Monaco	1	1	24
Schweiz	14	21	183
Tyskland	63	144	1 088
Østrig	15	31	123
Czekoslovakiet	12	63	408
Ungarn	9	40	156
Jugoslavien	13	47	113
Bulgarien	1	10	28
Grækenland	3	3	8
Rumænien	5	23	69
Tyrkiet	3	4	9
Italien	39	47	272
Spanien	9	18	52
Portugal	3	8	13
Canada	6	11	54
De Forenede Stater	79	227	1 777
Mexico	4	5	15
Rep. Dominicana	1	2	15
Argentina	11	17	55
Brasilien	5	12	57
Chile	2	2	2
Colombia	1	1	2
Perú	1	1	1
Uruguay	0	0	0
Venezuela	1	1	11
Libanon	1	1	1
at overføre	524	1 321	7 252

Land	Antal inst. etc.	Antal forsk. tidsskr.	Antal enk. ekspl. o. l.
overført...	524	1 321	7 252
Israel	1	7	20
Armenien.....	1	9	63
Indien	9	11	61
Ceylon	2	2	2
Pakistan	0	0	0
Kina	2	17	74
Philippinerne	0	0	0
Indonesien	1	3	5
Japan	27	55	176
Ægypten	0	0	0
Tunis	2	2	4
Algier	2	3	5
Marokko	1	5	14
Ghana	0	0	0
Kenya	0	0	0
Moçambique	0	0	0
Belg. Congo.....	1	3	9
Sydafrikanske Union	5	7	23
South Australia.....	2	3	14
New South Wales.....	4	4	21
Victoria	2	20	56
New Zealand	2	4	18
Ialt i 1959...	588	1 476	7 817

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1959—JUNI 1960

Oversigt.

	kr. ø.
Oversigt over Selskabets Virksomhed juni 1958—maj 1959. Med 3 portrætter. Résumé en français. 1959	16,00

Historisk-filosofiske Meddelelser.

BIND 37:

5. FERDINAND, KLAUS: Preliminary Notes on Hazāra Culture. (The Danish Scientific Mission to Afghanistan 1953—55). 1959.....	10,00
6. RUBOW, PAUL V.: Kong Henrik den Sjette. 1959.....	6,00
7. THODBERG, CHRISTIAN: The Tonal System of the Kontakarium. Studies in Byzantine Psalticon Style. 1960	14,00
8. AABOE, ASGER: On the Tables of Planetary Visibility in the Almagest and the Handy Tables. 1960.....	4,00
9. RUBOW, PAUL V.: King John. 1960.....	3,00

Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser.

BIND 4:

4. MANGO, CYRIL: The Brazen House. A Study of the Vestibule of the Imperial Palace of Constantinople. With an Appendix by ERNEST MAMBOURY. 1959	35,00
---	-------

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 32:

1. MØLLER, CHRISTIAN KN.: The Structure of Cæsium Plumbo Iodide CsPbI_3 . 1959	3,00
2. MØLLER, CHRISTIAN KN.: The Structure of Perovskite-like Cæsium Plumbo Trihalides. 1959.....	5,00

	kr. ø.
3. MØLLER, CHRISTIAN KN.: On the Structure of Cæsium Hexahalogeno-Plumbates (II). 1960	3,00
4. HELLMAN, OLAVI: On the Schrödinger Eigenvalue Problem. 1960.....	5,00
5. BANG, JENS: On the Angular Distribution of the Scattered Particles in Coulomb Excitation. 1960	4,00
6. MAGNUSSON, M.: Further Properties of the Energy-Momentum Complex in General Relativity. 1960	5,00
7. POULSEN, CHR.: Notes on some Lower Cambrian Fossils from French West Africa. 1960.....	4,00

Biologiske Skrifter.

BIND 10:

4. DEGERBØL, MAGNUS, and KROG, HARALD: The Reindeer (<i>Rangifer tarandus L.</i>) in Denmark. Zoological and Geological Investigations of Discoveries in Danish Pleistocene Deposits. 1959	35,00
--	-------

BIND 11:

1. FOGED, NIELS: Diatoms from Afghanistan. 1959	20,00
---	-------

Særskilt udgivne arbejder:

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie. Bind III. På Selskabets Foranledning udarbejdet af ASGER LOMHOLT. Bekostet af Carlsbergfondet. 1960	70,00
---	-------

ACADÉMIE ROYALE DES SCIENCES ET DES LETTRES
DE DANEMARK

Résumé.

Au cours de l'année juin 1959—mai 1960 l'Académie a perdu cinq de ses membres danois: M. HANS HENNING RÆDER, ancien bibliothécaire à la Salle d'études de philologie et d'histoire de l'université de Copenhague, décédé le 4 juin 1959; M. JAKOB NIELSEN, professeur honoraire de mathématiques à l'université de Copenhague, ancien secrétaire de l'Académie, décédé le 3 août 1959; M. EBBE KJELD RASMUSSEN, professeur de physique à l'université de Copenhague, secrétaire de l'Académie, décédé le 9 octobre 1959; M. PETER BOYSEN JENSEN, professeur honoraire de physiologie végétale à l'université de Copenhague, décédé le 21 novembre 1959; et M. AAGE GUDMUND HATT, professeur honoraire de géographie humaine à l'université de Copenhague, décédé le 27 janvier 1960.

L'Académie a perdu en plus quatre de ses membres étrangers: M. ANDERS WIMAN, professeur honoraire de mathématiques à l'université d'Upsal, décédé le 13 août 1959; M. JOSEPH-JEAN-BAPTISTE VENDRYÈS, professeur honoraire de linguistique générale à l'université de Paris, décédé le 30 janvier 1960; M. ALEKSANDAR BELIĆ, professeur honoraire de philologie slave à l'université de Beograd, décédé le 26 février 1960; et M. AUGUST THIENEMANN, professeur honoraire d'hydrobiologie à l'université de Kiel, décédé le 22 avril 1960.

Dans sa séance du 8 avril 1960 l'Académie a élu les nouveaux membres suivants:

Dans la Section des Lettres un membre danois: M. JENS PETER LARSEN, professeur de musicologie à l'université de Copenhague.

Dans la Section des Sciences quatre membres danois: M. MARTIN OTTESEN, professeur aux Laboratoires Carlsberg et directeur de la section de chimie; M. AXEL VILLIAM SCHOU, professeur de géographie à l'université de Copenhague; M. HANS

MARIUS NIELSEN TORNEHAVE, professeur de mathématiques à l'université de Copenhague; et M. OLE URBAN MAALØE, professeur de microbiologie à l'université de Copenhague; et un membre étranger: M. THOMAS MAXWELL HARRIS, professeur de botanique à l'université de Reading, Angleterre.

A la fin de l'année (mai 1960) l'Académie comptait 99 membres danois et 197 membres étrangers, dont 39 membres danois et 78 membres étrangers dans la Section des Lettres et 60 membres danois et 119 membres étrangers dans la Section des Sciences.

M. Johs. Pedersen a été réélu président de la Section des Lettres pour les années 1960—63.

M. C. Møller a été élu secrétaire de l'Académie pour les années 1959—65 en remplacement de M. Ebbe Rasmussen, décédé.

M. Axel Steensberg a été élu nouveau membre de la commission des fonds pour les années 1960—64.

M. Louis Hjelmlev a été réélu président de la commission des fonds pour l'année 1960—61.

M. Poul Brandt Rehberg a été élu nouveau membre du conseil d'administration de la Fondation Carlsberg pour les années 1960—64.

M. Børge Jessen a été réélu membre du conseil d'administration de la Fondation Carlsberg pour les années 1960—70.

M. K. Friis Johansen et M. A. Langseth ont été réélus membres du comité de la Fondation Rask-Ørsted pour les années 1959—63.

M. Johs. Iversen a été élu membre de la commission pour les sciences naturelles du «Fonds national pour les recherches scientifiques générales» pour les années 1960—62.

M. L. L. Hammerich a été élu délégué de l'Académie à la commission nationale danoise pour l'Unesco jusqu'en février 1961.

M. Ejnar Dyggve a été réélu délégué de l'Académie au conseil d'administration de l'Institut danois à Rome pour les années 1960—64.

M. Johs. Brøndsted a été élu pour habiter la «Maison de A. Collstrop mise à la disposition d'un savant danois», Lunde-have, Elseneur.

M. C. Møller a été élu membre du comité pour le Conseil International des Unions Scientifiques.

Le comité pour l'Union internationale de biochimie se compose actuellement des membres suivants: MM. H. H. Ussing, professeur, E. Hoff-Jørgensen, lecteur, Poul Astrup, médecin en chef, Heinz Holter, professeur, et Frank Lundquist, chef de service (président et secrétaire permanent).

Pour les membres des comités pour les Unions scientifiques internationales, l'Union Académique Internationale, etc., dont l'Académie fait partie, voir pp. 28—31.

L'Académie s'est fait représenter, au cours de l'année juin 1959—mai 1960, aux réunions et congrès suivants:

La session de l'Union Académique Internationale, tenue à Amsterdam du 8 au 13 juin 1959, par MM. Franz Blatt et L. L. Hammerich.

Le congrès international des études celtiques, tenu à Dublin du 6 au 10 juillet 1959, par M. L. L. Hammerich.

Le 10e congrès des scandinavistes, tenu à Oslo du 5 au 10 août 1959, par M. J. Brøndum-Nielsen.

Le 9e congrès international de botanique, tenu à Montréal du 19 au 29 août 1959, par M. Thorvald Sørensen.

Le congrès international d'océanographie, tenu à New York du 31 août au 12 septembre 1959, par M. Gunnar Thorson.

Le 3e congrès international des études classiques, tenu à Londres du 31 août au 5 septembre 1959, par M. Franz Blatt.

Le 200e anniversaire de la fondation de l'Académie de Munich les 20 et 21 novembre 1959, par M. W. Erichsen.

Le 200e anniversaire de la fondation de l'Académie royale des Sciences et des Lettres de Norvège à Trondheim du 6 au 8 mai 1960, par MM. C. Møller, Øjvind Winge et Paul Diderichsen.

L'Académie a adressé des messages à:

L'Académie de Munich à l'occasion de son 200e anniversaire les 20 et 21 novembre 1959; voir le texte de l'adresse pp. 39—40.

La Société des Sciences et des Lettres de Przemysł à l'occasion de son 50e anniversaire les 4 et 5 décembre 1959.

L'Académie royale des Sciences et des Lettres de Norvège à l'occasion de son 200e anniversaire à Trondheim du 6 au 8 mai 1960; voir le texte de l'adresse pp. 61—62.

Leurs Majestés le Roi et la Reine à l'occasion de leurs noces d'argent le 24 mai 1960; voir le texte de l'adresse pp. 63—64.

La délégation représentant l'Académie à la session de l'Union Académique Internationale en 1959 a déposé un rapport.

Le délégué de l'Académie au congrès international des études celtiques tenu à Dublin en 1959 a déposé un rapport.

Le délégué de l'Académie au congrès des scandinavistes tenu à Oslo en 1959 a déposé un rapport.

Le délégué de l'Académie au 9e congrès international de botanique tenu à Montréal en 1959 a déposé un rapport.

Le délégué de l'Académie au congrès international d'océanographie tenu à New York en 1959 a déposé un rapport.

Le délégué de l'Académie au 3e congrès international des études classiques tenu à Londres en 1959 a déposé un rapport.

La commission pour la rédaction du nouveau «Ducange» a déposé un rapport sur l'année 1959. Voir p. 161.

La commission pour le Corpus Lexicographorum Graecorum a déposé un rapport sur l'année 1959. Voir p. 161.

La commission pour les Monumenta Musicae Byzantinae a déposé un rapport sur les années 1954—60. Voir pp. 162—66.

La commission pour «A Critical Pāli Dictionary» a déposé un rapport sur les années 1953—59. Voir pp. 167—70.

Le comité exécutif de l'Union Mathématique Internationale a tenu une session au siège de l'Académie du 25 au 27 mai 1960.

Du 14 au 18 septembre 1959 a été tenue au siège de l'Académie une conférence sur «Le contrôle génétique de la spécificité des protéines».

Le comité de la Fondation Rask-Ørsted a accordé une subvention de 25 000 couronnes pour les relations internationales de l'Académie pendant l'année 1960.

L'Académie a établi des échanges de publications avec les institutions suivantes:

Gosudarstvennaja Publičnaja Naučno-Tekničeskaja Biblioteka SSSR, Moscou.

Suomen Kielen Seura, Turku.

Instytut Fizyki (Akademia Nauk), Varsovie.

Société des Sciences, des Arts et des Lettres du Hainaut, Mons.
 Institut des Hautes Études Scientifiques, Paris.
 Universitäts-Bibliothek, Sarrebruck.
 Institut Mathématique, Bucarest.
 Istituto di Fisica dell'Università, Milan.
 Academia de Ciencias Físicas, Matemáticas y Naturales,
 Caracas.
 Bose Research Institute, Calcutta.
 Panjab University, Hoshiarpur.
 Pakistan Council of Scientific and Industrial Research, Ka-
 rachi.

Les échanges ont été élargis avec :

Naučnaja Biblioteka, Moskovskogo Universiteta, Moscou.
 Akademija Nauk Gruzinskoj SSR, Centralnaja Naučnaja
 Biblioteka, Tbilisi.
 Universitäts-Bibliothek, Greifswald.
 American Mathematical Society, Providence.
 Academia Sinica, Pékin.

Les échanges ont été arrêtés avec :

Naturwissenschaftlicher Verein für Neu-Vorpommern und
 Rügen, Greifswald.
 Institut des Hautes Études, Tunis.

Le conseil d'administration de la Fondation Carlsberg a déposé
 un rapport sur l'exercice 1958—59. Voir Partie II, pp. 1—102.

La commission pour les recherches sur les sources de l'histoire
 du Danemark conservées dans les archives et bibliothèques pri-
 vées a déposé un rapport sur l'année 1959. Voir pp. 147—54.

Le secrétariat de l'Académie a déposé un rapport sur l'année
 1959. Voir pp. 175—83.

L'Académie a réélu M. Anders Tybjerg Hansen, médecin en
 chef, «The Sophie Fricke Fellow of the Royal Danish Academy
 of Sciences and Letters in the Rockefeller Institute» pour 1960
 —61.

L'Académie a tenu 14 séances, au cours desquelles ont été faites les communications suivantes :

- ¹⁶/₁₀ 59. M. Paul Rubow: Des doubles de Shakespeare.
- ³⁰/₁₀ 59. M. Kaj Berg: Sur la respiration des limaçons d'eau douce.
— M. Therkel Mathiassen présente: «Nordvestsjællands Oldtidsbebyggelse» (Le peuplement ancien du Nord-Ouest de la Seeland).
- ¹³/₁₁ 59. M. Johs. Brøndum-Nielsen: Sur le vieux nom de mois danois «Glugmåned», janvier.
— M. Tage Kemp: Les chromosomes de l'homme.
- ²⁷/₁₁ 59. M. Magnus Degerbøl: Sur la trouvaille d'un chien domestique (*Canis familiaris* L.) de l'époque préboréale (Star Carr, Angleterre); le plus ancien chien connu jusqu'ici.
— M. Einar Andersen: Le transport de coordonnées géographiques par la courbe d'alignement de Clarke.
- ¹¹/₁₂ 59. M. Holger Hjelholt: Sur la formation du ministère commun des duchés le 22 octobre 1848.
— M. Christian Poulsen: Quelques fossiles cambriens de l'Afrique Occidentale Française.
— M. Anders Reiz: Le cercle méridien de l'observatoire de Brorfelde.
- ¹⁵/₁ 60. (Voir les éloges funèbres).
- ²⁹/₁ 60. M. K. G. Wingstrand: Études anatomiques de la *Neopilina galathea*, le mollusque dit primitif.
- ¹²/₂ 60. M. L. Rosenfeld: Application de matrices à la solution de l'équation de Schrödinger.
— M. Asger Lomholt présente: «Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie» bind III (L'Académie Royale des Sciences et des Lettres 1742—1942. Documents pour servir à son histoire, vol. III).
— M. L. L. Hammerich fait quelques remarques (sur les sujets mis au concours) à l'occasion de l'ouvrage présenté par M. Lomholt.
- ²⁶/₂ 60. M. Johs. Pedersen présente: «Al-Sulamī: Ṭabaqāt al-Ṣūfiyya».
— M. Carl Faurholt: Sur la réaction « $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{H}_2\text{CO}_3$ » (dioxyde de carbone + eau $\rightleftharpoons$ acide carbonique).

- ¹¹/₃ 60. M. Stig Iuul: Les condamnations de Poul Laxmand. Remarques critiques.
- ²⁵/₃ 60. M. H. Topsøe-Jensen présente: «H. C. Andersen og Henriette Wulff. En Brevveksling. I—III. 1959» (H. C. Andersen et Henriette Wulff. Une correspondance. I—III. 1959).
- ⁸/₄ 60. M. C. O. Bøggild-Andersen: La lettre du roi Frederic III à l'évêque Hans Svane et au bourgmestre Hans Nansen du 26 septembre 1660, citée par Niels Slange.
- M. Børge Bak: Explication d'ensemble de la structure des molécules organiques les plus importantes.
- ²²/₄ 60. M. P. J. Riis: La deuxième campagne de l'expédition en Phénicie de la Fondation Carlsberg en 1959.
- ²⁹/₄ 60. M. Paul Diderichsen présente: «Rasmus Rask og den grammatiske tradition. Studier over vendepunktet i sprogvidenskabens historie» (Rasmus Rask et la tradition grammaticale. Études sur le point tournant de l'histoire de la linguistique).

Au cours de l'année ont été prononcés les éloges funèbres de cinq membres danois:

- ¹⁵/₁ 60. Éloge de M. Kaj Linderstrøm-Lang par M. Heinz Holter. Voir pp. 65—88.
- ¹¹/₃ 60. Éloge de M. Hans Ræder par M. Franz Blatt. Voir pp. 89—108.
- ²⁵/₃ 60. Éloge de M. Ebbe Rasmussen par M. J. K. Bøggild. Voir pp. 117—23.
- ²²/₄ 60. Éloge de M. Jakob Nielsen par M. Børge Jessen. Voir pp. 109—16.
- ²⁹/₄ 60. Éloge de M. Pcter Boysen Jensen par M. Carsten Olsen. Voir pp. 124—39.

Les travaux suivants de membres de l'Académie ont paru ou paraîtront dans les séries de publications de l'Académie:

Paul V. Rubow: «King John» (M* en danois).¹

Andreas Blinkenberg: «Le problème de la transitivité en français moderne. Essai syntacto-sémantique» (M).

¹ L'apposition d'un (M) ou d'un (S) au titre indique que le travail sera publié dans les *Meddelelser* ou dans les *Skrifter* de l'Académie. Un astérisque (M* ou S*) désigne que l'ouvrage a paru dans l'année courante.

Paul Diderichsen: «Rasmus Rask og den grammatiske tradition. Studier over vendepunktet i sprogvidenskabens historie» (Rasmus Rask et la tradition grammaticale. Études sur le point tournant de l'histoire de la linguistique) (M).

Chr. Poulsen: «Notes on some Lower Cambrian Fossils from French West Africa» (M*).

Lárus Einarson en collaboration avec Ira R. Telford: «Effect of Vitamin-E Deficiency on the Central Nervous System in Various Laboratory Animals» (S).

Chr. Poulsen: «Fossils from the Late Middle Cambrian *Bolaspidella* Zone of Mendoza, Argentina» (M).

L'Académie a décidé la publication des travaux suivants, dont les auteurs ne sont pas membres de l'Académie:

Chr. Kn. Møller: «The Structure of Cæsium Plumbo Iodide CaPbI_3 » (M*).

Chr. Kn. Møller: «The Structure of Perovskite-like Cæsium Plumbo Trihalides» (M*).

Chr. Kn. Møller: «On the Structure of Cæsium Hexahalogeno-Plumbates (II)» (M*).

Olavi Hellman: «On the Schrödinger Eigenvalue Problem» (M*).

Asger Aaboe: «On the Tables of Planetary Visibility in the Almagest and the Handy Tables» (M*).

Jens Bang: «On the Angular Distribution of the Scattered Particles in Coulomb Excitation» (M*).

M. Magnusson: «Further Properties of the Energy-Momentum Complex in General Relativity» (M*).

Kurt Alder & Aage Winther: «On the Theory of Multiple Coulomb Excitation with Heavy Ions» (M).

L. S. Kisslinger & R. A. Sorensen: «Pairing plus Long Range Force for Single Closed Shell Nuclei» (M).

Olavi Hellmann: «On the Schrödinger Eigenvalue Problem. II» (M).

Kai Larsen: «Cytological and Experimental Studies on the Flowering Plants of the Canary Islands» (S).

R. E. Bell, S. Bjørnholm et J. C. Severiens: «Half Lives of First Excited States of Even Nuclei of Em, Ra, Th, U, and Pu» (M).

K. Gottfried et L. Pičman: «Sound Propagation in a Dilute Fermi Gas at Zero Temperature» (M).

L'Académie a décidé la publication hors série de: «Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie» (L'Académie Royale des Sciences et des Lettres 1742—1942. Documents pour servir à son histoire), vol. IV, par Asger Lomholt. Aux frais de la Fondation Carlsberg.

Voir pages 184—85 la liste des publications issues de l'Académie au cours de l'année.

Voir pages 195—204 l'Index analytique.

SAG- OG NAVNEFORTEGNELSE

- ABSTRACTING, komité. Se: Naturv. dokumentation.
- ADRESSE, til 200-års jubilæet i akad. i München 1959, trykt 39-40; til 200-års jubilæet i Det kgl. norske Videnskabers Selskab i Trondheim 1960, trykt 61-62; til kongeparrets sølvbryllup 1960, trykt 63-64.
- AFHANDLINGER AF IKKE-MEDLEMMER antages til offentliggørelse 40, 41, 42, 50, 53, 59, 62, 64.
- ALDER, KURT, dr., afh. i samarb. med mag. sc. Aage Winther »On the Theory of Multiple Coulomb Excitation with Heavy Ions« opt. 50.
- ALSDORF, L., prof., Hamburg, er til stede som gæst 51.
- AMERIKANISTKONGRES, 34. INTERN., i Wien 1960, K. Birket-Smith deleg. 55.
- ANDERSEN, A. C., laboratorieforst., genvælges som tilforordnet til Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse 58.
- ANDERSEN, EINAR, giver medd. »Overførelse af geografiske koordinater ved Clarke's afstikningskurve« 45; deleg. til møde i Union Géod. & Géophys. Intern. i Helsinki 1960 59.
- ANFINSSEN, C. B., JR., Bethesda, Md., medd. om plan for »Linderstrøm-Lang Memorial guest house« 62.
- ARKIV, SELSKABETS, beretn. fra sekretariatet 176.
- ASTRUP, POUL, overlæge, lektor, dr., medl. af komité for biokem. union 49.
- BAK, BØRGE, giver medd. »Sammenhængende tydning af nogle af de vigtigere organiske molekylers struktur« 58.
- BANG, JENS, mag. sc., afh. »On the Angular Distribution of the Scattered Particles in Coulomb Excitation« opt. 41, udk. 185.
- BECHERT, HEINZ, dr., Saarbrücken, er til stede som gæst 51.
- BEKKER-NIELSEN, HANS, cand. mag., får bevill. af Marcus Lorenzens Legat 59.
- BELIĆ, ALEKSANDAR, fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Beograd, død 54.
- BELL, R. E., dr., afh. i samarb. med S. Bjørnholm og J. C. Severiens »Half Lives of First Excited States of Even Nuclei of Em, Ra, Th, U, and Pu« opt. 62.
- BERG, KAJ, giver medd. »Om respirationen hos ferskvandssnegle« 42.
- BIRKET-SMITH, K., deleg. ved Congrès Intern. des Sciences Anthropol. et Ethnol. i Paris 1960 39; deleg. ved intern. amerikanistkongres i Wien 1960 55.
- BJØRNHOLM, S., ingeniør. Se: Bell, R. E.

- BLATT, FRANZ, sender beretn. om Intern. Congress of Classical Studies i London 1959 38; sender beretn. om mødet i Union Acad. Intern. 1959 49, trykt 170-74; taler mindeord om Hans Ræder 54, trykt 89-108; deleg. til møde i Union Acad. Intern. 1960 55.
- BLINKENBERG, A., inds. afh. »Le problème de la transitivité en français moderne« 41.
- BOHR, NIELS, deleg. til Royal Society's 300-års jubilæum i London 1960 39. Se også: Præsident.
- BOHR LEGATET, NIELS, administrationsudv. 33; C. Møller medl. af udv. 48; uddrag af regnskab for 1959 59, trykt 158.
- BRUN, VIGGO, prof., Oslo, er til stede som gæst 43, 57.
- BRØNDSTED, JOHS., får friboligen Lundehave 51; lykønskes og takker for valg 52.
- BRØNDUM-NIELSEN, J., sender beretn. om 10. nord. filologmøde i Oslo 1959 37; giver medd. »Om det gamle danske månednavn Glugmaaned, Januar« 43.
- BUCAREST, Institut Mathématique, bytteforb. indgås 50.
- BUDGET for 1960, vedtages 48, trykt 144-46.
- BYTTEFORBINDELSER, indgås 40, 42, 46, 47, 48, 50, 51, 53; udvides 40, 44, 47, 50; ophæves 40, 50; beretn. fra sekretariatet 177-83.
- BØGGILD, J. K., taler mindeord om Ebbe Rasmussen 56, trykt 117-23.
- BØGGILD-ANDERSEN, C. O., deleg. til intern. historikerkongres i Stockholm 1959 57; giver medd. »Niels Slanges brev fra kong Fred. III til biskop Hans Svane og borgmester Hans Nansen 26. sept. 1660« 57.
- CALCUTTA, Bose Research Institute, bytteforb. indgås 47.
- CARACAS, Academia de Ciencias Fis., Mat. y Natur., bytteforb. indgås 47.
- CARLSBERGFONDETS DIREKTION 31; Knud Jessen træder tilbage, 1. beh. af valg 44; 2. beh. af valg, P. Brandt Rehberg vælges 46; Borge Jessen genvælges til medl. 58; beretn. 1958-59 forelægges 63, trykt II, 1-102.
- CARLSBERG LABORATORIETS BESTYRELSE, tilfornordede 31-32; forst. A. C. Andersen og dir. Hans B. Fogh genvælges 58.
- CHRISTENSEN, BENT, mag. sc., får tildelt portion af Emil Herborgs Legat 59.
- CLASSENSKE FIDEICOMMIS, direktionen sender beretn. for 1958-59 53.
- COLLSTROP, A., GROSSERER, HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND, bestyrelse 32; Jakob Nielsen død, boligen ledig 37; sekretæren giver oplysn. vedr. valg af beboer 44; medd. om indkomne ansøgn. 48; 1. beh. af valg 49; 2. beh. af valg, Johs. Brøndsted får friboligen 51; beretn. for 1959 59, trykt 155-56.
- CONGRÈS DE LA FÉDÉRATION INTERN. DES LANGUES ET LITTÉRATURES MODERNES, LE 8e, i Liège 1960, L. L. Hammerich deleg. 39.
- CONGRÈS INTERN. DES SCIENCES ANTHROPOL. ET ETHNOL. i Paris 1960, K. Birket-Smith deleg. fra Selsk. 39.
- CONGRÈS INTERN. DE BOTANIQUE, LE 9e, i Montreal 1959, Thorv. Sørensen sender beretn. 46.

- CONGRÈS INTERN. DE DIALECTOLOGIE GÉNÉRALE, LE 1er, i Louvain og Bruxelles 1960, ingen deleg. fra Selsk. 55.
- CONGRESS OF CELTIC STUDIES, THE INTERN., i Dublin 1959, L. L. Hammerich sender beretn. 50.
- CONGRESS OF CLASSICAL STUDIES, THE THIRD INTERN., i London 1959, Fr. Blatt sender beretn. 38.
- CONGRESS FOR LOGIC, METHODOLOGY AND PHILOSOPHY OF SCIENCE i Stanford, Cal. 1960, Louis Hjelmslev deleg. 55.
- CONGRESS OF ROMAN FRONTIER STUDIES, THE FOURTH, i Durham 1959, ingen deleg. 38.
- CONSEIL INTERN. DES UNIONS SCIENTIFIQUES, komité 28; vesttysk protest mod østtysk representation i Conseil og dens unioner 38; C. Møller medl. af komité 48.
- »COOPER UNION FOR THE ADVANCEMENT OF SCIENCE AND ART« i New York 1959, 100-års jubil., ingen deleg. fra Selsk. 38.
- CORPUS LEXICOGRAPHORUM GRAECORUM, kommission 30; beretn. for 1958 37; beretn. for 1959 trykt 161.
- DANMARKS AKVARIUM, medl. af bestyr. 33; beretn. for 1958-59 37.
- DANMARKS INSTITUT FOR INTERN. UDVEKSLING AF VIDENSKABELIGE PUBLIKATIONER (I.D.É.) 181.
- DANSKE INSTITUT, DET, i Rom, medl. af bestyr. 34; Ejnar Dyggve genvælges 61.
- »DARWIN CENTENNIAL CELEBRATION« i Chicago 1959, ingen deleg. fra Selsk. 38.
- DEGERBØL, MAGNUS, giver medd. »Om fund af tamhund fra præboreal tid« 45.
- DIDERICHSEN, PAUL, inds. afh. »Rasmus Rask og den grammatiske tradition« 41; deleg. ved Det kgl. norske Vidensk. Selsk. 200-års jubilæum i Trondheim 1960 61; forelægger afh. »Rasmus Rask og den grammatiske tradition« 63.
- DIRAC, P. A. M., prof., Cambridge, Engl., er til stede som gæst 56.
- DUCANGE, kommission 31; beretn. for 1959 trykt 161.
- DYGGVE, EJNAR, genvælges til medl. af bestyr. for Det danske Institut i Rom 61.
- EINARSON, LÁRUS, inds. afh. i samarb. med Ira R. Telford »Effect of Vitamin-E Deficiency on the Central Nervous System in Various Laboratory Animals« 48.
- ERICHSEN, W., deleg. til 200-års jubilæum for akad. i München 1959 46.
- FAURHOLT, CARL, giver medd. »Om processen $\text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{H}_2\text{CO}_3$ « (kuldioxid + vand $\rightleftharpoons$ kulsyre)« 53.
- »FÉDÉRATION INTERN. DE DOCUMENTATION«, LA XXVIe CONFÉRENCE, i Rio de Janeiro 1960, ingen deleg. fra Selsk. 39.
- FENCHEL, W., genvælges til revisor 58.
- FILOLOGMØDE, 10. NORDISKE, i Oslo 1959, J. Brøndum-Nielsen sender beretn. 37.
- FOGH, HANS B., direktør, genvælges som tilforordnet til Carlsberg Laboratoriets Bestyrelse 58.

- FORD FOUNDATION, bevill. til ungarske flygtningestuderer er opbrugt 52.
- FREDERIKSBORG-MUSEETS BESTYRELSE, medlem 31.
- FRIIS, JØRGEN S. K., mag. sc., får bevill. af Marcus Lorenzens Legat 59.
- »GENETIC CONTROL OF PROTEIN SPECIFICITY«, konference herom i København 1959 40.
- GEOLOGKONGRES, 21. INTERN., i København 1960, Arne Noe-Nygaard deleg. 39.
- GERMANISTKONGRES, 2. INTERN., i København 1960, L. L. Hammerich deleg. 39.
- GOTTFRIED, K., afh. i samarb. med L. Pičman »Sound Propagation in a Dilute Fermi Gas at Zero Temperature« opt. 64.
- GREIFSWALD, Naturwiss. Verein für Neu-Vorpommern und Rügen, bytteforb. ophører, publ. til Univ.-Bibl., Greifswald 50.
- GULDMEDEILLE, SELSKABETS, bevill. til tilbagekøb 48.
- GUSTAFSON, TORSTEN, prof., dr., Selsk. udenl. medl., Lund, overværer møde 42, 45.
- GÆSTER og udenl. medl. til stede ved Selsk. møder 35, 42, 43, 45, 47, 49, 51, 52, 53, 56, 57, 60, 62.
- HAMMERICH, L. L., vælges til medl. af den danske Unesco-Nationalkommission 36; deleg. til 2. intern. germanistkongres i København 1960 og til Congrès de la Fédération Intern. des Langues et Littératures Modernes i Liège 1960 39; fungerer som sekretær 42, 43, 45, 53; giver oplysn. om Pāli Dictionary 43; sender beretn. om mødet i Union Acad. Intern. 1959 49, trykt 170–74; sender beretn. om Intern. Congress of Celtic Studies i Dublin 1959 50; giver bemærkninger om prisopgaver ved fremlæggelsen af jubilæumsskrift bd. III 52; deleg. til mødet i Union Acad. Intern. 1960 55. Se også: Redaktør.
- HANSEN, ALFRED, cand. mag., får bevill. af Marcus Lorenzens Legat 59.
- HANSEN, ANDERS TYBJÆRG, overlæge, dr. med., får atter tildelt Fellowship fra Rockefeller Institute 57.
- HARRIS, THOMAS MAXWELL, prof., dr., Reading, vælges til udenl. medl. 58.
- HATT, AAGE GUDMUND, afgår ved døden 51.
- HELLMAN, OLAVI, dr., Helsinki, afh. »On the Schrödinger Eigenvalue Problem« opt. 40, udk. 185; afh. »On the Schrödinger Eigenvalue Problem. II« opt. 59.
- HERBORG, EMIL, LEGAT, bestyrelse 32–33; Mogens Westergaard genvælges til medl. 58; een portion uddeles 59; beretn. for 1959 59, trykt 157.
- HIELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE, DEN GREVELIGE, sender beretn. for 1958 37, og medd. om tilskud 40.
- HISTORIKERKONGRES, INTERN., i Stockholm 1960, een deleg. sendes 55; C. O. Bøggild-Andersen deleg. 57.
- HJELHOLT, HØLGER, giver medd. »Om tilblivelsen af fællesregeringen for Hertugdømmerne af 22. okt. 1848« 47.
- HJELMSLEV, LOUIS, deleg. ved Intern. Congress for Logic, Methodology

- and Philosophy of Science i Stanford, Cal. 1960 55; genvælges til form. i kassekomm. 61.
- HODGE, SIR WILLIAM, prof., Cambridge, Engl., er til stede som gæst 57.
- HOFF-JØRGENSEN, E., lektor, dr., medl. af komité for biokem. union 49.
- HOLTER, HEINZ, fungerer som sekretær 35; taler mindeord om K. Linderstrøm-Lang 49, trykt 65–88; medl. af komité for biokem. union 49. Se også: Kasserer.
- HOSHIARPUR, Panjab University, bytteforb. indgås 53.
- HØEG, CARSTEN, deleg. til mødet i Union Acad. Intern. 1960 55.
- IUUL, STIG, giver medd. »Dommene over Poul Laxmand. Nogle kritiske betragtninger« 54.
- IVERSEN, JOHS., vælges til medl. af Statens Videnskabsfonds kommission for naturvid. 36; genvælges til revisorsuppleant 58.
- JENSEN, P. BOYSEN, afgår ved døden 45; mindeord ved Carsten Olsen 62, trykt 124–39.
- JESSEN, BØRGE, genvælges til medl. af Carlsbergfondets Direktion 58; taler mindeord om Jakob Nielsen 60, trykt 109–16.
- JESSEN, KNUD, træder tilbage som medl. af Carlsbergfondets Direktion 44.
- JOHANSEN, K. FRIIS, genvælges til medl. af Rask-Ørsted Fondets bestyrelse 36; fratræder som medl. af kassekomm. 59.
- JUBILÆUMSSKRIFT, SELSKABETS, arkivar Asger Lomholt fremlægger bd. III 52, udk. 185; L. L. Hammerich tilføjer bemærkninger vedr. prisopgaver 52; Asger Lomholt indsender manuskript til bd. IV 59.
- KARACHI, Pakistan Council of Scient. and Industr. Research, bytteforb. indgås 47.
- KARLSSON, STEFÁN, stud. mag., får bevill. af Marcus Lorenzens Legat 59.
- KASSEKOMMISSION, SELSKABETS 27; forelægger budget for 1960 48, trykt 144–46; K. Friis Johansen fratræder, Axel Steensberg vælges 59; bevilger regulering af sekretariatets lønninger 59; forelægger regnskab for 1959 61, trykt 140–43; Louis Hjelmslev genvælges til formand 61.
- KASSERER, SELSKABETS, 27. Se også: Holter, H.
- KEMP, TAGE, giver medd. »Om menneskets kromosomer« 43.
- KISSLINGER, L. S., dr., afh. i samarb. med dr. R. A. Sorensen »Pairing plus Long Range Force for Single Closed Shell Nuclei« opt. 53.
- KLASSEFORMÆND, SELSKABETS, 27; Johs. Pedersen genvælges 55, 56.
- KLASSER, SELSKABETS, holder møde 41, 50, 55, 56.
- KONDRAZEK, prof., Leningrad, overværer møde 45.
- KONGEN, HANS MAJESTÆT, telegram sendes til fødselsdag 54; adresse til kongeparrets sølvbryllup, trykt 63–64.
- KRISTIANSEN, M. P., kaptajn, får bevilling af Marcus Lorenzens Legat 59.
- LANGSETH, A., genvælges til medl. af Rask-Ørsted Fondets Bestyrelse 36.
- LARSEN, JENS PETER, prof., dr. phil., vælges til indenl. medl. 58.
- LARSEN, KAI, cand. mag., afh. »Cytological and Experimental Studies on the Flowering Plants of the Canary Islands« opt. 62.
- LEGATER. Se: Bohr, Herborg, Lorenzen og Ørnborg.

- LEMICHE, HENNING, dr., er til stede som gæst 51.
- LINDERSTRØM-LANG, K., afgår ved døden 35; akademiet i Moskva kondolerer 36; mindeord ved H. Holter 49, trykt 65–88; plan om oprett. af et »Linderstrøm-Lang Memorial guest house« 62.
- LOMHOLT, ASGER, arkivar 34; fremlægger jubilæumsskrift bd. III 52, udk. 185; inds. manusk. til jubilæumsskrift bd. IV 59; beretn. fra sekretariatet for 1959 trykt 175–83.
- LONDON, Royal Society, 300-års jubilæum 1960, Niels Bohr delegeres 39.
- LORENZENS LEGAT, MAG. ART. MARCUS, bestyrelse 33; legatet uddeles 59; beretn. og regnsk. for 1959–60 61, trykt 159–60.
- LOUIS-JENSEN, JONNA, stud. mag., får bevill. af Marcus Lorenzens Legat 59.
- LUNDEHAVE. Se: Collstrop, A.
- LUNDQUIST, FRANK, afdelingsleder, dr., perm. sekr. og form. i komité for biokem. union 49.
- MAGNUSSON, M., dr., afh. »Further Properties of the Energy-Momentum Complex in General Relativity« opt. 42, udk. 185.
- MATHEMATIKERKONGRESS, V. ÖSTERR., i Innsbruck 1960, ingen deleg. fra Selsk. 55.
- MATHIASSEN, THERKEL, fremlægger »Nordvestsjællands Oldtidsbebyggelse« 42.
- MEDLEMMER, SELSKABETS, 1–26; afgår ved døden 35, 36, 45, 51, 52, 54, 64; nye medl. optages 58.
- MILANO, Istituto di Fisica dell'Università, bytteforb. indgås 46.
- MINDEORD, K. Linderstrøm-Lang ved H. Holter 49, trykt 65–88; Hans Ræder ved Franz Blatt 54, trykt 89–108; Ebbe Rasmussen ved J. K. Bøggild 56, trykt 117–23; Jakob Nielsen ved Børge Jessen 60, trykt 109–16; P. Boysen Jensen ved Carsten Olsen 62, trykt 124–39.
- MONS, Soc. des Sciences, des Arts et des Lettres du Hainaut, bytteforb. indgås 46.
- MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, kommission 31; beretn. for 1954–60, trykt 162–66.
- MOSKVA, akademiet kondolerer ved dødsfald 36; bytteforb. indgås med Gos. Publ. Naučno-Techn. Bibl. 40; bytteforb. udvides med Naučnaja Bibl. 40.
- MUNKSGAARD, EJNAR, FORLAG, medd. om salg af Selsk. publ. i 1958 40.
- MÜNCHEN, BAYER. AKAD. DER WISSENSCHAFTEN, 200-års jubilæum 1959, C. E. Sander-Hansen delegeres 38, adresse 39–40; W. Erichsen repræs. i st. f. C. E. Sander-Hansen 46.
- MØDER, SELSKABETS, beretning 35–64.
- MØLLER, C., vælges til sekretær 46; medlem af komité for Cons. Intern. des Unions Scient. og af udv. for Niels Bohr Legatet 48; deleg. ved Det kgl. norske Vidensk. Selsk. 200-års jubilæum i Trondheim 1960 61.
- MØLLER, CHR. KNAKKERGÅRD, mag. sc., afh. »The Structure of Cæsium Plumbo Iodide CaPbI₃« opt. 40, udk. 184; afh. »The Structure of

- Perovskite-like Cæsium Plumbo Trihalides« opt. 40; udk. 184; afh. »On the Structure of Cæsium Hexahalogeno-Plumbates (II)« opt. 41, udk. 185.
- MAALØE, OLE U., prof., dr. med., vælges til indentl. medl. 58.
- NATURFORSKERMØDER, DE SKANDINAVISKE, den danske bestyrelse 33.
- NATURVIDENSKABELIG DOKUMENTATION, komité 30.
- NIELSEN, JAKOB, afgår ved døden 35; mindeord ved Børge Jessen 60, trykt 109-16.
- NOE-NYGAARD, ARNE, deleg. til den intern. geologkongres i København 1960 39.
- »NORDEN'S« NORDISKE SPROGNÆVN, medlem 34.
- OCEANOGRAPHIC CONGRESS, INTERN., i New York 1959, Gunnar Thorson sender beretning 46.
- OLSEN, CARSTEN, taler mindeord om P. Boysen Jensen 62, trykt 124-39.
- ORIENTALISTKONGRES, 25. INTERN., i Moskva 1960, C. E. Sander-Hansen deleg. 55.
- OTTESEN, MARTIN, prof., dr. phil., vælges til indentl. medl. 58.
- OVERSIGT OVER SELSKABETS VIRKSOMHED 1958-59 udk. 184.
- PĀLI DICTIONARY, A CRITICAL, kommission 31; L. L. Hammerich giver oplysn. om arbejdet 43; kommiss. sender beretn. for 1953-59 51, trykt 167-70.
- PARIS, Institut des Hautes Études Scient., bytteforb. indgås 42; Assoc. Frédéric et Irène Joliot-Curie, medd. om oprettelse 55.
- PEDERSEN, JOHS., fung. som præsident 49; fremlægger »Al-Sulamī: Ṭabaqāt al-Sūfiyya« 53; genvælges til klasseform 55, 56.
- PEKING, Academia Sinica, bytteforb. udvides 47.
- PIČMAN, L. Se: Gottfried, K.
- POULSEN, CHR., inds. afh. »Notes on some Lower Cambrian Fossils from French West Africa« 47, udk. 185; giver medd. »Nogle kambriske fossiler fra Fransk Vestafrika« 47; inds. afh. »Fossils from the Late Middle Cambrian Bolaspidella Zone of Mendoza, Argentina« 59.
- PRISOPGAVER, udsættes ikke 44; L. L. Hammerich giver bemærkninger om prisopgaver ved fremlæggelse af jubilæumsskrift bd. III 52.
- PROVIDENCE, American Math. Soc., bytteforb. udvides 44.
- PRZEMYŚL, Société des Sciences et des Lettres 50-års jubilæum, telegram sendes 46.
- PRÆSIDENT, SELSKABETS, 27; byder medl. velkommen 35, 60; lykønsker C. Møller til valg til sekretær 46; lykønsker Johs. Brøndsted til valg til beboer af Lundehave 52. Se også: Bohr, Niels.
- PUBLIKATIONER, SELSKABETS, fremlægges af redaktøren 41, 50, 52, 55, 62, 64; opgør. fra kommissionær om salg i 1958 40.
- RASK-ØRSTED FONDETS BESTYRELSE, medlemmer 32; medlemmer genvælges 36; bevilger 25 000 kr. til intern. forbindelser 50.
- RASMUSSEN, EBBE, afgår ved døden 35; kondolenceskriv. fra Stockholm 42; mindeord ved J. K. Bøggild 56, trykt 117-23.

- REDAKTØR, SELSKABETS, 26; fremlægger Selsk. publ. 41, 50, 52, 55, 62, 64. Se også: Hammerich, L. L.
- REGISTRERING AF LITTERÆRE KILDER TIL DANSK HISTORIE, medl. af kommissionen 28; H. Topsøe-Jensen medl. i st. f. Hans Ræder 37.
- REGNSKAB for 1959 forelægges 61, trykt 140–43.
- REHBERG, P. BRANDT, vælges til medl. af Carlsbergfondets Direktion 46.
- REIZ, ANDERS, giver medd. »Brorfelde-observatoriets meridiankreds« 48.
- REVISORER, SELSKABETS, 27; W. Fenchel genvælges 58; Axel Steensberg fratræder, P. J. Riis bliver revisor 61.
- REVISORSUPPLEANTER, SELSKABETS, 28; Johs. Iversen genvælges 58; P. J. Riis fratræder, C. E. Sander-Hansen vælges 61.
- RIIS, P. J., giver medd. »Carlsbergfondets Fønikienekspeditions anden kampagne 1959« 60; bliver revisor 61.
- ROCKEFELLER INSTITUTE, New York, drøftelse af tilbud om Fellowship 56; overlæge, dr. med. Anders Tybjerg Hansen får atter tildelt Fellowship 57.
- ROSENFELD, L., prof., dr., Selsk. udenl. medl., giver medd. »Matrixregningens anvendelse til løsning af Schrödinger-ligningen« 52.
- RUBOW, PAUL V., giver medd. »Shakespeare-dubletter« 36.
- RÆDER, HANS H., afgår ved døden 35; mindeord ved Franz Blatt 54, trykt 89–108.
- RØMER, OLE, MEDAILLE, medl. af bestyrelsen 33.
- SANDER-HANSEN, C. E., deleg. til 200-års jubilæum for akad. i München 1959 38; er forhindret i at deltage 46; deleg. til intern. orientalistkongres i Moskva 1960 55; vælges til revisorsuppleant 61.
- SCHOU, AXEL V., prof., dr. phil., vælges til indenl. medl. 58.
- SCHULTZ-LARSEN, J., dr. med., er til stede som gæst 43.
- SEKRETARIAT, SELSKABETS, 34; bevill. af alderstillæg til personale 48; bevill. til medhjælp 48; lønninger til personale reguleres 59; beretn. for 1959 trykt 175–83.
- SEKRETÆR, SELSKABETS, 27; giver medd. om dødsfald 35, 36, 45, 51, 52, 54. L. L. Hammerich fung. 42, 43, 45, 53; 1. beh. af valg 44; 2. beh., C. Møller vælges 46; giver oplysn. om valg af beboer af Lundehave 44; giver medd. om prisopgaver 44; giver medd. om valg af klasseform, og om forslag til nye medl. 56; giver oversigt over sæsonens møder 64. Se også: Rasmussen, Ebbe, og Møller, C.
- SEVERIENS, J. C., dr. Se: Bell, R. E.
- SORENSEN, R. A., dr. Se: Kisslinger, L. S.
- STATENS ALM. VIDENSKABSFOND, medlemmer af kommissionerne 32; K. Linderstrøm-Lang død, Johs. Iversen vælges, kgl. anordn. ændres, Ebbe Rasmussen død, Selsk. udpeger kun eet medl. til kommis. for naturvid. 36; drøftelse af forslag til valg 41.
- STATISTICAL INSTITUTE, INTERN., 32nd Session i Tokyo 1960, ingen deleg. fra Selsk. 39.
- STATSTILSKUD for 1960–61, medd. herom 62.
- STEENBERG, AXEL, vælges til medl. af kassekomm. 59; fratræder som revisor 61.

- STEN, HOLGER, får tildelt Ørnborgs Legat 46.
- STOCKHOLM, Kungl. Vetenskapsakad. kondolerer ved Ebbe Rasmussens død 42.
- SAARBRÜCKEN, Universitäts-Bibliothek, bytteforb. indgås 51.
- TBILISI, Akademija Nauk Gruzinskoj SSR, bytteforb. udvides 50.
- TECCHI, BONAVENTURA, prof., Rom, er til stede som gest 43.
- TELFORD, IRA R. Se: Einarson, Lárus.
- THIENEMANN, AUGUST, fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Kiel, død 64.
- TILLIDSHVERV, SELSKABETS, 27-34.
- TOPSØE-JENSEN, H., medl. af registreringskomm. i st. f. afd. Hans Rader 37; fremlegger »H. C. Andersen og Henriette Wulff« I-III 1959 56.
- TORNEHAVE, HANS M. N., prof., dr. phil., velges til indenl. medl. 58.
- TRONDHEIM, Det kgl. norske Videnskabers Selskab, 200-års jubilaum 1960, to delegerede velges 55; adresse trykt 61-62; tre deleg. deltager 61.
- TUNIS, Institut des Hautes tudes, bytteforb. ophorer 40.
- TURKU, Suomen Kielen Seura, bytteforb. indgås 48.
- UDVALG, KOMMISSIONER, KOMITEER 27-34.
- UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE, kommission 28; beretn. for 1958 37; får bevill. 48; beretn. for 1959 trykt 147-54.
- UNDERVISNINGSMINISTERIET, sender medd. om statstilskud for 1960-61 62.
- UNESCO, den danske nationalkommission, medlem 30; K. Linderstrøm-Lang død, L. L. Hammerich velges 36.
- UNGARSKKE STUDENTER, bevill. hertil fra Ford Foundation er opbrugt, stotte overtages af Dansk Flygtningehjalp 52.
- UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE, komité 28; trykt beretn. om mode 1959 49; Selsk. deleg. sender beretn. 49, trykt 170-74; valg af delegerede til mode 1960 55.
- UNION ASTRONOMIQUE INTERN., komité 28-29.
- UNION GÉODÉSIQUE ET GÉOPHYSIQUE INTERN., komité 29; Einar Andersen deleg. til mode i Helsinki 1960 59.
- UNION INTERN. MATHÉMATIQUE, komité 29-30; executivkomiteen holder mode i Kobenhavn 1959 40.
- UNION INTERN. DE PHYSIQUE PURE ET APPLIQUÉE, komité 29.
- UNION INTERN. DES SCIENCES BIOLOGIQUES, komité 29.
- UNION OF BIOCHEMISTRY, INTERN., komité 30; Linderstrøm-Lang (formand) død, ny komité velges 49.
- UNION OF PHYSIOLOGICAL SCIENCES, INTERN., komité 30.
- USSING, H. H., medl. af komité for biokem. union 49.
- VALG AF EMBEDSMEND O. L. 44, 46, 49, 51, 58, 59, 61; bestemm. vedr. forslag til 1. og 2. beh. af valg 44.
- VENDRYÈS, J.-J.-B., fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Paris, død 52.
- VIDENSKABSFOND. Se: Statens alm. Videnskabsfond.

- VOLTERRA, VITO, 100-års fødselsdag, fest i Rom 1960, ingen deleg. fra Selsk. 55.
- DE VREESE, K., dr., Leiden, er til stede som gæst 60.
- WARSAWA, Instytut Fizyki (Akademia Nauk), bytteforb. indgås 53.
- WESTERGAARD, MOGENS, genvælges til medl. af bestyr. for Emil Herborgs Legat 58.
- WIMAN, ANDERS, fh. prof., dr., Selsk. udenl. medl., Uppsala, død 36.
- WINGE, ØJVIND, fungerer som præsident 42; deleg. ved Det kgl. norske Vidensk. Selsk. 200-års jubilæum i Trondheim 1960 61.
- WINGSTRAND, K. G., giver medd. »Anatomiske studier over Neopilina galathea, det s. k. urbløddyr« 51.
- WINTHER, AAGE, lektor, dr. Se: Alder, Kurt.
- ØRNBORG, PASTOR EMER. F. J., LEGAT, uddeles 46.
- AABOE, ASGER, prof., dr., Medford, Mass., afh. »On the Tables of Planetary Visibility in the Almagest and the Handy Tables« opt. 41, udk. 184.

BERETNING

FRA

CARLSBERGFONDET

FOR ÅRET

1. OKTOBER 1958 TIL 30. SEPTEMBER 1959

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S

1960

Denne beretning er af Carlsbergfondets direktion indgivet til Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i henhold til § XVIII i fondets statuter.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Afdeling A: Carlsberg Laboratoriet.....	5
Afdeling B: Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser	18
Carlsbergfondets biologiske Institut.....	42
Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.....	52
Afdeling C: Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg ...	67
Ny Carlsbergfondet.....	75
Regnskab og status for Carlsbergfondet samt afdelingerne A, B og C og Ny Carlsbergfondet	92
Almindelige meddelelser	100

Afdeling A

Carlsberg Laboratoriet.

Fra laboratoriets bestyrelse er modtaget følgende beretning:

Den kemiske afdeling.

Leder: professor, dr. K. LINDERSTRØM-LANG $1/_{10}$ 1958– $25/_{5}$ 1959.
professor, dr. M. OTTESEN $15/_{6}$ – $30/_{9}$ 1959.

I det forløbne år har arbejdet i den kemiske afdeling uundgåeligt været præget af professor LINDERSTRØM-LANGS fremadskridende sygdom og hans død den 25. maj 1959. Professor LINDERSTRØM-LANG har dog i så vid udstrækning, som hans helbredstilstand tillod, holdt sig orienteret om arbejdet i laboratoriet. I to korte perioder, i november 1958 og april 1959, var professor LINDERSTRØM-LANG udskrevet fra hospitalet og i stand til at foretage besøg i laboratoriet. Under professor LINDERSTRØM-LANGS sygdom var den daglige ledelse af afdelingen i det væsentligste overdraget dr. M. OTTESEN. Efter professor LINDERSTRØM-LANGS død blev dr. OTTESEN den 15. juni 1959 udnævnt til hans efterfølger som leder af den kemiske afdeling.

Professor M. OTTESEN har i det forløbne år fortsat sine undersøgelser over de enzymer, der er i stand til at omdanne ovalbumin til plakalbumin, nemlig subtilisin og den dermed beslægtede »NOVO«-bakterieproteinase. Herunder er der udarbejdet en ny krystallisationsmetode til rensning af »NOVO«-enzymet, de tidligere nævnte kromatografiske undersøgelser er blevet fortsat, og en undersøgelse over aminosyresammensætningen i de nævnte enzymer nærmer sig afslutningen. I samarbejde med dr. I. I. GESCHWIND er der foretaget en orienterende undersøgelse med henblik på en nærmere karakterisering af sådanne enzymeres fysisk-

kemiske egenskaber. Endvidere har professor OTTESEN på forskellig vis bistået afdelingens gæster ved planlægning og udførelse af de nedenfor nævnte arbejder og har i nogle tilfælde direkte deltaget i undersøgelserne.

Den 11. marts 1959 modtog professor OTTESEN »Ellen og Niels Bjerrums Kemikerpris«, og i september 1959 deltog han i et symposium: »Genetic Control of Protein Specificity« i København.

Civilingeniør G. JOHANSEN har fortsat de i forrige beretning nævnte undersøgelser over reaktionen mellem tør klorbrinte og proteiner eller nylon. Endvidere har han foretaget nogle supplerende undersøgelser i forbindelse med det af professor M. Funatsu tidligere udførte arbejde over acetyleringen af chymotrypsin.

Civilingeniør S. O. NIELSEN har fortsat de i samarbejde med professor Linderstrøm-Lang påbegyndte undersøgelser over det infrarøde spektrum af proteiner og modelsubstanser med proteinlignende struktur. Et apparatur og en metodik er udarbejdet til bestemmelse af hydrogen-deuteriumudvekslingen i *N*-methylacetamid. En foreløbig meddelelse om de opnåede resultater er under udarbejdelse. Som et led i disse arbejder har det været nødvendigt at foretage et detaillert studium af glaselektrodens egnethed til aciditetsbestemmelser i blandinger af tungt vand og almindeligt vand. De i foregående beretning omtalte studier i samarbejde med dr. phil. P. E. GLAHN med henblik på formuleringen af et koblingsskema mellem oxydation og fosforylering er afsluttet med en publikation (se litteraturlisten).

Cand. pharm. B. FOLTMANN, siden 1. september 1959 ansat som ekstraordinær assistent ved afdelingen, har påbegyndt et studium af det proteolytiske enzym rennin og dets forstadium, prörennin, med henblik på en nærmere karakterisering af disse proteins egenskaber.

Civilingeniør BODIL MEEDOM har i samarbejde med dr. DAVID GITLIN og professor OTTESEN foretaget en undersøgelse af koncentrede lithiumbromidopløsningers indvirken på chymotrypsinogen og alpha-chymotrypsin.

Magister AASE HVIDT er med støtte af Rockefeller Foundation igen blevet knyttet til afdelingen med det formål at videreføre de tidligere af professor Linderstrøm-Lang udførte studier over proteins deuteriumudveksling.

Afdelingen har været besøgt af følgende gæster:

Dr. C. C. BIGELOW, Ontario, Canada, har fuldført sine undersøgelser over forskellige ribonucleasederivaters ultraviolette absorption, herunder de ændringer, spektrene undergår ved tilsætning af urinstof og lithiumbromid samt ved forskellige pH-værdier. Dr. BIGELOW har i samarbejde med dr. I. I. GESCHWIND udstrakt disse undersøgelser til også at omfatte andre protein-stoffer såvel som aminosyrer. Resultaterne er samlet i to afhandlinger, der er under trykning. Dr. BIGELOW har endvidere samarbejdet med dr. I. I. GESCHWIND i de under denne omtalte undersøgelser.

Dr. R. C. WARNER, New York, USA, har foretaget et orienterende studium over syntetiske polynucleotiders deuteriumudveksling.

Dr. A. STRACHER, New York, USA, har i samarbejde med professor OTTESEN foretaget en undersøgelse af forskellige ribonucleasederivaters deuteriumudveksling. Desuden har han under anvendelse af den samme teknik forsøgt at bestemme ændringerne i den sekundære struktur af ribonuclease og oxyderet ribonuclease efter tilsætning af lithiumbromid. To afhandlinger er under udarbejdelse.

Dr. D. GITLIN, Boston, USA, har arbejdet med en genetisk bestemt serumalbuminabnormitet og forsøgt at identificere forskellene i aminosyresammensætning mellem det abnorme og det normale serumalbumin. Desuden har han deltaget i de under civilingeniør BODIL MEEDOM omtalte undersøgelser.

Dr. TH. PETERS, Cooperstown, USA, har undersøgt reaktionen mellem *N*-bromsuccinimid og serumalbumin af såvel human som bovin oprindelse. En afhandling om de opnåede resultater er under trykning.

Dr. R. L. BALDWIN, Madison, USA, har afsluttet sine undersøgelser over thyreoglobulinets molekylvægt i ikke-vandige opløsningsmidler. Desuden har han sammen med professor OTTESEN udarbejdet en detaljeret justeringsmetode for den af laboratoriet anvendte »Spinco«-ultracentrifuge.

Dr. I. I. GESCHWIND, Berkeley, USA, har foretaget en fornyet undersøgelse af koncentrerede lithiumbromidopløsningers indvirken på protein-stoffer, og de fundne resultater afviger på væsentlige punkter fra den hidtidige opfattelse af denne effekt. Dette arbejde er udført i samarbejde med dr. C. C. BIGELOW, og en af-

handling herover er under udarbejdelse. Dr. GESCHWIND har i øvrigt samarbejdet med dr. BIGELOW og med professor OTTESEN i de under disse omtalte arbejder.

Dr. J. F. FOSTER, Lafayette, USA, har foretaget en teoretisk undersøgelse af en mulig reaktionsmekanisme til forklaring af serumalbumins isomerisation omkring pH 4.

Foruden de nævnte har følgende videnskabsmænd i kortere eller længere tid studeret ved afdelingen:

Dr. P. E. GLAHN, København. Cand. med. CHR. HANSTED, København. Dr. R. BRUNISH, Los Angeles, USA. Dr. J. RABINOWITZ, Philadelphia, USA. Dr. A. PALKAMA, Helsingfors, Finland. Dr. J. ROBBINS, Bethesda, USA. Dr. P. G. CONDLIFFE, Bethesda, USA. Dr. R. LUMRY, Minneapolis, USA. Dr. W. A. SCHROEDER, Pasadena, USA. Dr. W. P. BRYAN, Pasadena, USA. Dr. J. A. HUNT, Cambridge, England. Dr. C. B. ANFINSEN, Bethesda, USA.

Følgende afhandlinger er publiceret i årets løb:

BENZON, E. E. og K. LINDERSTRØM-LANG:

Deuterium exchange between myoglobin and water.

Biochim. Biophys. Acta, **32**, 579 (1959).

BIGELOW, C. C. og M. OTTESEN:

Spectrophotometric titration of two ribonuclease derivatives.

Biochim. Biophys. Acta, **32**, 574 (1959).

FRIEDEN, E. og M. OTTESEN:

A simplified method for the purification of mushroom polyphenol oxidase.

Biochim. Biophys. Acta, **34**, 248–51 (1959).

GLAHN, POUL E. og SIGURD O. NIELSEN:

Energetic coupling in the respiratory chain.

Nature, **183**, 1578–1580 (1959).

KAUZMANN, W.:

Volume changes in ovalbumin and bovine serum albumin on adding acid.

Biochim. Biophys. Acta, **28**, 87–91 (1958).

LINDERSTRØM-LANG, K.:

Distribution of D- and L-amino acids along the chain of Poly-DL-Alanine.

Acta Chem. Scand. **12**, 851–854 (1958).

LINDERSTRØM-LANG, K. og J. A. SCHELLMAN:

Protein structure and enzyme activity.

The Enzymes. 2. ed. Edited by Paul Boyer, Henry Lardy, Karl Myrbäck, 443–510 (1959).

LINDERSTRØM-LANG, K. og SIGURD O. NIELSEN:

Acid-base equilibria of proteins.

Electrophoresis. Theory, Methods and Applications. Edited by Milan Bier, 35–87 (1959).

MEEDOM, BODIL:

The sequence of the thirteen amino acid residues in fraction A from oxidized α -chymotrypsin.

Biochim. Biophys. Acta, **30**, 429–430 (1958).

On the presence of a C-terminal end group in α -chymotrypsinogen.

Biochim. Biophys. Acta, **31**, 260 (1959).

OTTESEN, M.:

Kaj Ulrik Linderstrøm-Lang in Memoriam.

Kemisk Maanedssblad, **40**, 41–43 (1959).

STROMINGER, J. L.:

The amino acid sequence in the uridine nucleotide-peptide from *Staphylococcus aureus*.

Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 181–192 (1959).

WILCOX, PHILIP E.:

Deuterium exchange and reversible denaturation of α -chymotrypsinogen.

Biochim. Biophys. Acta, **34**, 602–603 (1959).

Den fysiologiske afdeling.

Leder: professor, dr. HEINZ HOLTER.

Professor H. HOLTER har sammen med afdelingens assistenter og gæster fortsat studiet af cellefysiologiske og cytokemiske problemer. Pinocytose-undersøgelserne på amøber er blevet fortsat og udvidet til at omfatte en række celletyper fra højere organismer. Også undersøgelserne af gærcellers fysiologi og enzymlokalisering ved hjælp af protoplaster er blevet fortsat og udvidet. De enkelte led i undersøgelserne vil blive omtalt under beretningerne om de pågældende medarbejders arbejder.

Den 1.–4. april 1959 afholdtes på afdelingen et internationalt symposium om »Cytochemistry of Enzymes and Antigens«. Symposiet blev arrangeret af Society for Cell Biology, og organisationskomiteen bestod af professor J. DANIELLI, London, professor HOLTER, og dr. J. M. MARSHALL, Philadelphia. Der var 25 deltagere.

I maj 1959 har professor HOLTER opholdt sig nogle dage i Louvain for efter indbydelse at deltage i tilrettelæggelsen af et

UNESCO-symposium »Biological Approaches to Chemotherapeutic Control of Tumour Growth«, der skal finde sted i Louvain i juni 1960. Invitationen skyldtes, at pinocytosen, der i en årrække har været bearbejdet på afdelingen, muligvis kan have betydning ved tilførslen af medikamenter til kræftceller. – Under sit ophold i Louvain holdt professor HOLTER et foredrag på universitetet om »Problems of Pinocytosis«. I tilslutning til denne rejse deltog han i et Carlsberg-Wellcome møde arrangeret i London af The Wellcome Trust og The Wellcome Foundation.

I juni 1959 deltog professor HOLTER i Venezia i et symposium om »Immediate and Low Level Effects of Ionizing Radiations«, hvortil han var indbudt i sin egenskab af biologisk konsulent for »Comitato Nazionale per le Ricerche Nucleari«.

I juli 1959 deltog han efter indbydelse i en »Gordon Conference on Biological Membranes« i Meriden, New Hampshire, hvor han holdt et foredrag under titlen »Pinocytosis«.

I august 1959 var professor HOLTER formand for Society for Experimental Biology's møde mellem britiske, hollandske og skandinaviske biologer i København, og i september deltog han sammesteds i et symposium »Genetic Control of Protein Specificity«, begge steder uden at holde foredrag.

I de i tidligere beretninger omtalte undersøgelser af cellevækst og celledeling, der udføres ved den Zoologiske Station i Napoli under professor HOLTERS og dr. E. ZEUTHENS ledelse, deltog i årets løb følgende personer: Dr. J. COWEY, stud. mag. K. K. HJELM, fil. lic. T. OLSSON og læge P. PLESNER.

Mag. scient. K. MAX MØLLER har fortsat de i sidste beretning omtalte studier af amøbekrystallerne, udført sammen med dr. R. S. THOMAS og dr. B.W. GRUNBAUM. Endnu en række substanser er syntetiseret, undersøgt og tilsendt Universitetets kemiske Laboratorium, hvor professor B. BAK ligesom tidligere har ladet spektrene af disse stoffer optegne for at tilvejebringe sammenligningsmateriale med amøbekrystal-substansen. De genuine amøbekrystallers opløselighed og omdannelse til en anden krystalform i vandige medier er blevet undersøgt, dels med polarisationsmikroskopi, dels med infrarødspektroskopi. Der er herved fundet en tydelig forskel i de infrarøde spektra, som tyder på en kemisk omdannelse. Den omdannede substans er blevet identificeret som triuret, en bekræftelse på en iagttagelse af dr. J. GRIFFIN, Prince-

ton. – En foreløbig meddelelse om hele undersøgelsen er under trykning i »Experimental Cell Research«. Desuden er fire udførlige afhandlinger under udarbejdelse på grundlag af de samlede forsøgsresultater.

Det i sidste beretning nævnte samarbejde med dr. JAN MICHEJDA over cytochrom-oxydase og DPNH₂-oxydase aktiviteten af isolerede mitochondrier fra amøben *Chaos chaos* er blevet fortsat. En rapport over dyrkningsmetoden samt isoleringsbetingelserne for amøbemitochondrier foreligger. Videre bearbejdelse af forsøgs materialet er planlagt. Endvidere er en afhandling om phosphatase og phosphoamidase hos *Chaos chaos* under udarbejdelse sammen med dr. H. MATTENHEIMER.

Det i sidste beretning nævnte samarbejde med fru C. CHAPMAN-ANDRESEN vedrørende CO₂-assimilationen hos *Stentor*-arter er blevet fortsat med det foreløbige resultat, at *Stentor coeruleus* under de forsøgte betingelser ikke synes at være i stand til at udnytte CO₂.

I september 1959 deltog magister MAX MØLLER efter indbydelse i symposiet »Genetic Control of Protein Specificity« i København.

Cand. mag. V. HARTELIUS har udarbejdet en modifikation af Steinhoff-Nelsons sukkerbestemmelsesmetode for at gøre den bedre egnet til at følge den enzymatiske hydrolyse af α -galaktosider, specielt melibiose, til monosaccharider. Denne metode blev anvendt til nogle prelimnære forsøg over melibiose-indholdet i gær.

I samarbejde med cand. mag. E. DITLEVSEN er røntgenbestrålingsforsøgene med gær blevet fortsat, hvorved særligt gærcellers og gærsporens resistens overfor røntgenbestråling i forskellige stadier af spiringsprocessen blev undersøgt. I tilknytning hertil undersøgte spiringshastigheden hos sporer af *Schizosaccharomyces pombe*. Desuden har cand. mag. DITLEVSEN bistået ved plante-forædlingsarbejdet på Carlsberg Bryggeriernes forsøgsgård »Nordgården« under ledelse af professor Ø. WINGE.

Dr. CATHERINE ROBERTS har i samarbejde med A. T. GANESAN og dr. W. HAUPT afsluttet den i sidste beretning omtalte genetiske undersøgelse af melibioseforgæringen hos to racer af *Saccharomyces italicus* var. *melibiosi*. En afhandling med titlen »The genetics of melibiose fermentation in *S. italicus* var. *melibiosi*« er trykfærdig. Endvidere har dr. ROBERTS foretaget en undersøgelse

af livscyklen hos gærsvampen *Kluyveromyces africanus*, der adskiller sig fra den tidligere undersøgte *K. polysporus* ved, at dens vegetative celler hovedsagelig er diploide. Et arbejde om dette emne er i trykken. — I et forsøg på at fastslå det naturlige slægtskab mellem *K. africanus*, *K. polysporus* og andre gærtyper med de for slægten karakteristiske nyreformede sporer er der i samarbejde med dr. J. P. VAN DER WALT, Stellenbosch, blevet sat en række krydsningsforsøg igang. Endvidere har dr. ROBERTS for at studere gærfloraen i det norske højfjeld taget en række jordprøver i ca. 1000 m højde i Jotunheimen. Tre forskellige gærarter, som tilsyneladende hører til de ikke-sporedannende, er isoleret, og deres identificering er igang.

Fru CICYL CHAPMAN-ANDRESEN, B. Sc., assistent ved afdelingen med støtte fra Rockefeller Foundation, har fortsat de i tidligere beretninger omtalte undersøgelser over pinocytose hos amøber, især indflydelsen af pH på pinocytose af uorganiske salte og proteiner. For en række vandopløselige proteiner viste det sig, at proteinets isoelektriske punkt var uden indflydelse på pinocytosens pH-optimum, som konstant lå i området 4.0–4.5. For de hidtil undersøgte uorganiske saltens vedkommende var pH-optimum for pinocytosen omtrent ved neutralpunktet. En afhandling om pinocytose af uorganiske salte hos *Amoeba proteus* er blevet publiceret, og et foredrag med titlen »The effect of pH on the pinocytosis-inducing properties of proteins and salts in amoebae« blev holdt på det møde, som i august 1959 var arrangeret i København af Society for Experimental Biology.

I samarbejde med dr. HOWARD HOLTZER har fru CHAPMAN-ANDRESEN undersøgt optagelsen af fluorescein-mærkede proteiner hos *Amoeba proteus*. Forsøgene bekræftede fuldt ud de ovenfor nævnte iagttagelser af pH's indflydelse på pinocytosen. En meddelelse om denne undersøgelse er under forberedelse.

Frk. AASE HJORT har vedligeholdt laboratoriets samlinger af gær- og skimmelsvampe og har fortsat sine studier over gærsvampenes systematik, særlig slægterne *Debaromyces* og *Hanseniaspora*.

Afdelingen har været besøgt af følgende gæster:

Dr. DAVID DICK, Oxford, har som Carlsberg-Wellcome Research Fellow, i samarbejde med fru CHAPMAN-ANDRESEN under-

søgt volumenforandringerne af amøben *Chaos chaos* i opløsninger af forskelligt osmotisk tryk, bl. a. i opløsninger af substanser, der fremkalder pinocytose. Det viste sig, at volumenforandringen ikke var direkte afhængig af opløsningens osmotiske forhold, ligesom pinocytose ikke frembragte en konstant ændring i amøbens volumen. For to isosmotiske opløsninger, hvoraf kun den ene fremkaldte pinocytose, gjaldt det dog altid, at volumen aftog mest under pinocytose. Dr. DICK gjorde rede for disse forhold i et foredrag på Society for Experimental Biology's møde i København i august 1959.

Ved hjælp af radioaktive isotoper foretog dr. DICK og fru CHAPMAN-ANDRESEN en række målinger på *Chaos chaos* med sigte på at klarlægge optagelsen af mærkede stoffer. Ved forsøg med to forskelligt mærkede substanser viste det sig muligt at skelne mellem optagelse ved pinocytose og ved diffusion. En afhandling om dette emne er under udarbejdelse.

Stud. mag. JØRGEN FRIIS, København, har sammen med dr. P. OTTOLENGHI fortsat de i sidste beretning nævnte undersøgelser af gær-transformation ved nucleinsyrebehandling af protoplaster. Forsøgene synes at vise, at transformation ikke kan fremkaldes ved dette kunstgreb, men er dog ikke helt afsluttede. — Endvidere har hr. FRIIS deltaget i dr. OTTOLENGHI's undersøgelser af lokaliseringen af invertase og melibiase i gær (se nedenfor).

MR. A. T. GANESAN, New Delhi, har afsluttet de i de sidste beretninger nævnte undersøgelser og har i årets løb offentliggjort tre afhandlinger, deraf to i samarbejde med dr. ROBERTS.

Professor D. GLICK, Minneapolis, har benyttet laboratoriets bibliotek og har rådført sig med laboratoriets personale ved udarbejdelsen af en bog om cytokemiske og histokemiske metoder.

Stud. mag. K. K. HJELM, København, har sammen med fru C. CHAPMAN-ANDRESEN fortsat de i sidste beretning nævnte undersøgelser af amøbekrystallers dannelse. Endvidere påbegyndtes en undersøgelse af de i visse racer af *Amoeba proteus* forekommende bakterier.

Dr. S. J. HOLT, London, har ved hjælp af de af ham udarbejdede histokemiske farvemethoder foretaget en orienterende undersøgelse af fordelingen af visse hydrolytiske enzymer i amøbecytoplasma. Han er blevet bistået af Dr. N. ANDRESEN, som vil fortsætte arbejdet i det kommende år.

Dr. H. HOLTZER, Philadelphia, har sammen med professor HOLTER og dr. B. S. DANES undersøgt optagelsen af fluorescein-mærkede proteiner ved pinocytose i en lang række vævscelletyper fra varmblodede dyr. Det viste sig, at pinocytose, i hvert fald i mikroskopisk synlig målestok, kun forekommer hos visse indbyrdes beslægtede celletyper, ofte af amøboid natur. Pinocytosen synes derfor at være en funktion, der i højere organismer kun udøves af dertil specialiserede celler, men hos disse med ret betydelig intensitet. En foreløbig meddelelse med titlen »Pinocytotic uptake of fluorescein-labelled proteins by various tissue cells« er i trykken i »Experimental Cell Research«. To udførlige afhandlinger er under udarbejdelse.

Mrs. HELENA KARCEWSKA, Warszawa, har med bistand af V. HARTELIUS anstillet forsøg med gærarten *Candida tropicalis*. Hun beskæftigede sig især med denne gærs udnyttelse af d-xylose og l-arabinose ved oxydation og fermentation, da disse egenskaber muligvis har teknisk betydning. En afhandling med titlen »Some observations on pentose utilization by *Candida tropicalis*« er i trykken.

Fru GISELA MAJORS, Grimstad, Norge, er under et studieophold på afdelingen af dr. ROBERTS blevet sat ind i mikromaniplulator-teknikken, som bruges til gærkrydsningsforsøg. Hendes formål var at fremstille hybrider, der var særligt egnede til frugtvinproduktion. Krydsningen mellem en vingær fra Grimstad og en højtfgørgørende *Saccharomyces* sp. fra afdelingens samling gav nogle lovende hybrider, hvis egenskaber nu afprøves.

Stud. mag. JYTTE REICHSTEIN NILSSON har sammen med fru CHAPMAN-ANDRESEN og med bistand af magister K. CARLSEN fra Universitetets biofysiske Laboratorium påbegyndt en elektronmikroskopisk undersøgelse af *Amoeba proteus*, især af pinocytose-kanalernes finstruktur. En meddelelse om dette emne er under udarbejdelse. Der udføres endvidere en sammenlignende undersøgelse af visse inklusionslegemer i lysmikroskop og elektronmikroskop. Inklusionslegemerne identificeres ved deres beliggenhed i centrifugerede amøber.

Dr. P. OTTOLENGHI, Montreal, har i samarbejde dels med JØRGEN FRIIS, dels med professor HOLTER, afsluttet de i sidste beretning nævnte undersøgelser om gær-protoplaster og om disaccharid-hydrolyserende enzyms funktion og lokalisering. To af-

handlinger med titlerne »Localization of invertase in a strain of yeast« og »Localization of melibiase in a strain of yeast« er i trykken. En tredje afhandling med titlen »Miscellaneous observations on yeast protoplasts« er trykfærdig.

Foruden de nævnte har følgende gæster været ved afdelingen i kortere tid:

Dr. NILS ANDRESEN, København, Dr. GAD AVIGAD, Jerusalem, Israel. Dr. ROY J. BRITTEN, Washington, USA. Dr. BETTY S. DANES, New York, USA. Dr. CARL TH. FRIZ, Minneapolis, USA. Dr. JAN MICHEJDA, Poznan, Polen. Dr. JOHN D. ROSLANSKY, Princeton, USA. Frk. HANNE TRODESEN, København.

I lighed med tidligere år har afdelingen afgivet gær- og amøbekulturer til en række danske og udenlandske laboratorier.

Følgende arbejder er publiceret i årets løb:

CHAPMAN-ANDRESEN, C.:

Pinocytosis of inorganic salts by *Amoeba proteus* (*Chaos diffluens*).
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 77 (1958).

GANESAN, A. T.:

The cytology of *Saccharomyces*.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 149 (1959).

GANESAN, A. T. og C. ROBERTS:

Observations on the nuclear cytology of *Lipomyces lipofer*.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 175 (1959).

HOLTER, H.:

Problems of pinocytosis, with special regard to amoebae.
Ann. N. Y. Acad. Sci., **78**, 524 (1959).

HOLTER, H.:

Pinocytosis.
Int. Rev. Cytology, **8**, 481 (1959).

HOLTER, H.:

K. LINDERSTRØM-LANG:
Nekrolog i »ATV 59« (Akademiet for de Tekniske Videnskaber, Aarsberetning 1958-59), 18-20.

HOLTER, H. og B. A. LOWY:

A study of the properties and localization of acid phosphatase in the amoeba *Chaos chaos* L.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 105 (1959).

HOLTER, H. og K. MAX MØLLER:

A substance for aqueous density gradients.
Exp. Cell Res., **15**, 631 (1959).

PEDERSEN, T. A.:

Cryptococcus terricolus nov. spec., a new yeast isolated from Norwegian soils.

Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 93 (1958).

ROBERTS, C. og A. T. GANESAN:

The occurrence of multinucleate giant cells in yeasts. *Antonie van Leeuwenhoek*, **25**, 97 (1959).

ROBERTS, C. og J. P. VAN DER WALT:

The life cycle of *Kluyveromyces polysporus*.

Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 129 (1959).

Beretning fra amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet,
dr. phil. CARSTEN OLSEN.

Undersøgelserne over planternes ionoptagelse er blevet fortsat. De i forrige beretning omtalte studier over ionkonkurrencen mellem calcium- og strontiumioner er bragt til afslutning. En afhandling om dette emne er under forberedelse.

Der arbejdes i øjeblikket med undersøgelser over det forhold, hvori forskellige plantearter optager calcium-, magnesium- og kaliumioner, og over, hvorvidt der finder ionkonkurrence sted mellem disse ioner indbydes.

Af »Comptes rendus des Travaux du Laboratoire Carlsberg« udkom i regnskabsåret 1958–59 vol. 31 no. 6–13, i alt $8\frac{1}{8}$ ark.

Laboratoriets personale består ved slutningen af året 1958–59 af følgende:

For den kemiske afdeling er professor, dr. phil. M. OTTESEN (ansat 1. oktober 1947 som ekstraordinær, 1. marts 1950 som ordinær assistent, i den nuværende stilling 15. juni 1959) forstander. Ekstraordinære assistenter er cand. polyt. GORDON JOHANSEN (ansat 1. november 1944), cand. polyt. S. O. NIELSEN (ansat 1. april 1956) og cand. pharm. B. FOLTMANN (ansat 1. september 1959).

For den fysiologiske afdeling er professor, dr. phil. HEINZ HOLTER (ansat 1. oktober 1937 som ekstraordinær assistent ved

den kemiske afdeling, fra 1. januar 1943 som afdelingsleder for den cytochemiske underafdeling, i den nuværende stilling fra 1. juni 1956) forstander, mag. scient. K. MAX MØLLER (ansat 1. april 1950 som ekstraordinær assistent ved den kemiske afdeling, overgået 1. april 1954 til den cytochemiske afdeling, i den nuværende stilling fra 1. juni 1956) ordinær assistent. Ekstraordinære assistenter er cand. mag. ESSEN DITLEVSEN (ansat 1. oktober 1941), cand. mag. VAGN HARTELIUS (ansat 1. maj 1931 som ekstraordinær assistent ved den gæringsfysiologiske underafdeling, overgået 1. juni 1946 til den fysiologiske afdeling) og CATHERINE ROBERTS-THORNE, Ph. D. (ansat 1. september 1949).

Ekstraordinær amanuensis ved laboratoriet er dr. phil. CARSTEN OLSEN (ansat 1. juni 1919 som ekstraordinær, 1. april 1938 som ordinær assistent ved den kemiske afdeling, i den nuværende stilling 1. oktober 1944).

Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. 95.

Bestyrelsen for Carlsberg Laboratoriet, den 30. oktober 1959.

A. C. ANDERSEN.

H. B. FOGH.

BØRGE JESSEN.

KNUD JESSEN.

AKSEL TOVBORG JENSEN.

Afdeling B

Carlsbergfondets videnskabelige understøttelser.

I 1958–59 indkom der 229 ansøgninger om et samlet beløb af ca. 2.992.000 kr. Der bevilgedes i alt 2.544.505 kr. 77 øre. Af det beløb, som afdelingen havde bevilget, men endnu ikke udbetalt d. 30. september 1959, var bortfaldet 130.221 kr. 46 øre.

I 1958–59 blev der til videnskabelige formål udbetalt 2.842.900 kr. 44 øre. Beløbet fordeler sig således:

1. ADELSAARBOGSFORENINGEN til udgivelse af stamtavler i Danmarks Adels Aarbog, årgang 1958, 2.000 kr.
2. Museumsinspektør, cand. mag. ERLING ALBRECHTSEN til studier i Nationalmuseet af den yngre romerske jernalders sjællandske fund og til fotografering af disse 1.200 kr.
3. Universitetslektor, cand. mag. NIELS ALKJÆR til studier over Keat's poetik 2.840 kr.
4. Professor, dr. phil. POUL ANDERSEN til fonetiske eksperimenter 131 kr. 22 øre. Første bidrag af en bevilling på 400 kr.
5. Dr. phil. TAGE ASTRUP til undersøgelser over det fibrinolytiske enzymesystem i organismen 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
6. Professor, dr. phil. H. BACH til færdiggørelse af en undersøgelse af det tyske skriftsprogs oprindelse og ældre historie, specielt Luthers skriftsprog 3.000 kr. Sidste bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
7. Professor K. BARR til udgivelse af den store Bundahišn med filologisk kommentar og leksikon samt fortsatte studier over det iranske verbum 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
8. Direktør NIELS IVAR BECH, professor, dr. phil. E. SPARRE ANDERSEN og professor, dr. phil. H. TØRNEHAVE til undersø-

- gelse og udarbejdelse af en monografi over afsnit af den numeriske analyse med henblik på benyttelse af elektroniske cifferregnemaskiner 28.000 kr. Første bidrag af en treårig bevilling på i alt 84.000 kr.
9. Professor, dr. phil. C. J. BECKER til assistance ved forberedelsen af bind 5 af »Danske Oldsager« 785 kr. 90 øre. Sidste bidrag af en bevilling på 1.200 kr.
  10. Professor, dr. phil. KAJ BERG til undersøgelser over karplanters udbredelse i Gudenåområdet ved amanuensis, cand. mag. Hans Mathiesen 240 kr. 07 øre. Tredie bidrag af to bevillinger på i alt 2.400 kr.
  11. Samme til assistance og dækning af udgifter ved ferskvandsbiologiske undersøgelser (respirationsforsøg) 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  12. Amanuensis, cand. mag. ERIK BILLE HANSEN til medhjælp ved fysiologiske undersøgelser over frugtlegemdannelse hos hatsvampeslægten *Coprinus* 843 kr. 36 øre. Fjerde bidrag af to bevillinger på i alt 4.000 kr.
  13. Professor, dr. phil. F. J. BILLESKOV JANSEN til videnskabelig medhjælp ved litteraturhistoriske arbejder 3.197 kr. 88 øre.
  14. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. & scient. KAJ BIRKET-SMITH til studier over eventuelle kulturforbindelser mellem Melanesien og Amerikas nordvestkyst 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  15. Samme til fuldførelse af en bearbejdelse af etnografisk materiale fra Kurdistan ved mag. scient. Henny Harald Hansen 3.600 kr. Andet bidrag af en bevilling på i alt 7.200 kr.
  16. Samme som yderligere tilskud til en etnografisk-arkæologisk forskningsrejse i Argentina ved mag. scient. Niels Fock 1.334 kr.
  17. Professor, dr. phil. JANNIK BJERRUM til kompleksemiske studier 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  18. Professor, dr. phil. & litt. ANDREAS BLINKENBERG til studier over romansk, særlig fransk syntaks 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  19. Samme til videnskabelig medhjælp ved afslutning af arbejdet med en afhandling om transitivetsproblemet i fransk 1.200 kr.

20. Professor, dr. phil. & scient. & techn. & jur. NIELS BOHR som årlig lønning efter statutternes § IXc 12.000 kr.
21. Samme til assistance og hjælpemidler til videnskabelige undersøgelser og arbejder 75.000 kr.
22. Samme til anskaffelse af tekniske og instrumentelle hjælpemidler til udvidelse af udforskningen af atomkernernes egenskaber 125.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 500.000 kr.
23. Museumsinspektør, dr. phil. POUL BONDESEN til dækning af udgifter ved eksperimentel-økologiske undersøgelser over ydre og indre faktorerers indflydelse på variationen i forskellige dyreformers formeringsprodukter 280 kr. 22 øre. Tredie bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
24. Lektor, cand. mag. MORTEN BORUP som tilskud til trykning af en biografi over Peder Hjort 6.200 kr.
25. Professor emer., dr. phil. JOHS. BOYE PETERSEN til studier over ferskvandsorganismer, særlig beboerne af vandoverfladen (Neuston), 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
26. Professor emer., dr. phil. P. BOYSEN JENSEN (†) til undersøgelser over determinering og differentiering 4.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
27. Samme til dækning af udgifter ved videnskabeligt arbejde 3.000 kr.
28. Professor, dr. phil. FRITHIOF BRANDT til trykning af »Formkolorisme. Nye Bidrag til Visualitetens og Synæstesiens Psykologi« 14.306 kr.
29. Museumsinspektør, dr. phil. H. C. BROHOLM til studier over Danmarks oldtid, særlig den romerske jernalder 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
30. Samme til fotografering og tegning af oldsager fra jernalderen. 140 kr. 80 øre. Tredie bidrag af en bevilling på 800 kr.
31. Universitetslektor, dr. phil. ELLINOR BRO LARSEN til dækning af udgifter til den zoologiske undersøgelse i Draved skov i 1958 246 kr. 12 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
32. Museumsinspektør, dr. phil. ADA BRUHN HOFFMEYER til bearbejdelse af indsamlet studiemateriale og til forarbejder til en håndbog over middelalderens våbenhistorie 1.600 kr. Første bidrag af en bevilling på 5.000 kr.

33. Samme til transskription af arkivalier vedrørende middelalderens artilleri og andet våbenudstyr fra rigsarkivet i Simancas 200 kr. Andet bidrag af en bevilling på 800 kr.
34. Fhv. lektor, dr. phil. JENS BRÆNDEGAARD til bearbejdelse af boreale og arktiske spindlere, især danske og grønlandske edderkopper 1.250 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
35. Fhv. højskoleforstander, dr. phil. HOLGER BRØNDSTED til en fremstilling af visse hovedlinier i spansk åndsliv i storhedstiden med særligt henblik på samtidens statsopfattelse 2.500 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 10.000 kr.
36. Professor, dr. phil. H. V. BRØNDSTED til teknisk assistance ved undersøgelser over regenerationsprocesserne hos planarier 1.800 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
37. Rigsantikvar, dr. phil. JOHANNES BRØNDSTED til studier i nordisk arkæologi 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
38. Professor emer., dr. phil. JOHS. BRØNDUM-NIELSEN til studier inden for dansk sproghistorie 4.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
39. Samme til videnskabelig medhjælp, fortrinsvis til bibliotekar Karl Martin Nielsen ved »Gammeldansk Grammatik«'s fortsættelse 5.500 kr.
40. Universitetslektor, dr. phil. J. A. BUNDGÅRD som tilskud til en studierejse til Grækenland og Italien 5.000 kr.
41. Professor, dr. phil. T. W. BØCHER til assistance ved dyrkningsforsøg og cytologiske undersøgelser 600 kr.
42. Samme til dækning af udgifter ved behandling af materiale indsamlet på den botaniske ekspedition til Vestgrønland 1946 500 kr. Sidste bidrag af en bevilling på 1.728 kr.
43. Samme til sortering, ordning og bestemmelse af materiale indsamlet på den botaniske ekspedition til Vestgrønland 1958 2.255 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
44. Samme som yderligere tilskud til en botanisk forskningsrejse til Grønland 1.000 kr.
45. Professor, dr. phil. JØRGEN K. BØGGILD til undersøgelser af nyere elementarpartikelfænomener 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
46. CARLSBERG LABORATORIUM til dækning af ekstraordinære udgifter til videnskabeligt arbejde i 1958/59 223.968 kr.

47. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF INSTRUMENTER OG APPARATER
- a) Til køb af en Ekco scintillationstæller til undersøgelser over thyreoideas funktion hos lavere hvirveldyr 7.432 kr. 15 øre. (For tiden stillet til rådighed for lektor, docent, dr. phil. C. Barker Jørgensen).
  - b) Til et Reichert fasekontrastudstyr passende til et Ortholux-mikroskop 152 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.500 kr. (For tiden stillet til rådighed for assistent, mag. scient. Julius Grøntved).
  - c) Til et mikroskop med fasekontrast udstyr til brug ved undersøgelser over den intracellulære fordeling af binyrebarkhormonet corticosteron i hjertemuskelatur 3.891 kr. 50 øre. (For tiden stillet til rådighed for mag. scient. Poul K. Jensen).
  - d) Til et præcessionskamera til enkrystaloptagelser af sjældne mineraler, som forekommer i de sydgrønlandske nefelinsyeniter 15.589 kr. 20 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard).
  - e) Til fotoudstyr til brug ved studier over kulturpåvirkninger af vegetationen i Tystrup-Bavelse sø 4.273 kr. 50 øre. (For tiden stillet til rådighed for fuldmægtig Sigurd Olsen).
  - f) Til en belysningsmåler til optagelse af mikrofarvefilm og almindelige sort-hvide film til analyser af blodbilledet hos patienter med dissemineret sclerose og epilepsia 1.510 kr. (For tiden stillet til rådighed for laboratorieforstander, dr. phil. Claus Munk Plum).
  - g) Til en Spince »Analytrol« Recorder med integrator til brug ved undersøgelser af proteinfedt samt aminosyrer i cerebrospinalvædske, serum samt vævsextrakter fra patienter med dissemineret sclerose og andre neurologiske lidelser 12.365 kr. (For tiden stillet til rådighed for laboratorieforstander, dr. phil. Claus Munk Plum).
  - h) Til et mikroskop til cytologiske og mykologiske undersøgelser 8.253 kr. 50 øre. (For tiden stillet til rådighed for afdelingsleder, dr. phil. A. Skovsted).
  - i) Til et forskningsmikroskop og et præparationsmikroskop 14.764 kr. 70 øre. (For tiden stillet til rådighed for professor, dr. phil. Torkel Weis-Fogh).
48. CARLSBERGFONDETS INDKØB AF ANDRE VIDENSKABELIGE HJÆLPEMIDLER. Til subscription på fortsættelse af ordbøger i

- fondets eje, til indbinding af disse og til køb af Meddelelser om Grønland 10.348 kr. 80 øre.
49. CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA til bearbejdelse af ekspeditionens materiale 41.267 kr. 81 øre. Enogtyvende bidrag af samlede bevillinger på 310.000 kr.
  50. Samme til udgivelse af Hama II, 1: »L'architecture des périodes préhellénistiques« 45.674 kr. 52 øre. Sidste bidrag af en større bevilling.
  51. Arkitekt CHARLES CHRISTENSEN (†) til studier og rekonstruktioner af ældre bygninger i Danmark 1.200 kr.
  52. Professor, dr. phil. J. A. CHRISTIANSEN til lønning af medarbejdere hovedsagelig ved reaktionskinetiske og osmometriske undersøgelser 2.450 kr. Andet bidrag af en bevilling på i alt 13.000 kr.
  53. Samme til medhjælp ved et arbejde med chromatografisk fraktionering af »invertase« ved mag. scient. Bjørn Andersen 5.000 kr.
  54. Fru NIELSINE DAHL som tilskud til udgivelse af en bog af afdøde pastor A. P. Dahl om Sofokles 6.680 kr. 47 øre.
  55. Professor, dr. phil. HENRIK DAM til undersøgelser inden for den experimentelle ernæringsforsknings område 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  56. Samme til dækning af udgifter ved biokemiske og ernæringsmæssige undersøgelser 8.806 kr.
  57. FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER til trykning af en kommenteret udgave af Niels Levinsens »Folkeeventyr fra Vendsyssel«, 1854, ved L. Bødker 4.000 kr.
  58. Samme som tilskud til trykning af dr. phil. Anders Bæksted: Besættelsen i Thisted 1696–98 I–II 5.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 10.000 kr.
  59. DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE til fortsat virksomhed 7.600 kr. Første bidrag af en bevilling på 11.930 kr.
  60. DANSK NATURHISTORISK FORENING som tilskud til trykning af bind 65 i håndbogsserien »Danmarks Fauna« 2.400 kr. Første bidrag af to bevillinger på i alt 12.400 kr.
  61. Samme til udførelse af tegninger til bind 65 af samme værk 1.200 kr.
  62. DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB til udarbejdelse og udgivelse af Diplomatarium Danicum, 1. række, bind IV og V, 12.000 kr. Del af en større bevilling.

63. Samme til udgivelse af samme værk og Danmarks Riges Breve, 3. række, 44.000 kr. Ottende bidrag af samlede bevillinger på 660.000 kr.
64. Samme til trykning af samme værk, 3. række I, 11.142 kr. 53 øre. Andet bidrag af en bevilling på 18.600 kr.
65. Samme til indsamling af seddelmateriale til en ordbog over det ældre danske sprog 73.049 kr. 35 øre. Tredie bidrag af bevillinger på i alt 360.696 kr. 81 øre.
66. Samme til eftersuppleringsarbejde med henblik på et kommende supplement til Ordbog over det danske Sprog 17.293 kr. 84 øre. Fjerde bidrag af bevillinger på i alt 103.511 kr. 60 øre.
67. Samme til fortsættelse af indsamlingen til og prøveredaktion af supplement til Ordbog over det danske Sprog 14.200 kr. Første bidrag af bevillinger på i alt 85.200 kr.
68. Samme til udgivelse af »Danmarks gamle Købstadslovgivning« 14.000 kr. Del af en større bevilling.
69. Samme til udgivelse af de eftermiddelalderlige tekster af Thords artikler (tillæg til Danmarks gamle Landskabslove bind IV) 5.500 kr. Fjerde bidrag af en bevilling på 16.500 kr.
70. Samme til honorar til bibliotekar, mag. art. Daniel Preiz for arbejde med udgivelse af breve fra og til Adam Oehlschläger 1809–29 og til trykning af kommentaren til første tekstbind 13.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 17.700 kr.
71. Samme til færdiggørelse og trykning af variantapparatet og det tekstkritiske tillæg til Holbergs samlede Skrifter 4.000 kr. Femte bidrag af en bevilling på 34.056 kr.
72. Samme til udarbejdelse af trykfærdigt manuskript til en udgave af Zoëgas korrespondance 2.250 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 19.000 kr.
73. Samme til honorar til dr. phil. Aage Hansen for udarbejdelse af en beskrivelse af moderne dansk 7.350 kr. 50 øre. Fjerde bidrag af to firårige bevillinger på i alt 50.437 kr. 44 øre.
74. Samme til honorar til samme for redaktionsarbejde ved Holberg-ordbogen 7.204 kr. Fjerde bidrag af samlede bevillinger på i alt 50.772 kr. 45 øre.
75. Samme som tilskud til trykning af »Ordbog over Danmarks

- Plantenavne« 10.500 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 34.000 kr.
76. Samme til udgivelse af Middelalderens danske Bønnebøger bind III–V 4.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 26.050 kr.
  77. Samme til udgivelse af J. N. Madvigs sprogfilosofiske afhandlinger 1.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på i alt 32.650 kr.
  78. Samme til forberedelse og fuldstændig udarbejdelse af manuskript til en udgave af Jacob Worms' levned og skrifter 1.500 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 11.666 kr.
  79. Samme til udgivelse af H. A. Brorsons visitatsindberetninger og udvalgte breve 3.562 kr. 50 øre. Første bidrag af en bevilling på i alt 9.500 kr.
  80. Samme til oversættelse af Olai Wormii et ad eum doctorum virorum Epistolae 3.750 kr. Første bidrag af en bevilling på i alt 15.000 kr.
  81. Professor, dr. phil. MAGNUS DEGERBØL til bearbejdelse af Danmarks og Grønlands recente og subfossile hvirveldyr 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  82. DEN DANSKE DOKAN-EKSPEDITION til afvikling af udgravningen i 1957 og bearbejdelse af materialet samt som tilskud til gennemførelse af ekspeditionen i 1958 6.880 kr. 29 øre.
  83. Fhv. bibliotekar, dr. phil. A. G. DRACHMANN til udarbejdelse af et værk om den mekaniske teknologi i den klassiske oldtid 2.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
  84. Arkitekt, dr. phil. EJNAR DYGGE til arkæologiske arbejder og studier 17.250 kr.
  85. Samme til dækning af udgifter ved hans arbejde 3.000 kr.
  86. Samme til dækning af udgifter til klicheer til en afhandling »Stenene taler« 510 kr.
  87. Arkivar ved Dansk Folkemindesamling, mag. art. HANS ELLEKILDE til fremstilling af manuskript til tredie og sidste bind af »Nordens Gudeverden III. Guder og Myter« 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  88. Professor, dr. phil. CHRISTIAN ELLING til studier i det 17. og 18. århundredes europæiske arkitektur- og kulturhistorie 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
  89. Samme til en studierejse i Italien med henblik på udarbej-

- delse af en monografi om det italienske teaters kulturhistorie 1670–1830 6.500 kr.
90. Redaktør, cand. mag. POVL ENGELSTOFT til kulturhistoriske undersøgelser 5.000 kr.
  91. Samme og overarkivar, dr. theol. BJØRN KØRNERUP (†) til afslutning af arbejdet med indsamling af materiale til en ny udgave af S. V. Wibergs danske præstehistorie 12.500 kr. Sekstende bidrag af samlede bevillinger på 189.200 kr.
  92. Universitetslektor, dr. phil. W. Erichsen til arbejde inden for ægyptologien 17.250 kr.
  93. Professor emer., dr. phil. KNUD FABRICIUS til studier over Danmarks historie 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  94. Fuldmægtig E. FJERDINGSTAD til afslutning af et arbejde over algers og bakteriers økologi 3.000 kr.
  95. Lektor NIELS FOGED til bearbejdelse af indsamlet diatomémateriale fra nogle søer på Djursland og udarbejdelse af en økologisk-systematisk afhandling herom 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
  96. Professor, dr. phil. ASTRID FRIIS til medhjælp ved studier over emner fra 16. og 17. århundredes historie 1.826 kr.
  97. KOMITEEN FOR CARLSBERGFONDETS ARKÆOLOGISKE EKSPEDITION TIL FØNIKIE til gennemførelse af en arkæologisk ekspedition til Fønikien i 1958 og 1959 under ledelse af professor, dr. phil. P. J. Riis 141.030 kr. 93 øre. Andet bidrag af en bevilling på indtil 450.000 kr.
  98. Fhv. lektor, dr. phil. OLAF GALLØE til botaniske undersøgelser 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  99. Dr. phil. PAUL GELTING til gennemførelse af en planlagt bearbejdelse af specielle grupper af grønlandske laver 1.000 kr. Sidste bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
  100. Sognepræst JØRGEN GLENTHØJ til dækning af udgifter, navnlig rejseudgifter, ved studier over Dietrich Bonhoeffers og den tyske bekendelseskirkes historie fra midten af 1920'erne til midten af 1940'erne 10.900 kr.
  101. Professor, dr. phil. P. V. GLOB til »Dansk Arkæologisk Bahrain-Ekspedition«s fortsatte udgravninger på Bahrain 60.000 kr. Femte bidrag af bevillinger på i alt 360.000 kr.
  102. Professor, dr. phil. KAI GRAM til udgifter ved en under-

- søgelse af vegetationen, dens historie og fortsatte udvikling i det fredede enebærkrat ved Havreholm i Nordøstsjælland 2.476 kr. 99 øre. Sidste bidrag af en bevilling på 9.000 kr.
103. Fhv. afdelingsleder, dr. phil. OLAF HAGERUP til studier over botanisk materiale samlet i ind- og udland 1.800 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  104. Dr. phil. MARIE HAMMER til bearbejdelse af berlesmateriale indsamlet i Sydamerika og Mexico 2.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
  105. Professor, dr. phil. & litt. LOUIS L. HAMMERICH til videnskabelig virksomhed, navnlig studier inden for middelalderfilologi og lingvistik 4.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  106. Samme til videnskabelig medhjælp 1.320 kr. Andet bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
  107. Samme til sekretærhjælp 1.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
  108. Dr. phil. KAJ HANSEN til undersøgelser af bundaflejringerne i danske søer 1.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
  109. Samme til dækning af udgifter ved bestemmelse af totalkiselsyre og alkaliopløselig kiselsyre i bundprøver fra danske, grønlandske og svenske søer 3.300 kr.
  110. Professor emer., dr. phil. GUDMUND HATT (†) til undersøgelse af jernalderbopladsen i Vestjylland 1.500 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
  111. Konservator HANS HELBÆK til et ophold i England for at foretage en nybestemmelse af ægyptiske stenalderkornfund 2.000 kr.
  112. Professor, dr. phil. JÓN HELGASON til forberedelse af en ny udgave af den norsk-islandske skjaldedigtning 751 kr. 98 øre. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
  113. Dr. phil. AXEL M. HEMMINGSEN til medhjælp og andre udgifter ved fuldførelse af et arbejde over relativ vingelængde hos tipulider med dybdeborende æglægning 475 kr. 06 øre. Andet bidrag af en bevilling på 1.600 kr.
  114. Samme til dækning af udgifter ved en undersøgelse over tipulideæg 462 kr. 62 øre. Første bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
  115. Fhv. direktør ved observatoriet og professor ved universite-

- tet i Leiden, dr. phil. & math. & phys. EJNAR HERTZSPRUNG til arbejde på astrofysisk område 5.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
116. Samme til videnskabelig medhjælp 4.921 kr. 40 øre.
117. Fhv. overarkivar, dr. phil. HØLGER HJELHOLT til historiske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
118. Samme til trykning af »Sønderjylland under treårskrigen. Et bidrag til dets politiske historie« I. Fra revolutionens udbrud til våbenstilstandens ophør i foråret 1848 7.072 kr. 32 øre.
119. Professor, dr. phil. LOUIS HJELMSLEV til sprogvidenskabelige undersøgelser 4.500 kr. Tredie bidrag af en toårig bevilling og første bidrag af en ny toårig bevilling.
120. Samme til videnskabelig medhjælp 4.658 kr. 80 øre.
121. Samme til medhjælp ved forberedelse af en udgave af en albansk tekst: Pall Sqirop's translitteration af og interpretation af Buzuk's Missale 2.430 kr. Første bidrag af en bevilling på 8.500 kr.
122. Dr. phil. KR. HOLT HANSEN til medhjælp og andre udgifter ved undersøgelse af synsoplevelser ved korte tidsintervaller samt til to projektionsapparater 3.800 kr.
123. Professor, dr. phil. HEINZ HOLTER til cellefysiologiske og cytokemiske undersøgelser 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
124. Lektor, cand. mag. RIKARD HORNBY til udgivelse af »Danmarks gamle Personnavne« 2.500 kr. Attende bidrag af samlede bevillinger på 234.950 kr.
125. Viceefor ved Kvinderegensen, cand. mag. ELISABETH HUDE til en gennemgang af de utrykte dele af Johanne Luise Heibergs breve til A. F. Krieger med henblik på en (delvis) udgivelse af dette stof samt på et arbejde om fru Heibergs personlighed 1.500 kr. Andet bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
126. Professor, dr. phil. JOHS. HUMLUM til trykning af »Karezevanding og Oasebrug i Afghanistan« 4.800 kr.
127. Landsarkivar, cand. mag. JOHAN HVIDTFELDT som afsluttende bevilling til undersøgelser over Christian II's lovgivning, herunder studier i hollandske og tyske arkiver, 2.000 kr.
128. Professor, dr. phil. & jur. CARSTEN HØEG til studier inden

- for områderne klassisk filologi og byzantinsk musikologi 1.500 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
129. Samme til medhjælp ved udgaven af byzantinske musikteoretikere (ved pastor Chr. Thodberg) 6.875 kr. Femte bidrag af to bevillinger på i alt 43.950 kr.
130. Samme til en rejse til Grækenland 1.750 kr.
131. Samme og professor, dr. phil. FRANZ BLATT til en dansk medarbejders ophold ved Thesaurus Linguae Latinae 1.950 kr. Første bidrag af en bevilling på 15.600 kr.
132. Statsgeolog, dr. phil. JOHS. IVERSEN til indretning af en træhytte i Draved med henblik på udførelsen af orienterende laboratoriarbejder og til anskaffelse af materiel til brug ved feltarbejde og bearbejdelse 597 kr. Andet bidrag af en bevilling på 13.044 kr.
133. Dr. phil. LIS JACOBSEN til videnskabelig og ikke-videnskabelig sekretærhjælp 3.434 kr. 64 øre. Fjerde bidrag af to bevillinger på i alt 14.400 kr.
134. Samme til udgivelse af Marcus Rubins breve og afhandlinger 5.500 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 25.960 kr.
135. Professor, dr. phil. KNUD JEPPESEN til studier over italiensk musik, særlig fra det 16. århundrede, 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
136. Samme til dækning af de for ham forbundne merudgifter ved rejse til og studieophold i Italien i 3 perioder à 9 måneder 13.000 kr. Tredie bidrag af en treårig bevilling.
137. Professor, dr. phil. KRISTIAN JEPPESEN til en studierejse til Italien og Grækenland 4.500 kr.
138. Professor, dr. phil. KNUD JESSEN og direktør, dr. phil. H. ØDUM til en botanisk undersøgelse af søjleprofiler fra bunden af danske indhave 2.175 kr. Niende bidrag af samlede bevillinger på 27.800 kr.
139. Professor, dr. phil. C. A. JØRGENSEN til dækning af udgifter ved en undersøgelse af den osmotiske sugekraft og frysningforsøg med eksperimentelle Polyploider af Solanumslægten 200 kr. Første bidrag af en bevilling på 500 kr.
140. Samme til indkøb af udstyr til og til dækning af andre udgifter ved en ekspedition til Sydgrønland 4.423 kr. 80 øre.
141. Professor PETER JØRGENSEN til en studierejse til Slesvig og Holsten 1.000 kr.

142. Fhv. højesteretspræsident, dr. jur. TROELS G. JØRGENSEN som tilskud til trykning af bogen »Tre professorer. Goos, Nellemann og Matzen« 4.000 kr.
143. SØREN KIERKEGAARD SELSKABET til fremstilling af et register til Søren Kierkegaards »Papirer« 393 kr. 50 øre.
144. Professor, dr. phil. ANDERS KJÆR til medhjælp ved kemiske undersøgelser over naturligt forekommende svovlforbindelser 2.158 kr. 25 øre. Andet bidrag af en bevilling på 3.600 kr.
145. Museumsinspektør, dr. phil. OLE KLINDT-JENSEN til en studierejse til svenske og norske museer i forbindelse med forarbejde til publikation af Bornholms yngre jernalder og tidligste middelalder 1.800 kr.
146. Dr. phil. LAUGE KOCH til geologiske og geografiske undersøgelser i Østgrønland 2.000 kr.
147. Professor, dr. phil. HELMER KOFOD til anskaffelse og delvis bygning af instrumentarium til præcisionsmåling af dielektricitetskonstant 1.449 kr. 20 øre. Andet bidrag af en bevilling på 6.000 kr.
148. Medarbejder ved den danske ordbog ELSE KØRNERUP til trykning af en biografi af Grev Edouard Vargas Bedemar 10.000 kr.
149. Fhv. overlæge, dr. med. KNUD H. KRABBE til trykning af en bog om hjerneudviklingen hos amfibierne (7. bind af Morphogenesis of the Vertebrate Brain) 8.026 kr. 61 øre.
150. Fhv. museumsbestyrer, dr. phil. P. L. KRAMP til zoologiske undersøgelser, særlig over medusernes morfologi, systematik og zoogeografi 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
151. Professor, dr. phil. TORBEN KROGH til udarbejdelse af et værk om teaterforholdene i Danmark fra vandretrupperne til Grønnegadeteatret 2.400 kr.
152. KULTURHISTORISK LEKSIKON til sikring af leksikonnets udnyttelse af Danmarks middelalderlige kilder ved ansættelse af en ansvarlig dansk redaktør 9.000 kr. Andet bidrag af to bevillinger på i alt 18.000 kr.
153. KØBENHAVNS UNIVERSITET som bidrag til opførelse i universitetets botaniske have af et væksthuse med specialindretning for lave temperaturer til dyrkning af arktiske planter 180.725 kr.

154. Afdelingsleder, lektor, dr. phil. MOGENS KØIE til en uges ophold hos dr. K. H. Rechinger ved Wiens botaniske museum i forbindelse med udgivelsen af *Symbolae Afghanicae* 930 kr.
155. Samme til deltagelse i ekskursioner i tilknytning til den 9. internationale botanikerkongres i Montreal i sommeren 1959 3.200 kr.
156. Dr. phil. VILH. LA COUR til studier over dansk borgbygning i oldtid og middelalder 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
157. Samme og museumsinspektør HANS STIESDAL til en studierejse til borganlæg i Nordvesttyskland, Holland, Belgien og Nordfrankrig 4.000 kr.
158. UDVALGET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL LANDBEFOLKNINGENS HISTORIE til udgivelse af tingbøger fra Herlufsholm birk, Åsum og Skast herreder 2.563 kr. 77 øre. Sjette bidrag af en bevilling på 82.366 kr., jfr. beretning 1956/57 nr. 122.
159. Professor, dr. phil. MORTEN LANGE til en mykologisk studierejse til Island i forbindelse med deltagelse i 9. internationale botaniske kongres i Montreal 4.500 kr.
160. Professor, dr. phil. A. LANGSETH til molekylspektroskopiske undersøgelser 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
161. Samme til videnskabelig medhjælp 3.600 kr.
162. Afdelingsleder, dr. phil. HENNING LEMCHE til en undersøgelse af slægtsforholdene mellem bløddyr, ledorme og led-dyr 1.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
163. Samme til delvis dækning af udgifter ved deltagelse i Vermillion ekspeditionen til Gulf of California for at foretage marinbiologiske undersøgelser i dette område 1.500 kr.
164. Professor, dr. phil. K. LINDERSTRØM-LANG (†) til studier over proteinstoffer og enzymer 1.500 kr.
165. Fhv. lektor, dr. phil. VILH. LORENZEN til studier af dansk bykultur- og bybygningshistorie 1.600 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
166. Professor, dr. phil. J. M. LYSHEDE til instrumenter til temperatur-, fugtigheds- og vindhastighedsmåling 617 kr. 13 øre. Andet bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
167. Professor, dr. phil. JØRGEN LÆSSØE til en rejse til Bagdad

- og to måneders ophold der for at afslutte bearbejdelsen af de af Dokanekspeditionen i 1957 fundne kileskrifttavler 9.000 kr.
168. Fhv. museumsdirektør, dr. phil. M. MACKEPBRANG (†) til studier over middelalderlig arkæologi 800 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
169. MARINBIOLOGISK LABORATORIUM til behandling, herunder sortering, af det af Carlsbergfondets Dana-Ekspedition 1928–30 hjembragte materiale samt offentliggørelse af resultaterne 117.486 kr.
170. Overinspektør ved Nationalmuseet, dr. phil. THERKEL MATHIASSEN til studier vedrørende dansk stenalder 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
171. Samme som tilskud til fremstilling af bogen »Nordvestsjællands Oldtidsbebyggelse« 17.350 kr.
172. Professor emer. FR. J. MATHIESEN til afslutning af to palæobotaniske arbejder samt videreførelse af forskellige plante-palæontologiske arbejder 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
173. Docent, dr. phil. N. THYDSEN MEINERTZ til undersøgelse over ansigtsmuskulaturen og dens innervation hos pattedyrene 1.200 kr.
174. Universitetslektor, dr. phil. ERNST MENGIN til mikrofilm og fotokopi af P. Fr. Joan Coronel's: »Discursos predicables, con otras diversas materias espirituales, con la doctrina...«, Mexico, 1620, 512 kr.
175. Kaptajn, dr. phil. EJNAR MIKKELSEN som tilskud til dækning af udgifter i forbindelse med en rejse til Sydamerika 2.000 kr.
176. Professor, dr. phil. CHRISTIAN MØLLER til teoretiske undersøgelser inden for atomkernefysiken 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
177. Fhv. redaktør, dr. phil. ERIK MØLLER til udarbejdelse af en håndbog i almindelig historie for liberalismens tidsalder 2.500 kr.
178. Ordbogsredaktør, dr. phil. KRISTEN MØLLER til fuldførelse af en monografi over gamle fiskeredskaber og fiskemetoder inden for det danske fiskeri 1.500 kr. Tredie bidrag af to bevillinger på i alt 8.000 kr.

179. DEN KGL. MØNT- OG MEDAILLESAMLING til udgivelse af Sylloge Nummorum Graecorum parts 31–36 5.206 kr. 32 øre. Del af større bevilling.
180. NATIONALMUSEET til udgivelse af »Danmarks Kirker« 30.067 kr. 58 øre. Del af en større bevilling.
181. Teaterhistorikeren, museumsleder, dr.phil. ROBERT NEHENDAM til teaterhistoriske studier 3.600 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
182. Docent, dr.phil. ANKER NIELSEN til fuldførelse af en undersøgelse af genitalsegmenternes morfologi hos vårfluehunnerne 1.800 kr. Andet bidrag af to bevillinger på i alt 2.400 kr.
183. Observator ved Ole Rømer-observatoriet i Aarhus, cand. mag. AXEL V. NIELSEN til ledelse af Astronomisk Selskabs sektion for iagttagelse af foranderlige stjerner 700 kr.
184. Professor emer., dr.phil. JAKOB NIELSEN (†) til matematiske studier 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
185. Afdelingsleder, dr.phil. MARIUS NIELSEN til undersøgelser over respirationens, kredsløbets og legemstemperaturens regulering 2.000 kr.
186. Professor, dr.phil. & litt. NIELS NIELSEN til Skalling-laboratoriets drift 5.000 kr. Ellefte bidrag af samlede bevillinger på 148.000 kr.
187. Samme til udsendelse af »Meddelelser fra Skalling-laboratoriet« i året 1958 5.000 kr.
188. Samme til udgifter ved en undersøgelse af muldflugten i Danmark med assistance af cand. mag. Hans Kuhlman 5.000 kr.
189. DET KONGELIGE NORDISKE OLDSKRIFTSKAB til udgivelse af en publikation om vikingskibet i Ladby, Fyn, ved cand. mag. Knud Thorvildsen 14.595 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 18.000 kr.
190. Museumsinspektør, dr.phil. OTTO NORN til en udtømmende redegørelse for Kronborgs bygningshistorie 1.000 kr. Fjerde bidrag af en femårig bevilling.
191. Professor, dr.phil. & scient. & ing. N. E. NØRLUND til matematiske og geodætiske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
192. Amanuensis, dr.phil. AKSEL NØRVANG til trykning af af-

- handlingen: »Islandiella n. g. and Cassidulina d'Orbigny« 1.681 kr.
193. Fhv. direktør for Grønlands styrelse KNUD OLDENDOW til fuldførelse af en biografi over Hinrich Johannes Rink 1.000 kr. Tredie bidrag af en bevilling på 4.000 kr.
194. Ekstraordinær amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet, dr. phil. CARSTEN OLSEN til undersøgelser over planternes ionoptagelse 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
195. Arkivar, dr. phil. GUNNAR OLSEN til studier over rets- og samfundsforhold i Nordsjælland med særligt henblik på Holbo herred 2.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
196. Fuldmægtig SIGURD OLSEN til dækning af etableringsudgifter ved studier over kulturpåvirkninger af vegetationen i Tystrup-Bavelse sø, specielt af rørsumpen 2.300 kr.
197. Fhv. afdelingsleder, mag. scient. C. V. OTTERSTRØM til arbejde med de ferske vandes biologi (limnologi) i almindelighed og specielt med ferskvandsfiskenes biologi og faunistik 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
198. Afdelingsleder, dr. phil. C. OVERGAARD NIELSEN til assistance i forbindelse med undersøgelser over betydningen af jordens tilstand for faunaens (specielt enchytræernes) aktivitet 3.000 kr.
199. Videnskabelig assistent, lic. agro. ERIK POULSEN til et studieophold i England 3.800 kr.
200. Dyrepsykolog, dr. phil. HOLGER POULSEN til ophold ved zoologiske og andre institutioner i forbindelse med et studieophold i U.S.A. 3.000 kr.
201. Museumsdirektør, dr. phil. VAGN POULSEN til studium af den græske og romerske portrætkunst 3.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
202. Professor, dr. phil. EBBE RASMUSSEN (†) til undersøgelser over grundstoffernes atomspektre og spektralliniernes finstruktur 1.200 kr.
203. Videnskabelig assistent, mag. scient. ERIK RASMUSSEN til dækning af udgifter ved en undersøgelse over børsteormen *Pygaspio elegans*' forplantningsbiologi 228 kr. Sjette bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
204. Professor, fil. dr. ANDERS REIZ til honorering af medhjælp

- til fremstilling af konstruktionstegninger for astronomiske instrumenter 4.800 kr. Andet bidrag af en bevilling på 7.500 kr.
205. Samme til honorering af medhjælp ved observationer med Brorfelde-observatoriets meridiankreds samt ved beregningsarbejder i forbindelse med disse observationer 3.470 kr. Første bidrag af en bevilling på 10.000 kr.
206. RHODOSEKSPEDITIONEN til bearbejdelse og udgivelse af dens materiale 4.526 kr. 10 øre.
207. Professor ALFRED ROSENKRANTZ til delvis dækning af bearbejdelsesomkostningerne ved behandlingen af det på de danske Nugssuaq-ekspeditioner 1938 og 1939 indsamlede geologiske materiale 1.996 kr. 50 øre. Andet bidrag af en bevilling på 9.000 kr.
208. Samme til medhjælp ved ordnings- og sorteringsarbejde under behandlingen af det siden 1938 i Vestgrønland indsamlede forsteningsmateriale fra kridt- og tertiærformationen 598 kr. 72 øre. Første bidrag af en bevilling på 1.500 kr.
209. Samme til dækning af udgifter ved udførelse af en fornyet opmåling af samtlige geologiske profiler i Fakse Kalkbrud 2.500 kr.
210. Professor, dr. phil. PAUL V. RUBOW til litteraturhistoriske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
211. Samme til en rejse til England 2.000 kr.
212. Fhv. bibliotekar, dr. phil. HANS RÆDER (†) til filologiske studier 3.600 kr.
213. Universitetsadjunkt, cand. mag. ULRIK IB RØEN til en undersøgelse af søer og damme, med specielt henblik på Entomostrac-faunaen i det nordligste Grønland 6.000 kr.
214. Oberstløjtnant L. SABRØE til udgivelse af en historisk afhandling om Rigensgades kaserne 4.000 kr. Første bidrag af en bevilling på 8.300 kr.
215. Afdelingsleder, dr. phil. FINN SALOMONSEN til ringmærkning af Grønlands fugle 1.589 kr. 61 øre. Niende bidrag af samlede bevillinger på 16.425 kr.
216. Professor, dr. phil. C. E. SANDER-HANSEN til assistance ved ægyptologiske studier 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.

217. Samme til medhjælp ved ægyptologiske studier 700 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.400 kr.
218. Samme til medhjælp og andre udgifter ved videreførelse af de leksikalske og grammatiske seddelsamlinger på universitetets ægyptologiske institut 3.200 kr. Første bidrag af en femårig bevilling på i alt 29.000 kr.
219. Samme til fotografering af hieratiske og demotiske håndskrifter i Wien og i Kairo, samt Paris, italienske museer og British Museum 127 kr. 98 øre. Fjerde bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
220. Pastor, dr. phil. G. SCHERZ som tilskud til en rejse til europæiske lande og U.S.A. for at foretage arkivstudier med henblik på en afsluttende Stensen-biografi 6.000 kr.
221. Forfatteren AUGUST F. SCHMIDT til studium af den danske almues naturdyrkelse, sædvaneret og sagndigtning samt til egnshistoriske undersøgelser 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
222. KOMITEEN FOR CARLSBERGFONDETS SCORESBYSUND EKSPEDITION til gennemførelse af ekspeditionen i 1958 39.744 kr. 15 øre. Sidste bidrag af en bevilling på i alt 44.000 kr.
223. SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE til udgivelse af en bibliografi over overarkivar, dr. theol. Bjørn Kornerups forfatterskab 3.505 kr.
224. SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE til trykning af 1. bind af »Aktstykker og Oplysninger til Rigsrådets og Stændermødernes Historie 1648–60« 23.518 kr. 61 øre.
225. Afdelingsleder, dr. phil. AAGE SKOVSTED til undersøgelser over lavere svampe 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
226. Museumsinspektør, cand. mag. J. SLETTEBO til en studierejse til nord- og mellemtyske museer i foråret 1959 1.100 kr.
227. Fhv. museumsdirektør, cand. mag. VILH. SLOMANN til studier over forbindelser mellem orientalsk og europæisk kunst 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
228. Professor, dr. phil. AXEL STEENBERG til indsamling og bearbejdelse af materiale vedrørende det primitive agerbrug og jordfordelingens historie 2.000 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.

229. Samme til undersøgelse og opmåling af middelalderlige agre i Borupris skov ved Tystrup sø 6.000 kr. Sjette bidrag af samlede bevillinger på 55.000 kr.
230. Samme til en arkæologisk undersøgelse i den i middelalderen nedlagte landsby Borup ved Tystrup 15.000 kr.
231. Professor, dr. phil. HOLGER STEN til videnskabelig medhjælp til et værk om tempusbrugen i moderne portugisisk 75 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
232. Professor, dr. phil. AD. STENDER-PETERSEN til oldrussiske, specielt varægiske studier 3.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
233. Samme til organisationsarbejde vedrørende forberedelsen af en russisk-varægisik kildepublikation 1.000 kr.
234. Museumsinspektør HANS STIESDAL til supplerende opmålinger af voldsteder i Hjørring amt og til mindre udgravninger i forbindelse med opmålingerne og til rentegning af disse 6.000 kr.
235. STRØDAM-KOMITEEN til en biologisk undersøgelse over ferskvandscopepoder ved cand. mag. Ulrik Røen under ledelse af professor Kaj Berg 1.000 kr. Andet bidrag af en bevilling på 2.000 kr.
236. Arboretforstander, dr. agro. C. SYRACH LARSEN til dækning af udgifter ved dyrkning af kloner i bævreasp 2.400 kr.
237. Professor, havearkitekt C. TH. SØRENSEN som tilskud til udgivelse af en bog om Europas havekunst 18.508 kr. 53 øre.
238. Institutassistent, dr. phil. HANS CHR. SØRENSEN til en sproglig undersøgelse af et håndskrift fra det 17. århundrede indeholdende en beskrivelse af floder og søer i Rusland 2.400 kr.
239. Professor, dr. phil. THORVALD SØRENSEN til manuel assistance ved bearbejdelse af et foreliggende materiale vedrørende undersøgelser over polymorfien hos taxonomisk kritiske plantegrupper 1.600 kr. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
240. Samme til kortlægning af de danske småarter af taraxacum 2.000 kr. Andet bidrag af en treårig bevilling.
241. Professor, museumsdirektør, dr. phil. HARALD M. THAMDRUP til studier over jyske landskabstypers økologi 6.000 kr. Andet bidrag af to bevillinger på i alt 8.000 kr.

242. Dr. phil. ELLEN THOMSEN til en undersøgelse over neurosekretoriske celler hos insekter 1.600 kr.
243. Professor, dr. phil. MATHIAS THOMSEN til dækning af udgifter og til assistance ved zoologiske undersøgelser 2.600 kr.
244. Professor, dr. phil. GUNNAR THORSON til undersøgelser over de marine bunddyrs økologi og biologi 2.000 kr. Sidste bidrag af en toårig bevilling.
245. Samme til dækning af udgifter ved studier over bunddyrlarvernes og de unge bunddyrstadiers økologi i danske have 875 kr. Første bidrag af en bevilling på 5.000 kr.
246. Samme til indretning af 2 termostaturer ved Marinbiologisk Laboratorium i Helsingør 30.382 kr.
247. Samme til et saltvandspumpeanlæg og et ekkolod til den Marinbiologisk Laboratorium i Helsingør tilhørende kutter 5.800 kr. Første bidrag af en bevilling på 12.580 kr.
248. Universitetsadjunkt NIELS THULSTRUP til udarbejdelse af et værk om Søren Kierkegaard og Hegels filosofi 4.500 kr. Første bidrag af en bevilling på 12.000 kr.
249. Overinspektør, dr. phil. J. TROELS-SMITH til bearbejdelse af pollenanalytisk materiale fra en yngre bronzealders »Pælebygning«, Sumpf, Kt. Zug, Schweiz, 1.337 kr. 37 øre. Første bidrag af en bevilling på 3.000 kr.
250. Stud. mag. BIRTHE TRÆRUP LARSEN til en studierejse til Jugoslavien 8.800 kr.
251. UDVALG FOR FOLKEMAAL til videreførelse af arbejdet på Ordbog over danske Ømål og til redaktion af denne 26.633 kr. 29 øre.
252. Samme til fremstilling af en filologisk udgave af Jens Kristensens nordvestfynske tekster 2.730 kr.
253. UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND til videreførelse af »Danmarks gamle Folkeviser« 16.864 kr. 76 øre. Del af større bevilling.
254. Samme til en kommenteret udgave af danske messebøger fra reformationstiden 18.281 kr.
255. Professor, dr. phil. HANS H. USSING til undersøgelser over aktiv transport 2.400 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
256. Professor, dr. phil. STIG VEIBEL til arbejder inden for heterocycliske forbindelsers kemi, organisk-analytiske arbejder

- og enzymkemiske arbejder 2.400 kr. Andet bidrag af en treårig bevilling.
257. VIDENSKABERNES SELSKAB til trykning af selskabets jubilæumsskrift »Samlinger til Selskabets Historie« bd. III 108 kr. Første bidrag af en bevilling på 52.129 kr.
258. VIDENSKABERNES SELSKABS DUCANGEKOMMISSION til redaktion af det indsamlede materiale til et glossar over dansk middelalderlatin 704 kr. Del af større bevilling.
259. VIDENSKABERNES SELSKABS UDVALG FOR ET MINDESKRIFT OM J. N. MADVIG som tillæg til udgivelsen 120 kr. 85 øre. Niende bidrag af en større bevilling
260. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION FOR VARETAGELSE AF FORTSÆTTELSEN AF A CRITICAL PĀLI DICTIONARY til honorering af medhjælp 12.300 kr. Del af en større bevilling.
261. Samme til hjælpemidler ved arbejdet med Pāli-ordbogen 1.125 kr.
262. VIDENSKABERNES SELSKABS KOMMISSION TIL UNDERSØGELSE AF DE I DANSK PRIVATEJE BEVAREDE KILDER TIL DANSK HISTORIE til systematisk gennemgang af danske privatarkiver og -biblioteker 2.500 kr.
263. Amanuensis ved Københavns universitets ægyptologiske laboratorium, dr. phil. AKSEL P. F. VOLTEN til ordning og udgivelse af ægyptiske, fortrinsvis demotiske papyri 2.000 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
264. Dr. phil. SOPHUS WEBER til fysiske undersøgelser og beregninger 1.200 kr. Første bidrag af en toårig bevilling.
265. Professor, dr. phil. MOGENS WESTERGAARD til teknisk assistance ved populationsgenetiske undersøgelser over *Drosophila melanogaster* 6.218 kr. 95 øre. Andet bidrag af en bevilling på 6.000 kr. samt første bidrag af en bevilling på 6.000 kr. årlig i 2 år.
266. Professor, dr. phil. ØJVIND WINGE til videnskabeligt arbejde 3.000 kr.
267. Dr. phil. ERIK ZEUTHEN til cellefysiologiske undersøgelser 2.400 kr. Andet bidrag af en toårig bevilling.
268. ZOOLOGISK MUSEUM til dækning af udgifter ved zoologiske indsamlinger i Himalaja 7.000 kr.
269. Direktør, dr. med. JEPPE ØRSKOV til undersøgelser over

- hæmophilus-gruppens bakterier ved dr. Stephen Lapage 14.000 kr.
270. Rigsarkivar, cand. mag. SVEND AAKJÆR til studier over ældre dansk landbrugs- og bebyggelseshistorie 800 kr. Andet bidrag af en bevilling på 1.600 kr. årlig i 2 år.
271. Samme til afskrivning og arkivundersøgelser til brug ved disse studier 1.000 kr.
-
272. VIDENSKABERNES SELSKAB som årligt tilskud efter statuternes § X 20.000 kr. med tillæg på 20.000 kr.
-
273. CARLSBERGFONDETS UNIVERSITETSLEGAT AF 25. SEPTEMBER 1926 (jfr. beretning 1925–26 s. 57 og 1943–44 s. 80). I 1958–59 er udbetalt i alt 28.000 kr., nemlig 2.000 kr. til mag. scient. GUNNAR KØLMARK, mag. art. BJARNE NØRRETRANDERS, cand. mag. SUNE DALGÅRD, cand. mag. KNUD SØRENSEN, cand. theol. JES ASMUSSEN, mag. art. PALLE SPORE, mag. art. E. LADEWIG PETERSEN og cand. mag. HANS LIND og 4.000 kr. til cand. mag. HANS KUHLMANN, mag. scient. SVEND OLAV ANDERSEN og cand. mag. JOHNNY CHRISTENSEN.
-
274. CARLSBERGFONDETS UNIVERSITETSLEGAT FOR AARHUS UNIVERSITET (jfr. beretning 1943–44 s. 80). I 1958–59 er udbetalt 3.000 kr. til mag. art. OSKAR HANSEN og 1.000 kr. til mag. art. FINN MATHIASSEN.
-
275. CARLSBERG-WELLCOME STIPENDIER FOR BRITISKE OG DANSKE VIDENSKABSMÆND (jfr. beretning 1956–57 s. 94–95). Stipendierne for det akademiske år 1959–60 er tildelt Mr. JOHN ANTHONY HUNT, the Medical Research Council's Research Unit for Molecular Biology ved Cavendish Laboratory, Cambridge, til ophold i København for at studere metodik inden for proteinkemien på Carlsberg Laboratoriets kemi-

ske afdeling og laborator ved Statens Seruminstitut, cand. act. MICHAEL WEIS BENTZON til et ophold i Manchester for at arbejde med anvendelsen af moderne statistisk teori på biologiske problemer ved Manchester University.

I 1958-59 er udbetalt 29.564 kr. 10 øre.

---

276. CARLSBERGFONDETS BIOLOGISKE INSTITUT. Til institutets drift i 1958-59 er udbetalt 395.504 kr. 29 øre af afdeling B, jfr. regnskabet for afdeling B s. 96.
-

Af det den 4. september 1958 oprettede CARLSBERGFONDETS LEGAT FOR DEN KGL. VETERINÆR- OG LANDBOHØJSKOLE (jfr. beretning 1957/58 side 106-107) har det i henhold til fundatsen nedsatte legatudvalg i tiden indtil 1. marts 1959 uddelt følgende beløb:

1. Professor, dr. phil. ANDERS KJÆR til indkøb af instrumenter 3.700 kr.
  2. Amanuensis, lic. agro. GUSTAV JENSEN til aflønning af medhjælp ved videnskabelige undersøgelser indtil 5.000 kr.
  3. Dendrolog JOHAN LANGE til aflønning af medhjælp ved videnskabelige undersøgelser 1.000 kr.
  4. Amanuensis HELGE VEDEL til aflønning af medhjælp ved videnskabelige undersøgelser 1.000 kr.
  5. Professor, dr. phil. E. K. GABRIELSEN til undersøgelser af gas- og vandforekomster i træer 2.500 kr.
-

Carlsbergfondets biologiske Institut.

Leder: Dr. phil. ERIK ZEUTHEN.

Dr. ERIK ZEUTHEN har foreløbig afsluttet de i foregående beretning omtalte pH-stat forsøg, hvori indgik ligeledes omtalte undersøgelser (med stud. mag. BIRGIT HEGNER) over glykogenspaltning i synkroniserede massepopulationer af *Tetrahymena pyriformis*. I forlængelse af tidligere studier, herunder det i nedenstående liste nævnte arbejde af H. THORMAR, afprøvedes et stort antal anti-metaboliter i et forsøg på at udpege den biokemiske mekanisme, gennem hvilken en temperaturstigning inducerer delingssynkroni i *Tetrahymena*-populationer. Det er sandsynliggjort, at et af temperaturen ændret stofskifte af purinbasen guanin indtager en central position i denne mekanisme.

I de i forrige beretning omtalte undersøgelser af cellevækst og celledeling, som under ledelse af professor H. HOLTER og dr. E. ZEUTHEN udførtes ved den Zoologiske Station i Napoli, deltog i årets løb dr. JAMES COWEY, fil. lic. TORSTEN OLSSON, cand. med. PAUL PLESNER og stud. mag. KAJ H. HJELM.

Dr. ZEUTHEN deltog den 11.–14. maj 1959 i et Carlsberg-Wellcome møde arrangeret i London af The Wellcome Trust og The Wellcome Foundation. Den 23. januar 1960 gav dr. ZEUTHEN i Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab en meddelelse: Cellestudier med anvendelse af mikro-manometriske metoder.

Cand. med. PAUL PLESNER har afsluttet sine undersøgelser over variationer i mængden af nucleosidtrifosfater gennem cellens delingscyklus (*Tetrahymena*). Resultaterne er under udarbejdelse, og de blev forelagt i »The Society for Experimental Biology«, der i dagene 11.–15. august 1959 holdt møde i København. De iagttagne variationer tolkes som resultatet af en blokade for proteinsyntesen omkring tidspunktet for cellens deling. Det postuleres, at blokaden fremkommer, fordi dannelsen af de definitive proteinmolekyler,

på cellens mikrosomer, er hæmmet. Cand. med. PAUL PLESNER har konstrueret en kvantetæller og med denne påbegyndt udviklingen af en metode til bestemmelse af adenosintrifosfat i mængder på 10^{-6} mg. I målingsøjeblikket sprænges de levende celler med digitonin, og det fra cellernes indre frigjorte trifosfat reagerer med udvendigt tilsat luciferin-luciferase, hvorved lys udsendes. Med denne metode er de ovennævnte resultater blevet bekræftet, og i samarbejde med dr. med. UFFE SAGILD, Rigshospitalets afd. A, påbegyndtes en undersøgelse over de røde blodlegemers indhold af nucleosidtrifosfat under forskellige forhold.

Cand. mag. fru KIRSTEN HAMBURGER har i samarbejde med dr. ZEUTHEN afsluttet de i forrige beretning omtalte undersøgelser, der nu foreligger som manuskript. Alene har fru HAMBURGER fulgt aktiviteten af visse enzymer, især ravsyredehydrogenasen og mælkesyredehydrogenasen, gennem delingscyklus i homogenater af det synkroniserede Tetrahymena-materiale. Begge enzymer viser nedsat aktivitet omkring tiden, da cellen deler sig.

Cand. mag. LEIF RASMUSSEN har i samarbejde med dr. ZEUTHEN fortsat de i forrige beretning omtalte undersøgelser over jordamøben, *Acanthamoeba* sp.

Dr. S. SCHWIMMER (Western Regional Laboratory, Albany, Californien) har i samarbejde med professor ANDERS KJÆR (laboratoriet for organisk kemi, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole) og som et led i sidstnævntes undersøgelser over svovlholdige naturstoffer studeret isoleringen, rensningen og specificiteten af et enzym fra visse højere planter (*Albizia lophanta* L.). Enzymet spaltes et stort antal S-substituerede L-cystein derivater til ammoniak, pyrodruesyre og til den tilsvarende thiol. Som et hjælpemiddel ved enzymets rensning er der udarbejdet en metode til bestemmelse af enzymaktiviteten. Et arbejde er publiceret, et andet er i trykken, og et tredje er under udarbejdelse.

Stud. mag. SVEND E. HANSEN har deltaget i dr. SCHWIMMERS og professor KJÆRS ovennævnte undersøgelser.

Dr. MIRO BRZIN har afsluttet det i forrige beretning nævnte arbejde, og en afhandling er under forberedelse.

Cand. real. ARNE LØVLIE (gæst fra universitetet i Oslo) har i samarbejde med dr. ZEUTHEN fortsat udviklingen af de mikromanometriske dykkermetoder. Med anvendelse af en specielt konstrueret Wheatstone bro med to indbyggede modstandstermo-

metre bragtes dykkerbadet til at regulere med en nøjagtighed på ca. 2×10^{-4} C. Dette bad, i forbindelse med nye forbedringer af den Cartesian'ske dykkervægt, tillader bestemmelser af reduceret vægt (RW) med en nøjagtighed på ca. 10^{-8} mg. Væksten (målt ved RW) af enkelte Tetrahymena-celler har kunnet følges gennem delingscyklus.

Mr. PETER SATIR (Rockefeller Institute Fellow 1958–59) har sammen med dr. ZEUTHEN fulgt væksten igennem flere generationer af enkelte store amøber (*Chaos chaos* (L)) og deres afkom. Dykkervægten blev anvendt, og en vækstperiode kunne demonstreres. Perioden modsvarer formentlig den for visse andre celleobjekter kendte mitotiske vækstperiode.

Udover de allerede nævnte har følgende i kortere tid besøgt instituttet og deltaget i arbejdet:

Professor G. SEAMAN, Galveston, Texas, U.S.A., professor A. C. GIESE, Stanford, Californien, U.S.A., dr. ANTONIA NOTARIO, Pavia, Italien, dr. W. L. M. GEILENKIRCHEN, Utrecht, Holland.

Følgende afhandlinger er publiceret:

E. ZEUTHEN:

Cycling in Oxygen Consumption in Cleaving Eggs.
Experimental Cell Research, **19**, 1 (1960).

G. W. SALT og ERIK ZEUTHEN:

The Respiratory System.

Ch. 10 in J. A. Marshall: The Biology of Birds, Acad. Press, New York (1960).

SVEND E. HANSEN, ANDERS KJÆR og SIGMUND SCHWIMMER:

A Continuous Chromogenic Method for the Assay of C-S-Lyases with S-(2,4 - Dinitrophenyl)-L-Cysteine as Substrate.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 13 (1959).

P. E. PLESNER:

Light Emission Mechanism of *Pholas dactylus*.
Pubbl. Staz. Zool. Napoli, **31**, 44 (1959).

HALLDOR THORMAR:

Delayed Division in *Tetrahymena pyriformis* Induced by Temperature Changes.
Compt. Rend. Lab. Carlsberg, **31**, 14 (1959).

Dr. phil. TAGE ASTRUP og medarbejdere har fortsat undersøgelserne over fibrindeponeringens og fibrinolysens biokemi og fysiologi, lige som tidligere med støtte navnlig fra »Rigsforeningen

til Gigtens Bekæmpelse« og fra »The Josiah Macy Jr. Foundation«, New York.

Resultaterne udbygger opfattelsen af, at balancen mellem fibrindannelse og fibrinolyse er en fysiologisk fundamentalproces, der regulerer den reparative bindevævsdannelse, og som ved forskydning kan fremkalde patologiske forandringer. Nogle af de mere betydningsfulde af resultaterne skal omtales i det følgende:

Blodkarvæggens thromboplastiske og fibrinolytiske aktivitet hos dyr har vist sig at være meget forskellig fra dyreart til dyreart og fra aktiviteten hos mennesket. Denne iagttagelse giver mulighed for en naturlig forklaring på, at det er vanskeligt hos dyr eksperimentelt at fremkalde arteriosclerotiske forandringer, der svarer til de patologiske forandringer, der findes hos mennesket.

Levervæv fra patienter med levercirrhose har vist sig at indeholde store mængder af en plasminogenaktivator i modsætning til normalt levervæv, der ikke er fibrinolytisk aktivt. Iagttagelsen har betydning for forståelsen af den lavere arteriosclerosefrekvens hos patienter med levercirrhose.

Undersøgelserne over cancervævs fibrinolytiske aktivitet er fortsat. Fibrinolysen i blodet ved leukæmi er ligeledes fortsat blevet undersøgt. Til dette formål er der arbejdet med forbedringer af bestemmelsesmetoden. En metode, der ser ud til at være tilfredsstillende, gennemprøves på større materialer.

Det fibrinolytiske system i marsvineserum er fortsat blevet undersøgt. Det lader sig foruden af peptonfaktoren og af forskellige sure og basiske stoffer også aktivere af staphylokinase.

Den af lungevæv isolerede proteaseinhibitor har ved electrophorese vist sig at være stærkt basisk med et isoelektrisk punkt omkring pH 9. I modsætning hertil har den af human urin isolerede trypsininhibitor et isoelektrisk punkt omkring pH 3. Rensningen af den sidstnævnte inhibitor er fortsat, og der er fremstillet præparater, hvoraf 1,5 mg neutraliserer 1 mg rent trypsin.

Undersøgelserne over trypsininhibitorens fysiologi har vist, at udskillelsen i urinen står i et vist forhold til den endogene corticosteroidproduktion og til den individuelle følsomhed.

Undersøgelserne over koagulationsdefekter er fortsat som led i studiet af fibrindeponeringens mekanisme. Thrombingenerationstesten, der er blevet anvendt til klassificering af de hæmofile lidelser, er blevet forbedret. Thromboplastinaktivering er blevet

undersøgt og inhibitorers betydning for dens initialreaktioner er påvist. En metode til bestemmelse af initialreaktionerne og den latente koagulationsaktivitet er udarbejdet. Disse metoder gennemprøves på et større materiale.

En metode til bestemmelse af urinaktivatoren er blevet udarbejdet, og udskillelsen under forskellige forhold undersøgt.

Papirelectrophoresens teknik er fortsat blevet studeret, og en ny farvemethode er udarbejdet. Med denne er en række patologiske sera blevet undersøgt.

Dr. ASTRUP har efter indbydelse deltaget i »4. Symposion der Deutschen Arbeitsgemeinschaft für Blutgerinnungsforschung« i Bonn, 20.–21. februar 1959, med et foredrag: »Blutgerinnung, Fibrinolyse und Wundheilung«.

Ligeledes var dr. ASTRUP indbudt som gæsteforelæser ved »Eighth Annual Convention of the American College of Cardiology« i Philadelphia, 25.–29. maj 1959, med et foredrag om »The Role of Blood Coagulation and Fibrinolysis in Arteriosclerosis«. Ved samme møde deltog han i et »Symposium on Biopathophysiology of Arteriosclerosis« med et foredrag om »Coagulation and Fibrinolysis« samt som leder af en »Fireside Conference on Fibrinolysis in Arteriosclerosis«.

Senere deltog dr. ASTRUP efter indbydelse i en »World Conference of Angiology« i Atlantic City, 5.–7. juni 1959, med et foredrag om »The Fibrinolytic System«.

Ved samme lejlighed holdt dr. ASTRUP lignende foredrag andre steder, således ved Dalhousie University (Halifax, Nova Scotia); The International Medical Club of Washington (Washington D. C.); Washington Clinic (D. C.); Washington Hospital Center (D. C.); National Heart Institute (Bethesda, Maryland); West Roxbury Veterans Hospital (Boston); Beth Israel Hospital (Boston).

Som medlem af den internationale nomenklaturkomité deltog dr. ASTRUP i en »Conference on New Blood Clotting Factors« i Montreux, 23.–26. august 1959, med et foredrag om »Plasma Factors versus Serum Factors in Blood Coagulation«. Ved samme møde gav dr. K.-E. SJØLIN efter indbydelse en meddelelse om sine undersøgelser af patienter med en koagulationsdefekt af »Hageman trait« typen.

Ved samme lejlighed aflagde dr. ASTRUP besøg i Tübingen og Stuttgart for at drøfte et samarbejde.

I den syvende europæiske hæmatologkongres i London, 7.–12. september 1959, deltog P. OLLENDORFF, J. RASMUSSEN og O. STORM med de i listen over udkomne arbejder nævnte meddelelser.

Dr. HEINZ WALDMANN-MEYER deltog i det syvende colloquium om proteiner i Brugge, 1.–3. maj 1959, med de i listen anførte meddelelser.

Ved den nordiske kongres for klinisk kemi i Helsingør, 21.–25. juni 1959, forelagde H. J. FAARVANG og P. OLLENDORFF resultater af deres arbejde.

Dr. OLE K. ALBRECHTSEN har afsluttet sit arbejde og erhvervet den medicinske doktorgrad ved Københavns Universitet. Forsvaret fandt sted den 29. oktober 1959.

Civilingeniør INGRID KOGGERSBØL har fortsat arbejdet med at rense en trypsininhibitor fra urin. Stud. polyt. PREBEN KOCK har deltaget i dette arbejde.

Stud. mag. scient. ESTHER NIELSEN har bragt sine sammenlignende undersøgelser over virkningen af forskellige trypsininhibitorer på forskellige proteaser til afslutning. Hun har modtaget et stipendium fra U.S.A. for ved University of Buffalo at studere biofysiske metoder.

Dr. HEINZ WALDMANN-MEYER (Santiago, Chile) har bragt sine undersøgelser over serumproteiners ionbinding til afslutning og anvendt de vundne erfaringer ved undersøgelsen af patologiske sera. Trypsininhibitorernes electrophoretiske forhold er blevet undersøgt.

Læge JØRGEN RASMUSSEN har fortsat sine undersøgelser over fibrinolytisk aktivitet i normalt og patologisk væv og gennemprøvet forbedringer af metoden til bestemmelse af aktiviteten i blodet.

Læge OLE STORM har fortsat sine undersøgelser over thrombolysen *in vivo* og *in vitro*.

Læge ERLING OLESEN har bearbejdet sine undersøgelser over det fibrinolytiske system i marsvineserum.

Læge KNUD-ERIK SJØLIN har fortsat undersøgelseerne over de hæmofile sygdomme og de til grund for disse liggende koagulationsdefekter.

Læge PREBEN OLLENDORFF har fortsat sine undersøgelser over plasmathromboplastinsystemet og dets initialreaktioner.

Læge HANS J. FAARVANG har fortsat undersøgelseerne over urin-inhibitorens fysiologi. Læge A. S. LAURITSEN har deltaget i dette arbejde.

Læge AAGE LADEHOFF har fortsat undersøgelserne over den fibrinolytiske aktivitet i organismen med særligt henblik på urinvejene og urin. Stud. polyt. NIELS JØRGEN NYENG har deltaget i dette arbejde.

Dr. WALTER HIERHOLZER (Yale University) har som Fulbrightstipendiat afsluttet sine undersøgelser over staphylokinasens virkning på det fibrinolytiske system.

Dr. KAROL BULUK (Bialystok, Polen) har som World Health Organisation stipendiat afsluttet sine undersøgelser over den fibrinolytiske aktivitet i karsystemet hos dyr.

Cand. phil. ERIK ENGHUSEN har fortsat arbejdet med bindevævs histologi.

Læge TOVE LA COUR har undersøgt den fibrinolytiske aktivitet af uterus hos rotter.

Dr. A. S. TODD (Newcastle) har udarbejdet forbedringer af sin metode til påvisning af fibrinolyse i vævssnit.

Dr. A. AMERY (Louvain) har deltaget i arbejdet over den fibrinolytiske aktivitet i levervæv.

Dr. P. BRAKMAN (Amsterdam) har påbegyndt undersøgelser over metoden til bestemmelse af den fibrinolytiske aktivitet i blodet.

Adskillige danske og udenlandske videnskabsmænd og læger har aflagt kortere besøg for at sætte sig ind i undersøgelsesmetoder og problemer.

Følgende arbejder er publiceret i årets løb:

TAGE ASTRUP:

Role of blood coagulation and fibrinolysis in the pathogenesis of arteriosclerosis.

I »Connective Tissue, Thrombosis, and Atherosclerosis« udg. af Irvine Page.

Academic Press, New York, 1959, p. 223.

TAGE ASTRUP:

Die Bedeutung der Fibrinolyse.

I »Medizinische Grundlagenforschung« udg. af K. Fr. Bauer.

Georg Thieme, Stuttgart, 1959, Band 2, p. 195.

TAGE ASTRUP:

Activators and inhibitors of fibrinolysis.

Fourth International Congress of Biochemistry, Vol. X, Blood clotting factors, Wien, 1958.

Pergamon Press, London, 1959, p. 147.

TAGE ASTRUP:

Blutgerinnung, Fibrinolyse und Wundheilung.
Die Medizinische, 1959, p. 1972.

TAGE ASTRUP:

Bogannmeldelse: H. A. Thies: Menschliche und tierische Gewebs-
thrombokinasen.
Acta Pathol. Microbiol. Scand. 1959, **47**, 80.

KAROL BULUK og TAGE ASTRUP:

O tromboplastycznej i fibrinolitycznej aktywnosci sciany aorty
niektorych zwierzat.
Postepy higieny i medycyny doswiadczalnej, 1959, **13**, 651.

TAGE ASTRUP, O. K. ALBRECHTSEN, M. CLAASSEN og J. RASMUSSEN:

Thromboplastic and fibrinolytic activity of the human aorta.
Circulation Research. 1959, **7**, 969.

TAGE ASTRUP, K. ALKJÆR og F. SOARDI:

Partial purification of the trypsin inhibitor in urine.
Scand. Journ. Clin. Lab. Invest. 1959, **11**, 181.

O. K. ALBRECHTSEN:

Fibrinolytic activity in the organism.
Thesis. University of Copenhagen, 1959.
Acta Physiol. Scand. 1959, **47**, Suppl. no. 165.

E. ENGHUSEN:

Über die Entwicklung des Reticulins in vitro.
Acta Anatomica 1959, **36**, 264.

H. J. FAARVANG:

The excretion of trypsin inhibitor in urine in normal persons.
Acta Endocrin. 1959, **30**, 285.

H. J. FAARVANG:

The excretion of trypsin inhibitor in urine during normal preg-
nancy.
Acta Endocrin. 1959, **31**, 117.

S. FISCHER, O. K. ALBRECHTSEN og N. U. BANG:

Fibrinolytic activator, glutamic oxaloacetic transaminase and potas-
sium in myocardial tissue at various stages of human myocardial
infarction.
Thromb. Diath. Haemorrh. 1959, **3**, 554.

M. LASSEN:

Adsorption of plasminogen activator to fibrin.
Acta Chem. Scand. 1958, **12**, 1825.

M. LASSEN:

Evidence of the different nature of human plasminogen and pro-
activator.
Acta Chem. Scand. 1959, **13**, 1064.

- M. LASSEN:
The reaction between streptokinase and human plasma.
Acta Chem. Scand. 1959, **13**, 1332.
- E. S. OLESEN:
Peptone activation of a serum fibrinolytic system.
Acta Pharm. Toxicol. 1959, **15**, 197.
- E. S. OLESEN:
Effect of acid polysaccharides on the fibrinolytic system in guinea-pig serum.
Acta Pharm. Toxicol. 1959, **15**, 307.
- E. S. OLESEN:
Effect of anionic polyelectrolytes on the fibrinolytic system of guinea-pig serum.
Acta Pharm. Toxicol. 1959, **16**, 38.
- P. OLLENDORFF:
Variability in the thromboplastic system in horse plasma and transition from one thromboplastic defect to another.
Seventh European Congress of Haematology, London, 1959.
Abstracts no. 252.
- P. OLLENDORFF:
Defects in and variability of the thromboplastic system in horse plasma.
Thromb. Diath. Haemorrh. 1959, **4**, 45.
- J. RASMUSSEN og AA. LADEHOFF:
Fibrinolytic activity in blood plasma after prostatectomy for benign hypertrophy.
Seventh European Congress of Haematology, London, 1959.
Abstracts no. 264.
- K. SCHILLING og H. WALDMANN-MEYER:
Determination of free protein mobilities by paper electrophoresis with evaporation. I. Evaluation of the buffer flow due to evaporation and electroosmosis.
Acta. Chem. Scand. 1959, **13**, 1.
- O. STORM:
Prevention of thromboplastin-induced thrombosis in rabbits by means of plasmin.
Thromb. Diath. Haemorrh. 1959, **3**, 20.
- O. STORM:
Prophylactic pro-, per-, and postoperative treatment with anti-prothrombinic drugs in surgery.
Seventh European Congress of Haematology, London, 1959.
Abstracts no. 191.
- D. TROLLE:
»Eclamptic liver« and afibrinogenaemia attending fatal postpartum

cerebral haemorrhage in a case of chronic hypertension.
Acta Obstr. Gynec. Scand. 1959, **38**, 93.

- H. WALDMANN-MEYER:
Paper electrophoretic patterns obtained by paraffin-oil fixation.
Nature 1959, **184**, 1567.
- H. WALDMANN-MEYER:
Evaluation of thermodynamic protein-ion binding constants by paper electrophoresis.
Protides of the Biological Fluids (Proc. VII Colloqu. Bruges, 1959)
p. 25.
Elsevier, Amsterdam.
- H. WALDMANN-MEYER og K. SCHILLING:
Determination of free protein mobilities by paper electrophoresis with evaporation. II. Evaluation of temperature and concentration increases, influence of the carrier medium, and measurement of serum protein mobilities.
Acta Chem. Scand. 1959, **13**, 13.
- H. WALDMANN-MEYER og K. SCHILLING:
Determination of Tiselius mobilities by paper electrophoresis with evaporation.
Protides of the Biological Fluids (Proc. VII Colloqu. Bruges, 1959)
p. 24.
Elsevier, Amsterdam.
-

Institutets personale består ved udgangen af året 1958-1959 af følgende:

Dr. phil. ERIK ZEUTHEN er forstander (ansat i denne stilling 1. august 1957).

Dr. phil. TAGE ASTRUP er ordinær assistent (ansat 1. oktober 1937, i den nuværende stilling 1. oktober 1939).

Cand. med. PAUL PLESNER er ordinær assistent (ansat 1. august 1957, i den nuværende stilling 1. august 1958).

Cand. mag. fru KIRSTEN HAMBURGER er ekstraordinær assistent (ansat i denne stilling 1. april 1958).

Skrifter indsendt til Carlsbergfondet.

I henhold til de vilkår, der gælder for modtagelse af understøttelser af afdeling B, er der vedrørende tiden 1. oktober 1958–30. september 1959 til fondet indsendt følgende publikationer (ordnede efter modtagernes navne¹):

THOMAS OTTO ACHELIS.

1. Studenten aus dem Herzogtum Schleswig auf der Universität Jena von 1648 bis 1768. Wissenschaftliche Zeitschrift der Friedrich-Schiller-Universität Jena. Jahrgang 7. 1957/58. Gesellschafts- und sprachwissenschaftliche Reihe. Heft 4.

Adelsaarbogsforeningen.

1. Danmarks Adels Aarbog. Redigeret af Sven Houmøller og Albert Fabritius. Årg. 76. 1959.

Den Arnamagnæanske Kommission.

1. Óláfs saga Tryggvasonar en mesta. Udg. af Ólafur Halldórsson. Editiones *Arnarnagnæanæ*. Series A. Vol. 1. 1958.

POVL BAGGE.

1. Aage Friis (†): Den danske Regering og Nordslesvigs Genforening med Danmark. Bd. IV. 1959. Efter forfatterens død afsluttet og udgivet af P. B.
2. Europa, Danmark og Nordslesvig. Aktstykker og Breve fra udenlandske Arkiver til Belysning af Danmarks udenrigspolitiske Stilling efter Freden i Wien 1864–1879. Udg. af Aage Friis (†) og P.B. Bd. IV. 1959.

BØRGE BAK.

1. Lidt om infrarødspektroskopi og dens betydning ved studium af lak- og farvetekniske problemer. Skandinavisk Tidsskrift för Färg og Lack. Årg. 3. Feb. 1957.
2. — og D. Christensen: Infrared Absorption Spectra of Deuterated Vinyl Fluorides. *Spectrochimica Acta*. Vol. 12. London, New York, Paris, Los Angeles 1958.
3. — og Daniel Christensen: Preparation of Deuterated Vinyl Fluorides. *Acta Chemica Scandinavica*. 12. 1958.

¹ Trykkestedet for bøger er København, hvor intet andet er angivet. Ved afhandlinger i tidsskrifter o. l. angives kun årgang og/eller bind (uden sidetal), derimod ikke, om afhandlingen er indsendt i særtryk.

4. —, D. Christensen, L. Hansen-Nygaard og J. Rastrup-Andersen: The Structure of Vinyl Fluoride. *Spectrochimica Acta*. Vol. 13. London, New York, Paris, Los Angeles 1958.
5. —, Daniel Christensen, Jørgen Møller og Snegulka Detoni: Preparation and Infrared Spectra of 1 D-, 2 D-, 1,2 D₂-, and 1,2, 2' D₃- Ethyl Fluorides and Bromides. *Acta Chemica Scandinavica*. 12. 1958.
6. — og Niels Clauson-Kaas: Syntheses of Pyridine-2-¹³C and Pyridine-3-¹³C. *Acta Chemica Scandinavica*. 12. 1958.
7. — og Lise Hansen-Nygaard: Messung von magnetischen und elektrischen Kernmomenten und ihre Bedeutung für Aussagen über den chemischen Bindungszustand. *Zeitschrift für Elektrochemie. Berichte der Bunsengesellschaft für physikalische Chemie*. Band 61. Heft 8. Weinheim/Bergstr. 1957.
8. —, Lise Hansen-Nygaard og Christian Pedersen: Localization of the C=S and the C-S Group Frequencies in Carboxymethyl Dithioesters. *Acta Chemica Scandinavica*. 12. 1958.
9. —, Lise Hansen-Nygaard og John Rastrup-Andersen: The Structure of Tertiary Butyl Isocyanide. *Journal of Molecular Spectroscopy*. Vol. 2. U.S.A. 1958.
10. —, Lise Hansen-Nygaard og John Rastrup-Andersen: Complete Determination of the Structure of Pyridine by Microwave Spectra. *Journal of Molecular Spectroscopy*. Vol. 2. U.S.A. 1958.

KAJ BERG.

1. Jørgen Kristiansen: Flagellates from Some Danish Lakes and Ponds. *Dansk botanisk arkiv*. Bind 18. Nr. 4. 1959.
2. Ulrik Røen: Lidt østgrønlandsk ferskvandsbiologi. *Tidsskriftet Grønland*. 1959.

F. J. BILLESKOV JANSEN.

1. I grandi romanzi filosofici di Kierkegaard. *Studi Kierkegaardiani*. Morcelliana. 1957.
2. L'humour dans la littérature danoise. *Bulletin de la Faculté des Lettres de Strasbourg*. 36e Année. No. 4. Strasbourg 1958.
3. Niels Stensen. Ludvig Holberg. To foredrag. *Holbergsamfundet af 3. December 1922*. 1958.

JANNIK BJERRUM.

1. Metal Ammine Formation in Aqueous Solution. Theory of the Reversible Step Reactions. 1957.
2. —, Arne Jensen og Flemming Woldbye: On the Separation of Cobalt (III) and Chromium (III) Ammines by Column Chromatography. *Acta Chemica Scandinavica*. 12. No. 6. 1958.
3. — og Erik Jørgensen: Kinetics of Complex Formation. IV. Rates of Decomposition and Transformation Mechanisms of Chromium (III) Ammines in Aqueous Solution. *Acta Chemica Scandinavica*. 12. No. 5. 1958.

4. — og Erik Jørgensen: Kinetic Studies of the aquation of Chromium (III) Ammines. International Symposium on the chemistry of the coordination compounds. Supplemento a La Ricerca Scientifica. Rom. 1958.
  5. — og R. L. Pecsok: Metal Ammine Formation Solution. XI. Stability of Ethylenediamine Complexes and the Coordination Number of Chromium (II). Acta Chemica Scandinavica. 11. No. 8. 1957.
  6. —, Gerold Schwarzenbach og Lars Gunnar Sillén: Stability Constants of Metal-ion Complexes, with Solubility Products of Inorganic Substances. I-II. The Chemical Society. London 1957-58.
- FRANZ BLATT.
1. Novum Glossarium mediae latinitatis ab anno DCCC usque ad annum MCC. Ma. 1959.
- NIELS BOHR.
1. Niels Bohr: Über Erkenntnisfragen der Quantenphysik. Max-Planck-Festschrift 1958.
  2. Niels Bohr: Quantum Physics and Philosophy. Causality and Complementarity. La Nuova Italia Editrice. Firenze 1958.
  3. P. K. Aditya: On the Possibility of Neutrons Producing Secondary Interactions in High Energy Showers. Il Nuovo Cimento. Serie X. Vol. 11. 1959.
  4. Saul Barshay: Remark on Strong Interactions. Physical Review Letters. Vol. 2. No. 7. 1959.
  5. Saul Barshay og Sheldon L. Glashow: Possible Determination of Hyperon Parities and Coupling Strengths. Smst. No. 8. 1959.
  6. B. F. Bayman og A. Bohr: On the Connection Between the Cluster Model and the SU_3 Coupling Scheme for Particles in a Harmonic Oscillator Potential. Nuclear Physics. Vol. 9. Amsterdam 1958.
  7. B. F. Bayman: On the Nuclear Deformation as a Consequence of Two-Particle Interactions. C.I.P.N.-Communications. Paris. 1959.
  8. R. E. Bell og M. H. Jørgensen: Half-Lives of Two Excited States of Gd^{156} . Nuclear Physics. Vol. 12. Amsterdam 1959.
  9. S. T. Belyaev: Effect of Pairing Correlations on Collective Nuclear Properties. Comptes Rendus de Congrès International de Physique Nucléaire. Paris 1959.
  10. Daniel R. Bès: The γ -Dependent Part of the Wave Functions Representing γ -Unstable Surface Vibrations. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
  11. S. Bjørnholm, Ph. Dam, H. Nordby og N. O. Roy Poulsen: A Method for the Preparation of Cyclotron Targets of Rare-Earth Oxides by Electrophoresis. Nuclear Instruments and Methods. Vol. 5. Holland 1959.
  12. Aage Bohr: Symmetrien mellem højre og venstre i naturen. Naturrens Verden. 1958.
  13. Aage Bohr: Collective Nuclear Motion. C.I.P.N.-Rapports et Discussions. Paris. 1959.

14. Aage Bohr: Naturlovenes spejlsymmetri. Fysisk Tidsskrift. 1959.
15. Aage Bohr: Relation Between Intrinsic Parities and Polarizations in Collision and Decay Processes. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
16. Aage Bohr og Ben R. Mottelson: Electric Dipole Moment Associated with Octupole Vibrations of a Spheroidal Nucleus. Nuclear Physics. Vol. 9. Amsterdam 1958.
17. W. Czyz og J. Sawicki: Polarization Phenomena in Neutron-Proton Radiative Capture. Nuclear Physics. Vol. 8. Amsterdam 1958.
18. B. Elbek, M. C. Olesen og O. Skilbreid: Inelastic Scattering from Separated Lutecium Isotopes. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
19. T. Ericson og V. Strutinsky: On Angular Distributions in Compound Nucleus Processes. Nuclear Physics. Vol. 9. Amsterdam 1958/59.
20. H. W. Fulbright, N. O. Lassen og N. O. Roy Poulsen: Scattering of 20 MeV α -Particles. Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk. 31, no. 10. 1959.
21. Sheldon L. Glashow: The Renormalizability of Vector Meson Interactions. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
22. J. Goldstone og K. Gottfried: Collective Excitations of Fermi Gases. Il Nuovo Cimento. Serie X. Vol. 13. 1959.
23. P. Gregers Hansen, O. B. Nielsen og R. K. Sheline: Levels in Gd^{156} Excited in the Decay of 5.6 d Tb^{156} . Nuclear Physics. Vol. 12. Amsterdam 1959.
24. Ernest M. Henley: Study of the Direct (α , Nucleon) Reaction, Including Polarization. Nuclear Physics. Vol. 13. Amsterdam 1959.
25. Kenneth A. Johnson: Consistency of Quantum Electrodynamics. The Physical Review. Vol. 112. No. 4. U.S.A. 1958.
26. Daniel J. Kleitman: Some Results on Analytic Functions in Local Field Theory. Nuclear Physics. Vol. 11. Amsterdam 1959.
27. D. Kurath og L. Picman: Simplified Intermediate-Coupling Procedure in the lp-Shell. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
28. N. O. Lassen og N. O. Roy Poulsen: Inelastic Scattering of 20 MeV α -Particles by Separated Copper Isotopes. C.I.P.N.-Communications. Paris 1959.
29. Z. Marić og P. Möbius: Nuclear Raman Effect. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
30. Th. A. J. Maris, Peter Hillman og H. Tyrén: Quasi-Elastic Scattering and Nuclear Structure. Nuclear Physics. Vol. 7. Amsterdam 1958.
31. C. Møller: The Energy-Momentum Complex in the General Theory of Relativity. Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk. 31. 1959.
32. C. Møller: Über die Energie nichtabgeschlossener Systeme in der allgemeinen Relativitätstheorie. Max-Planck-Festschrift 1958.
33. Ove Nathan og Sölve Hultberg: Measurements of the γ -Radiations

- from Eu^{152} by the Method of external Conversion. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
34. O. B. Nielsen, N. O. Roy Poulsen, R. K. Sheline og B. Skytte Jensen: Levels in Os^{190} Populated in the Decay of $11d \text{Ir}^{190}$. Nuclear Physics. Vol. 10. Amsterdam 1959.
  35. B. Peters: Progress in Cosmic Ray Research since 1947. Journal of Geophysical Research. Vol. 64. No. 2. 1959.
  36. B. Peters: Lectures on the Origin of Cosmic Radiation. Il Nuovo Cimento. Supplemento al Vol. 13. Serie X. 1959.
  37. T. Pradhan: On the One-Dimensional Spinor Model of Thirring. Nuclear Physics. Vol. 9. Amsterdam 1958/59.
  38. I. E. Segal: Foundations of the Theory of Dynamical Systems of Infinitely Many Degrees of Freedom. I. Mat. Fys. Medd. Dan. Vid. Selsk. 31. 1959.
  39. J. C. Severiens og F. W. Richter: The Measurement of Short Lifetimes by a Refinement of the Recoil Technique. The Lifetime of the First Excited State of Ra^{224} . Nuclear Physics. Vol. 13. Amsterdam 1959.
  40. V. Strutinsky: On the Nuclear Level Density in Case of an Energy Gap. Comptes Rendus du Congrès International de Physique Nucléaire. Paris 1959.
  41. G. T. Wood og O. Nathan: Directional Correlation and Internal Conversion Measurements on $^{152}\text{Eu}^m$. C.I.P.N.-Communications. Paris 1959.
  42. A. Ziggelaar: Christian Huygens' dynamiske grundprincipper og de anvendelser han gjorde deraf. Fysisk Tidsskrift. Nr. 4-5-6. 1958.

MORTEN BORUP.

1. Peder Hjort. 1959.

JOHS. BOYE PETERSEN.

1. — og J. Benth Hansen: On the Scales of Some Synura Species. II. Biol. Medd. Dan. Vid. Selsk. 23, no. 7. 1959.

H. V. BRØNDSTED.

1. K. J. Pedersen: Morphogenetic Activities during Planarian Regeneration as influenced by Triethylene Melamine. Journal of Embryology and Experimental Morphology. Vol. 6. Part 2. Oxford 1958.
2. Knud Jørgen Pedersen: Some Features of the Fine Structure and Histochemistry of Planarian Subepidermal Gland Cells. Zeitschrift für Zellforschung. Bd. 50. Würzburg 1959.

JOHS. BRØNDUM-NIELSEN.

1. Fra Skaanes Senmiddelalder. Festskrift udgivet af Københavns Universitet i Anledning af Hans Majestæt Kong Frederik IX's 60 Aars Fødselsdag den 11. Marts 1959. 1959.

MARIE-LOUISE BUHL.

1. The Late Egyptian Anthropod Stone Sarcophagi. Nationalmuseets Skrifter. Arkæologisk-Historisk Række, VI. 1959.

TYGE W. BÖCHER.

1. The Chromosomes of *Anemone richardsoni* Hook. Botaniska Notiser. Vol. 112. Fasc. 3. Lund 1959.

CARLSBERGFONDETS DANA-EKSPEDITION 1928-30.

1. P. L. Kramp: The Hydromedusae of the Atlantic Ocean and Adjacent Waters. DANA-Report No. 46. 1959.
2. Marie-Louise Bauchot: Etude des Larves Leptocephales du groupe *Leptocephalus lanceolatus* Strömman et identification à la famille des Serrivomeridae. DANA-Report No. 48. 1959.
3. Klaus Günther og Kurt Deckert: Morphologie und Funktion des Kiefer- und Kiemenapparates von Tiefseefischen der Gattungen *Malacosteus* und *Photostomias*. DANA-Report No. 49. 1959.
4. Walter M. Matsumoto: Descriptions of *Euthynnus* and *Auxis* Larvae from the Pacific and Atlantic Oceans and Adjacent Seas. DANA-Report No. 50. 1959.

CARLSBERGFONDETS UDGRAVNING I HAMA.

1. Hama. Fouilles et Recherches de la Fondation Carlsberg 1931-1938. II, 1. L'architecture des périodes pré-hellénistiques. Par E. Fugmann. 1958. (Nationalmuseets Skrifter. Større Beretninger. IV).

NIELSINE DAHL.

1. Andreas Peter Dahl: Sofokles. En brydning mellem attisk gudstro og attisk humanisme. 1959.

HENRIK DAM.

1. —, Jens P. Funch, Preben W. Hansen, Inge Prange og Ebbe Søndergaard: Investigations on the Gizzard Lining of the Chick. Acta Physiologica Scandinavica Vol. 44. Stockholm 1958.
2. —, Gunhild Kristensen, Gunhild Kofoed Nielsen og Ebbe Søndergaard: Effect of Pyridoxine Deficiency on Cholesterol and Polyenoic Fatty Acids in Chicks. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 44. Stockholm 1958.
3. —, Gunhild Kristensen, Gunhild Kofoed Nielsen og Ebbe Søndergaard: Influence of Dietary Cholesterol, Cod Liver Oil and Linseed Oil on Cholesterol and Polyenoic Fatty Acids in Tissues from Fasted and Non-Fasted Chicks. Acta Physiologica Scandinavica. Vol. 45. Stockholm 1959.
4. —, Frede Christensen, Inge Prange og Ebbe Søndergaard: The Effect of Selenium on Vitamin E-Deficient Rats. Acta Pharmacologica et Toxicologica. 15. 1958.
5. —, G. Kofoed Nielsen, I. Prange og E. Søndergaard: Exudative Diathesis Produced by Vitamin E-Deficient Diets Without Polyenoic Fatty Acids. Experientia. Vol. XIV/8. Basel 1958.

DANMARKS FOLKEMINDER.

1. Anders Bæksted: Besættelsen i Tisted 1696–98. I. Danmarks Folke-minder nr. 69. 1959.

DANMARKS TOPOGRAFISK-BOTANISKE UNDERSØGELSE.

1. Arnfred Pedersen: Caryophyllaceernes udbredelse i Danmark. Nr. 25. Botanisk Tidsskrift. Bd. 55. 1959.

DANSK NATURHISTORISK FØRENING.

1. Bent J. Muus: Skallus, Søtænder, Blæksprutter. 1959. (Danmarks Fauna. Bd. 65).

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURELSKAB.

1. Diplomatarium Danicum. 3. række. Bd. 2. 1344–1347. Ved C. A. Christensen og Herluf Nielsen. De tyske tekster af Peter Jørgensen. 1959.
2. Danmarks Riges Breve. Udg. under ledelse af Franz Blatt. 3. række. Bd. 2. 1344–1347. Udarbejdet af C. A. Christensen og K. Friis Johansen. De tyske tekster af H. Bach. 1959.
3. Ordbog over Danmarks plantnavne. I. Udg. ved Johan Lange. 1959.

MAGNUS DEGERBØL.

1. Carlo F. Jensen: Topografisk oversigt over indvande i Thy. E. W. Kaiser: Indvande i Thy inddelt efter deres kemiske særpræg. Flora og Fauna. 64. årg. ekstrahæfte. 1958.
2. E. W. Kaiser: *Gammarus pulex pulex* (L.) og *G. lacustris* G. O. Sars i Thy. Flora og Fauna. 64. årg. 4. hæfte. 1958.

EJNAR DYGGVE.

1. Avla sacra – avla sancta. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 239. 1959.
2. Om vore ældste kongsgårde. Septentrionalia et Orientalia. Studia Bernhardo Karlgren dedicata. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlinger Del 91. Stockholm 1959.
3. Drei Paläste vom gleichen Fassadentypus aus dem Jugoschlawischen Küstenland. Festschrift. Karl M. Swoboda zum 28. Januar 1959.

HANS ELLEKILDE.

1. De kloge folk i Tjørnehoved. Historisk Samfund for Præstø Amt. Aarbog 1957. 1959.
2. Rønbjerg og Estvad rakkere. Hardsyssels Aarbog 1958. Holstebro 1958.
3. Tir og Fenrisulven. Slægtsgaarden 1958. Odense 1958.

P. V. GLOB.

1. Danske arkæologer i Den persiske Golf. BP-nyheder. Nr. 10. December 1958.

2. Kuml. Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab. 1958 og 1959. Århus 1959.
3. Fra gudernes ø. Hvad vi fandt da vi gravede ned i Bahraíns ørken. Naturens Verden. Februar 1959.

KAJ HANSEN.

1. Sediments from Danish Lakes. Journal of Sedimentary Petrology. Vol. 29. No. 1. 1959.
2. The Terms Gytta and Dy. Hydrobiologia. Acta Hydrobiologica Hydrographica et Protistologica. Vol. XIII. No. 4. Den Haag 1959.

HANS HELBÆK.

1. Grauballemandens sidste måltid. Kuml 1958. 1959.
2. På Markvandring gennem Oldtidens Agre. Nationalmuseets arbejds-mark. 1959.
3. Die Paläoethnobotanik des nahen Ostens und Europas. Opuscula ethnologica memoriae Ludovici Biró sacra. Budapest 1959.
4. Domestication of Food Plants in the Old World. Science. Vol. 130. No. 3372. 1959.
5. Notes on the Evolution and History of Linum. Kuml 1959. 1959.
6. The Oxbøil Grain. Acta Archaeologica. Vol. XXIX. 1958.

AXEL M. HEMMINGSEN.

1. Adaptions in *Tipula (Lunatipula) lesnei* Pierre to the Dry Climate of Gran Canaria. Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 120. 1958.
2. Field Observations of Birds in the Canary Islands. Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren. Bd. 120. 1958.
3. A Crane-Fly Larva (*Tipula juncea* Meigen) Living in Blown Sand. Ent. Medd. XXIX. 1959.
4. —, B. Mannheims og Peder Nielsen: Notes on Crane-Flies (*Tipulidae*) Collected by Dr. Axel M. Hemmingsen in the Canary Islands. Ent. Medd. XXIX. 1959.
5. Peder Nielsen: Three new Species of *Limoniinae* from the Canary Islands. Ent. Medd. XXIX. 1959.

HOLGER HJELHOLT.

1. L. C. H. Bargums indberetninger om forholdene i Nordslesvig i efteråret 1848. Danske Magazin. 8. række. I. 1959.
2. Landstormen ved Brøns. Sønderjyske Årbøger 1958. Aabenraa 1958.
3. Sønderjylland under treårskrigen. Et bidrag til dets politiske historie. I. Fra revolutionens udbrud til våbenstilstandens ophør foråret 1849. 1959.

SØREN HOLM.

1. Oplysningstiden. 1959.

ELISABETH HUDE.

1. Johanne Luise Heiberg og Peter Simonsen. Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning. Nr. 240. 1959.

J. HUMLUM.

1. La géographie de l'Afghanistan. Etude d'un pays aride. Avec des chapitres de M. Kjøie & K. Ferdinand. Copenhague, Stockholm, Oslo, Helsinki 1959.

INSTITUTET FOR HISTORIE OG SAMFUNDSØKONOMI.

1. George Damborg: Fransk indenrigspolitik. Fra de Gaulle til de Gaulle. 1958.

JOHS. IVERSEN.

1. The Bearing of Glacial and Interglacial Epochs on the Formation and Extinction of Plant Taxa. Uppsala Universitets Årsskrift 1958: 6. Uppsala - Wiesbaden 1958.
2. Pollanalytischer Nachweis des Reliktencharakters eines jütischen Linden-Mischwaldes. Veröffentlichungen des Geobotanischen Institutes Rübel in Zürich. Heft 33. Festschrift Werner Lüdi.

KAI ARNE JENSEN.

1. Almen kemi. I-II. 1957-59.

KNUD JESSEN.

1. Om vandspredning af *Rosa rugosa* og andre arter af slægten. Botanisk Tidsskrift. Bd. 54. 1958.
2. Nogle spiringsbiologiske forsøg. Smst.
3. —, Svend Th. Andersen og A. Farrington: The Interglacial Deposit near Gort, Co. Galway, Ireland. Proceedings of the Royal Irish Academy. Vol. 60. Section B. No. 1. Dublin 1959.

MARTIN JOHANSEN.

1. Voluminalfigurale Fænomener. 1959.

SØREN KIERKEGAARD-SELSKABET.

1. Niels Thulstrup: Prøve af Index til Søren Kierkegaards »Papirer« I-XI, 3 (1909-48). Duplikeret. 1959.

ANDERS KJÆR.

1. — og Roald Boe Jensen: *iso*Thiocyanates XXXII. Synthesis and Reactions of 3-Benzoyloxypropyl *iso*Thiocyanate, Enzymically Liberated from Glucomalcolmin, and some Compounds of Related Structure. Acta Chemica Scandinavica. 12. No. 9. 1958.
2. — og Rolf Gmelin: *iso*Thiocyanates XXXIII. An *iso*Thiocyanate Glucoside (Glucobarbarin) of *Reseda luteola* L. Acta Chemica Scandinavica. 12. No. 8. 1958.
3. —, Bo W. Christensen og Svend E. Hansen: *iso*Thiocyanates XXXIV. The Absolute Configuration of (-)-5-Vinyl-2-oxazolidinethione (Goitrin) and its Glucosidic Progenitor (Progoitrin). Acta Chemica Scandinavica. 13. 1959.
4. Naturally Occuring *iso*Thiocyanates and their Parent Glucosides. Suomen Kemistilehti. Vol. A 32. Helsinki 1959.

5. — og Svend E. Hansen: *iso*Thiocyanates XXXI. The Distribution of Mustard Oil Glucosides in Some *Arabis* Species. A Chemotaxonomic Approach. Botanisk Tidsskrift. 54. 1958.
6. —, Svend E. Hansen og Sigmund Schwimmer: A Continuous Chromogenic Method for the Assay of C-S-Lyases with S-(2, 4-Dinitrophenyl)-L-Cysteine as Substrate. Compt. Rend. Lab. Carlsberg. Vol. 31. No. 13. 1959.
7. *iso*Thiocyanates XXXV. Miscellaneous *iso*Thiocyanate Glucoside Acetates. Acta Chemica Scandinavica. 13. No. 4. 1959.

OLE KLINDT-JENSEN.

1. Oldgranskere, fortidsminder og rökkesten paa Bornholm. Nationalmuseets arbejdsmark. 1958.
2. Udgravninger på Bornholm 1816–24. Bornholmske Samlinger XXXVI. Rønne 1958.
3. To importfund fra yngre romertid. Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie. 1957.
4. Istidens kunst. Kultur og Videnskab. 1959.

LAUGE KOCH.

1. Memorial to Helge G. Backlund. Geol. Soc. Am. Proc. for 1958. U.S.A. 1959.

BJØRN KORNERUP (†).

1. Optegnelser om slægten Homann. Personalhistorisk Tidsskrift. 13. rk. VI. 1958.
2. Et ukendt votum af Ludvig Hølvig. Personalhistorisk Tidsskrift. 13. rk. VI. 1958.
3. Viborg domkapitels statutter 1649. Danske Magazin. 8. rk. I. 1958.
4. Jens Bircherods »Synopsis«. Et Bidrag til den teologiske Litterærhistorie og den højere Undervisnings Historie. Kirkehistoriske Samlinger. 1959.

ELSE KORNERUP.

1. Edouard Vargas Bedemar. En eventyrers saga. 1959.
2. Conte spagnolo o avventuriero tedesco? Un accademico sepolto della fine del sec. XXVIII. Rassegna Volterrana. Anni XXIV–XXV–XXVI. Volterra 1958.

KNUD H. KRABBE.

1. Studies on the Morphogenesis of the Brain in Some Amphibia, *Ascaphus*, *Rana*, *Nectophrynoidea*. (Morphogenesis of the Vertebrate Brain VII). 1959.
2. Studies on the Brain Development of the Kiwi *Apteryx mantelli*. (Morphogenesis of the Vertebrate Brain VIII). 1959.

P. L. KRAMP.

1. Stephanoscyphus (Scyphozoa). Galathea Report. Vol. 1. 1959.
2. Hydromedusae in the Indian Museum. Records of the Indian Museum. Vol. 53. Parts 3 & 4. Calcutta 1955.

3. Medusae mainly from the West Coast of Africa. Expédition océanographique Belge dans les Eaux Côtières Africaines de l'Atlantique Sud (1948–1949). Résultats Scientifiques. Vol. III. Fasc. 6. Bruxelles 1959.

PAUL KRÜGER.

1. Honoré de Balzac. Världsförfattare. Natur og Kultur. Stockholm 1959.

UDVALGET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL LANDBEFOLKNINGENS HISTORIE.

1. Ældre danske Tingbøger.
Sokkelund herreds tingbøger 1628–30. 4. hefte. Ved Ole Karup Pedersen. Under tilsyn af Carl Rise Hansen. 1958.
Herlufsholm birks tingbog 1630–33. 6. hefte. Ved Karen Marie Olsen. Under tilsyn af Carl Rise Hansen. 1957.
Aasum herreds tingbog 1645–48. 1. hefte. Ved Aksel E. Christensen og Troels Dahlerup. Under tilsyn af Chr. Lisse. 1960.

KAI LARSEN.

1. Cytological and Experimental Studies on the Genus *Erodium* with special References to the Collective Species *E. cicutarium* (L.) L'Her. Biol. Medd. Dan. Vid. Selsk. 23, no. 6. 1958.

SØREN LUND.

1. The Marine Algae of East Greenland. I–II. Medd. om Grønland. Bd. 156. Nr. 1. 1959.

JØRGEN LÆSSØE.

1. The Shemshara Tablets. Arkæol. Kunsthist. Medd. Dan. Vid. Selsk. 4, no. 3. 1959.

G. MALANTSCHUK.

1. Masaru Otani: [Anmeldelse af] G. M.: »Indførelse i Søren Kierkegaards Forfatterskab« og »Søren Kierkegaards Angreb paa Kirken«. The Journal of Philosophical Studies. 1958.
2. La dialectique de la liberté selon Søren Kierkegaard. Revue des Sciences philosophiques et théologiques. T. XLII. No. 4. Paris 1958.
3. Søren Kierkegaard og Poul M. Møller. Kierkegaardiana. III. 1959.

THERKEL MATHIASSEN.

1. Endnu et krumsværd. Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie. 1957.

ERIK MOLTKE.

1. Jon Skonvig og de andre Runeteggnere. II. Skildring og Kommentar. (Bibliotheca Arnarnagnæana. Suppl. Vol. II). 1958.

ERIK MØLLER.

1. Den græske Tronkandidatur 1862–63. Historisk Tidsskrift. 11. række. V. 1959.

2. [Anmeldelse af] V. Sjøqvist: Peter Vedel. Udenrigsministeriets Direktør. I. (1823–64). Skrifter udgivet af Jysk Selskab for Historie, Sprog og Litteratur 2. Universitetsforlaget i Århus. 1957. Historisk Tidsskrift. 11. rk. V. 1958.
3. [Anmeldelse af] Eduard Reventlow: I dansk Tjeneste (1956). Historisk Tidsskrift. 11. række. V. 1959.

DEN KGL. MØNT- OG MEDAILLESAMLING.

1. Sylloge Nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals. Danish National Museum. Part 35: Syria: Seleucid Kings. 1959. Part 36: Syria: Cities. 1959.

NATIONALMUSEET.

1. Danmarks Kirker. Udgivet af Nationalmuseet. Bornholm. Hefte 6. 1959. Tønder amt. Hefte 5–8. 1959.

ROBERT NEHENDAM.

1. Teatermuseet ved Christiansborg i Ord og Billeder. 1959.
2. Skuespillerforeningen af 1879. Udgivet i anledning af firsårsdagen for foreningens stiftelse. 1959.
3. Omkring St. St. Blicher. Personal-historisk Tidsskrift. 1959.
4. Teatre. Trap: Danmark. Storkøbenhavn II. 1959.
5. Bodil Ipsens entré. Bogen om Bodil Ipsen. 1959.

NIELS NIELSEN.

- 1 Meddelelser fra Skalling-Laboratoriet Bd. XVI. 1959.

ARNE NOE-NYGAARD.

1. A. Weidick: Glacial Variations in West Greenland in Historical Time. Part I. Southwest Greenland. Medd. om Grønland. Bd. 158. Nr. 4. 1959.

OTTO NORN.

1. Dronning Dorotheas Kapel paa Sønderborg Slot. Historisk Samfund for Als og Sundeveds Jubilæumsskrift. 1958.
2. Farverne i vore Kirker. Om Istandsættelse af malet Kirkeinventar. Nationalmuseets arbejdsmark. 1959.

AKSEL NØRVANG.

1. *Islandiella* n.g. and *Cassidulina* d'Orbigny. Videnskabelige Meddelelser fra Dansk naturhistorisk Forening. Bd. 120. 1958.

KNUD OLDENDOW.

1. Printing in Greenland. Libri. International Library Review. 1958.

SIGURD OLSEN.

1. Isskurede træer. Botanisk Tidsskrift. Bd. 55. Hefte 1. 1959.

C. OVERGAARD NIELSEN.

1. Soil Fauna and the Moisture Regime of its Environment. XVth International Congress of Zoology. Sect. IV. Paper 25.

2. — og Bent Christensen: The Enchytraeidae. Critical Revision and Taxonomy of European Species. *Natura Jutlandica*. Vol. 8–9. Århus 1959.

CHRISTIAN POULSEN.

1. — m. fl.: Treatise of Invertebrate Paleontology. Part O. Geological Society of America and University of Kansas Press. U.S.A. 1959.

VAGN POULSEN.

1. Det antike Menneskes Selvspejling i græsk og romersk Portrætkunst. *Konsthistorisk Tidsskrift*. Stockholm 1957.
2. Le premier Byzantin. *Byzantion T.* XXV–XXVI–XXVII (1955–56–57). Fasc. 2. Bruxelles 1958.
3. Notes on the Iconography of Diocletian. *Antidoron M. Abramic*. I. Split 1957.
4. Grekiska och romerska porträttskulpturer. *Antik Konst*. En konstbok från Nationalmuseum. Årsbok för Svenska statens konstsamlingar VI. Stockholm 1958.
5. Vergils Portræt. *Meddelelser fra Ny Carlsberg Glyptotek*. 15. årg. 1958.
6. Drusus den Ældre. Et Paternitetsspørgsmaal i kunsthistorisk Lys. *Smst.*
7. Vergil. *Opus Nobile*. Meisterwerke der Antiken Kunst. Bremen 1959.
8. Oldtidsmennesker. Blade af den antikke portrætkunsts historie. 1959.
9. Portraits of Caligula. *Acta Archaeologica*. Vol. XXIX. 1958.

RIGSARKIVET.

1. Meddelelser om Rigsarkivet for årene 1921–55. 1958.
2. De sønderjyske fyrstearkiver. Ved Erik Kroman. *Udgivet af Rigsarkivet*. Vejledende arkivregistraturer X. 1959.

ALFRED ROSENKRANTZ.

1. John T. C. Yen: A Cretaceous Non-Marine Molluscan Fauna of West Greenland. De danske Nûgssuaq Ekspeditioner 1938 og 1939 under ledelse af A. R. Grønlands geologiske undersøgelse. *Bulletin* no. 21. *Medd. om Grønland*. Bd. 162. Nr. 6. 1958.
2. A Large Velata from the Lower Jurassic of East Greenland. *Medd. fra Dansk Geologisk Forening*. Bd. 13. Hefte 2. 1956.

L. SABROE.

1. Rigersgades kaserne og nærmeste omgivelser. 1959.

FINN SALOMONSEN.

1. Harry Madsen og K. G. Wingstrand: Some Behavioural Reactions and Structures Enabling Birds to Endure Winter Frost in Arctic Regions. *Vidensk. Medd. fra Dansk naturh. Foren*. Bd. 120. 1959.

G. SCHERZ.

1. Danmarks Stensen-manuskript. *Fund og Forskning*. V–VI. 1958–59.

AUGUST F. SCHMIDT.

1. Fra Koldingegnen. II. Brabrand 1959.
2. Bidrag til Dølby Sogns Historie. Skivebogen 1958. Skive 1958.
3. Lambert Hansens Breve til H. F. Feilberg. Fra Ribe Amt. Bind XIV. III. 1958.
4. Johannes V. Jensen. Edda. Oslo 1958.
5. Fra Gasse og Spandet. Sønderjysk Månedsskrift. 35. årg. nr. 2. Tønder 1959.
6. Sagnene om Gram Slot. Smst. nr. 5-6. Tønder 1959.
7. Moderne bydannelser på landet. Venstres Månedsskrift. 12. årg. nr. 2. 1959.
8. Bengt Holbek: August F. Schmidt. Bibliografi. Udg. i anledning af forfatterens 60-års dag den 4. august 1959. 1959.

SELSKABET FOR DANMARKS KIRKEHISTORIE.

1. Bjørn Kornerup (†): Kirkehistorie og Historie. Bibliografi over Bjørn Kornerups Forfatterskab. Kirkehistoriske Samlinger. 1959.

SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE.

1. Aktstykker og Oplysninger til Rigsrådets og Stændermødernes Historie i Frederik III's Tid. Udg. ved C. Rise Hansen. Første bind (1648-50). 1959.

THEODOR SORGENFREI.

1. Molluscan Assemblages from the Marine Middle Miocene of South Jutland and their Environments. I-II. Danmarks geologiske Undersøgelse. II. Række. Nr. 79.

AXEL STEENSBERG.

1. En skvatmølle i Hjørring. Kuml 1959. 1959.

STRØDAM-KOMITEEN.

1. Poul Valentin Jensen: Lidt om grævlingen. Naturens Verden. November 1959.

C. TH. SØRENSEN.

1. Europas Havekunst. Fra Alhambra til Liselund. 1959.

HANS CHR. SØRENSEN.

1. Zur Verallgemeinerung der Endungen -am, -amu, -ax im Russischen. Scando-slavica V.

ELLEN THOMSEN.

1. — og Ib Møller: Neurosecretion and Intestinal Proteinase Activity in an Insect, *Calliphora erythrocephala* Meig. Nature. Vol. 183. Great Britain 1959.

NIELS THULSTRUP.

1. Sören Kierkegaard. Philosophische Brosamen und unwissenschaftliche Nachschrift. Unter Mitwirkung von Niels Thulstrup und der

Kopenhagener Kierkegaard-Gesellschaft herausgegeben von Hermann Diem und Walter Rest. Köln und Olten 1959.

UNIVERSITETS-JUBILÆETS DANSKE SAMFUND.

1. Danske Studier. Udg. af Aage Hansen og Erik Dal. 1959.
2. Danske messebøger fra reformationstiden. Udgivet i facsimile med en liturgihistorisk redegørelse af S. H. Poulsen.

S. VEIBEL.

1. Identifikatsia organitjeskih soedinenij. Oversat af Ju. S. Sjabarov. Forord af A. P. Terent'jev. Moskva 1957.
2. Die Fermente des Auf- und Abbaus (besonderes die speziellen Heterosidasen). Handbuch der Pflanzenphysiologie. Band IV. Berlin, Göttingen, Heidelberg 1958.
3. L'Espece Chimique. 2. L'Identification. Encyclopédie Française. Bd. 12. 1958.
4. —, Inger Grethe Krogh Andersen og Bent Juhl Nielsen: Etudes sur la Détection, la Caractérisation et le Dosage des Aldéhydes. III. Suomen Kemistilehti B 31. Helsinki 1958.
5. —, S. Linholter og P. Sørensen: Pyrazole Studies. XI. Oxidation by Air of 1:4-Disubstituted Pyrazolidine-3:5-diones. Acta Chemica Scandinavica. 12. 1958.
6. —, S. Linholter og P. Sørensen: Pyrazole Studies. XII. The Hydrazobenzene-catalysed Oxidation of 1:2-Diphenyl-4-butylpyrazolidine-3:5-dione (Butazolidine). Smst.
7. —, Bent Juhl Nielsen og Susanne Refn: A Study of the Pyrazoles formed by Reaction between p-Carboxyphenylhydrazine and some β -Diketones. Smst.

KOMITEEN FOR UDGIVELSE AF THE ZOOLOGY OF ICELAND.

1. Maurice Burton: Spongia. The Zoology of Iceland. Vol. II. Part 3-4. Cph. og Reykjavik 1959.
  2. Sven Gisle Larsson & Geir Gígja: Coleoptera 1. Synopsis. Smst. Vol. III. Part 46a. Cph. og Reykjavik 1959.
  3. Sven Gisle Larsson: Coleoptera 2. General Remarks. Smst. Vol. III. Part 46b. Cph. og Reykjavik 1959.
-

Afdeling C.

Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Fra museets bestyrelse er modtaget følgende beretning¹:

I det forløbne år fra 1. oktober 1958 til 30. september 1959 har Det nationalhistoriske Museum på Frederiksborg forøget sine samlinger på følgende måde:

A. Ved køb:

1. Kong Christian X's møde med Rigsdagen d. 9. maj 1945 umiddelbart efter ophøret af Danmarks besættelse under den 2. verdenskrig. Vandfarve på papir. Kompositionsudkast til et påtænkt maleri. Udført på museets foranledning af Aksel Jørgensen 1952-53; signeret.
2. Johannes Müller, læge, professor. Næsten halv figur. Malet oval. Udført af Erik Pauelsen 1787; signeret. Erhvervet i England.
3. Ferdinand Vilhelm Falbe, generalmajor. Halv figur. Malet oval. Pastel, udført af Christian Hornemann 1814; signeret.
4. Foregåendes hustru Frederica Elisabeth, født Claessen. Pastel. Pendant til foregående.
5. Henrik Rung, komponist, professor. Malet af Wilh. Marstrand ca. 1845.
6. Kristian Zahrtmann, maler. Skulderstykke. Skitse, malet af Sigurd Wandel 1915; signeret.
7. Wilhelm Wanscher, kunsthistoriker, professor, sammen med sin hustru. Han spillende klarinet. Studie fra ca. 1935, malet af Herman Vedel.
8. Karen Blixen (baronesse Karen Christence Blixen-Finecke,

¹ Genpart af den allerunderdanigste beretning, som det påhviler bestyrelsen årligt at afgive til H. M. Kongen om museets virksomhed. Angående regnskabet henvises til ekstrakten s. 97.

- født Dinesen), forfatterinde. Bronzeafstøbning af buste, udført af Harald Isenstein 1935; signeret.
9. Niels Bohr, fysiker, professor. Bronzeafstøbning af buste, udført af Harald Isenstein 1935; signeret.
  10. Tom Kristensen, forfatter. Halv figur, siddende. Malet på museets foranledning af Ruth Weber 1959; signeret.
  11. Soldater holder rast. Lille maleri på træ. Udført af Rudolph Greve 1849; signeret.

Desuden er i årets løb erhvervet en del tegninger og grafiske fremstillinger, hvoriblandt kan nævnes:

12. Kong Frederik VII. Halv figur i profil. Laveret blyantstegning, udført ca. 1840 af J. Vilhelm Gertner som forlæg for et litografi.
13. Samme. Hel figur, siddende om bord på et skib. Pennetegning. Udført af August Schiøtt som forarbejde til et i 1851 malet portræt, der nu findes på Jægerspris; signeret.
14. Poul August Plum, maler. Tegnet af Adam Müller.
15. Ludvig Otto Schondel, maler. Tegnet af Holger Roed.
16. Ludvig Find, maler. Signeret selvportræt.
17. Albert Edvard Wang, maler. Selvportræt fra 1888.
18. Aage Lønborg-Jensen, arkitekt. Tegnet af Einar Olsen; signeret.
19. Ove Rode, politiker, minister. Karikaturtegning, udført af Rangvald Blix 1904; signeret.
20. Johannes V. Jensen, forfatter. Karikaturtegning som foregående.
21. »Fremstormen af de danske Landsoldater mod en fjendtlig Skanse ved Fredericia«. Blyantsudkast af billedhuggeren J. A. Jerichau. Forarbejde til basrelief på et påtænkt monument over sejren ved Fredericia den 6. juli 1849.
22. Kong Christian II. Kobberstik, formentlig udført af Jacob Binck efter tegning af Jan Gossaert van Mabuse. Ubeskåret eksemplar.
23. »Figurer angaaende Begivenhederne af 17. Januar 1772«. Samling af 67 forskellige træsnit, kobberstik, flyveblade og -skrifter, der har tilhørt Bolle Willum Luxdorff. Indbundet i samtidigt halvlæderbind i folio med Luxdorffs super-exlibris på forpermen.

B. Som gave:

Fra maleren August Tørsleff:

24. Kong Frederik IX stadfæster den nye grundlov i et statsråd på Christiansborg slot den 5. juni 1953. Gruppebillede. Blyantsudkast til det af giveneren udførte maleri i Folketinget.

Fra afdøde frøken Elisabeth Heinrich-Hansen i følge testamentarisk bestemmelse:

25. Heinrich Hansen, arkitekturtegner, professor. Som ung. Halv figur, siddende ved et bord, iført arbejdskittel. Lille maleri på papir, oplæbet på træ. Selvportræt.

Fra foreningen »Det frie Nord«:

26. Erik With, generaløjtnant. Knæstykke, siddende. Malet af Hans Henningsen 1944; signeret.

Fra afdøde godsforvalter, overretssagfører Stephan Jørgen Horstmann i følge testamentarisk bestemmelse:

27. Lågpokal med kong Frederik VI's indgraverede portræt i medaillon. Bøhmisk arbejde. Formentlig udført i anledning af kongens død 1839.

Fra tegneren Lavrids Nyegaard Tetens, Fredensborg:

28. Lågkande af blådekoreret ostindisk porcelæn. Hidrører fra en datter af statsfangeren, dr. phil. Jacob Jacobsen Dampe, hvem lågkanden efter traditionen har tilhørt.

Fra maskinmester Søren Aabye Kierkegaard Lund:

29. Bambusstok med udskåret elfenbenshåndtag. Har tilhørt Søren Kierkegaard.

Fra arkitekt Juel Esmer:

30. En samling af breve, opmålinger, tegninger og notater vedrørende Frederiksborg slot.

Blandt erhvervelserne af møbler og kunstgenstande kan nævnes:

31. Lille flacon af bjergkrystal med graveret skruelågs-montering af sølv. På siderne indgraveret henholdsvis det Brunsvig-Lüneburgske våben og kronet spejlmonogram S A, betegnende dronning Sophie Amalie, kong Frederik III's gemalinde, født prinsesse af Brunsvig-Lüneburg.
32. Stor sleben glaspokal med konisk kuppå, hvorpå indgraveret kong Frederik IV's kronede spejlmonogram, inskriptionen VIVAT REX DANLÆ samt blomsterornamenter. Formentlig sachsisk arbejde.
33. Lågpokal af ametystfarvet glas med kong Frederik V's kronede spejlmonogram samt slebne ornamentter i guld. Formentlig schlesisk arbejde.
34. Nordmandsdalsfigur. Brudgom fra Fana præstegæld i Bergens stift. Udført på den kongelige porcelænsfabrik ca. 1780-85.
35. Nordmandsdalsfigur. Mand fra Kinds præstegæld i Bergens stift. Som foregående.

Museets samling af medailler er i årets løb blevet suppleret med følgende medailler:

36. Kong Frederik III og hans familie. Guld. Udført på ærkebiskop Hans Svanes bekostning 1666. Tilskrevet Jeremias Hercules.
37. Kong Christian VI's salving 6. juni 1731. Guld. Udført af G. W. Wahl.
38. Reformationsfesten 1736. Guld. Udført af G. W. Wahl.
39. Kronprins Frederik (V)'s bryllup med prinsesse Louise af Storbritannien 11. december 1743. Guld. Udført af H. P. Goedecke i Hamborg.
40. Souverainitetsjubilæet 1760. Guld. Bekostet af gejstligheden i Danmark og Norge. Forsiden udført af M. G. Arbien, bagsiden af D. J. Adzer.
41. Kong Christian VII's salving 1. maj 1767. Guld. Udført af D. J. Adzer.
42. Arveprins Frederiks bryllup med prinsesse Sophie Frederikke af Meklenborg-Strelitz 21. oktober 1774. Guld. Udført af D. J. Adzer.
43. Negerhandelens ophævelse 16. marts 1792. Sølv. Udført af P. Gianelli.

44. Kong Frederik VI's død 3. december 1839. Guld. Udført af C. Christensen.
45. Kong Christian VIII's og dronning Caroline Amalies sølvbryllup 22. maj 1840. Guld. Forsiden udført af C. Christensen, bagsiden af F. Krohn.
46. Kronprins Frederik (VII)'s bryllup med prinsesse Caroline Charlotte Mariane af Mecklenburg-Strelitz 10. juni 1841. Guld. Forsiden udført af C. Christensen, bagsiden af F. Krohn.
47. Videnskabernes Selskabs 100-års fest 1842. Sølv. Udført af C. Christensen.
48. Frederiksborgs genopførelse. Sølv. Udført af F. Schmalfeld. Udsendt på kong Frederik VII's fødselsdag 6. oktober 1861 af sølvvarefabrikant W. Christesens prægeanstalt.
49. Kong Christian IX's 25-års regeringsjubilæum 15. november 1888 samt Den nordiske Industri-, Landbrugs- og Kunstudstilling i København samme år. Guld. Forsiden udført af A. Dragsted, bagsiden af S. Lindahl.
50. Sønderjyllands genforening med Danmark. Commission internationale 1920. Guldplakette. Udført af Harald Slott-Møller.
51. Medaillen »Ingenio et Arti«. Guld. Eksemplar tildelt skuespillerinden Charlotte Wiehe-Berény 12. november 1940. Udført af S. Lindahl.

Museets håndbibliotek forøgedes i årets løb med 270 bøger og publikationer, deraf 98 som gave eller ved bytte med danske og udenlandske museer.

I årets løb blev malerier og kunstgenstande bortdeponeret til:

Kronborg,
 Gammel Estrup, Jyllands Herregårdsmuseum,
 Museet på Koldinghus,
 Mariager Museum,
 Willemoesgaardens Mindestuer i Assens,
 Det kongelige danske Videnskabernes Selskab,
 Civilforsvarets kaserne i Hillerød,
 Amtsgården i Ringkøbing,
 Frederiksborg Statsskole.

Til følgende udstillinger blev der udlånt malerier og kunstgenstande:

Retrospektiv udstilling på Charlottenborg af maleren Vilhelm Rosenstands arbejder, arrangeret af »Foreningen for national Kunst«.

Udstillingen i »Kunstforeningen« af maleren William Scharffs arbejder gennem 52 år.

Udstillingen »Finsk rokoko och romantik« i »Ateneum« i Helsingfors.

Herrebøe-utstillingen i Oslo Kunstindustrimuseum.

»Syv billedhuggeres arbejder« i Øregaard-museet, arrangeret af Gentofte Kunstforening.

Udstillingen i Wiens Stadthalle i anledning af 40-årsdagen for den første danske Wienerbørnsaktion 16. september 1919.

Som sædvanlig blev der i sommerhalvåret vederlagsfrit stillet pædagogisk trænede omvisere til rådighed for besøgsgrupper fra skoler, seminarier, kursus o. l.

Museet besøgte bl. a. af 782 klasser fra folke- og realskoler, 32 fra gymnasieskoler, 25 fra seminarier samt 109 grupper fra højskoler, kursus o. l.

I marts måned afholdtes der på tre lørdag eftermiddage uden for museets normale åbningstid en række specialomvisninger med korte foredrag af museets direktør og inspektører.

I årets løb publicerede museet inspektør Povl Ellers bog: Adam Oehlenschläger Portrætter, 1958, 143 s., ill.

Den danske vejledning blev optrykt med de nødvendige ændringer og tilføjelser.

Arkitekt Charles Christensen (†) afsluttede sine på museets bekostning foretagne undersøgelser og opmålinger af de i kælderen på Fredensborg Slot beroende stenskulpturer, hidrørende fra lystslottet »Sparepenge« ved Frederiksborg.

Registreringen og katalogiseringen af portrætter og historisk billedmateriale er blevet videreført på sædvanlig måde, ligesom fotograferingen af billeder og genstande til museets billedarkiv.

I sommeren 1959 blev på museets foranledning og i samarbejde med »Landesamt für Denkmalpflege« i Kiel portrætsamlingen på herregården Gelting i Sydslesvig, der omfatter adskillige danske malerier, fotograferet og registreret.

I forbindelse med den almindelige vedligeholdelse af museumslokalerne blev der foretaget nyophængninger i stuerne 66, 67, 68 og 69.

I museets sidste udstillingsrum (stue 16) arrangeredes en udstilling af portrætter fra de sidste 50 år.

I museets konserveringsatelier, der ledes af konservator Steen Bjarnhof, blev der i årets løb taget i alt 67 malerier under behandling, deraf 27 tilhørende museet, 4 Rosenborg, 2 Gammel Estrup og 2 Rosenholm. Blandt de øvrige var billeder fra Carlsberg Laboratoriet, Ny Carlsbergfondet, Kunstindustrimuseet, Nivågårdsamlingen, Willumsen-Museet samt Gisselfeld, Glorup, Halstedkloster, Nysø og Wedellsborg.

Atelieret er blevet forsynet med et fotografisk udstyr, hvorefter foto-analytiske hjælpemidler har kunnet tages i anvendelse i forening med de mikroskopiske ved konstateringen af beskadigelsers art og omfang, hvilket er af væsentlig betydning ved rensning og afdækning af overmalinger samt ved konserverende foranstaltninger.

Inventarrevisionen er videreført efter de fastsatte retningslinier.

Af »Det nationalhistoriske Museums Understøttelsesfond« blev der på museets stiftelsesdag den 5. april uddelt understøttelser og legatportioner til følgende: Opsynsbetjentene Martin Larsen, Valdemar Larsen og Fr. Frederiksen, rengøringsassistent frk. Edith Petersen og fhv. garderobevagt frk. Anna Nielsen samt cand. mag. Arni Rikard Nielsen.

I forbindelse med de faglige møder, som forskellige internationale komiteer under ICOM afholdt i Danmark i dagene 26.-30. juni 1959, foretoges en fælles udflugt til Frederiksborg, hvor dels samlingerne, dels konserveringsatelieret demonstreredes.

Ved ICOM's generalkonference i Stockholm i dagene 1.–8. juli 1959 var museet repræsenteret ved dets direktør.

Konservator Steen Bjarnhof deltog i Norske Konservatorers Forenings møde i Oslo i dagene 17.–19. juni 1959.

Museets faglige personale består ved udgangen af året 1958/59 af følgende:

Museumsdirektør, cand. mag. Jørgen Paulsen (ansat ved museet 1. oktober 1935, i sin nuværende stilling 1. oktober 1953).

Museumsinspektør, cand. mag. H. D. Schepelern (ansat ved museet 1. april 1943, i sin nuværende stilling 1. april 1946).

Museumsinspektør, cand. mag. Povl Eller (ansat ved museet 10. maj 1954, i sin nuværende stilling 1. april 1956).

Museet har i året 1958/59 været besøgt af 222.667 gæster.

Frederiksborg, den 17. december 1959.

G. BARDENFLETH.

STIG IUUL.

JOHANNES BRØNDSTED.

C. ELLING.

JØRGEN PAULSEN.

Ny Carlsbergfondet.

Fra Ny Carlsbergfondets direktion er modtaget følgende beretning:

For Ny Carlsbergfondets midler er der i regnskabsåret 1958–59 erhvervet eller bidraget til erhvervelse af de efternævnte kunstværker samt til andre nedenfor angivne fundatsmæssige formål anvendt de vedføjede beløb.

A.

Indkøb og uddeling af kunstværker, kunstneriske
udsmykninger m. m.

I.

Der er i løbet af året til museer eller andre offentlige institutioner skænket eller givet tilskud til erhvervelse af følgende kunstværker.

Ny Carlsberg Glyptotek:

1. Brudstykke af gravvæg, to mænd og et æsel. Malet relief i kalksten. Ægypten. Ca. 2400 f. Chr. Deponeret.
2. Kongehoved i basalt. Fra en statuette. Ægyptisk. 400 f. Chr. Deponeret.
3. Sassanidisk fad med fantasifugl. Sølv med lueforyldning. Persien. 5. årh. e. Chr. Deponeret.
4. Geometrisk hest. Broncestatuette. Græsk. 8. årh. f. Chr. Deponeret.
5. Geometrisk gravamphora. Brændtler. Attisk. 8. årh. f. Chr. Deponeret.
6. Samlet fund, hvortil den i 1957–58 erhvervede broncepande hører:
Kedel med svinghanke. Bronze. Græsk. 6.–5. årh. f. Chr. Deponeret.

- Si med håndtag, der ender i fuglehoved. Bronze. Græsk. 6.-5. årh. f. Chr. Deponeret.
- Øse med langt skaft, der ender i fuglehoved. Bronze. Græsk. 6.-5. årh. f. Chr. Deponeret.
- Kuglearyballos. Bronze. Græsk. 6.-5. årh. f. Chr. Deponeret.
7. Sfinx. Tufsten. Etruskisk. Vulci. 6. årh. f. Chr. Deponeret.
  8. 7 dele af en trefod i bronze. Etruskisk. Vulci. 6. årh. f. Chr. Deponeret.
  9. Kolossal-portræthoved forestillende kejserinde Flavia Domitilla. Marmor. Romersk. Ca. 69 e. Chr. Deponeret.
  10. J. B. C. Corot: Sejlskib ved kajen i St. Malos Havn. Olie. Ca. 1860. Deponeret.
  11. Claude Monet: Kunstnerens søn Jean som barn, sovende. Olie. Ca. 1870. Deponeret.
  12. Aristide Maillol: Ung katalanerinde. Buste i brændtler. Deponeret.
  13. Christen Købke: Parti af gården ved bageriet i Kastellet. Olie. Ca. 1832. Deponeret.
  14. Theobald Thielemann: Hvilende kvinde. Kalypso? Statuette i brændtler. 1852. Deponeret.
  15. Th. Philipsen: Udenfor en accisebod i Granada. Olie. 1882. Deponeret.
  16. Henrik Starcke: Mandshoved. Sort basalt. 1940. Deponeret.

Det danske Kunstindustrimuseum:

17. Andet bidrag af en treårig bevilling til indkøb af ældre kunsthåndværk, for hvilket efter museets meddelelse er erhvervet:
  - Kasserolle af »Perlestellet«, Kgl. Porcelainsfabrik. 1780-90.
  - Sukkerskål af samme stel.
  - Skål af mørkegrøn jade formet som en blomst. Kina. 18. årh.
  - Skål af mørkegrøn jade formet som et ovalt blad. Kina. 18. årh.
  - Bogbind af rødt maroquin. Venedig. Ca. 1550.
  - Syet knipling »Point de Drèside«. Tyskland? 18. årh.
  - 1 par lysestager af sølv. Ålborg. 18. årh.'s begyndelse.

- Lysesaks af sølv med tilhørende stativ. Ålborg. 18. årh.'s begyndelse.
- Tekande dekoreret med kineserier i blå. Worchester. 18. årh.'s midte.
18. Offerkande (Chüeh) af bronze. Kina. Shang-Yin eller tidl. Chou. Ca. 1000 f. Chr.
  19. Koptisk tunica. Uld med billedvævning. Ægypten. 6. årh. e. Chr. Tilskud.
  20. Islamisk skål af fajance. Hvid glasur med lustre. Mesopotamien eller Syrien. 12. årh.
  21. Fad af porcelæn, dekoreret i blå med vindrueklaser og blade samt lotusranker. Kina. 15. årh.'s begyndelse.
  22. Albarello af majolika, dekoreret i blå, grønt og mangan bl. a. med en kriger med hjelm. Toscana. Ca. 1480.
  23. Rund skål (»Tondino«) af fajance, dekoreret med ranker og blade i blå og lustre samt et våbenskjold. Valencia. 15. årh.
  24. Drikkekande af sølv, udført af ukendt London sølvsmed. 1653.
  25. Nikkedukke, forestillende en siddende kineser, polykromt dekoreret. Porcelæn. Tilskrevet J. J. Kändler. Meissen. 18. årh.'s midte.
  26. Barbro Nilsson: Prøvevævning til en gobelin til Folketinget efter karton af William Scharff. Stockholm. 1955.

Kunstindustrimuseets bibliotek:

27. »Oeuvre du Sr. Daniel Marot« (Amsterdam 1712). 264 ornamentstik af Daniel Marot.

Statens Museum for Kunst:

Den kongelige Malerisamling:

28. Ubekendt flamsk maler: Landskab. Olie. Ca. 1600.
29. Alexander Roslin: Fransk staldmester Charles Auguste Bourlet de Vauxcelles. Olie. Ca. 1770.
30. Hubert Robert (?): Landskab med klipper og grotter. Olie. 18. årh.'s midte.
31. Niels Larsen Stevns: 5 kartoner til udsmykning af Ranum kirke. Vandfarve, gouache og olie på papir. 1920–21. (Erhvervet 1946–47).

Den kongelige Kobberstiksamling:

32. Francisco Goya: Le renommé Américain Mariano Ceballos. Litografi. 1825. Fra serien Les Taureaux de Bordeaux.
33. Samme: La Division de Place. Litografi. 1825. Fra serien Les Taureaux de Bordeaux.
34. Honoré Daumier: 5 litografier. 1851–55. Prøvetryk med den litografiske trykkers godkendelse.
35. Samme: 8 litografier fra serien l'Exposition universelle 1855. Tilstand som forrige.
36. Samme: 5 litografier. 1856. Tilstand som forrige.
37. Samme: 5 litografier fra serien Croquis dramatiques 1856–57. Tilstand som forrige.
38. Samme: 16 litografier. 1857–70. Tilstand som forrige.
39. Édouard Manet: Les Courses. Litografi. 1864.
40. Camille Pissarro: Chemin sous bois, à Pontoise. Radering. 1879.
41. Samme: Récolte de pommes de terre. Radering. 1886.
42. Samme: Place de la République à Rouen. Radering. 1886.
43. Samme: Marché aux légumes à Pontoise. Radering. 1891.
44. Samme: Marché à Pontoise. Litografi. Ca. 1895.
45. Amadeo Modigliani: Baronesse Klinckowström. Blyant på papir. 1919.

Nationalmuseet:

II. afdeling:

46. Alterkalk med tilhørende disk. Sølv. 17. årh.'s første halvdel. Udført af anonym Hamborger sølvsmed.
47. Bordur, udført i København 1629 af Hans Steinbuck.

III. afdeling:

48. Kaffekande med tilhørende sættebakke. Sølv. 18. årh.'s midte. Udført af Joachim Weller, Holstebro.

Antiksamlingen:

49. Stort kar med malede fremstillinger af stenbukke. Ler. Luristan. Begyndelsen af 3. årtusind f. Chr.
50. To bidsler, dekorerede, det ene med stenbukke, det andet med fabeldyr. Bronze. Luristan. 1500–1100 f. Chr.
51. Hjort. Bronze. Talish. 1450–1350 f. Chr.

52. Tudkande. Ler. Tepe Sialk. 1250–1100 f. Chr.
53. Oinochoe med dyrefrise. Terrakotta. Korinth. 640–625 f. Chr.
54. Sortfiguret lekythos med to samtalende ynglinge, tilskrevet Amasismaleren. Terrakotta. Attisk. 550–525 f. Chr.
55. »Pontisk« amphora med kampscene i sortfigursteknik. Terrakotta. Etruskisk. Vulci. Ca. 525 f. Chr.
56. Krukke med plastiske fremstillinger. Fajance med blå glasur. Ægypten. 50 f. Chr.–50 e. Chr.
57. Romersk skyphos med plastiske ornamenter. Fajance med grøn blyglasur. Lilleasien (?). 1. årh. e. Chr.

Den kongelige Mønt- og Medallesamling:

58. Tetradrachme med portræt af Zeus Ammon. Sølv. Ca. 410 f. Chr.

Aarhus Kunstmuseum:

59. Th. Philipsen: En gruppe heste på Saltholmen. 1885. Olie.
60. Samme: Gråvejrstemning. Markvej ved Kastrup. Olie. Erhvervet 1953–54. Gave i anledning af museets 100 års jubilæum.

Aarhus Universitets forhistoriske Museum:

61. Idol af bronze. Luristan. Ca. 1000 f. Chr.
62. Skål af lertøj. Iran. 10.–12. årh.
63. Skål med sgrafitto-dekoration. Lertøj. Iran. 11. årh.
64. Skål af hvid fajance. Iran. 12.–13. årh.
65. Skål af turkisblå fajance. Iran. 12.–13. årh.
66. Skål af fajance. Minaivare. Rayy. 13. årh.
67. Krukke af riflet turkisblå fajance. Iran. 13. årh.
68. Skål af fajance. Sultanabad. 14. årh.

Bornholms Museum, Rønne:

69. Karl Isakson: Kirkegården på Christiansø. 1920–21. Olie.

Fyens Stiftsmuseum, Odense:

70. Edv. Weie: Vej mellem træer. 1932 (?). Olie. Tilskud.

Godthåb, Grønlands landsrådssal:

71. Ebba Carstensen: Skov. Forår. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.
 72. Samme: Høstmark. 1958. Olie.

Det kongelige Akademi for de skønne Kunster:

73. Aksel Jørgensen: Selvportræt. Blyant på papir.

Kronborg Slot:

74. Bord af egetræ. Holland. 17. årh. Deponeret.
 75. 5 gobeliner med jagtscener, udført af Jan Raes i Bruxelles. 17. årh.'s begyndelse. 1. udbetaling. Deponeret.

Lemvig Museum:

76. Niels Bjerre: Fra Subiaco. 1900. Olie. Erhvervet 1955-56.

Nørre Sundby Bibliotek:

77. Juliana Sveinsdóttir: Landskab fra Island. 1948. Olie. Erhvervet 1953-54.

Randers Kunstmuseum:

78. William Scharff: Legende. 1911. Olie. Erhvervet 1936-37.

Reventlow-Museet, Pederstrup:

79. 2 armstole, tidligere på Emkendorf. England. 18. årh.'s slutning. Deponeret.

Kunstmuseet i Sorø:

80. Peter Cramer: Kagekone og to drenge. 1782. Olie. Deponeret.
 81. G. M. Fuchs: Ubekendt dame i interior. 18. årh.'s sidste halvdel. Olie. Deponeret.

Tønder Museum:

82. Punchesi af sølv, udført af Martin Petersen Hammelhoff. Tønder. 1796.
 83. Tekande af sølv, udført af Jacob Andreas Bödewadt I. Tønder. 1806.

84. Kanelbøsse af sølv, udført af Hinrich Henningsen Schmidt. Tønder. 1809.
85. Th. Philipsen: Mod lyset. Ca. 1895. Olie. Tilskud.

Vejle Museum:

86. Jens Søndergaard: Klitlandskab i morgendis. 1955. Olie. Erhvervet 1957-58.

Willumsen-Museet, Frederikssund:

87. 91 grafiske blade af J. F. Willumsen.

II.

33. uddeling af kunstværker til provinskunstmuseerne oktober 1958.

Aabenraa Museum:

1. Victor Haagen-Müller: Nature morte med ricotta-kurv. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.
2. Tove Olafsson: Lille pige fletter hår. 1956. Bronze. Erhvervet 1957-58.

Aalborg Kunstmuseum:

3. Oluf Høst: Vinterligtog. 1940. Olie. Erhvervet 1953-54.
4. Gudmund Olsen: Bateaux IV. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.

Aarhus Kunstmuseum:

5. Poul Hansen: Mandstorso. 1956. Bronze. Erhvervet 1957-58.
6. Hugo Liisberg: Galoperende girafføl. 1957-58. Bronze. Erhvervet 1957-58.

Esbjerg Kunstforening:

7. Hugo Arne Buch: Billede. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.
8. Lauritz Hartz: Parti fra Nakke. Isefjorden 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.

Fyens Stiftsmuseum, Odense:

9. Ole Kielberg: Albanerbjergene set fra Via Appia. Rom 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.

10. Jørgen Haugen Sørensen: Martha. 1955. Kunststen. Erhvervet 1957-58.

Horsens Museums Kunstafdeling:

11. Poul Bjørklund: Opstilling på blå stol. 1958. Olie. Erhvervet 1957-58.
12. Christine Swane: Græskar og lerkrukke. 1958. Olie. Erhvervet 1957-58.

Kolding Kunstforening:

13. Johannes Hofmeister: Figurer og huse ved Hjørring Bjerger. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.
14. Helge Jensen: Landskab. Mogenstrup. 1946. Olie. Erhvervet 1957-58.

Lolland-Falsters Stiftsmuseum, Maribo:

15. Knud Agger: Opstilling med konkylie. Ca. 1950. Olie. Erhvervet 1957-58.
16. Bent Sørensen: Ruth. Portrætbuste. 1957. Brændtler. Erhvervet 1957-58.

Randers Kunstmuseum:

17. Gottfred Eiekhoff: Kvindefigur. 1957. Bronze. Erhvervet 1957-58.
18. Jack Kampmann: Selvportræt. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.

Ribe Kunstmuseum:

19. Helge Ernst: Billede. 1954. Olie. Erhvervet 1954-55.
20. Kjeld Hansen: Studie i sort og gyldent. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.

Kunstmuseet i Sorø:

21. Harald Leth: Landskab. Forårsaften. 1950-52. Olie. Erhvervet 1951-52.
22. Sigurd Swane: Lille plads i Toledo. 1953. Olie. Erhvervet 1954-55.

Museum for Tønder Amt og By:

23. Axel P. Jensen: Tidligt forår i haven. Virum. 1957. Olie.
24. Samuel Joensen-Mikines: Gråvejrsbillede. Mykines. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.

Vejen Museum:

25. Vald. Foersom Hegdal: Pige hoved. 1957. Brændtler. Erhvervet 1957-58.
26. Egill Jacobsen: Brunt rum. 1945. Olie. Erhvervet 1957-58.

Vejle Museum:

27. Sven Havsteen-Mikkelsen: Gul nat. Island. 1957. Olie. Erhvervet 1957-58.
28. Carl-Henning Pedersen: De røde blomster. 1956. Olie. Erhvervet 1957-58.

III.

Andre kunstindkøb.

1. Knud Agger: Lys gråvejrsgodt. Venø. 1958. Olie.
2. Else Alfelt: Bjærgbilledet. 1957. Olie.
3. Mogens Andersen: Composition. 1958. Olie.
4. Jørgen Andersen-Nærum: Byggeplads. Studie. 1958. Olie.
5. Finn Bentsen: Fjell. Lappland. Abisko. 1959. Olie.
6. Hugo Arne Buch: Billede. 1958. Olie.
7. Mogens Bøggild: Barnebuste. 1954. Bronze.
8. Johannes Carstensen: Interiør. 1959. Olie.
9. Erik Clemmesen: Havnebillede. 1956. Olie.
10. Samme: Selvportræt. 1957. Litografi.
11. Samme: Løg og vase. 1958. Olie.
12. Samme: Egealleen ved Frederiksgave. 1958. Litografi.
13. C. W. Eckersberg: Havnen ved Kastrop. 1827. Olie.
14. Gerda Eickhoff: Cypresser og palmer. 1958. Monotypi.
15. Gottfred Eickhoff: Corfupige. 1939. Bronze.
16. Poul Ekelund: Grusgrav. 1958. Olie.
17. Albert Elmstedt: Siddende kvinde. 1959. Olie.
18. Adam Fischer: Lille kone med krukke. 1957. Stentøj.
19. Jørgen Gudmundsen-Holmgreen: Ung mand. 1945. Bronze.
20. Samme: Frihedskæmperen. Udkast til monument i Esbjerg. 1946. Bronze.
21. Niels Guttormsen: Pige i blå. 1958. Olie.
22. Th. Hagedorn-Olsen: Vejarbejdere i Agrigento. 1954. Olie.
23. Samme: Model. Paris. 1957. Olie.

24. Vilhelm Hammershøi: Tre unge kvinder. 1895. Olie.
25. Kjeld Hansen: Variation i grønt. 1958. Olie.
26. Lauritz Hartz: Landskab ved Mogenstrup. 1933. Olie.
27. Samme: Vejen på Nordstrand. Vinter 1958. Olie.
28. Alix Haxthausen: Sydfrankrig. 1957. Akvarel.
29. Olivia Holm-Møller: Udenfor Konstantinopel. 1956. Olie.
30. Samme: Korntraver. 1956. Olie.
31. Helge Holmskov: Mor og barn. 1958. Kobber.
32. Erik Hoppe: Septemberdag i Søndermarken. 1934. Olie.
33. Samme: Udsigt fra Thorvaldsens Museum mod Frederiksholms Kanal. 1935. Olie.
34. Samme: Parkbillede. Sommer 1958. Olie.
35. Victor Haagen-Müller: Den blå cenerarie. 1958. Olie.
36. Karl Isakson: »Mindet« på Christiansø. 1911. Olie.
37. Holger Jacobsen: Skarpe kanter. 1958. Olie.
38. Karen Lis Jacobsen: Høstscene. 1953–57. Linoleumssnit.
39. Samme: Offertyren. 1953–57. Linoleumssnit.
40. Samme: Dans og musik. 1953–57. Linoleumssnit.
41. Samme: Apås høstkarle. 1953–57. Linoleumssnit.
42. Samme: Båd med sejl. 1953–57. Linoleumssnit.
43. Samme: Nubiske soldater. 1953–57. Linoleumssnit.
44. Samme: Ægyptiske soldater. 1953–57. Linoleumssnit.
45. Carl Jensen: Cafeen. 1920–58. Olie.
46. Helge Jensen: Modelstudie. 1957. Olie.
47. Samme: Udsigt over kanalen. Karrebæksminde. 1958. Olie.
48. Holger J. Jensen: Malerportræt. Ca. 1948. Litografi.
49. R. Askou Jensen: Himmelbrand. Bornholm. 1958. Olie.
50. Jack Kampmann: Bedding I. 1958. Olie.
51. Ole Kielberg: Villa Medicis have i Rom. 1957. Olie.
52. Samme: Vinteraften ved Øresund. 1958. Olie.
53. Hans W. Larsen: Forarbejde til monument for Knud Rasmussen. 1958. Bronze.
54. Johannes Larsen: Interiør. 1958. Akvarel.
55. Gudrun Lauesen: Føl. 1957. Bronze.
56. Hugo Liisberg: Skrævende råkid. Studie. 1955. Bronze.
57. Knud Lollesgaard: Selvportræt. 1956. Olie.
58. Anna Maria Lütken: Fra Lysebu. 1958. Olie.
59. Agnete Madsen: Siddende pige. 1957. Bronze.
60. Alfred Madsen: Maskineri. 1958. Olie.

61. Olaf Markussen: Voldgrav. Krabbesholm. 1958. Olie.
62. Søren Hjorth Nielsen: Landskab fra Sydfyn. 1954. Tørnålsradering.
63. Samme: Tage. 1957. Tørnålsradering.
64. Samme: Vesterø havn. Læsø. 1956-58. Olie.
65. Samme: Kvindeportræt. 1958. Tørnålsradering.
66. Steffen Petersen: Norsk landskab. 1958. Olie.
67. Helge Refn: Pizetti: »Iphigenia«. Visionsbagtæppe. 1958. Akvarel.
68. Ingolf Røjbæk: Værksted. Nordhavn. 1958. Olie.
69. Viggo Rørup: Pylle. 1958. Olie.
70. William Scharff: Skitse til farvekomposition. 1914. Olie.
71. Samme: Skitse til komposition (sporvogn). 1917. Olie.
72. Joakim Skovgaard: Model af apsis i Lunds domkirke. Bemalet gips.
73. Henrik Starcke: Stående mand. 1953. Bronze.
74. Juliana Sveinsdóttir: Selvportræt. 1956. Olie.
75. Sigurd Swane: Lammefjorden. 1937. Olie.
76. Samme: En krog af atelieret. 1958. Olie.
77. Ernst Syberg: Vinterbillede. 1958. Olie.
78. Jens Søndergaard: Portræt af min moder. 1943. Olie.
79. Bent Sørensen: Høstmand. 1957. Bronze.
80. Jørgen Haugen Sørensen: Slagtegruppe. 1957. Bronze.
81. Poul Sørensen: Aftenlandskab. 1958. Olie.
82. Helle Thorborg: Sorgens gud. 1953. Træsnit.
83. Bertel Thorvaldsen: Natten. Relief. Værkstedsarbejde. Marmor.
84. Samme: Dagen. Relief. Værkstedsarbejde. Marmor.
85. Jeppe Vontillius: Siddende kvinde i brun dragt. 1958. Olie.
86. Mogens Zieler: Rideklubbens ræve. 1958. Olie.
87. Carl Østerbye: Skovbryn. 1956-58. Olie.

IV.

Udsmykninger.

1. Aabenraa. »Folkehjem«. ULF RASMUSSEN: Siddende kvinde som symbol på det danske sprog. Skulptur i bronze til forsamlingsbygningens have. 1. udbetaling.

2. Aarhus Universitet. JAN BUHL: Kalkstensrelief i forhallen. 7. udbetaling (jvf. årsberetning 1950–51).
3. Bagterp Skole. ASBJØRN OLESEN: Fresko i skolens forhal. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957–58).
4. Fredericia, Statens kostskole for døve. JØRGEN GUDMUNDSEN-HOLMGREEN: Skulptur i bronze. 3. udbetaling (jvf. årsberetning 1956–57).
5. Haarby folke- og realskole. HUGO LIISBERG (død 1958): Galoperende Giraf. (Udføres af GUDRUN LAUESEN). Bronze. 3. udbetaling (jvf. årsberetning 1956–57).
6. Hasseris rådhus. JOHANNES HOFMEISTER: Forårslandskab med mennesker og huse ved havet. Maleri i olie til udsmykning af rådhuset.
7. Hillerød, Statens forsøgsmejeri. S. HAVSTEEN-MIKKELSEN: Morgen og aften. 2 malerier i olie til udsmykning af mejeriets mødesal. 1. udbetaling.
8. Holstebro, Centralsygehuset. TOVE OLAFSSON: Skulptur i bronze. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957–58).
9. Hvidovre rådhus. EGILL JACOBSEN: Abstrakt komposition i rådhusets vielseslokale. 3. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1956–57).
10. Korinth, Brahetrolleborg kommuneskole. NIELS GRØNBECHE: Oliemaleri i skolens forhal. 3. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1956–57).
11. Krusaa forsamlingshus. EYWIN LANGKILDE: Haveanlæg ved forsamlingshuset. 2. udbetaling (jvf. årsberetning 1957–58).
12. København, Christiansborg, Folketinget. WILLIAM SCHARFF: Gobelin. 6. udbetaling (jvf. årsberetning 1953–54).
13. København, Danmarks naturvidenskabelige Samfund. GOTTFRED EICKHOFF: Monument for Nicolaus Steno, bronze, på Frederik Bajers plads. 2. udbetaling. Tilskud (jvf. årsberetning 1957–58).
14. København, Mødrehjælpsinstitutionen. ADAM FISCHER: Relief i forhallen. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957–58).
15. Lyngby landboskole. Afstøbning i gips af BERTEL THORVALDSEN: Hector tager afsked med sin hustru Andromache. Opsat i skolens dagligstue.
16. Nykøbing (Falster) katedralskole. HELGE REFN: Oliemaleri

- i skolens spisesal. 3. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1956-57).
17. Odense, Fyenske gartner- og frugtavlserhøjskole. THERESE LUCHESCHITZ: Bronceskulptur. 3. udbetaling (jvf. årsberetning 1956-57).
  18. Odense, Risingskolen. POVL SØNDERGAARD: Skulptur i granit. 4. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1955-56).
  19. Odense, Stadion. HENRIK STARCKE: Stele til opstilling foran stadion. 2. udbetaling (jvf. årsberetning 1957-58).
  20. Risskov skole. MOGENS ZIELER: Nattens bortdragende stjerner trompeterer for den frembrydende sol. Vægmaleri i olie i skolens festsal. 1. udbetaling.
  21. Rudkøbing kommuneskole. ARNO AXELSEN: Mor og barn. Skulptur i bronze til opstilling foran skolen. 1. udbetaling.
  22. Silkeborg, Centralsygehuset for Skanderborg amt. HELGE JENSEN: 4 malerier til dagligstuen på 2. sal. 7. udbetaling (jvf. årsberetning 1952-53).
  23. Sorø bibliotek. KARL OTTO JOHANSEN: Relieffrise i bibliotekets trapperum. Kunststen. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957-58).
  24. Sottrup centralskole. KNUD RAASCHOU-NIELSEN: Fresko i skolens trapperum. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957-58).
  25. Svindinge skole. OLAF STÆHR-NIELSEN: Relief i Saxbo stentøj. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957-58).
  26. Tørring folke- og realskole. EBBE CLEMMENSEN: Drikkekumme i skolegården. 2. og sidste udbetaling (jvf. årsberetning 1957-58).
  27. Videbæk skole: Afstøbning i gips af BERTEL THORVALDSEN: Hector tager afsked med sin hustru Andromache. Opsat i skolens trapperum.

B.

Til andre fundatsmæssige formål er anvendt følgende beløb:

1. AARHUS PERMANENTE Udstilling: Overflytning af Charlottenborgudstillingens afdeling for bygningskunst til Aarhus. Tilskud 700 kr.

2. Tidsskriftet ACTA ARCHAEOLOGICA: Tilskud 1959 2.500 kr. 3. og sidste udbetaling af bevilling på i alt 7.500 kr.
3. AKADEMISK ARKITEKTFORENING: Tilskud til udgivelse af tidsskriftet »Arkitektur« 1958 1.000 kr. 2. udbetaling af treårig bevilling på i alt 3.000 kr.
4. Kunsthistorikeren fru MERETE BODELSEN: Studierejse til Frankrig 1.685 kr.
5. Museumsinspektør cand. mag. GUDMUND BOESEN: Studierejse til Venezia 2.844 kr.
6. FORENING FOR BOGHAANDVÆRK: Tilskud til udgivelse af »Bogvennen« 1958 2.500 kr.
7. Rigsantikvar, professor, dr. phil. JOHANNES BRØNSTED: Tilskud til farveklicheer i »Danmarks Oldtid II, Broncealderen« 1958 3.706,66 kr.
8. Lektor, dr. phil. J. A. BUNDGAARD: Studierejse til Italien. Tilskud 3.000 kr.
9. CARL JACOBSENS MUSEUMSMANDSLEGAT 1959: Museumsinspektør, mag. art. fru Dyveke Helsted 3.000 kr. 1. udbetaling af bevilling på i alt 4.000 kr.
10. Arkitekt CHARLES CHRISTENSEN: Opmåling af Trøjborg ruin 1.100 kr. 3. og sidste udbetaling af bevilling på i alt 4.400 kr.
11. TORBEN HOLCK COLDING: Studierejse til Rom og Holsten 2.117 kr.
12. Samme: Fotografering af miniaturer 181,75 kr. 4. udbetaling af bevilling på i alt 600 kr.
13. DANSK HAVEARKITEKTFORENING: Tilskud til udgivelse af tidsskriftet »Havekunst« 1958 1.000 kr.
14. Landsforeningen DANSK KUNSTHAANDVÆRK: Tilskud til udgivelse af tidsskriftet »Dansk Kunsthaandværk« 1958 3.000 kr.
15. DANSK KUNSTMUSEUMSFORENING: Årsbidrag for 1959 1.500 kr.
16. Samme: Extraordinært medlemsbidrag 1.000 kr. 3. og sidste udbetaling af treårig bevilling på i alt 3.000 kr.
17. Museumsinspektør, mag. art. ERIK FISCHER: Studierejse til Tyskland 3.080 kr.
18. Foreningen FRANSK KUNST: Årsbidrag 1.000 kr. 4. rate af femårig bevilling på i alt 5.000 kr.
19. Foreningen til GAMLE BYGNINGERS BEVARING: Tilskud til

- udgivelse af Kirsten-Elisabeth Jessen: »Genopbygningen af København efter branden i 1795« 1958 1.500 kr.
20. Kunsthistorikeren POUL GAMMELBO: Afsluttende bevilling til fotografering og rejser i anledning af hans studier vedrørende hollandske stillebenmalerier fra det 17. årh. i dansk eje 2.000 kr.
  21. Museumsinspektør, mag. art. MOGENS GJØDESEN: Studieophold i London, Paris, Rom, Cairo og Athen 1.650 kr.
  22. Arkivar BREDO GRANDJEAN: Fotografering af stukarbejder 46 kr. 3. og sidste rate af bevilling på i alt 1.100 kr.
  23. HISTORISK SAMFUND FOR ALS OG SUNDEVED: Tilskud til udgivelse i samfundets 50 års jubilæumsskrift (Fra Als og Sundeved XXXVII) af Otto Norn: »Dronning Dorotheas kapel på Sønderborg Slot« 1958 2.000 kr.
  24. Museumsinspektør, dr. phil. OLE KLINDT-JENSEN: Klicheer til »Istidens kunst« 1959 4.329 kr.
  25. Museumsinspektør, professor OTTO KOEFOED-PETERSEN: Studierejse til Frankrig og Italien 3.690 kr.
  26. DET KONGELIGE BIBLIOTEK: Farveklicheer i »Fund og forskning« V-VI 1957 til V. Thorlacius-Ussing: »Den kunstneriske udsmykning af Willibald Pirckheimers bøger« 4.220 kr.
  27. KUNSTHISTORISK PLADEARKIV: Fotografering efter malerier af Olivia Holm-Møller 750 kr.
  28. KUNSTINDUSTRIMUSEET: Tilskud til udgivelse af André Leth: »Kinesisk Kunst i Kunstindustrimuseet« 1959 25.680 kr.
  29. Museumsinspektør, mag. art. HANS LASSEN: Tilskud til undersøgelse af dansk fajance 1.500 kr. Sidste udbetaling af bevilling på i alt 4.000 kr.
  30. Museet LISELUND GAMLE SLOT: Driftstilskud 1.500 kr. 2. udbetaling af treårig bevilling på i alt 4.500 kr.
  31. SELSKABET TIL UDGIVELSE AF DANSKE MINDESMÆRKER: Tilskud til udgivelse af Henrik Bramsen: »Arkitekten Gottlieb Bingesbøll. Liv og arbejder« 1959 12.000 kr.
  32. NATIONALMUSEET, II. afdeling: Tilskud til udgivelse af »Danmarks Kirker« 30.071,05 kr.
  33. NY CARLSBERG GLYPTOTEK: Supplement til dækning af underskud 1958 38.277,62 kr.
  34. Samme: A conto udbetaling på budgetteret underskud for 1959 40.000 kr.
  35. Samme: Ombygning af Dahlerups bygning 88.042,79 kr.

36. Samme: Istandsættelse af gårdbelægning 42.566,26 kr.
37. Samme: Reparation af tage 22.386,30 kr.
38. Samme: Omlægning af flade betontage 5.860,65 kr. 1. udbetaling af bevilling på i alt 195.077 kr.
39. Samme: Fotografering af romerske portrætter 2.500 kr.
40. Samme: Foredrag m. v. 2.916,15 kr.
41. Samme: Tilskud til koncerter af Collegium Musicum 3.200 kr.
42. Samme: Indkøb af følgende værker til biblioteket: Pelican History of Art, Trap Danmark, Peintres célèbres 1.077,15 kr.
43. Samme: Indklarerung m. v. af ikke erhvervede kunstværker 259,70 kr.
44. Lektor, mag. art. OLE NÆSGAARD: Studierejse til Grækenland 5.700 kr.
45. Museumsinspektør, fil. dr. HARALD OLSEN: Studierejse til Italien og Schweiz 2.572 kr.
46. Museumsdirektør, dr. phil. VAGN POULSEN: Studierejse til Frankrig 2.075 kr.
47. Samme: Studierejse til Italien og Schweiz 2.575 kr.
48. REJSESTIPENDIUM FOR KUNSTMEDARBEJDERE VED DAGSPRESSEN: Redaktør Ernst Mentze 4.000 kr.
49. Museumsdirektør, dr. phil. HAAVARD ROSTRUP: Studierejse til Paris 1.400 kr.
50. Museumsinspektør, mag. art. BENTE SKOVGAARD: Studierejse til Italien 2.223 kr.
51. Samme: Studierejse til England 1.500 kr.
52. Museumsdirektør, cand. mag. VILHELM SLOMANN: Til kunsthistoriske studier 3.000 kr. 1. rate af toårig bevilling på i alt 6.000 kr.
53. Samme: Afsluttende bevilling til rejser og fotografering i anledning af hans studier vedrørende døbefonte 3.300 kr.
54. Direktør JØRGEN STHYR: Studierejse til Belgien 2.155 kr.
55. STIPENDIUM FOR UNG VIDENSKABSMAND: Universitetsadjunkt, mag. art. (nu professor, dr. phil.) KRISTIAN JEPPESEN 4.000 kr. 2. udbetaling af toårig bevilling på i alt 8.000 kr.
56. Havearkitekt, professor C. TH. SØRENSEN: Klicheer til »Europas Havekunst« 1959 11.000 kr.
57. Museumsinspektør, mag. art. POUL VAD: Studierejse til Italien 2.500 kr.
58. Samme: Studierejse til Kassel 765 kr.

59. VANDREUDSTILLINGEN AF KUNST TIL GYMNASIESKOLERNE: Tilskud for skoleåret 1958–59 2.500 kr.
60. VANDREUDSTILLINGEN AF KUNST TIL SEMINARIERNE: Tilskud for skoleåret 1958–59 2.500 kr.
61. Samme: Tilskud for skoleåret 1959–60 2.500 kr.
62. Bibliotekar, mag. art. HANNE WESTERGAARD: Studierejse til Italien 2.968 kr.
63. Museumsdirektør ERIK ZAHLE: Tilskud til 2 studierejser til München og Liège 208,82 kr.
64. Samme: Studierejse til Italien 3.245 kr.

C.

Af særkontoen (jvf. fundatsen § 6 in fine) er der i 1958–59 givet følgende bevillinger:

1. »CLAUSHOLMS VENNER«: Til bevarelse af historiske og arkitektoniske værdier på »Clausholm« 1.000 kr.
2. DET KGL. AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER: Tilskud til studierejse til Istanbul for 4 billedhuggerelever 3.300 kr.
3. Sammenslutningen KAMMERATERNE: Tilskud til illustreret kunstbog »Kammeraterne, 25 år i dansk Kunst« 3.000 kr.
4. NY CARLSBERG GLYPTOTEK: Tilskud til koncert af Collegium Musicum 400 kr.
5. Bogtrykker VALD. PEDERSEN: Tilskud til »Dansk Bogtypografi 1845–1958« 1958 5.400 kr. 2. udbetaling af bevilling på i alt 7.000 kr.
6. PROVINSKUNSTMUSEERNE UDSTILLING PÅ CHARLOTTENBORG: Tilskud til katalog »Provinsmuseernes Kunstsatte« 1959. 4.500 kr.
7. SKANDINAVISK FORENING FOR KUNSTNERE OG VIDENSKABSMÆND I ROM: Fotografering af foreningens billedsamling af ca. 200 portrætter og tegninger af nordiske kunstnere 1.000 kr.

Direktionen for Ny Carlsbergfondet, den 13. januar 1960.

P. J. RIIS.

JØRGEN STHYR.

V. THORLACIUS-USSING.

Regnskab og status for Carlsbergfondet samt afdelingerne A, B og C og Ny Carlsbergfondet

(Meddelt af kvæstor, afdelingschef Poul Plate).

Carlsbergfondet.

Fondet har i 1958/59 haft følgende indtægt:

Bryggeriernes overskud for 1958/59 har efter foretagne henlæggelser udgjort .....

6.000.000 kr.	»	ø.
Ny Carlsbergfondets andel heraf.....	2.669.508	- 92 -
	3.330.491	kr. 08 ø.
Renteindtægt m. v.....	4.135.626	- 69 -
Ejendomsindtægter	26.753	- 55 -
Anden indtægt.....	105	- 14 -
	7.492.976	kr. 46 ø.
Til administration m. v., fondets bygning og hovedbygningen på Gamle Carlsberg er medgået	696.221	- 99 -
Fondets overskud udgør herefter	6.796.754	kr. 47 ø.
Heraf er afsat til uddeling som rådighedssum for afdelingerne for 1959/60 ¹	5.000.000	- » -
Til formueforøgelse er således	1.796.754	kr. 47 ø.
Kursværdien på fondets obligationer viser en beregnet nedgang på.....	1.885.927	- 16 -
Den regnskabsmæssige formuetilbagegang bliver således ...	89.172	kr. 69 ø.

hvilket beløb er fordelt med $\frac{2}{3}$ på grundfondet og $\frac{1}{3}$ på reservefondet.

¹ Det afsatte beløb er pr. 1. oktober 1959 fordelt med 900.000 kr. til afdeling A, 3.700.000 kr. til afdeling B og 400.000 kr. til afdeling C.

Status den 30. september 1959.

Aktiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Gamle Carlsberg	5.599.947	kr. 09 ø.
Ny Carlsberg	4.032.480	- 59 -
Carlsbergs aftapningsanstalt og andre nyanlæg med fradrag af afskrivning	101.499.322	- 98 -
Bryggeriet Alliance	235.000	- » -
Andre faste ejendomme	3.409.278	- 52 -
Beholdninger	19.533.373	- » -
Kassebeholdning	10.969.968	- 67 -
Udestående fordringer m. m. ..	37.788.971	- 31 -

 183.068.342 kr. 16 ø.

Værdipapirer:

a. Børs effekter	78.361.794	kr. 37 ø.
b. Prioritetsobligationer	7.382.318	- 27 -
c. Andre værdipapirer	9.809.251	- 82 -

 95.553.364 - 46 -

Ejendomskonto	3.278.045	- 41 -
Krav på bryggerierne for tilbageholdt driftsoverskud	10.000.000	- » -
Andet tilgodehavende	842.052	- » -
Carlsberg Bryggeriernes understøttelsesfonds effekter	14.938.410	- » -
Bank- og kassebeholdning	2.847.263	- 34 -
Reguleringskonto (saldo af ind- og udbetalinger efter ^{30/9} 1959)	1.763.639	- 59 -

---

 312.291.116 kr. 96 ø.

Passiver:

Carlsberg Bryggerierne:

Prioritetskonto	1.620.317	kr. 54 ø.
Afskrivningskonto for gamle vær- dier	9.000.000	- » -
Tilbageholdt til driftskapital og nyanlæg af Carlsbergfondets andel i driftsoverskudet	10.000.000	- » -
Tilbageholdt til driftskapital og nyanlæg af Ny Carlsbergfon- dets andel i driftsoverskudet	10.000.000	- » -
Carlsbergfondets jubilæumslegater	400.000	- » -
Anden gæld	78.119.993	- 30 -
Gevinst- og tabskonto, saldo overført	1.635.394	- 83 -

 At overføre... 110.775.705 kr. 67 ø.

	Overført...	110.775.705	kr. 67 ø.	
Reservefond I	.....	52.000.000	- » -	
— II	.....	2.000.000	- » -	
Fornyelsesfond	.....	5.865.313	- 21 -	
				<hr/>
		170.641.018	kr. 88 ø.	
Carlsberg Bryggeriernes understøttelsesfond	.....	14.938.410	- » -	
Særligt reservefond A	.....	1.500.000	- » -	
— — B	.....	3.067.087	- 04 -	
— — C	.....	3.762.419	- 74 -	
Afdelingerne:				
Afdeling A	.....	1.507.058	kr. 37 ø.	
— B	.....	4.924.087	- 03 -	
— C	.....	2.994.532	- 50 -	
Dispositionskonto	.....	2.280.071	- 65 -	
				<hr/>
		11.705.749	- 55 -	
Afsat til uddeling til afdelingerne som rådighedssum for				
1959/60	.....	5.000.000	- » -	
Prioritetskonto	.....	442.022	- 03 -	
Varmekonto	.....	1.621	- 12 -	
Det Jacobsenske familielegat	.....	70.670	- 05 -	
Carlsbergfondets legat for Den kgl. Veterinær- og Landbo-				
højskole	.....	504.390	- 13 -	
Kursdifferenckekonto	.....	9.861.300	- » -	
Kapitalkonto	.....	90.796.428	- 42 -	
				<hr/>
		312.291.116	kr. 96 ø.	
Til kapitalkonto svarer:				
Fondets stående konto i Gamle Carlsberg	.....	6.952.692	kr. 14 ø.	
Fondets stående konto i Ny Carlsberg	.....	5.474.631	- 14 -	
Gamle Carlsbergs særlige reservefond	.....	15.800.000	- » -	
Fondets bygning på H. C. Andersens Boulevard	.....	850.000	- » -	
Grundfond	.....	41.146.070	- 09 -	
Reservefond	.....	20.573.035	- 05 -	
				<hr/>
		90.796.428	kr. 42 ø.	

Afdeling A (Laboratoriet).

Indtægt:

Rådighedssum for 1958/59	700.000 kr.	» ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue.....	35.000 -	» -
Rente af kassebeholdning m. m.	13.774 -	98 -
Diverse indtægter	34.152 -	» -
Tilskud fra afdeling B.....	223.968 -	» -
	<hr/>	
Samlet indtægt...	1.006.894 kr.	98 ø.

Udgift:

Lønninger	508.054 kr.	» ø.
Ulykkesforsikring	3.542 -	81 -
Bygninger, fast inventar, haverne	99.117 -	74 -
Biblioteket	17.587 -	50 -
Forbrug.....	132.793 -	79 -
Udgivelse af »Comptes rendus«	13.720 -	93 -
Bestyrelsesudgifter	671 -	55 -
Ekstraordinære udgifter.....	41.647 -	59 -
	<hr/>	
Samlet udgift...	817.135 kr.	91 ø.
Overskud	189.759 -	07 -
	<hr/>	
	1.006.894 kr.	98 ø.

Formue ^{30/9} 1959:

Krav på fondets formue.....	700.000 kr.	» ø.
Kassebeholdning ÷ saldo af reguleringskonto	195.436 -	28 -
Laboratoriebygningen.....	530.000 -	» -
Ejendommen Gl. Carlsbergvej 8	81.622 -	09 -
	<hr/>	
	1.507.058 kr.	37 ø.

Afdeling B (Fondets videnskabelige understøttelser).

Indtægt:

Rådighedssum for 1958/59	2.950.000	kr.	»	ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue	198.750	-	»	-
Rente af kassebeholdning	46.453	-	25	-
Refusioner vedrørende ældre bevillinger	77.091	-	26	-
	Samlet indtægt...	3.272.294	kr.	51 ø.

Udgift:

Understøttelser til videnskabelige arbejder ¹	2.375.396	kr.	15	ø.
Tilskud til Videnskabernes Selskab	40.000	-	»	-
Carlsbergfondets universitetslegat af ²⁵ / _ø 1926	28.000	-	»	-
— — — — — for Aarhus Universitet...	4.000	-	»	-
Carlsbergfondets biologiske Institut:				
Lønninger	196.215	kr.	12	ø.
Forsikringer, skatter m. m.	10.279	-	66	-
Vedligeholdelse m. m.	53.363	-	82	-
Forbrug	121.237	-	81	-
Ekstraordinære udgifter	14.407	-	88	-
		395.504	-	29 -
	Samlet udgift...	2.842.900	kr.	44 ø.
Overskud	429.394	-	07	-
		3.272.294	kr.	51 ø.

Formue ³⁰/_ø 1959:

Krav på fondets formue	3.975.000	kr.	»	ø.
Kassebeholdning ÷ saldo af reguleringskonto	432.087	-	03	-
Biologisk Instituts bygning	517.000	-	»	-
		4.924.087	kr.	03 ø.

¹ Af de givne bevillinger henstod ved årets udgang som endnu ikke udbetalte kr. 3.343.300,90. En stor del af dette beløb var dog heller ikke forfaldet til udbetaling endnu.

Afdeling C (Frederiksborgmuseet).

Indtægt:

Rådighedssum for 1958/59	350.000 kr.	» ø.
Rente af afdelingens krav på fondets formue.....	115.000 -	» -
Rente af kassebeholdning	24.566 -	91 -
Indtægter af billet salg og katalogsalg	201.042 -	90 -
Forskellige indtægter	51.750 -	» -
	<hr/>	
Samlet indtægt...	742.359 kr.	81 ø.

Udgift:

Administration.....	127.329 kr.	59 ø.
Museets drift	335.950 -	61 -
Samlingens forøgelse og vedligeholdelse.....	71.037 -	65 -
Publikationer	18.250 -	03 -
Forskellige udgifter.....	72.455 -	11 -
	<hr/>	
Samlet udgift...	625.022 kr.	99 ø.
Overskud.....	117.336 -	82 -
	<hr/>	
	742.359 kr.	81 ø.

Formue ³⁰/₉ 1959:

Krav på fondets formue.....	2.300.000 kr.	» ø.
Kassebeholdning	694.532 -	50 -
	<hr/>	
	2.994.532 kr.	50 ø.

Dispositionskonto for afdelingerne A, B og C.

Indtægt:

Rente af krav på fondets formue	109.866 kr.	63 ø.
	<hr/>	

Formue ³⁰/₉ 1959:

Krav på fondets formue.....	2.280.071 kr.	65 ø.
	<hr/>	

Foranstående regnskab for Carlsbergfondet og afdelingerne A, B og C har jeg gennemgået og fundet i overensstemmelse med bøgerne, som jeg har revideret og fundet rigtige. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af de opførte kasse- og bankbeholdninger samt værdipapirer. Henlæggelserne til grundfondet og reservefondet er i overensstemmelse med fondets fundats.

København, den 7. maj 1960.

H. E. NOIESEN.
Statsautoriseret revisor.

Ny Carlsbergfondet.

Fondets indtægt i 1958/59 har udgjort:

Andel i bryggeriernes overskud for 1958/59.....	2.669.508	kr. 92 ø.
Renteindtægt	1.227.023	- 60 -
Ejendomsindtægter	65.697	- 81 -
	3.962.230	kr. 33 ø.

Til administration m. v. er medgået ...	281.939	kr. 73 ø.
Indskud i Carlsbergs Pensionskasse	23.510	- 16 -
Til legater og pensioner	12.996	- 8 -
Afskrivning på værdi af overtagne rettigheder	133.333	- 33 -
	451.779	- 22 -

Fondets overskud udgør herefter... 3.510.451 kr. 11 ø.

Heraf er stillet til rådighed til fundatsmæssige formål	2.606.012	- 43 -
Til formueforøgelse er således	904.438	kr. 68 ø.

Til fundatsmæssige formål er der i 1958/59 anvendt følgende beløb:

Kunstindkøb	2.050.465	kr. 74 ø.
Andre fundatsmæssige formål	460.125	- 37 -
	2.510.591	kr. 11 ø.

Status den 30. september 1959.

Aktiver:

Værdipapirer til bogført værdi:

Stats- og kreditforeningsobligationer..	15.021.631 kr. 82 ø.	
Aktier	450 - » -	
		15.022.081 kr. 82 ø.
Indestående i faste ejendomme	1.042.479 - 18 -	
Krav på Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt drifts- overskud	10.000.000 - » -	
Andet tilgodehavende	80.000 - » -	
Værdi af rettigheder overtaget i forbindelse med opgørelse pr. ³⁰ / ₉ 1951 med Carl og Otilia Jacobsens descendens..	2.933.333 - 34 -	
Kasse- og bankbeholdninger.....	1.001.314 - 90 -	
Reguleringskonto (saldo af ind- og udbetalinger efter ³⁰ / ₉ 1959)	2.504.490 - 43 -	
		<u>32.583.699 kr. 67 ø.</u>

Passiver:

Skyld til Carl og Otilia Jacobsens descendens i henhold til opgørelse pr. ³⁰ / ₉ 1951	2.933.333 kr. 34 ø.	
Konto for fundatsmæssige bevillinger	3.724.944 - 74 -	
Grundfondet	22.525.455 - 76 -	
Reservefondet	1.000.000 - » -	
Særligt reservefond	189.456 - 36 -	
Kapitalkonto	2.210.509 - 47 -	
		<u>32.583.699 kr. 67 ø.</u>

Grundfondet består pr. ³⁰/₉ 1959 af følgende aktiver:

Krav på Carlsberg Bryggerierne for tilbageholdt drifts- overskud	8.671.801 kr. 16 ø.	
Stats- og kreditforeningsobligationer til værdi.....	13.034.603 - 26 -	
Kontant	819.051 - 34 -	
		<u>22.525.455 kr. 76 ø.</u>

Foranstående regnskab for Ny Carlsbergfondet har jeg gennemgået og fundet i overensstemmelse med bøgerne, som jeg har revideret og fundet rigtige. Jeg har konstateret tilstedeværelsen af de opførte kasse- og bankbeholdninger samt værdipapirer. Henlæggelserne til grundfondet er i overensstemmelse med fondets fundats.

København, den 7. maj 1960.

H. E. NOIESEN.
Statsautoriseret revisor.

Almindelige meddelelser.

Carlsbergfondets direktion bestod i året 1. oktober 1958–30. september 1959 af følgende:

Professor, dr. phil. & jur. FRANZ BLATT

(valgt for tiden indtil 30/9 1962)

Professor, dr. jur. STIG IUUL

(valgt for tiden indtil 30/9 1968)

Professor, dr. phil. BØRGE JESSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1960), direktionens formand

Professor emer., dr. phil. & scient. KNUD JESSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1964)

Professor, dr. phil. AKSEL TOVBORG JENSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1966).

Carlsberg Laboratoriets bestyrelse bestod i samme tidsrum af følgende:

Professor emer., dr. phil. & scient. KNUD JESSEN, bestyrelsens formand

Professor, dr. phil. BØRGE JESSEN

Professor, dr. phil. AKSEL TOVBORG JENSEN.

Som tilforordnede:

Fhv. forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske afdeling, cand. polyt. A. C. ANDERSEN

(valgt for tiden indtil 30/9 1960)

Direktør ved Carlsberg Bryggerierne, cand. polyt. HANS B. FOGH

(valgt for tiden indtil 30/9 1960).

Bestyrelsen for Det nationalhistoriske Museum bestod i samme tidsrum af følgende:

Kammerherre G. BARDENFLETH, bestyrelsens formand

Rigsantikvar, dr. phil. JOHS. BRØNDSTED

Professor, dr. jur. STIG IUUL

(valgt for tiden indtil $30/9$ 1968).

Som tilforordnet:

Professor, dr. phil. C. ELLING.

Ny Carlsbergfondets direktion bestod i samme tidsrum af følgende:

Professor, dr. phil. P. J. RIIS

(valgt for tiden indtil $30/9$ 1967)

Direktør JØRGEN STHYR

(valgt for tiden indtil $30/9$ 1972)

Direktør, dr. phil. V. THORLACIUS-USSING, direktionens formand

(valgt for tiden indtil $30/9$ 1962 med forbehold af aldersgrænsen).

Den 11. marts 1959 blev der i Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles lærerforsamlings sal afsløret en portrætbuste af afdøde professor, dr. phil. NIELS BJERRUM, der denne dag ville være fyldt 80 år. Til fremstillingen af busten, der var udført af billedhuggeren P. Linnemann-Schmidt, havde Carlsbergfondet ydet bidrag.

Den 30. september 1959 trådte direktør HALFDAN HENDRIKSEN tilbage som forretningskyndigt medlem af *Carlsbergfondets bryggeriråd* og som direktionens kommitterede i forhold til Carlsberg Bryggerierne, jfr. beretning for 1952/53 side 99.

Fra 1. oktober 1958 at regne overdrog direktionen kst. direktør for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser, dr. phil. ERIK BERTELSEN det af direktør, dr. phil. Å. VEDEL TÅNING til hans død varetagne hverv som bestyrer af *Marinbiologisk Laboratorium* og redaktør af »The Carlsberg Foundation's Oceanographical Expedition round the World 1928-30 and Previous Dana Expeditions«.

Efter indbydelse fra *The Wellcome Trust* og *The Wellcome Foundation* aflagde medlemmerne af Carlsbergfondets direktion

sammen med andre repræsentanter for Carlsbergfondet og dets institutioner i fortsættelse af sammenkomsterne i London i april 1955 og i København i september 1956, jfr. beretning for 1955/56 side 104–06, et besøg i London i dagene 11.–14. maj 1959. Arrangementet indbefattede besøg i The Wellcome Trust's domicil i Queen Anne Street, i Wellcome Building i Euston Road og i The Wellcome Research Laboratories i Beckenham samt i Oxford. Den 12. maj gav The Wellcome Trust og The Wellcome Foundation i Fishmongers' Hall en middag for de danske gæster.

I efteråret 1959 besluttede direktionen pr. 30. september s. å. at forhøje grundkapitalen for »Carlsbergs mindelegat for brygger J. C. Jacobsen« med 1 mill. kr. til 8 mill. kr.

Sekretær i undervisningsministeriet, cand. jur. NIELS PETRI blev fra 1. oktober 1958 at regne ansat som formiddagssekretær i fondets sekretariat.

I direktionen for Carlsbergfondet, den 20. maj 1960.

FRANZ BLATT.   STIG IUUL.

BØRGE JESSEN.   AKSEL TOVBORG JENSEN.

J. MUNCK-HANSEN.

PUBLIKATIONER

UDGIVET AF

DET KGL. DANSKE VIDENSKABERNES SELSKAB

JULI 1959—JUNI 1960

Oversigt.

	kr. ø.
Oversigt over Selskabets Virksomhed juni 1958—maj 1959. Med 3 portrætter. Résumé en français. 1959	16,00

Historisk-filosofiske Meddelelser.

BIND 37:

5. FERDINAND, KLAUS: Preliminary Notes on Hazāra Culture. (The Danish Scientific Mission to Afghanistan 1953—55). 1959.....	10,00
6. RUBOW, PAUL V.: Kong Henrik den Sjette. 1959.....	6,00
7. THODBERG, CHRISTIAN: The Tonal System of the Kontakarium. Studies in Byzantine Psalticon Style. 1960.....	14,00
8. AABOE, ASGER: On the Tables of Planetary Visibility in the Almagest and the Handy Tables. 1960.....	4,00
9. RUBOW, PAUL V.: King John. 1960.....	3,00

Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser.

BIND 4:

4. MANGO, CYRIL: The Brazen House. A Study of the Vestibule of the Imperial Palace of Constantinople. With an Appendix by ERNEST MAMBOURY. 1959.....	35,00
--	-------

Matematisk-fysiske Meddelelser.

BIND 32:

1. MØLLER, CHRISTIAN KN.: The Structure of Cæsium Plumbo Iodide CsPbI ₃ . 1959	3,00
2. MØLLER, CHRISTIAN KN.: The Structure of Perovskite-like Cæsium Plumbo Trihalides. 1959.....	5,00

	kr. ø.
3. MØLLER, CHRISTIAN KN.: On the Structure of Cæsium Hexahalogeno-Plumbates (II). 1960	3,00
4. HELLMAN, OLAVI: On the Schrödinger Eigenvalue Problem. 1960.....	5,00
5. BANG, JENS: On the Angular Distribution of the Scattered Particles in Coulomb Excitation. 1960	4,00
6. MAGNUSSON, M.: Further Properties of the Energy-Momentum Complex in General Relativity. 1960	5,00
7. POULSEN, CHR.: Notes on some Lower Cambrian Fossils from French West Africa. 1960	4,00

Biologiske Skrifter.

BIND 10:

4. DEGERBØL, MAGNUS, and KROG, HARALD: The Reindeer (<i>Rangifer tarandus L.</i>) in Denmark. Zoological and Geological Investigations of Discoveries in Danish Pleistocene Deposits. 1959.....	35,00
---	-------

BIND 11:

1. FOGED, NIELS: Diatoms from Afghanistan. 1959.....	20,00
--	-------

Særskilt udgivne arbejder:

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742—1942. Samlinger til Selskabets Historie. Bind III. På Selskabets Foranledning udarbejdet af ASGER LOMHOLT. Bekostet af Carlsbergfondet. 1960	70,00
---	-------